

**Programmabegroting
2021 - 2024**

Gemeente Steenwijkerland

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk,
Nummer voorstel:

Voor de raadsvergaderingen van 3 november en 10 november 2020

Agendapunt:

Onderwerp: Nota van Aanbieding en besluiten Programmabegroting 2021-2024

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2021-2024 aan.

In de Nota van Aanbieding treft u een nadere uiteenzetting aan van de bestuursprogramma's en de daarbij behorende doelstellingen en resultaten voor 2021.

Wij stellen u voor de volgende besluiten te nemen:

1. In te stemmen met de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2021-2024 zoals opgenomen in hoofdstuk 3.2.
2. De tarieven voor gemeentelijke belastingen en rechten vast te stellen overeenkomstig onderstaande voorstellen:
 - a. de onroerende-zaakbelastingen in 2021 te verhogen met 9,9% ten opzichte van 2020;
 - b. de rioolheffing in 2021 met 6,0% te verlagen ten opzichte van 2020 en het dekkingspercentage voor 2021 te bepalen op 84,6%;
 - c. de afvalstoffenheffing in 2021 met 15,1% te verhogen ten opzichte van 2020 en het dekkingspercentage voor 2021 te bepalen op 79,4%. Daarbij is rekening gehouden met een verhoging van het tarief per zak van € 1,35 per aanbieding naar € 1,55 per aanbieding;
 - d. de lijkbezorgingsrechten te verhogen met 3,8% ten opzichte van 2020 en het dekkingspercentage voor 2021 te bepalen op 75,8%;
 - e. een vermoedelijkhedenretributie introduceren vanaf 2021. Deze retributie mag worden geheven over het tegen betaling aangeboden amusement of vermaak en willen we introduceren bij het nieuwe vaar- en verhuurbeleid.
3. Een krediet van € 945.000 beschikbaar te stellen voor het bestedingsplan 2021-2024 zoals opgenomen in hoofdstuk 3.6. Hiervan zal naar verwachting € 100.000 worden gedekt uit een subsidie van de provincie Overijssel voor aanpassing kruising Gasthuisdijk/De Klosse.
4. Een krediet van € 1.911.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeringsplan riolering 2021 zoals opgenomen in hoofdstuk 4.1.8.
5. Een krediet van € 485.500 beschikbaar te stellen voor de in bijlage 1 vermelde aanschaf/vervanging van bedrijfsmiddelen in 2021.
6. Op basis van de 'Meerjaren Begroting Grondexploitaties 2020 e.v.':
 - a. de grondexploitaties voor woningbouwprojecten en bedrijventerreinen die onderhanden zijn gewijzigd vast te stellen;

- b. het college te machtigen, indien de markt- en economische omstandigheden daartoe aanleiding geven, tegen andere grondprijzen te verkopen dan opgenomen in de desbetreffende grondexploitaties onder de voorwaarde van een blijvend minimaal sluitende grondexploitatie.

Burgemeester en wethouders van Steenwijkerland,
de secretaris, de burgemeester,

Judith de Groot

Rob Bats

Inhoudsopgave

1. Bestuurlijke inleiding	7
2. De bestuursprogramma's	9
2.1. Inleiding	9
2.2. Uitgaven en inkomsten per programma	10
2.3. Meerjarenbeeld	11
2.4. Financiële gevolgen Corona	12
2.5. 'Dashboard' met financiële kengetallen	13
2.6. Bestuursprogramma 'De inwoner op 1'	16
2.7. Bestuursprogramma 'Duurzaam'	22
2.8. Bestuursprogramma 'Werk aan de winkel'	27
2.9. Bestuursprogramma 'Samenredzaam'	32
2.10. Bestuursprogramma 'Mijn Steenwijkerland'	41
2.11. Programma 'Financiën en overhead'	52
2.12. Programmatische werken	56
2.13. Overzicht totale programmabegroting	59
2.14. Overzicht algemene dekkingsmiddelen	60
2.15. Overhead	60
3. Financiële positie	62
3.1. Inleiding	62
3.2. Uitgangspunten programmabegroting	62
3.3. Financiële mutaties voorjaar 2020 met structurele doorwerking	62
3.4. Raadsbesluiten	65
3.5. Autonome ontwikkelingen / structurele doorwerking mutaties Najaarsnota 2020	65
3.5.1. Prijscompensatie 3,8% (inkomsten en uitgaven)	66
3.5.2. Arealuitbreiding (inkomsten en uitgaven)	67
3.5.3. Indexatie lonen en sociale lasten	67
3.5.4. Kapitaallasten	67
3.6. Bestedingsplan 2021-2024	67
3.7. Bezuinigingen 2021-2024	71
3.8. Aanvullende bezuinigingen 2021-2024	77
3.9. Vervangingsinvesteringen	80
3.10. Financiering	80
3.11. Reserves en voorzieningen	81
3.11.1. Verloop algemene en bestemmingsreserves	81
3.11.2. Verloop voorzieningen	82
4. Specifieke paragrafen	84
4.1. Paragraaf Lokale heffingen	84
4.1.1. Inleiding	84
4.1.2. Belastingen en heffingen	84
4.1.3. Uitgangspunten	85
4.1.4. Overzicht belastingopbrengsten	85
4.1.5. Lokale belastingdruk	86
4.1.6. Onroerende-zaakbelastingen	87
4.1.7. Afvalstoffenheffing	87
4.1.8. Rioolheffing	88
4.1.9. Lijkbezorging	90
4.1.10. Onderbouwing kostendeckendheid leges	91
4.1.11. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	92
4.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	93

4.2.1. Algemeen	93
4.2.2. Inventarisatie weerstandscapaciteit	93
4.2.3. Inventarisatie risico's	94
4.2.4. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's	109
4.2.5. Diverse kengetallen	110
4.3. Paragraaf Meerjaren auditplan	117
4.4. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	118
4.4.1. Algemeen	118
4.4.2. Assetmanagement	118
4.4.3 Door de raad vastgestelde beleids- en beheerplannen	119
4.5. Paragraaf Financiering	127
4.6. Paragraaf Bedrijfsvoering	136
4.7. Paragraaf Verbonden partijen	141
4.8. Paragraaf Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen	144
5. Raadsbesluit.....	148
Bijlage 1. Vervangingsinvesteringen	150
Bijlage 2. Resultaat programmabegroting per taakveld	151
Bijlage 3. Meerjarig audit-programma, jaarschijf 2021	154
Bijlage 4. Verloop reserves en voorzieningen	157
Bijlage 5. Incidentele baten en lasten per programma	158
Bijlage 6. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma	164
Bijlage 7. Verbonden partijen	165
Bijlage 8. Beleidsindicatoren.....	187

1. Bestuurlijke inleiding

Voor u ligt de programmabegroting 2021-2024. Een begroting die tot stand moest komen onder nogal lastige en bijzondere omstandigheden. Om in deze onzekere tijden een planningsdocument voor de komende jaren te maken, ga er maar aan staan. Onzekerheid, over wat er nog kan en mag. Over hoe lang deze crisis zal voortduren. Over de omvang van de gevolgen en de structurele effecten. Over hoe we deze crisis als gemeente zo goed mogelijk te lijf kunnen gaan en de gevolgen voor inwoners zoveel mogelijk kunnen beperken. Maar vooral ook de onzekere financiële situatie van gemeenten, waaronder de onze. Deze situatie is zodanig onder druk komen te staan, dat de opgave om te komen tot een sluitende programmabegroting een zeer complexe opdracht bleek.

Maar toch ligt hij nu voor u. Een begroting, waarin veel plannen die we in de afgelopen bestuursperiode hebben opgezet nu in de fase van uitvoering zijn beland. Een begroting ook met pijn. Voor de zomer hebben wij samen met u de eerste stap gemaakt richting deze begroting. Niet op de gebruikelijke wijze met een Perspectiefnota (PPN) maar dit jaar met “Het Hernieuwd Perspectief” (HHP). In dit document hebben wij u, naast een terugblik op de afgelopen 2 jaar van onze collegeperiode, geschetst hoe wij naar de toekomst kijken. Een totaal herzien perspectief op de komende periode, veroorzaakt door een virus ontstaan op een markt in China. Een perspectief waarbij wij samen met u zijn gekomen tot 3 leidende principes voor onze ambities in deze crisistijd:

- In stand houden vitale lokale samenleving
- Wie het nodig heeft ontvangt (basis) zorg
- Herstel economie en werkgelegenheid

In de afgelopen zomerperiode zijn we aan het werk gegaan om deze kernthema's te concretiseren. Ondertussen verslechterde ons financieel beeld. Hierover hebben we u op de hoogte gehouden, onder meer via een informatienota en een presentatie tijdens een Politieke Markt. De toenemende kosten in de zorg en het uitblijven van extra structurele middelen van de rijksoverheid liggen hier nadrukkelijk aan ten grondslag. Daar blijven we ook op landelijke niveau aandacht voor vragen.

Het financieel beeld maakt nieuwe bezuinigingen en forse maatregelen noodzakelijk. Bezuinigingen bovenop de herprioritering die we vorig jaar reeds hebben moeten inzetten. Toen wisten we de pijn nog te beperken. Dat laatste lukt ons nu echter niet meer. Deze begroting zal pijn doen. Pijn in de samenleving, bijvoorbeeld omdat we geen inflatiecorrectie toepassen op subsidies. Pijn in de eigen organisatie, omdat we daar op bezuinigen. Terwijl het werk, de uitvoering van deze omvangrijke begroting, zeker niet afneemt en door de huidige coronacrisis zelfs extra taken met zich meebrengt. En tenslotte pijn doordat we een extra financiële bijdrage vragen van onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Hoe lastig ook, de nu voorliggende begroting is naar onze mening een afgewogen geheel tussen wat nodig is en wat financieel aanvaardbaar is. Een begroting die, ondanks alle onzekerheid, inspeelt op wat onze samenleving en onze inwoners nu nodig hebben en van ons vragen. Het centraal stellen van onze inwoner (“Inwoner op 1”) leidde ons min of meer vanzelfsprekend naar de genoemde 3 kernthema's die wij in deze begroting in meer concrete plannen hebben vertaald. Enkele specifieke voorbeelden daarvan:

In stand houden vitale lokale samenleving

Veel maatschappelijke organisaties kampen met de gevolgen van de coronacrisis. Om deze te ondersteunen hebben we het vitaliteitsfonds ingesteld. Met dit fonds beogen we zoveel mogelijk voorzieningen te behouden en onze kernen vitaal te houden. Aan die vitaliteit van onze kernen en wijken blijven we een impuls geven. Dat doen we onder meer via onze 3 gebiedscoördinatoren. Zij denken mee, zien vooral kansen in plaats van bedreigingen en weten als geen ander inwoners in hun kracht te zetten en te faciliteren.

Naast voorzieningen is ook woningbouw een belangrijke factor om de kernen leefbaar te houden. Komend jaar hebben we voor alle kernen de woonbehoefte in beeld en geven we uitvoering aan het investeringsplan sociale woningbouw. We starten met de bouw van sociale huurwoningen in Scheerwolde en Steenwijk.

Wat u als raad ook als belangrijk aandachtspunt bij de bespreking van HHP heeft meegegeven is het museumproject in de binnenstad van Steenwijk. Het draagvlak om dit met verve op te pakken was breed, en is daarom ook opgenomen als prioriteit in deze begroting.

Wie het nodig heeft ontvangt (basis) zorg

Voor dit thema zullen we ons moeten afvragen wat basiszorg is. Hoe leveren we maatwerk zodat inwoners die hulp (in welke vorm ook) nodig hebben, die hulp ook krijgen? We gaan een traject in waarbij we veel meer gaan werken via de omgekeerde toets; een switch van recht op zorg naar nodige zorg. Dat geven we vorm in alle domeinen van de zorg. Daarbij werken we steeds meer vanuit de gedachte van de positieve gezondheid. We leggen de focus meer op wat er wel goed gaat en kan. Dat geeft energie en boort de kracht van ieder aan!

Een extra stap binnen dit thema is om efficiënter te werken. Nadrukkelijk kijken we hier naar meer integraliteit en een goede aansturing, zodat het ons beter lukt structureel binnen de financiële kaders te werken. De adviezen vanuit de VNG-visitatiecommissie en het rapport over bezuinigingen en verbeteringen (BDO-rapport) zijn hiervoor zeer waardevol en zullen komend jaar opvolging krijgen en worden geïmplementeerd.

Herstel economie en werkgelegenheid

Juist onze gemeente blijkt nu extra kwetsbaar, omdat door de coronamaatregelen vooral sectoren worden geraakt waarin wij als gemeente veel werkgelegenheid kennen. Waar tevens ook veel mensen tijdelijke contracten hebben. Het geeft ons een extra stimulans te investeren via onze economische programma's, zoals rondom het toerisme en de binnenstad. Veel van deze plannen hadden we in de afgelopen bestuursperiode al uitgewerkt. Het komend jaar staat dan ook volop in het teken van de uitvoering ervan.

Voor het bevorderen van de werkgelegenheid zetten we in op de uitvoering van de nieuwe visie op participatie en maken we volop gebruik van de mogelijkheden die de Human Capital Agenda biedt. Daarnaast houden ook wij als gemeente zoveel mogelijk investeringen overeind. Bijvoorbeeld de projecten uit Duurzaam Beleefbaar Toerisme (DBT), de verbetering van oeverconstructies en de bouw van scholen.

Tot slot

"Samen krijgen we corona onder controle". We kunnen deze zin al bijna dromen, maar hoe waar is het eigenlijk ook niet? Het motto geldt voor ons allen. Niet alleen in de aanpak van het virus zelf, maar ook voor de gevolgen ervan. Ook die moeten we samen dragen. De pijn verdelen om deze moeilijke en onzekere tijd zo goed mogelijk door te komen. Een pijn die zo vele malen wordt vergroot door de oplopende zorgkosten en uitblijvende structurele financiële compensatie vanuit het Rijk. Laten we tot slot van deze inleiding uitspreken dat het jaar 2021 zowel aan dat laatste als aan de pandemie een einde weet te maken. Hoe mooi zou dat zijn?

2. De bestuursprogramma's

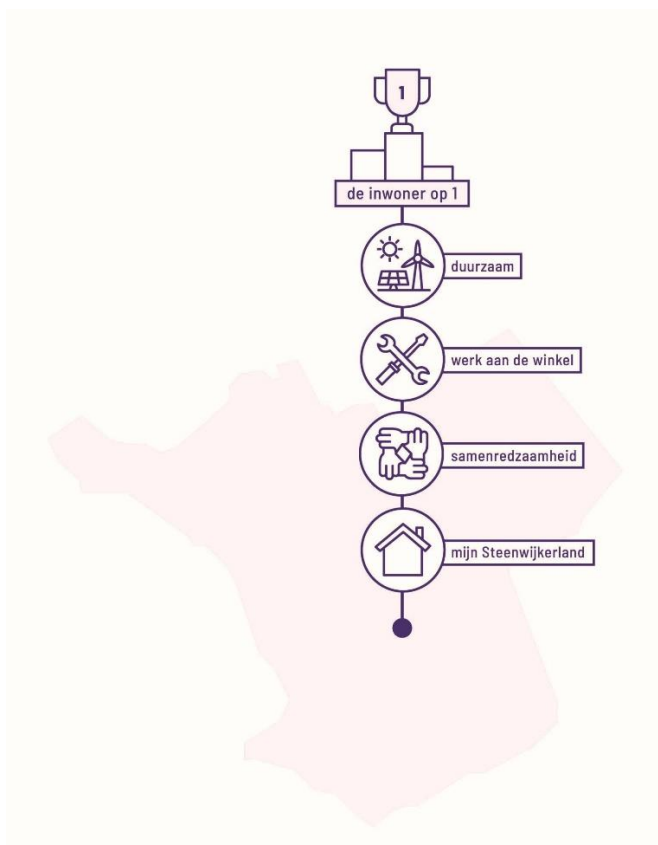
2.1. Inleiding

Belangrijk onderdeel van de begroting is het programmagedeelte. Hierin presenteren wij u onderstaande bestuursprogramma's met daarin onze ambities en doelstellingen voor de periode tot en met 2024.

De bestuursprogramma's in de begroting zijn afgeleid van de programma's uit het coalitieakkoord 'Door verbinding naar resultaat' en de uitwerking daarvan in een ambitiekaart met concrete doelstellingen en resultaten:

1. De inwoner op 1;
2. Duurzaam;
3. Werk aan de winkel;
4. Samenredzaam;
5. Mijn Steenwijkerland.

Per bestuursprogramma schetsen wij onze ambities en doelstellingen tegen de achtergrond van 'Het Hernieuwd Perspectief'. Vervolgens geven we aan met welke maatregelen we deze ambities/doelstellingen willen realiseren en hoeveel dat gaat kosten.

Aan bovengenoemde bestuursprogramma's is een zesde programma toegevoegd, het bestuursprogramma 'Financiën en overhead'. Hierin zijn de financiële uitgangspunten uit het coalitieakkoord nader uitgewerkt. Deze zijn richtinggevend voor het gemeentelijk huishoudboekje van de komende jaren.

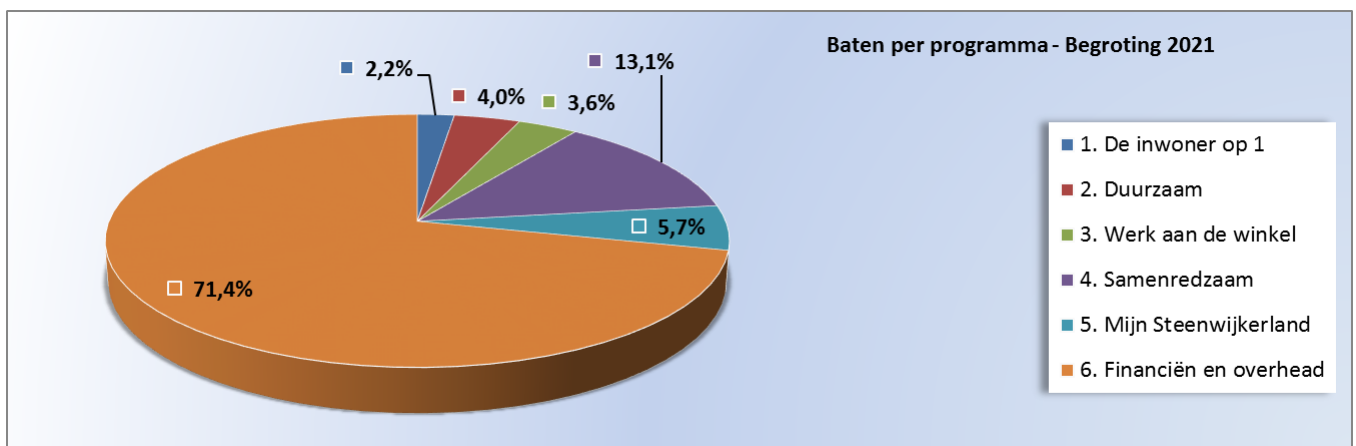
2.2. Uitgaven en inkomsten per programma

In onderstaand cirkeldiagram treft u een overzicht aan van de budgetten per bestuursprogramma voor zowel de inkomsten als de uitgaven over 2021. Het totaal van de bestuursprogramma's betreft het resultaat voor bestemming. Er is geen rekening gehouden met de mutaties in de reserves.

bedragen x € 1.000

Baten per programma - Begroting 2021	Bedrag	Percentage
1. De inwoner op 1	2.811	2,2%
2. Duurzaam	5.050	4,0%
3. Werk aan de winkel	4.581	3,6%
4. Samenredzaam	16.718	13,1%
5. Mijn Steenwijkerland	7.260	5,7%
6. Financiën en overhead	90.713	71,4%
Totaal	127.134	100,0%

Grafisch weergegeven ziet de verdeling van de inkomsten er als volgt uit:

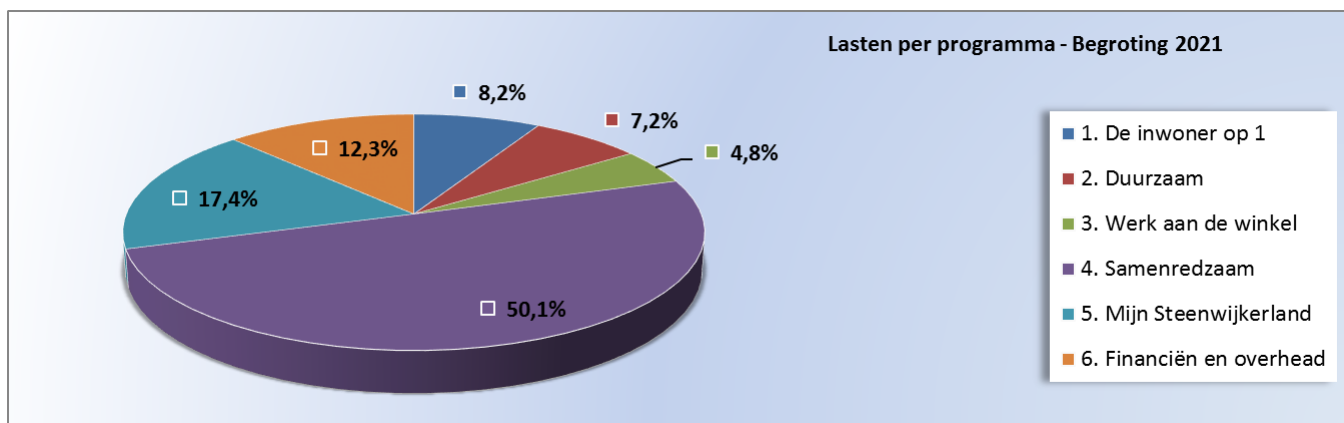

Uit het overzicht blijkt dat het grootste gedeelte van de inkomsten betrekking heeft op het programma Financiën en overhead. Dit heeft vooral te maken met de inkomsten van het Rijk via de algemene uitkering van het gemeentefonds en de gemeentelijke belastingen.

bedragen x € 1.000

Lasten per programma - Begroting 2021	Bedrag	Percentage
1. De inwoner op 1	10.551	8,2%
2. Duurzaam	9.237	7,2%
3. Werk aan de winkel	6.248	4,8%
4. Samenredzaam	64.686	50,1%
5. Mijn Steenwijkerland	22.464	17,4%
6. Financiën en overhead	15.835	12,3%
Totaal	129.022	100,0%

Grafisch weergegeven ziet de verdeling van de uitgaven er als volgt uit:

De gemeente geeft het meeste geld uit binnen het bestuursprogramma Samenredzaam, het sociaal domein. Voorbeelden zijn het verstrekken van uitkeringen in het kader van de Participatiewet, de Wmo, de Jeugdzorg en de Wsw.

2.3. Meerjarenbeeld

bedragen x € 1.000

Meerjarenbeeld	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo Programmabegroting 2020-2023	50	39	792	792
Aangenomen Motie: 'Beperking lastenverzwaring inwoner programmabegroting 2020-2023'	- 410	- 410	- 410	- 410
Aangenomen Motie: 'Meerjarenplannen voor kapitaalgoederen op minimaal niveau basis'	- 139	- 165	- 191	- 210
Subtotaal	- 549	- 575	- 601	- 620
Informatienota 15/10/19: Septembercirculaire gemeentefonds 2019	1.029	1.261	1.054	1.783
Informatienota 15/10/19: Voorlopig BUIG budget 2020	- 151	- 151	- 151	- 151
Decembercirculaire gemeentefonds 2019	65	65	65	65
Informatienota 30/6/20: Meicirculaire 2020 gemeentefonds	1.463	1.891	1.465	1.044
Informatienota 30/6/20: Nader voorlopig BUIG budget 2020	- 440	- 440	- 440	- 440
Informatienota 30/6/20: Financiële mutaties 'PPN'	- 3.899	- 4.172	- 4.231	- 4.718
Actualisatie informatienota 30/6/20: Financiële mutaties 'PPN'	- 487	- 524	- 523	- 497
Subtotaal	- 2.420	- 2.070	- 2.761	- 2.913
Raadsbesluiten tot en met de vergadering van 1 juli 2020	- 790	- 790	- 790	- 790
Subtotaal	- 790	- 790	- 790	- 790
Structurele gevolgen van de Coronacrisis (uitgaven WWB)	- 2.147	- 3.670	- 3.670	- 3.670
Autonome ontwikkelingen	- 1.510	- 1.548	- 1.642	- 1.431
Subtotaal	- 3.657	- 5.218	- 5.312	- 5.101
Structurele doorwerking Najaarsnota 2020	- 126	- 176	- 176	- 157
Subtotaal	- 126	- 176	- 176	- 157
Bestedingsplan 2021-2024	- 519	- 291	- 124	1
Ten laste van de AR vrij besteedbaar	542	307	132	-
Subtotaal	23	15	8	1
Saldo meerjarenbegroting 2021-2024 excl. bezuinigingen	- 7.468	- 8.774	- 8.839	- 8.788
Stelpost aan de uitgavenkant: Herverdeling gemeentefonds vanaf 2022		- 700	- 850	- 1.000
Subtotaal	-	- 700	- 850	- 1.000
Bezuinigingen 2021-2024 (bestuursprogramma's)	1.622	2.822	3.420	3.871
Aanvullende bezuinigingen	5.421	6.520	6.622	6.591
Extra verhogen lokale lasten in 2021	440	440	440	440
Subtotaal	7.483	9.782	10.482	10.901
Saldo Programmabegroting 2021-2024 (+ = voordeel)	15	308	792	1.112

Het meerjarenbeeld start met de begrotingspositie zoals vermeld in de Programmabegroting 2020-2023 en twee moties die door uw raad zijn aangenomen bij de begrotingsbehandeling. Vervolgens zijn de bedragen gepresenteerd die zijn gemoeid met een aantal informatienota's die wij hebben verstuurd, waaronder een nota over de financiële mutaties in 2020 (inclusief structurele doorwerking). De raadsbesluiten zijn verwerkt tot en met de raadsvergadering van 1 juli 2020. De financiële gevolgen van de Coronacrisis zijn zichtbaar gemaakt in de Najaarsnota 2020, de structurele gevolgen in voorliggende programmabegroting. Het betreft hier een toename van het aantal uitkeringen in het kader van de WWB. Verwachting is dat er in ieder geval tot en met 2022 sprake zal zijn van een stijging in het aantal te verstrekken uitkeringen. Onzeker is of hiervoor volledig door het Rijk worden gecompenseerd. Verder zijn de autonome ontwikkelingen (waaronder loon- en prijsmutaties) en de structurele doorwerking van diverse in de Najaarsnota 2020 opgenomen budgetten meegenomen, evenals het bestedingsplan voor 2021 tot en met 2024. Per saldo, exclusief bezuinigingen, resulteert dan een tekort van € 7,5 miljoen in 2021, oplopend tot € 8,8 miljoen in 2024. Tijdens de Politieke Markt van 15 september hebben wij u de voorlopige cijfers in dezelfde orde van grootte gepresenteerd en aangekondigd dat stevige maatregelen nodig zijn om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting.

Die stevige maatregelen treft u aan in voorliggende begroting waarbij een onderscheid is gemaakt tussen bezuinigingen in relatie tot de bestuursprogramma's, aanvullende bezuinigingen (bijvoorbeeld het niet uitkeren van de prijscompensatie in 2021) en het extra verhogen van de lokale lasten in 2021. In de bestuurlijke inleiding kondigden we al aan dat de maatregelen pijn gaan doen. *Pijn in de samenleving, bijvoorbeeld omdat we geen inflatiecorrectie toepassen op subsidies. Pijn in de eigen organisatie, omdat we daar op bezuinigen. Terwijl het werk, de uitvoering van deze omvangrijke begroting, zeker niet afneemt en door de huidige coronacrisis zelfs extra taken met zich meebrengt. En tenslotte pijn doordat we een extra financiële bijdrage vragen van onze inwoners, ondernemers en bezoekers.*

2.4. Financiële gevolgen Corona

De coronacrisis raakt de gemeentefinanciën in sterke mate. We zien onze uitgaven stijgen en onze inkomsten dalen. In welke mate dat tot en met 2024 het geval zal zijn, valt niet te voorspellen. Met name de financiële gevolgen op termijn zijn onzeker. Deels komt dat omdat onduidelijk is hoe lang de crisis aanhoudt en of er (nieuwe) afspraken met het Rijk komen over financiële compensatie.

Sommige kosten zijn direct zichtbaar, zoals de ICT-voorzieningen om de meeste medewerkers thuis te laten werken en extra schoonmaakkosten. Deze kosten hebben veelal een incidenteel karakter. Andere kosten zijn al wel zichtbaar, maar de structurele gevolgen nog onbekend. Dat geldt vooral voor de toename van het aantal mensen met een bijstandsuitkering. Dit is sterk afhankelijk van hoe lang de recessie aanhoudt.

Incidentele financiële effecten

In het voorjaar bent u geïnformeerd over de financiële gevolgen van de coronacrisis. We gaven toen aan dat het meerjarenbeeld onzeker is en we geen compleet beeld konden presenteren, ook niet voor het lopend jaar. Om een indruk te geven van de type uitgaven die zijn gedaan, hebben we wel een aantal uitgaven benoemd:

- Thuiswerkplekken (onder andere laptops);
- Zoom-licentie voor video vergaderen;
- Extra schoonmaakkosten voor onder andere het gemeentehuis;
- Bebording om mensen op te roepen 1,5 meter afstand te houden;
- Extra kosten leerlingenvervoer.

De grootste uitgaven op dat moment waren de uitgaven voor de uitvoering van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) waarvoor we een noodloket voor ondernemers hebben ingericht. In de Najaarsnota 2020 zijn de genoemde posten opgenomen en de bijbehorende budgetten geformaliseerd.

Veel uitgaven hebben een incidenteel karakter en kunnen daarmee ten laste komen van de Algemene reserve. In dit geval gaat het om zo'n bijzondere situatie dat we hebben gemeend de Algemene reserve – vaste buffer hiervoor aan te kunnen spreken. Deze reserve is immers bedoeld als weerstandsvermogen om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. In de Nota Reserves en Voorzieningen 2017 (p. 25) wordt gesproken over een 'ijzeren voorraad voor het opvangen van calamiteiten'. In de Najaarsnota 2020 gaan we voor 2020 uit van een onttrekking van € 1.089.000. Daarbij is rekening gehouden met het 1^e compensatiepakket van het Rijk.

Daarnaast heeft uw raad ingestemd met een onttrekking van € 500.000 uit de Algemene reserve – vaste buffer voor het zogenaamde Vitaliteitsfonds dat we in het leven hebben geroepen. Met de inzet van een Vitaliteitsfonds willen we maatschappelijke organisaties, die als gevolg van de corona-crisis in de problemen komen, ondersteuning bieden. Hiermee leveren we een bijdrage aan het in stand houden van de vitale lokale samenleving, één van de drie speerpunten uit het HHP.

Structurele financiële effecten (m.n. WWB)

Wat de coronacrisis financieel betekent voor de (middel)lange termijn is onzeker. Op dit moment zien we onze bijstandsantallen, en dus onze uitgaven, fors oplopen en de verwachting is dat het aantal te verstrekken uitkeringen in 2021 en 2022 verder zal toenemen:

- Oploop 2020: van 670 uitkeringen naar 770 uitkeringen.
- Oploop 2021: van 770 uitkeringen naar 859 uitkeringen.
- Oploop 2022: van 859 uitkeringen naar 983 uitkeringen.

Deze aantallen zijn gebaseerd op berekeningen van Berenschot o.b.v. scenario 'zwak-herstel' van het Centraal Planbureau (CPB). Het is op dit moment onzeker of we door het Rijk volledig worden gecompenseerd voor de extra uitgaven. Voorstel is om hiervoor een stelpost aan de inkomstenkant op te nemen. Dit is verderop in de begroting toegelicht (zie paragraaf 3.8).

In de Najaarsnota 2020 is aangegeven dat we voor 2020 een bedrag van € 125.000 hebben ontvangen van het Rijk vanuit het 1^e compensatiepakket Corona voor het mislopen van opbrengsten uit toeristenbelasting. De meerjarige financiële effecten voor onze gemeente zijn onzeker, omdat we nog niet beschikken over nieuwe informatie over 2020. Ondernemers moeten pas eind 2020 hun opgave voor de toeristenbelasting indienen bij de gemeente. Vooral is onze meerjarenramingen voor de opbrengsten uit de toeristenbelasting intact gelaten.

Tot slot willen we benadrukken dat we nog lang niet alle effecten van het Covid-19 virus en de bijbehorende maatregelen in beeld hebben. Er zijn zaken zijn die mogelijk nu minder geld kosten. Bijvoorbeeld omdat het participatietraject bij projecten in de openbare ruimte beperkter wordt vormgegeven of helemaal niet. Of omdat er minder mensen naar het gemeentehuis komen. Veelal zijn deze effecten tijdelijk of kennen deze aan de andere kant juist weer tegenovergestelde kostenverhogende effecten.

In de verschillende bestuursprogramma's wordt afzonderlijk ingegaan op wat de coronacrisis betekent voor het realiseren van de doelen waar we voor staan.

2.5. 'Dashboard' met financiële kengetallen

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van een goede controle door de raad op de financiële positie van onze gemeente. Dat gaat verder dan het meerjarig saldo van de begroting zoals dat in de vorige paragraaf is gepresenteerd. Financiële kengetallen helpen daarbij. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans.

De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven dus inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. Naast een aantal verplichte kengetallen kennen we sinds vorig jaar een nieuw 'eigen' kengetal, de weerstandsratio¹.

De weerstandsratio is een hulpmiddel waarbij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's die we lopen. Het zegt iets over het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Alle kengetallen treft u aan in paragraaf 4.2.5, inclusief een nadere toelichting. Hieronder wordt een totaaloverzicht gegeven dat kan dienen als 'dashboard' om te bepalen of we financieel gezien 'op koers' liggen.

De gezamenlijke provinciale toezichthouders en het Rijk hebben signaleringswaarden opgesteld voor de verplichte kengetallen. Zij hebben gekozen voor een indeling in drie categorieën, waarbij kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en C het meest risicovol. In onderstaande tabel zijn de signaleringswaarden opgenomen.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Verplichte kengetallen			
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%
Overige kengetallen			
6. Weerstandsratio	> 2	1 - 2	< 1

De scores op de kengetallen moeten in samenhang worden bekeken. Voor de financieel toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Het helpt bij het verkrijgen van een completer inzicht in de financiële situatie van een gemeente, ook voor raadsleden. De waarden worden niet gebruikt als norm bij het beoordelen van het materieel evenwicht van de meerjarenbegroting.

Hieronder zijn de 'scores' voor 2021 opgenomen:

Scores kengetallen voor 2021	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Verplichte kengetallen			
1a. Netto schuldquote	74%		
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	67%		
2. Solvabiliteitsratio			18%
3. Grondexploitatie	9%		
4. Structurele exploitatieruimte	0,07%		
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	87%		
Overige kengetallen			
6. Weerstandsratio		1,7	

¹ Bij de vaststelling van de 'Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2019' is afgesproken dat de signaleringswaarde voor de weerstandsratio minimaal 1,0 is.

Meerjarig ziet het beeld er vanaf 2019 als volgt uit:

Kengetallen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Verplichte kengetallen						
1a. Netto schuldquote	53%	72%	74%	71%	69%	63%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	45%	65%	67%	65%	63%	57%
2. Solvabiliteitsratio	33%	19%	18%	18%	19%	20%
3. Grondexploitatie	12%	10%	9%	8%	7%	6%
4. Structurele exploitatieruimte	-1,5%	-1,7%	0,1%	0,2%	0,6%	0,9%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	84%	82%	87%	87%	87%	87%
Overige kengetallen						
6. Weerstandratio		2,2	1,7			

Op basis van de gepresenteerde kengetallen kan geconcludeerd worden dat de financiële positie van onze gemeente ten opzichte van de vorige programmabegroting is verslechterd. Vorig jaar stond alleen het kengetal solvabiliteitsratio (eigen vermogen / vreemd vermogen * 100) met een score van 22% in het oranje vlak. De overige kengetallen kleurden groen. Dit jaar is dat anders:

- Voor 2021 geldt dat de score op de solvabiliteitsratio is gedaald van 22% in 2020 naar 18% in 2021². De belangrijkste verklaring hiervoor is dat we onze Algemene reserve- vaste buffer voor het eerst in de historie hebben moeten aanspreken om de financiële effecten als gevolg van de Corona uitbraak op te kunnen vangen. *Ter illustratie: 1% verbetering/verslechtering van de solvabiliteitsratio correspondeert met circa € 1,5 miljoen verbetering/verslechtering van het eigen vermogen.*
- De score op de weerstandratio is onder de signaalwaarde van 2 uitgekomen, terwijl dat vorig jaar nog niet het geval was. Een belangrijke reden hiervoor is dat de gekwantificeerde risico's aanzienlijk zijn gestegen (zie paragraaf 4.2.3).

² De percentages voor 2020 in de tabel komen niet overeen met de door de raad vastgestelde programmabegroting 2020-2023 vanwege de begrotingswijzigingen die in het lopend jaar zijn doorgevoerd.

2.6. Bestuursprogramma 'De inwoner op 1'

AMBITIE: BEREIKBAAR EN BENADERBAAR

Benaderbaar bestuur
Gemeenteloket en dienstverlening op locatie
Behoeften inwoners centraal

Centraal in ons collegebeleid staat dat wij een dienstbare en faciliterende gemeente voor inwoners en ondernemers zijn. Dienstverlening op locatie en op maat.

AMBITIE: PARTICIPATIE

We participeren met lef
Ruim baan voor initiatieven
Ideeën van inwoners halen we op en gebruiken we

We werken integraal samen met maatschappelijke partners om vraagstukken in de kernen goed aan te vliegen. Dat doen we onder meer via het gebiedsoverleg (inwoners, Sociaal Werk, bewonersorganisaties en politie).

AMBITIE: COMMUNICATIE

Helder taalgebruik
Persoonlijk waar nodig/digitaal waar kan

Wij willen een gemeente zijn die begrijpelijk communiceert.

Onze ambities uit het HHP zijn hieronder vertaald in doelen, beoogd resultaten in 2021 en bijbehorende acties/processtappen. Dit presenteren we volgens de 5 thema's uit het programma 'De inwoner op 1': Dienstverlening, Participatie met lef, Wij bewegen mee, Goede ideeën zijn goud waard en Laten zien doet verkopen.

Wat zijn onze doelen en resultaten voor 2021?

Dienstverlening:

Doel	Aansluiting op de wensen en behoeftes van haar inwoners
Beoogd resultaat 2021	▪ Inwonertevredenheid bij onderzoeken gemiddeld minimaal een 7; ▪ Inwonertevredenheid over contacten via balie, telefoon, digitaal minimaal een 7; ▪ Ten minste 3 onderzoeken per jaar via het inwonerspanel;

	▪ Introductie van servicenormen/serviceformules; ▪ Maandelijks spreekuur voor wethouders, meer collegevergaderingen in de kernen.
Processtap/actie 2021	▪ Uitvoering geven aan digitaliseringsagenda voor doorontwikkeling digitale dienstverlening.

Doel	Persoonlijk contact heeft de voorkeur
Beoogd resultaat 2021	▪ Persoonlijk contact is de regel; ▪ Ten minste 30% van het aantal bezwaren wordt via mediation opgelost; ▪ Regelmatig locatiebezoek bij aanvragen subsidies en bezwaarschriften.
Processtap/actie 2021	

Doel	Heldere, begrijpelijke en toegankelijke communicatie, met aandacht voor laaggeletterdheid
Beoogd resultaat 2021	Heldere, begrijpelijke en toegankelijke communicatie, met aandacht voor laaggeletterdheid.
Processtap/actie 2021	▪ Uitvoering motie 'duidelijke taal'; ▪ Inzet klantcontactmonitor. Dit is een continu onderzoek naar de tevredenheid van onze inwoners over het contact met de gemeente.

Participeren met lef:

Doel	We doen het samen. Bouwen aan leefbare en toekomstbestendige kernen
Beoogd resultaat 2021	Optimale samenwerking met maatschappelijke partners om de leefbaarheid in de kernen en wijken te bevorderen.
Processtap/actie 2021	De samenwerking doorontwikkelen en intensiveren. De professionele partijen weten elkaar te vinden als een integrale benadering van een leefbaarheidsvraagstuk dit vraagt. Dit vraagt goede en regelmatige afstemming.

Doel	Stimuleren eigenaarschap
Beoogd resultaat 2021	Gereedchapskist voor initiatiefnemers om van idee naar uitvoering te komen.
Processtap/actie 2021	Inrichten van een website voor ideeën, inspiratie, workshops maar ook een leidraad om van een idee een initiatief te maken en vervolgens tot uitvoering te brengen.

Wij bewegen mee:

Doel	Participatie zit in ons bloed
Beoogd resultaat 2021	Inspiratietour en workshops voor medewerkers over buurtinitiatieven en hoe wij deze kunnen faciliteren.
Processtap/actie 2021	Het organiseren van een (jaarlijkse) inspiratietour en workshops.

Doel	De vraag staat centraal
Beoogd resultaat 2021	Initiatievenloket voor buurtinitiatieven voor een snelle en integrale beoordeling.
Processtap/actie 2021	Combineren met de website voor ideeën, inspiratie etc. De website kent straks ook het loket ('webformulier') voor initiatieven.

Doel	Gemeente is zichtbaar en goed benaderbaar
Beoogd resultaat 2021	Elke kern kent zijn eigen gebiedscoördinator.
Processtap/actie 2021	Met de komst van een 3 ^e gebiedscoördinator is dit 'team' op sterkte. De gebiedscoördinator en zijn rol wordt gepromoot in alle kernen.

Goede ideeën zijn goud waard:

Doel	Goede initiatieven zijn goud waard
Beoogd resultaat 2021	Vernieuwde regeling voor inwonersinitiatieven (2020).
Processtap/actie 2021	Uitvoeren van de regeling.

Laten zien doet verkopen:

Doel	Delen is inspireren
Beoogd resultaat 2021	Regelmatig aandacht voor inwonersinitiatieven en het aanjagen hiervan.
Processtap/actie 2021	In de Steenwijker Courant h-a-h een regelmatig bulletin rondom inwonersinitiatieven.

Wat gaan we daar komend jaar voor doen?

Speerpunten voor 2021

1. Initiatievenloket

De opzet van een initiatievenloket moet ervoor zorgen dat inwonersinitiatieven integraal worden afgewogen en niet meer tussen wal en schip vallen. Goed verwachtingsmanagement bij initiatiefnemers is daarbij cruciaal. Dit was één van de doelen in de vorige programmabegroting. Bij nader inzien is goed verwachtingsmanagement een continu proces en daarom niet langer als afzonderlijk doel opgenomen in voorliggende programmabegroting. Het initiatievenloket past bij de dienstverlening voor initiatieven onder de Omgevingswet.

2. Gereedchapskist participatie

Het ontwikkelen van een gereedchapskist (Eerste Hulp Bij Initiatieven) voor het ondersteunen van initiatieven en zo bijdragen aan zelforganiserende en –redzame buurten. De inhoud van deze gereedchapskist stemmen we af op de behoefte van initiatiefnemers. Deze ontwikkeling sluit aan bij de beweging die door de Omgevingswet gestimuleerd wordt, namelijk meer zeggenschap over en verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van je eigen leefomgeving. Natuurlijk kijken we voor de vulling van deze 'toolkit' naar goede voorbeelden elders uit het land.

3. Duidelijke taal

Steenwijkerland sluit aan bij de Duidelijk Taal Brigade (2020) om een extra impuls te geven aan helder communiceren. Duidelijke taal (B1-niveau) in brieven, op de website, in e-mails en formulieren, zodat inwoners en ondernemers begrijpen wat we bedoelen. De eerste acties zijn in 2020 ingezet. In 2021 geven we daar een vervolg aan.

Daartoe gaan we in 2021 onder andere het volgende doen:

- Starten met een pilot met gebundelde dienstverlening op locatie. De pilot die in eerste instantie gepland was in 2020 is doorgeschoven naar 2021.
- Monitoren van klanttevredenheid/klantsignalen. Om te meten hoe tevreden inwoners zijn over onze dienstverlening zetten we onder meer een klantcontactmonitor in. De uitkomsten hiervan zijn niet alleen een

graadmeter voor het niveau van dienstverlening, maar bieden ook aanknopingspunten voor het verder verbeteren van de dienstverlening. We onderzoeken in 2020 deels een andere opzet en voeren die in 2021 verder door. In het sociaal domein wordt een meer continue meting van klanttevredenheid voor WMO en Jeugd gedaan. In augustus 2020 worden de eerste vragenlijsten nieuwe stijl verstuurd. Ook deelname aan de succesratio webformulieren van de VNG biedt inzicht in onze dienstverlening, en dan de digitale variant.

- Onderzoeken van de mogelijkheid om gebiedsoverleg te intensiveren naar gebiedsgericht werken. Dit doen we samen met Sociaal Werk, politie en woningcoöperatie.
- Inzetten Inwonerspanel. We vragen inbreng aan onze inwoners en ondernemers. Daartoe zetten we onder meer het Inwonerspanel in. Dit doen we bij voorkeur voordat nieuw beleid ontwikkeld wordt. Zoals we dat bijvoorbeeld hebben gedaan met mobiliteit of biodiversiteit. We gaan uit van (minimaal) 3 peilingen in 2021.
- Uitbreiden van onze digitale communicatie en dienstverlening. De inzet van sociale media/digitale dienstverlening breiden we uit met Whatsapp zodra dat kan. Daarnaast zetten we ook in op meer digitale dienstverlening bijvoorbeeld bij burgerzaken (bijvoorbeeld volledig digitaal aangifte geboorte en aangifte overlijden). Bovendien hebben we door corona-maatregelen noodgedwongen ervaring opgedaan met meer digitale communicatie. Ongetwijfeld zal dat invloed houden op de mix van online en offline communicatie.
- Uitwerken visie op dienstverlening. De basis van de visie is dat we de wensen en behoeften van de samenleving centraal stellen. De manier waarop we dat doen is uitnodigend, met persoonlijke aandacht, betrouwbaar, duidelijk, verbindend en toegankelijk. Dienstverlening op maat is het uitgangspunt. Hoe we daar invulling aan geven is afhankelijk van de soort vraag en bepalen we in samenwerking met teamleiders en collega's. We hebben daarbij ook specifiek aandacht voor initiatieven die onder de Omgevingswet vallen. In 2020 maken we een start en in 2021 werken we daaraan door. En ook in 2022 en verder. Het is als een huis, het is nooit 'af'.

Gevolgen Corona / HHP

De gevolgen van de coronacrisis zijn aanleiding geweest om onze ambities te herprioriteren, waarbij 'De inwoner op 1' het leidende principe is.

Veel zaken die onder het Bestuursprogramma Inwoner op 1 opgenomen zijn, gaan over het 'hoe' en minder over het 'wat': hoe worden inwoners en ondernemers benaderd (persoonlijk), hoe makkelijk maken we het (taal, digitaal), hoe integraal kijken we naar aanvragen, etc.. Kortom, het bieden van dienstverlening op maat, uitgangspunt voor de nieuwe visie op dienstverlening.

Het 'wat' zit meer in de 3 kernthema's. Een onderdeel Inwonersinitiatieven onder het programma Inwoner op 1 kan een belangrijke bijdrage leveren aan één van de drie kernthema's uit het HHP namelijk het in stand houden van een vitale lokale samenleving. Vanuit het programma Inwoner op 1 zetten we daar vol op in. In 2020 start de derde gebiedscoördinator. En dat is een welkome aanvulling op het bestaande team om meer invulling te kunnen geven aan participatie. Naast menskracht zetten we ook middelen in. Denk aan een 'gereedchapskist eerste hulp bij initiatieven', een initiatievenloket en een initiatievenregeling (subsidie).

Relatie met verbonden partijen

Stichting Dataland

Van de Stichting Dataland is de gemeente certificaathouder. Deze stichting verzorgt de toegankelijkheid van gemeentelijk vastgoed, GEO- en WOZ-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland.

Veiligheidsregio IJsselland

In Veiligheidsregio IJsselland wonen, werken en recreëren ruim 500.000 inwoners in elf gemeenten. Dit zijn de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.

Binnen de Veiligheidsregio werken brandweer, GHOR, politie en gemeenten samen op het gebied van: Brandweezorg, Crisisbeheersing, Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en Rampenbestrijding. De Veiligheidsregio is ingesteld om de inwoners van onze regio beter te beschermen tegen de risico's van branden, rampen en crises. Dankzij samenwerking zorgen wij ervoor dat wij steeds beter voorbereid zijn op het bestrijden van rampen en het onder controle houden van steeds groter wordende risico's.

In de bijlage Verbonden Partijen wordt nader op de afzonderlijke verbonden partijen ingegaan.

Wat mag het kosten?

In paragraaf 3.3. is een totaaloverzicht opgenomen met daarin de financiële mutaties die in het voorjaar bekend waren en aan uw raad zijn gepresenteerd via een informatienota. Nadien zijn bedragen in sommige gevallen gewijzigd. De mutaties voor het lopend jaar zijn verwerkt in de Najaarsnota 2020. De eventuele structurele doorwerking naar 2021-2024 treft u in voorliggende begroting aan.

In deze begroting zijn we terughoudend met nieuwe plannen en investeringen. Voor het programma 'De inwoner op 1' stellen wij voor geen extra financiële middelen beschikbaar te stellen. In paragraaf 3.6. is het bestedingsplan opgenomen voor alle bestuursprogramma's met de bijbehorende toelichtingen.

Naast extra uitgaven zijn we genooddaakt om op onderdelen binnen dit bestuursprogramma te bezuinigen met daarbij in het achterhoofd de herprioritering van onze ambities uit het HHP. In paragraaf 3.7 treft u het totaaloverzicht met bezuinigingen 2021-2024 aan. Voor het programma 'De inwoner op 1' gaat het om de volgende maatregelen:

bedragen x € 1.000						
Bezuinigingen 2021-2024	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
1. De inwoner op 1						
In begroting 2021-2024 opgenomen						
1.1. Verlagen budget voor representatie		S	- 5	- 5	- 5	- 5
1.2. Verhogen leges op rijbewijzen en reisdocumenten		S	- 14	- 11	- 10	- 15
1.3. Verhogen leges voor trouwen		S	- 3	- 3	- 3	- 3
1.4. Bestemmingplannen (planschade)		S	- 25	- 25	- 25	- 25
1.5. Verhogen leges omgevingsvergunningen		S	- 150	- 150	- 150	- 150
Totaal bezuinigingen	-		- 197	- 194	- 193	- 198

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 1. De inwoner op 1	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 10.427	- 12.107	- 10.551	- 9.825	- 9.517	- 9.606
Baten	2.541	2.568	2.811	2.299	2.115	2.380
Saldo van baten en lasten	- 7.885	- 9.539	- 7.740	- 7.525	- 7.402	- 7.226
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 256	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	410	1.926	596	265	-	-
Mutatie reserves	154	1.926	596	265	-	-
Resultaat	- 7.731	- 7.613	- 7.144	- 7.260	- 7.402	- 7.226

2.7. Bestuursprogramma 'Duurzaam'

AMBITIE: ENERGIENEUTRAAL

Energieopwekking met lusten en lasten lokaal
Maatschappelijk/gemeentelijk vastgoed energieneutraal
Afhankelijkheid aardgas verminderen

Ons streven is een energieneutraal Steenwijkerland in 2050. Samen met particulieren en bedrijven spannen we ons in het energieverbruik terug te dringen en meer energie op te wekken.

AMBITIE: BEWUSTWORDING

Actief informeren en communiceren
Klimaatadaptatie

Wij nemen onze verantwoordelijkheid om een duurzame woon-, leef-, en werkomgeving te ontwikkelen. Het actief benaderen van inwoners is hierin belangrijk. Bewustwording is ook nodig rondom klimaatadaptatie.

AMBITIE: CIRCULAIRE ECONOMIE

Minder restafval
Gemeentelijke organisatie in 2030 circulair
Bewustwording bij bedrijven
Asbest eraf, zon erop

Voor de circulaire economie willen we niet alleen inwoners thuis uitdagen om grondstoffen te scheiden maar juist ook buitenshuis: bij ondernemers, een evenement, op de camping, op school en tijdens het sporten. Alle grondstoffen die niet verbrand worden dragen bij aan de circulaire economie.

Onze ambities uit het HHP zijn hieronder vertaald in doelen, beoogd resultaten in 2021 en bijbehorende acties/processtappen. Dit presenteren we volgens de 3 thema's uit het programma 'Duurzaam': Energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie.

Wat zijn onze doelen en resultaten voor 2021?

Energietransitie:

Doel	Meer duurzame elektriciteit
Beoogd resultaat 2021	- Stijging van het percentage duurzaam opgewekte elektriciteit; - Realisatie eerste zonnepark(en); - Vaststellen definitief bod Regionale Energie Strategie West-Overijssel.
Processtap/actie 2021	- In procedure nemen van aanvragen zonneparken; - Deelname RES West-Overijssel; - Samen met energiecoöperaties en BCS stimuleren realisatie Zon op dak.

Doel	Woningen met een betere energetische kwaliteit
Beoogd resultaat 2021	Toename isolatiewaarde bestaande woningvoorraad. Jaarlijks wordt van 2% van de bestaande woningvoorraad de isolatiewaarde verbeterd.
Processtap/actie 2021	Met behulp van een isolatieproject worden inwoners geholpen bij het isoleren van hun woning.

Doel	Terugdringen van aardgasverbruik
Beoogd resultaat 2021	Warmtetransitieplan wordt vastgesteld.
Processtap/actie 2021	- In coproductie met Rendo verder werken aan toename groengasproductie; - Met de waterstofalliantie Eeserwold werken aan een waterstofproductielocatie.

Doel	Informer en stimuleren van inwoners en ondernemers
Beoogd resultaat 2021	5 wijk-/dorpaanpakken zijn gerealiseerd; - Energiecoaches zijn actief, ondermeer ook via Wetland Wonen en Woonconcept; - De energiewinkel wordt goed bezocht. Het verwachte bezoekersaantal is 150 per week.
Processtap/actie 2021	Continu overleg met wijkraden/dorpsbelangen om nieuwe groepen te benaderen.

Doel	Schone mobiliteit
Beoogd resultaat 2021	- Realisatie 10 openbare oplaadpunten voor auto; - Ondernemers stimuleren om minimaal 10 oplaadpunten voor fiets te realiseren ten behoeve van een dekkend netwerk.
Processtap/actie 2021	We organiseren minimaal 1 bijeenkomst met ondernemers om de meerwaarde van oplaadpunten toe te lichten.

Doel	Gemeentelijke eigendommen zijn in 2050 energieneutraal
Beoogd resultaat 2021	Verdere afbouw CO2 gebruik vastgoed en wagenpark. CO2 gebruik wordt met 40% verminderd.
Processtap/actie 2021	Wagenpark buitendienst wordt vergaand verduurzaamd met behulp van overstap naar HVO brandstof en elektrificatie.

Circulaire economie:

Doel	Gemeentelijke organisatie is in 2030 circulair
Beoogd resultaat 2021	Minimaal 2 aanbestedingen zijn volledig circulair.
Processtap/actie 2021	Alle afdelingen worden met behulp van het inkoopdocument 'maatschappelijk verantwoord inkopen' (MVI) ondersteund bij de verdere verduurzaming van onze aanbestedingen.

Doel	Minder restafval per inwoner
Beoogd resultaat 2021	▪ Het percentage hergebruik per inwoner neemt toe (2017 = 83%); ▪ De hoeveelheid restafval per inwoner neemt verder af (2017 = 64 kg); ▪ De hoeveelheid gestort gratis asbest is gestegen ten opzichte van vorig jaar. <i>Sinds februari 2019 kunnen inwoners, op vertoon van een sloopmelding, maximaal 35m2 gratis storten. In 2019 is meer dan 10.000 kilo asbest gratis gestort en hebben 21 inwoners een gratis pakket opgehaald met persoonlijke beschermingsmiddelen.</i>
Processtap/actie 2021	We geven uitvoering aan projecten uit grondstoffenplan.

Doel	Ondernemers zijn zich bewust van de circulaire mogelijkheden binnen hun bedrijf
Beoogd resultaat 2021	▪ Circulaire economie blijvend op de agenda van ondernemers; ▪ Er worden meerdere regiobijeenkomsten circulair Steenwijkerland georganiseerd.
Processtap/actie 2021	Aandacht circulaire economie binnen 'week van de ondernemer'.

Klimaatadaptatie & Biodiversiteit

Doel	Klimaatbestendig handelen
Beoogd resultaat 2021	▪ Actieplan klimaatadaptatie is gerealiseerd³; ▪ Bewustwording rondom klimaatadaptatie en biodiversiteit neemt toe.
Processtap/actie 2021	▪ Opstellen actieplan klimaatadaptatie; ▪ Uitvoering geven aan het Plan van Aanpak Biodiversiteit.

Wat gaan we daar de komend jaar voor doen?

Speerpunten voor 2021

1. Onze inwoners zijn en blijven de beste ambassadeurs

Met de G1000 als basis zijn veel inwoners gemobiliseerd om in actie te komen. Het ondersteunen van alle acties, ook van de energiecoöperaties, vergt continu aandacht en onderhoud.

2. Energie die we niet gebruiken hoeft ook niet te worden opgewekt/uit de grond te worden gehaald

Het beperken van de warmtevraag in gebouwen draagt er aan bij dat het energieverbruik vermindert. Het mes snijdt aan 2 kanten: de gebouweigenaar bespaart direct door verminderde energiekosten en de energie hoeft niet meer (fossiel of hernieuwbaar) opgewekt te worden.

³ Het doel 'Klimaatbestendig en waterrobuust in 2025' is niet langer als afzonderlijke doelstelling opgenomen in voorliggende programmabegroting.

3. Droogte en hittestress verdienen onze volle aandacht

Met het opstellen van het actieplan klimaatadaptatie geven we aan hoe om te gaan met deze actuele thema's evenals de thema's wateroverlast en waterveiligheid. Dit doen we samen met onze inwoners.

Daartoe gaan we in 2021 onder andere het volgende doen:

- Het beleidskader wind is in voorbereiding, evenals dat we in 2021 een visie op warmtetransitie hebben opgesteld.
- We gaan volop aan de slag met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.
- Met Rendo ontwikkelen we biomassaplannen om het huidige aardgasnet te voorzien van groen gas.
- Met het waterschap onderzoeken we de kansen voor aquathermie.
- Samen met G1000-werkgroepen en de Business Club Steenwijkerland realiseren we naast het digitale energieloket een energiewinkel.
- Bewustwording over nut en noodzaak van de circulaire economie pakken we op via de week van de ondernemers en de campagne 'isoleren en opwekken duurzame energie'.
- Opstellen actieplan klimaatadaptatie op basis van de uitkomsten van de stresstesten.
- Uitvoering geven aan projecten grondstoffenplan.
- Uitvoering geven aan projecten Plan van aanpak Biodiversiteit.

Gevolgen Corona / HHP

De gevolgen van de coronacrisis zijn aanleiding geweest om onze ambities te herprioriteren, waarbij 'De inwoner op 1' het leidende principe is. Voor het Bestuursprogramma Duurzaam geldt dat we als gemeente in ieder geval vol blijven inzetten om de samenwerking met de werkgroepen 'Ik Begin' en 'Dichtbij Huis' (vanuit G1000), de energiecoöperaties, bedrijven en onze andere inwoners goed te ondersteunen. We stoppen met het aanjagen van asbestsaneringen en beperken ons alleen tot het beschikbaar stellen van materialen (voor de verwijdering indien er om gevraagd wordt).

Relatie met verbonden Partijen

Zonder partners uit de gemeente Steenwijkerland en daarbuiten zijn we niet bij machte om de genoemde doelen te bereiken. Partners die op dit moment samen met ons werken om de doelen te bereiken zijn de werkplaatsen G1000, Businessclub Steenwijkerland, LTO, Natuur en Milieu Overijssel, Rendo/N-tra, Enexis, Buurkracht, Duurzaamheidscombinatie Zwolle, Susteen, Wetland Wonen, Woonconcept, Omnia Wonen, Fluvius, stichting Wieden-Weerribben, regio Zwolle, onze energiecorporaties, ROVA, VVN, repaircafe, het onderwijs, de provincie, de Kringloopwinkel en anderen.

Omgevingsdienst IJsselland

De Omgevingsdienst IJsselland is een gemeenschappelijke regeling op het gebied van milieuwetgeving, -regelgeving en -handhaving. Naast de gemeente Steenwijkerland nemen de volgende partijen deel aan deze gemeenschappelijke regeling: provincie Overijssel en de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Zwartewaterland en Zwolle.

In de bijlage Verbonden Partijen wordt nader op de afzonderlijke verbonden partijen ingegaan.

Wat mag het kosten?

In paragraaf 3.3. is een totaaloverzicht opgenomen met daarin de financiële mutaties die in het voorjaar bekend waren en aan uw raad zijn gepresenteerd via een informatienota. Nadien zijn bedragen in sommige gevallen gewijzigd. De mutaties voor het lopend jaar zijn verwerkt in de Najaarsnota 2020. De eventuele structurele doorwerking naar 2021-2024 treft u in voorliggende begroting aan.

In deze begroting zijn we terughoudend met nieuwe plannen en investeringen. Voor het programma 'Duurzaam' stellen wij voor geen extra financiële middelen beschikbaar te stellen. In paragraaf 3.6. is het bestedingsplan opgenomen voor alle bestuursprogramma's met de bijbehorende toelichtingen. Voor onderhoudig programma stellen we voor om geen extra financiële middelen beschikbaar te stellen.

Naast extra uitgaven zijn we genooddaakt om op onderdelen binnen dit bestuursprogramma te bezuinigen met daarbij in het achterhoofd de herprioritering van onze ambities uit het HHP. In paragraaf 3.7. treft u het totaaloverzicht met bezuinigingen 2021-2024 aan. Voor het programma 'Duurzaam' gaat het om de volgende maatregelen:

bedragen x € 1.000

Bezuinigingen 2021-2024	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
2. Duurzaam						
In begroting 2021-2024 opgenomen						
2.1. Lagere kosten inzameling oud papier		S	- 15	- 15	- 15	- 15
2.2. Stopzetten plan van aanpak asbest van het dak		S	- 25	- 25	- 25	- 25
Totaal bezuinigingen	-		- 40	- 40	- 40	- 40

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten -	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
2. Duurzaam						
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 9.227	- 10.757	- 9.237	- 9.078	- 9.111	- 8.964
Baten	5.468	5.510	5.050	5.220	5.102	4.992
Saldo van baten en lasten	- 3.758	- 5.246	- 4.187	- 3.859	- 4.009	- 3.972
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 303	- 125	- 125	- 125	- 125	-
Onttrekkingen	654	1.282	180	130	-	-
Mutatie reserves	351	1.157	55	5	- 125	-
Resultaat	- 3.407	- 4.089	- 4.132	- 3.854	- 4.134	- 3.972

2.8. Bestuursprogramma 'Werk aan de winkel'

AMBITIE: TOERISME

Spreiding toerisme
Uitbreiding werkgelegenheid
Weerribben-Wieden als sterk merk

Het programma Duurzaam (Be)Leefbaar Toerisme (DBT) is gericht op het versterken van de (toeristische) economie met daarbij een duurzame balans tussen ecologie, economie en leefbaarheid. De op de langere termijn gerichte ambitie is: meer welvaart en welzijn voor de bewoners van Steenwijkerland.

AMBITIE: BEDRIJFVIGHEID

Ja-gemeente voor ondernemers
Schrappen overbodige regels
Steenwijkerland koploper in de regio

We willen een koploper zijn in de regio. Niet zozeer om de beste te zijn, maar wij beseffen dat we in regionaal verband sterker staan en dat willen we uitstralen. We zijn een economische topregio, samen met Amsterdam, Rotterdam/Den Haag en Eindhoven behoort de Regio Zwolle tot de economische pijlers van Nederland.

AMBITIE: ARBEIDSMARKT

Verkleinen mismatch arbeidsmarkt

Onze inwoners gaven bij de start van deze collegeperiode werkgelegenheid aan als belangrijkste prioriteit voor het college. Mede daarom hebben wij hiervoor een apart bestuursprogramma ingericht, dat zich onder meer richt op het bij elkaar brengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Juist nu de werkloosheid zal oplopen als gevolg van de corona crisis zal dit een speerpunt blijven.

AMBITIE: BINNENSTAD STEENWIJK

Levendige en economisch vitale binnenstad

Ambitie is de binnenstad van Steenwijk levendig en economisch vitaal te houden.

Onze ambities uit het HHP zijn hieronder vertaald in doelen, beoogd resultaten in 2021 en bijbehorende acties/processtappen.

Wat zijn onze doelen en resultaten voor 2021?

Doel	Excellent vestigingsklimaat
Beoogd resultaat 2021	▪ We streven ernaar dat zich 3 nieuwe bedrijven vestigen op Eeserwold, mede als gevolg van de nieuwe marketingcampagne die in 2020 wordt gelanceerd; ▪ Een vastgesteld bestemmingsplan voor het Gedempte Steenwijkerdiep; ▪ Er is een vastgesteld MKB beleid met daarin aandacht voor het rode loper beleid, MKB dienstverleningen, dat recht doet aan het motto 'ja gemeente'; ▪ We bouwen aan een vitale, aantrekkelijke binnenstad van Steenwijk; ▪ Realisatie aantrekkelijke verbinding Station met de binnenstad van Steenwijk.
Processtap/actie 2021	Nog nader te definiëren.

Doel	Versterken regionale samenwerking
Beoogd resultaat 2021	Beoogd resultaat in 2021 in relatie tot de geformuleerde doelstelling valt niet nader te specificeren.
Processtap/actie 2021	We blijven investeren in de regionale samenwerking. We nemen het initiatief voor de vrijetijdseconomie, en zijn nauw verbonden met de HCA. Tevens zetten we ons meer in op de lobby van de regio als één van de vier economische regio's van Nederland.

Doel	Versterken arbeidsmarkt
Beoogd resultaat 2021	▪ Met onze investeringen en inzet willen we binnen 5 jaar 10% van onze beroepsbevolking hebben bereikt.
Processtap/actie 2021	▪ Uitvoeren (geheerijkt) actieplan werk(t); ▪ Gezamenlijk met de BCS uitvoeren van de prestatieboom, met focus op herstel economie en werkgelegenheid; ▪ We geven invulling aan de Regiodeal Human Capital Agenda regio Zwolle door in te zetten op drie sporen: beschikbaarheid, wendbaarheid en inclusiviteit;

Doel	Focus op toerisme & recreatie
Beoogd resultaat 2021	In de totale collegeperiode willen we met onze samenwerkingspartners een bijdrage doen om de volgende zaken te realiseren: ▪ Meer personen werkzaam in toerisme en recreatie; ▪ Meer omzet in de toeristische sector; ▪ Inzicht in vitaliteit van de toeristische verblijfssector en toename van de kwaliteit; ▪ Langer verblijf en hoger bestedingspatroon van de verblijfstoerist in het gebied; ▪ Betere spreiding van toeristen in het gebied en over het jaar; ▪ Toename kwaliteit toeristische infrastructuur door uitvoering bidbook 'Land van Weerribben-Wieden'; ▪ Duurzaam toerisme met behoud van dagelijkse leefkwaliteit; ▪ Weerribben-Wieden als sterk merk in Nederland en internationaal.
Processtap/actie 2021	De inspanningen vanuit Duurzaam (Be)leefbaar Toerisme worden in 2021 nog concreter. Hierbij kan gedacht worden aan: ▪ Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan realisering van de toeristische visie door de Stichting Weerribben-Wieden; ▪ Realiseren van onderdelen t.b.v. smart mobility en smart hospitality (Regio Deal 2020); ▪ Afronden van projecten in het kader van Leefbaar Giethoorn;

	▪ Blijvend inzetten op het beschikbaar krijgen van nieuwe betrouwbare lokale data; ▪ Het functioneren van het Nationaal Park als een Nationaal Park van Wereldklasse.
--	--

Wat gaan we daar het komend jaar voor doen?

Speerpunten voor 2021

Toerisme:

1. Realisering van smart mobility en smart hospitality (Regio Deal 2020);
2. Meer nieuwe betrouwbare lokale data (Steenwijkerland als Experimenteergebied);
3. Nationaal Park Weerribben-Wieden wordt Nationaal Park van Wereldklasse;

Economie:

4. Inzetten op de vitale, aantrekkelijke stad Steenwijk (Station, Rams Woerthe, Binnenstad, Steenwijkerdiep;
5. Inzetten op werkgelegenheid/arbeidsmarkt en Actieplan werk(t).

Daartoe gaan we in 2021 onder andere het volgende doen:

- Binnen het programma DBT zal het accent verschuiven. De focus komt meer te liggen bij de uitvoering van projecten die de afgelopen periode zijn voorbereid. Dit betreft de transformatie van het station Steenwijk als poort van de regio, het verkrijgen van actuele en betrouwbare data (samen met het NBTC, Marketing Oost, de Zaanse Schans, Kinderdijk etc.) en het realiseren van smart mobility en smart hospitality in de gehele gemeente.
- We zorgen ervoor dat ondernemers weten wat kan en mag. De informatie wordt op één plek gebundeld en integraal afgewogen. Op basis van de resultaten van de MKB verkiezing zal deze nieuwe aanpak in ondernemersdienstverlening worden uitgevoerd.
- De uitvoering van het Actieplan werk(t) is gezien de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt onverminderd van belang. Juist vanwege deze ontwikkelingen (groeiende werkloosheid en sectoren waarin nog wel krapte ontstaat) willen we nieuwe output afspraken maken over ons “Steenwijkerlands model”. Hoe kunnen we een proactieve bemiddelende rol vervullen tussen bedrijven/sectoren die personeel vragen en waar aan de andere kant overschotten ontstaan?
- Voor ons is de herinrichting van het Steenwijkerdiep een belangrijke prioriteit. Op basis van de te verwachten gesloten contracten in 2020 zal worden ingezet op beeldkwaliteit openbare ruimte en het opstarten van de bestemmingsplanprocedure.
- Een vitale, aantrekkelijke stad Steenwijk als integraal onderdeel van het toeristisch potentieel van het gebied Weerribben-Wieden staat centraal. Dat betekent dat we blijven inzetten op het stimuleren van de toeristische kansen van de stad, het neerzetten en uitbouwen van de stoere vestingstad en de verbinding met het station, het park en de entree van het gedempte Diep versterken. Een uitvoeringsplan wordt in de loop van het jaar vastgesteld.

Gevolgen Corona / HHP

De gevolgen van de coronacrisis zijn aanleiding geweest om onze ambities te herprioriteren, waarbij “De inwoner op 1” het leidende principe is. Één van de drie van de drie kernthema’s in het HHP is ‘herstel van economie en werkgelegenheid’. Daar zullen we vanuit het programma Werk aan de Winkel vol op inzetten:

- Juist vanwege te verwachten negatieve effecten van de coronacrisis op de leegstand en de vitaliteit van de binnenstad van Steenwijk blijven we daarin onverminderd actief;

- We zetten extra in op de dienstverlening naar de ondernemers onder het motto “Ja gemeente”. Dit geven wij actief vorm in de organisatie waarbij we inzetten op een optimale ondernemersbegeleiding van aanvragen. Immers dit draagt direct bij aan het economisch herstel.
- We zetten extra in op het Actieplan werk(t), niet zozeer zoals aanvankelijk bedoeld om de krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan, maar op het behoud en stimuleren van werkgelegenheid.

Relatie met verbonden Partijen

Stichting Weerribben-Wieden

De Stichting Weerribben-Wieden heeft tot doel het bewerkstelligen van aantoonbare maatschappelijke en ecologische meerwaarde voor het gebied Weerribben-Wieden (Steenwijkerland) met als hart het Nationaal Park, alsmede het verbinden van beide entiteiten. Onder verantwoordelijkheid van de Stichting Weerribben-Wieden wordt is een toeristisch-recreatieve visie opgesteld. Daarnaast werkt de stichting aan realisering van het poortenconcept en wordt gewerkt aan het beschikbaar krijgen van meer data om meer kennis te verkrijgen over de toerist en hierop te kunnen sturen. De Stichting legt verantwoording af aan de gemeente over de besteding van financiële middelen. De samenhang met projecten die worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de gemeente wordt periodiek besproken binnen de programmastructuur van het programma DBT.

Naast de gemeente hebben ook andere partijen zitting in deze stichting: LTO - afdeling Steenwijkerland, KopTop, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Ondernemersplatform Steenwijkerland, Koninklijke Horeca Nederland - afdeling Steenwijkerland en Plaatselijke Belangenorganisaties. De gemeente en de provincie dragen bij aan de kosten van het Nationaal Park nieuwe stijl.

In de bijlage Verbonden Partijen wordt nader op de afzonderlijke verbonden partijen ingegaan.

Wat mag het kosten?

In paragraaf 3.3. is een totaaloverzicht opgenomen met daarin de financiële mutaties die in het voorjaar bekend waren en aan uw raad zijn gepresenteerd via een informatienota. Nadien zijn bedragen in sommige gevallen gewijzigd. De mutaties voor het lopend jaar zijn verwerkt in de Najaarsnota 2020. De eventuele structurele doorwerking naar 2021-2024 treft u in voorliggende begroting aan.

bedragen x € 1.000						
Bestedingsplan -	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
3. Werk aan de winkel						
In begroting 2021-2024 opgenomen						
Toeristische productontwikkeling		I	33	33	33	
Continuering hoofdaannemer uitvoering Actieplan Werk(t)		I	75	50	25	
Totaal bestedingsplan	-		108	83	58	-

In paragraaf 3.6. is het volledig bestedingsplan opgenomen voor alle bestuursprogramma's met de bijbehorende toelichtingen.

Naast extra uitgaven zijn we genooddaakt om op onderdelen binnen dit bestuursprogramma te bezuinigen met daarbij in het achterhoofd de herprioritering van onze ambities uit het HHP. In paragraaf 3.7. treft u het totaaloverzicht met bezuinigingen 2021-2024 aan. Voor het programma 'Werk aan de winkel' gaat het om de volgende maatregelen:

bedragen x € 1.000

Bezuinigingen 2021-2024	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
3. Werk aan de winkel						
In begroting 2021-2024 opgenomen						
3.1. Economisch beleid: verlagen budget voor onderzoeks- en (externe) advieskosten		S	- 20	- 20	- 20	- 20
3.2. Economische promotie: lagere contributie aan regio Zwolle		S	- 43	- 43	- 43	- 43
3.3. Marktgelden en baten vaste standplaatsen		S	- 7	- 7	- 7	- 7
3.4. Programma DBT: Bekostiging van de Stichting Weerribben Wieden		S	- 30	- 30	- 30	- 30
Totaal bezuinigingen	-		- 100	- 100	- 100	- 100

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten -	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
3. Werk aan de winkel						
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 8.421	- 11.271	- 6.248	- 5.470	- 4.631	- 4.380
Baten	7.989	5.911	4.581	3.658	3.019	3.054
Saldo van baten en lasten	- 432	- 5.360	- 1.667	- 1.812	- 1.612	- 1.326
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 822	- 573	- 484	- 431	- 281	- 428
Onttrekkingen	486	3.990	308	411	58	-
Mutatie reserves	- 335	3.416	- 176	- 20	- 223	- 428
Resultaat	- 767	- 1.944	- 1.843	- 1.832	- 1.834	- 1.754

2.9. Bestuursprogramma 'Samenredzaam'

AMBITIE: MEEDOEN (EEN INCLUSIEVE SAMENLEVING)

Steenwijkerland sluit niemand uit
Passend werk voor wie dat nodig heeft
Inwoners kunnen lezen, schrijven en internetten
Kinderen verlaten school met een diploma

Als college willen we dat inwoners zoveel mogelijk de regie over hun eigen leven kunnen voeren en mee kunnen doen.

AMBITIE: STIMULEREN

Vrijwilligers worden gewaardeerd en ondersteund
Verbeteren gezonde leefstijl voor inwoners

De helft van onze inwoners is actief als vrijwilliger en laat zien zich (samen) verantwoordelijk voor de samenleving te voelen. Een belangrijk speerpunt van ons is hen te waarderen, te ondersteunen en waar mogelijk op meerdere terreinen in te kunnen zetten.

AMBITIE: ONDERSTEUNEN

Passende zorg voor jong en oud
Hulp op maat voor wie dat nodig heeft
Verminderen en voorkomen armoede

De toegang tot Wmo, Jeugdwet en Participatiewet zijn eind 2019 onder 1 dak gehuisvest om integraal goed te kunnen onderzoeken wat inwoners nodig hebben. Integraliteit en samenwerking zijn erg belangrijk om passende zorg en ondersteuning te kunnen bieden.

Onze ambities uit het HHP zijn hieronder vertaald in doelen, beoogd resultaten in 2021 en bijbehorende acties/processtappen. Dit presenteren we volgens de 3 thema's uit het programma 'Samenredzaam': Inclusieve samenleving, preventie en ondersteuning.

Coronacrisis sterk van invloed op het bestuursprogramma Samenredzaam

Wij hebben aan het begin van onze bestuursperiode een ambitieus programma neergezet. En aan de geformuleerde doelen wordt hard gewerkt. Toen in het voorjaar 2020 corona kwam veranderde er veel. Ook in het sociaal domein moest onder grote druk een aantal andere werkzaamheden worden opgepakt, zoals het opzetten van een

noodkinderopvang, uitvoeren van TOZO, intensiever contact met zorgaanbieders, een andere manier van werken (bijvoorbeeld geen huisbezoeken meer) en het voorbereiden op diverse noodscenario's.

De coronacrisis maakte dat wij onze ambities hebben aangepast, geformuleerd in het HHP. In het sociaal domein is bijstelling ook noodzakelijk vanwege de financiële tekorten. De nieuwe prioriteiten van het HHP zijn vitale samenleving, herstel economie en werkgelegenheid en wie het nodig heeft ontvangt (basis)zorg. Binnen het programma Samenredzaam is met name de invulling van het begrip (basis)zorg van belang. Het betreft een brede invulling van het begrip zorg. Het gaat om meedoen, preventie, ondersteuning en curatieve zorg.

Landelijk wordt de discussie gevoerd over de hoogte van de rijksbijdrage aan het sociaal domein. Vooruitlopend op de uitkomsten daarvan gaan we versoberen en de transformatie versnellen. De onderzoeken naar (onze) kosten in het sociaal domein geven richting aan mogelijke besparingen.

Versobering voorzieningen en versnelling in de transformatie

Uitgangspunt in het sociaal domein is het begrip Basiszorg dat we definiëren als: de noodzakelijke ondersteuning (hulpbronnen) die in een bepaalde situatie aansluit bij de inwoner, vanuit de visie Positieve Gezondheid. Basiszorg zien we in samenhang met de andere twee thema's uit het HHP: vitale samenleving en herstel economie en werkgelegenheid, omdat beide van invloed zijn op de veerkracht van inwoners.

De begroting 2021 geeft een beeld van de wijze waarop we efficiënter (kostenbesparend) en effectiever (duurzamere oplossingen) versnelling gaan aanbrengen in de transformatie.

Versobering

Omdat ons huidige budget sociaal domein ontoereikend is voor de uitgaven, en het uitgangspunt is dat de uitgaven in lijn zijn met het beschikbare budget van het sociaal domein, ontkomen we niet aan maatregelen. We gaan de maatwerkvoorzieningen versoberen (goed is goed genoeg) en willen uiteindelijk bereiken dat minder mensen hier gebruik van maken.

De versobering betekent onder andere minder begeleidingstrajecten van inwoners bij organisaties in het kader van participatie. Een ander voorbeeld is het onderzoeken van de mogelijkheden tot het ontwikkelen van nieuwe normtijden voor huishoudelijke hulp, waardoor de aanname is dat er minder zorg wordt geleverd, in combinatie met herindiceringen. Ook de interne organisatie en de interne werkwijze passen we aan. Denk hierbij aan kosten dichter betrekken bij de uitvoering (wat kost deze oplossing en hoe verhoudt zich dat met het te verwachten effect), het verbeteren van monitoring en de inkoop herijken op basis van de hieronder aangegeven leidende principes van de transformatie.

Versnelling transformatie

We willen dat onze inwoners zo veel mogelijk meedoen en een zinvol leven hebben. In de samenleving werken we vaak gefragmenteerd en gericht op deelproblemen. We kijken gezamenlijk (in- en extern) naar een totaaloplossing en nemen iemands vraag als uitgangspunt. Regels (het systeem) moeten ondersteunend zijn aan de bedoeling in plaats van andersom. Daarom zetten wij onder andere in op de toepassing van de Omgekeerde Toets en trainingen positieve gezondheid.

We formuleren de bedoeling als:

- a. Inwoners hebben het vermogen om zich aan te passen en (zo veel mogelijk) zelf regie te voeren in het licht van de sociale, emotionele, fysieke uitdagingen en kansen van het leven (= definitie positieve gezondheid);
- b. Daar waar dit vermogen tijdelijk of langdurig ontbreekt, heeft men toegang tot hulpbronnen die het leven hanteerbaarder maken.

In de uitvoering van het sociaal domein betekent dit dat de rol die de consultants (gaan) nemen vanuit positieve gezondheid en de omgekeerde toets (de bedoeling) cruciaal is. Zij nemen een meer sturende rol. Daarvoor is verdere training en continu ervaringsleren nodig.

Ten aanzien van maatschappelijke opgaven leggen we de focus op een beperkt aantal opgaven, waarvoor we allianties aangaan met ketenpartners, zoals zorgorganisaties, scholen, woningbouwcorporaties, huisartsen, sociaal werk, werkgevers, etc. Wij zien dat het investeren in lokale samenwerking vanuit een gedeelde visie veel oplevert in preventie van (zwaardere) zorg en betere ondersteuning. Veerkracht van inwoners en gemeenschappen staat hierin centraal. Samenwerken aan maatschappelijke vraagstukken is een intensief proces dat een lange adem vraagt maar dat op termijn ook meer oplevert.

Er zitten wel grenzen aan wat we kunnen waarmaken, zeker gezien het feit dat er grote wettelijke veranderingen op ons afkomen (o.a. inburgering, decentralisatie beschermd wonen). Daarom maken we een keuze en leggen we de komende jaren sterk de focus op preventie en richten we ons specifiek op:

- Armoedebelief en schuldhulpverlening;
- Veilig en gezond opgroeien (Samen voor Ryan);
- De inwoner kan meer zelf (Positieve gezondheid - veerkracht van inwoners versterken, integrale benadering).

Samenvattend: Transformatie 2.0

Het hele proces van versobering en versnelling zien wij als de transformatie 2.0. Transformatie is een intensief en langdurig proces dat tijd vraagt. Het is een verandering die alle betrokkenen raakt: inwoners, maatschappelijke organisaties en onze interne organisatie. Transformatie gaat over een grote verandering in denken en doen. Natuurlijk is er de afgelopen jaren aan de transformatie gewerkt en zijn er stappen gezet. Voorbeelden zijn, de werkwijze van het sociaal werk, integrale toegang, Samen voor Ryan, de inclusie-agenda, integrale ouderenzorg en een project als Voel je goed (werken aan laaggeletterdheid en (positieve) gezondheid).

Onze leidende principes:

- De inwoner is aan zet: er wordt uitgegaan van wat de inwoner nog wel kan. Deze heeft, waar mogelijk, de regie over de eigen ondersteuning en professionele ondersteuning beperkt zich tot het minimale en zo min mogelijk professionals;
- De benadering van positieve gezondheid is leidend. Veerkracht staat centraal, het gaat om samenhang tussen leefdomeinen en betekent een kanteling, een ander, breder gesprek. Mensen geven zelf aan waar oplossingen liggen als ze vastlopen, er wordt afgestemd op motivatie en mogelijkheden. Netwerkversterking als vliegwiel.
- Leren gaat voor ondersteunen, we zetten meer in op trainen i.p.v. begeleiden als duurzame oplossing (het recht om het zelf te kunnen);
- Maatschappelijk potentieel benutten, wederkerigheid, de gemeente stimuleert structureel inwoners om een maatschappelijke bijdrage te leveren en steunt hen hierbij, de vergrijzing als kans;
- Zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Op een juiste manier gebruik maken van andere bronnen van financiering, waar een andere wet van toepassing is sturen we hierop;
- Maatschappelijke opgaven pakken wij in samenhang en in coalities met partners aan;
- Goed is goed genoeg (goedkoop en adequaat). Kostenbewust en binnen realistische financiële kaders.

Op basis van alles wat hierboven staat geschreven en de grote opgave waar we in het sociaal domein voor staan zijn de reguliere begrotingsdoelen aangepast. Het gaat hier met name om prioriteren en faseren. Daarbij is wel zo veel mogelijk rekening gehouden met voorgaande begrotingen, waardoor de verschillende doelen nog wel te vergelijken zijn.

Wat zijn onze doelen en resultaten voor 2021?

Transformatie 2.0; versoberen en versnellen

Doel	Inwoners die een maatwerkvoorziening nodig hebben worden goed geholpen vanuit één geïntegreerde (WMO, jeugdhulp, Participatiewet) gemeentelijke toegang
Beoogd resultaat 2021	Alle medewerkers van de toegang werken met de omgekeerde toets. Registraties van de verschillende wetten zijn op elkaar afgestemd met in acht neming van de AVG.
Processtap/actie 2021	Continue intervisie op het werken met de omgekeerde toets. Samen met aanbieders en andere organisaties dit proces bespreken.

Doel	Inwoners krijgen zo thuisnabij mogelijk ondersteuning en hebben zo min mogelijk last van grenzen tussen zorgwetten en zorgverleners
Beoogd resultaat 2021	Er is frequent afstemmingsoverleg met de huisartsen, zorgaanbieders, gemeente en andere maatschappelijke partners om de integrale ondersteuning thuisnabij te realiseren.
Processtap/actie 2021	Planmatige aanpak van het afstemmingsoverleg realiseren en borgen. Het afstemmingsoverleg krijgt een belangrijke rol voor de integrale aanpak. Het leren werken vanuit de principes van positieve gezondheid en de gezamenlijke aanpak integrale ouderenzorg (huisartsen, thuiszorg sociaal werk, gemeente) draagt hieraan bij.

Doel	In 2022 is er een goede afstemming tussen de zorg die vanuit onderwijs wordt ingezet en de jeugdhulp
Beoogd resultaat 2021	Na een tweejarige pilot SO+ klas op het Ravelijn, hebben we besloten deze werkwijze een integraal onderdeel van de jeugdhulp te laten zijn. ▪ In 2021 is de opgedane ervaring vertaald worden naar een integrale structurele werkwijze en worden deze kinderen en gezinnen beter bereikt; ▪ De intensieve aanpak van onderwijs en jeugdhulp binnen 't Tij, de trajectvoorziening in het Voortgezet onderwijs⁴, resulteert in een sluitende aanpak per jongere en gerichtere toeleiding naar onderwijs en/of werk.
Processtap/actie 2021	De ervaring van twee voorgaande jaren vertalen we naar een integrale structurele werkwijze van de SO+ klas die aansluit bij de betreffende kinderen en gezinnen. De beoogde resultaten worden daarbij concreet inzichtelijk gemaakt. In samenwerking met 't Tij wordt uitgewerkt hoe de aanpak van de individuele jongeren ook op collectieve wijze versterkt en geborgd kan worden.

⁴ Een groep binnen het voortgezet speciaal onderwijs (VSO), regio Steenwijk en omstreken.

Maatschappelijke opgaven

Doel	Mensen met een arbeidsbeperking wordt een beschutte werkplek geboden
Beoogd resultaat 2021	Het minimaal realiseren van de landelijke taakstelling van 21 beschutte werkplekken in onze gemeente in 2021
Processtap/actie 2021	De uitvoering van beschut werk is opgedragen aan NoordWestGroep in afstemming met ons Uitvoeringsteam Sociaal Domein.

Doel	Het aantal inwoners dat niet kan deelnemen aan de samenleving vanwege armoede, neemt af
Beoogd resultaat 2021	In 2021 zijn we aangesloten bij 'Sam&Overijssel' ⁵ . Hierdoor zullen mogelijk meer gezinnen met kinderen in armoede bereikt worden. De verwachting dat meer mensen, n.a.v. de coronacrisis, hun baan zullen verliezen leidt er mogelijk toe dat de armoede zal toenemen. Dit maakt het bereiken van dit doel lastig.
Processtap/actie 2021	Er wordt meer aandacht besteed aan preventie, vroegsignalering en voorlichting. Dit doen we in samenwerking met Sociaal Werk De Kop (SWDK). Daarnaast wordt het oplossen van schuldenproblematiek, bijvoorbeeld door schuldhulpverlening, als speerpunt opgepakt.

Doel	Onderwijsachterstanden en voortijdig schoolverlaten wordt teruggedrongen
Beoogd resultaat 2021	De omvang van resultaten binnen de projecten van 'Samen voor Ryan' is groot en divers. Een greep uit de resultaten voor 2021: ▪ De Steenwijkerlandse Academie heeft een programma van deskundigheidsbevordering opgezet; ▪ 'Levensvaardigheden' wordt als les aangeboden binnen het praktijkonderwijs; ▪ Er is een meetlat ontwikkeld om het taalniveau en sociaal-emotionele ontwikkeling bij (anderstalige) kinderen in beeld te brengen.
Processtap/actie 2021	Voor de projecten binnen 'Samen voor Ryan': ▪ Verstrekken we jaarlijks subsidie; ▪ Monitoren we per project de afzonderlijke resultaten; ▪ Ontwikkelen we een systeem van tellen en vertellen om de effecten van 'Samen voor Ryan' op lange termijn te monitoren; ▪ Organiseren we (wederom) een bijeenkomst om met alle deelnemende partijen te bepalen of we nog de goede kant op gaan.

Doel	Alle kinderen krijgen de kans om zich goed te ontwikkelen
Beoogd resultaat 2021	90% van de 2- en 3-jarigen gaat naar een voorschoolse voorziening. Gezien de keuzevrijheid van ouders is een 100% bereik niet mogelijk.
Processtap/actie 2021	Nog meer en beter monitoren. Meer inzetten op normaliseren van gebruik peuteropvang. Meer nadruk leggen op belang peuteropvang voor ontwikkeling kind, op professionalisering van het Voor- en vroegschoolse aanbod (o.a. meer uren per week). Verder inzetten op nog meer samenwerking met basisonderwijs én binnen de sector; relatie met Samen voor Ryan en Kansrijke Start.

⁵ 'Sam& Overijssel' biedt 0-21 jarigen in armoede via 1 portaal (www.samenvoorallekinderen.nl) de mogelijkheid om allerlei voorzieningen aan te vragen. Denk hierbij aan: sport- en cultuurcontributie, schoolvoorzieningen, dagjes uit, laptop/fiets, verjaardagspakket ect.

Doel	Het vergroten van duurzame gezondheidswinst en versterken van veerkracht
Beoogd resultaat 2021	▪ Consulenten sociaal domein en sociaal werkers hebben een gezamenlijke training 'Werken vanuit positieve gezondheid' gehad; ▪ Er is een gezamenlijke aanpak partijen integrale ouderenzorg (huisartsen, thuiszorg sociaal werk, gemeente) gerealiseerd. Steenwijkerlands Sport & Beweegakkoord Er is sprake van samenhang met het programma Mijn Steenwijkerland dat als doel heeft om zoveel mogelijk vitale, fitte, participerende inwoners in Steenwijkerland te hebben, in een omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag. Een aantal van de beoogde resultaten staan daarom verwoord bij dit doel en een aantal staat bij Mijn Steenwijkerland. Met ondersteuning vanuit de gemeente is o.a. ▪ Op enkele locaties van voorschoolse opvang het bewegen een belangrijk onderdeel in de dagelijkse zorg voor de kinderen; ▪ De kwaliteit van het bewegingsonderwijs op enkele scholen vergroot en zijn er meer beweegmomenten ingevoerd gedurende de dag; ▪ De Long Challenge gehouden, waarbij is samengewerkt met het longfonds en de fysiotherapeuten.
Processtap/actie 2021	Uitvoering geven aan: ▪ Plan van aanpak Samen in Beweging; ▪ Steenwijkerlands Sport & Beweegakkoord; ▪ Uitvoeringsprogramma van het Wedstrijdplan. We zetten hierbij in op de volgende thema's: ▪ Jong leren bewegen; ▪ Vitaal oud(er) worden; ▪ Inclusief sporten en bewegen; ▪ Vitale sportaanbieders; ▪ Duurzame sportinfrastructuur.

Doel	Mensen met verward gedrag krijgen passende ondersteuning
Beoogd resultaat 2021	Het actieplan voor de sluitende aanpak rondom mensen met verward gedrag wordt uitgevoerd. Hierin zijn veel concrete actiepunten op 10 verschillende bouwstenen benoemd. In 2021 wordt vooral ingezet op intensivering van de samenwerking (zowel intern, als met ketenpartners, mogelijk op wijkniveau) rondom (het voorkomen van) escalatie en de aanpak van multiprobleem huishoudens/ woonoverlast. Dat impliceert onder andere het maken van afspraken over informatiedeling en de gewenste overlegstructuur. De wet verplichte Ggz wordt tussentijds geëvalueerd, waarbij in het bijzonder aandacht is voor de keuze van Steenwijkerland om het "horen" te mandateren aan medewerkers.
Processtap/actie 2021	Rondom deze opgaven wordt intensief regionaal samengewerkt. In 2021 wordt opnieuw een agenda gevormd welke punten regionaal worden opgepakt en welke lokaal.

	Ook worden in 2021 voorbereidingen getroffen op de decentralisatie van het beschermd wonen naar gemeenten met ingang van 2022, zoals de inkoop van ondersteuning, organiseren van de toegang en afspraken over regionale samenwerking. Vooruitlopend hierop wordt in 2021 gewerkt aan het meer passend maken van de ondersteuning voor mensen met Ggz problematiek die zelfstandig wonen in Steenwijkerland. Bijvoorbeeld door inkoop van specifieke ondersteuning of inlooptmogelijkheden te creëren in de wijk. De planvorming hiervoor wordt najaar 2020 opgepakt.
--	---

Opgaven die worden getemporeerd

Doel	De Steenwijkerlandse samenleving sluit niemand uit
Beoogd resultaat 2021	Ten gevolge van de coronacrisis kiezen wij ervoor, naar aanleiding van HHP, deze onderdelen te temporeisen.
Processtap/actie 2021	De uitvoering van de Inclusie Agenda 'Onbepoekt Samenleven' is getemporeerd. In 2021 wordt, op basis van het HHP, bepaald op welke manier hier uitvoering aan gegeven kan worden. Het opstellen van een regenboogbeleid, met het daarbij behorende beleidsproces, is getemporeerd. In 2021 wordt bepaald op welke manier hieraan, in deze nieuwe werkelijkheid waar we ons in bevinden, zo goed mogelijk invulling kan worden gegeven.

Doel	Het aantal inwoners dat moeite heeft met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden neemt af
Beoogd resultaat 2021	Er nemen 150 inwoners deel aan een aanbod om hun taalvaardigheden te vergroten. Nog eens 50 inwoners nemen deel aan een aanbod om hun rekenvaardigheden te vergroten. Als laatst beoogd resultaat voor dit jaar nemen 50 inwoners deel aan een aanbod om hun digitale vaardigheden te vergroten.
Processtap/actie 2021	Omdat uit de afgelopen beleidsperiode is gebleken dat er té veel werk ligt bij het huidige Taalpunt, zullen er keuzes gemaakt moeten worden wat er wél en wat er niet mogelijk is. Er zal daarom gewerkt worden aan een tussenevaluatie. Daarna zal er, op basis van doelstellingen/ resultaten en werkzaamheden/ inzet uren, keuzes gemaakt moeten worden. Samen met de ondernemers worden daar waar mogelijk trajecten opgestart.

Doel	Versterken van inzet van vrijwilligers en maatschappelijke initiatieven in het sociaal domein
Beoogd resultaat 2021	Het behouden van de vitaliteit van de vrijwilligersorganisaties als belangrijk onderdeel van de vitale samenleving.
Processtap/actie 2021	Ten gevolge van de coronacrisis is voor dit onderdeel in 2020 pas op de plaats gemaakt. In 2021 kijken we op welke wijze we het beleid op vrijwillige inzet kunnen verbinden aan de uitwerking van het HHP.

Relatie met verbonden Partijen

NoordWestGroep

De NoordWestGroep is een sociaal werkontwikkelingsbedrijf. Het doel is om alle werkzoekenden, met passende hulp en ondersteuning, naar zinvol werk te leiden. De gemeente bezit thans 100% van de uitgegeven aandelen.

Met het toevoegen van de taken vanuit de Participatiewet aan de gemeentelijke integrale toegang is de IGSD per 1-1-2020 opgeheven. Hiermee komt ook de positie van NoordWestGroep, waar tot medio 2017 op uitvoeringsniveau een samenwerking mee was, in een ander daglicht te staan.

Na de vaststelling van het visiedocument Participatie 2020-2023 zal in het laatste kwartaal 2020 ook gestart worden met de toekomstige rol en positie van NoordWestGroep in de uitvoering van de Participatiewet.

GGD IJsselland

De gemeente Steenwijkerland maakt deel uit van de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD). De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de ruim 500.000 inwoners van 11 gemeenten in IJsselland. Volgens de Wet publieke gezondheid hebben gemeenten de taak een GGD in stand te houden voor de uitvoering van taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg. Dit is o.m. gericht op het bevorderen van de algemene gezondheid en het voorkomen van ziekten bij risicogroepen. Een belangrijke rol van de GGD is daarnaast monitoring en signalering. Vanaf 2018 voert de GGD de gehele jeugdgezondheidszorg (0-18 jaar) uit.

RSJ IJsselland (voorheen BVO Jeugdzorg IJsselland)

De RSJ IJsselland is een samenwerkingsverband voor de jeugdhulp van 11 gemeenten in Overijssel. De RSJ voert een aantal bedrijfsvoeringstaken uit die verbonden zijn aan de inkoop, contractmanagement en monitoring van de verstrekte individuele voorzieningen jeugdhulp. Jeugdhulp biedt extra ondersteuning aan kinderen en hun ouders bij het opgroeien en opvoeden tot zelfstandige volwassenen.

In de bijlage Verbonden Partijen wordt nader op de afzonderlijke verbonden partijen ingegaan.

Wat mag het kosten?

In paragraaf 3.3. is een totaaloverzicht opgenomen met daarin de financiële mutaties die in het voorjaar bekend waren en aan uw raad zijn gepresenteerd via een informatienota. Nadien zijn bedragen in sommige gevallen gewijzigd. De mutaties voor het lopend jaar zijn verwerkt in de Najaarsnota 2020. De eventuele structurele doorwerking naar 2021-2024 treft u in voorliggende begroting aan.

bedragen x € 1.000						
Bestedingsplan -	Investering	S / I	Begroting	MJR	MJR	MJR
4. Samenredzaam			2021	2022	2023	2024
In begroting 2021-2024 opgenomen						
Inzet handhaving intern sociaal domein breed		I	74	74	74	-
Totaal bestedingsplan	-		74	74	74	-

In paragraaf 3.6. is het volledig bestedingsplan opgenomen voor alle bestuursprogramma's met de bijbehorende toelichtingen.

Naast extra uitgaven zijn we genooddaakt om op onderdelen binnen dit bestuursprogramma te bezuinigen met daarbij in het achterhoofd de herprioritering van onze ambities uit het HHP. In paragraaf 3.7. treft u het totaaloverzicht met bezuinigingen 2021-2024 aan. Voor het programma 'Samenredzaam' gaat het om de volgende maatregelen:

bedragen x € 1.000

Bezuinigingen 2021-2024	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
4. Samenredzaam						
In begroting 2021-2024 opgenomen						
4.1. Versoberingsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: Participatie		S	- 245	- 420	- 570	- 570
4.2. Versoberingsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: WMO		S	- 328	- 628	- 928	- 1.173
4.3. Versoberingsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: Jeugd		S	- 380	- 862	- 1.027	- 1.172
4.4. Extra personele inzet/opleiding voor verdere transformatie sociaal domein		I	15	150		
<i>Ten laste van de AR vrij besteedbaar</i>		I	- 15	- 150		
4.5. Openbare bibliotheek: herhuisvesting per 01-11-2022		S			- 50	- 50
Openbare bibliotheek: efficiëntere werkwijze na herhuisvesting		S			- 30	- 30
4.6. Verlagen budget Scala: cultuurprofiel evenementen en netwerkvorming		S	- 25			
4.7. Schrappen van het budget voor wereldwinkels		S	- 3	- 3	- 3	- 3
4.8. Historisch archief: lagere kosten vanwege gedane aanschaf scanvoorziening		S		- 6	- 6	- 6
4.9. Verlagen budget cliëntondersteuning voor Jeugd en WMO		S	- 20	- 20	- 20	- 20
4.10. Schrappen niet wettelijke subsidies: Regiocampus		S	- 8	- 8	- 8	- 8
Schrappen niet wettelijke subsidies: Diaconaal platform		S	- 10	- 10	- 10	- 10
4.11. Verlagen budget welzijnsbeleid/ouderenzorg		S	- 8	- 8	- 8	- 8
Totaal bezuinigingen		-	- 1.026	- 1.965	- 2.660	- 3.050

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten -	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
4. Samenredzaam	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 62.090	- 75.271	- 64.686	- 65.318	- 64.052	- 63.466
Baten	15.291	23.636	16.718	18.535	18.535	18.535
Saldo van baten en lasten	- 46.799	- 51.635	- 47.968	- 46.783	- 45.517	- 44.931
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 286	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	2.359	3.036	538	274	74	-
Mutatie reserves	2.073	3.036	538	274	74	-
Resultaat	- 44.725	- 48.600	- 47.430	- 46.510	- 45.444	- 44.931

2.10. Bestuursprogramma ‘Mijn Steenwijkerland’

AMBITIE: HUISVESTING

Een passende woning voor jong en oud
Nieuwe sociale huurwoningen
Vergrijzing als kans
Goede en duurzame schoolgebouwen

We willen dat iedereen goed kan wonen in onze gemeente. Samen met de kernen en wijken zoomen we in op de woonbehoefte van jongeren en ouderen. Voor mensen met een lager inkomen, zetten we in op voldoende sociale huurwoningen.

AMBITIE: MOBILITEIT

Betere fietspaden
Veilige kernen en wijken
Slimme en duurzame mobiliteit

De strategische Mobiliteitsvisie ‘Steenwijkerland duurzaam in beweging’ is in concept klaar. Speerpunten zijn het verder ontwikkelen als fiets- en wandelgemeente, het realiseren van transfers, de zorg voor basismobiliteit en het verduurzamen van woon-werk-en bedrijfsverplaatsingen.

AMBITIE: LEEFOMGEVING

Verbeteren toegankelijkheid openbare ruimte
Versterken biodiversiteit
Stimulerende omgeving voor sport en cultuur

Mensen wonen graag in Steenwijkerland. Dat willen we graag verder verbeteren met een groene en verzorgde omgeving, prima en over de gemeente verspreide voorzieningen en een goede bereikbaarheid voor iedereen.

Onze ambities uit het HHP zijn hieronder vertaald in doelen, beoogd resultaten in 2021 en bijbehorende acties/processtappen. Dit presenteren we volgens de 6 thema's uit het programma ‘Mijn Steenwijkerland’: Aantrekkelijke en veilige leefomgeving, wonen, kunst en cultuur, sport en bewegen, mobiliteit, onderwijs en onderwijshuisvesting.

Wat zijn onze doelen en resultaten?

Aantrekkelijke en veilige leefomgeving:

Doel	Mensen voelen zich mede-eigenaar van de leefomgeving
Beoogd resultaat 2021	▪ Samen met onze stakeholders en PBW's gaan we (onder andere beheer openbare ruimte en gebiedcoördinatoren/kernen en wijken) periodiek in gesprek hoe we inwoners nog beter kunnen betrekken bij hun fysieke leefomgeving; ▪ Beheer en/of onderhoud van de openbare ruimte door (groepen van) inwoners wordt toegejuicht. We ondersteunen jaarlijks tenminste één gezamenlijk aangedragen en substantieel bewonersinitiatief.
Processtap/actie 2021	▪ We beraden ons op de opgave hoe we inwoners nog beter kunnen betrekken bij hun fysieke leefomgeving. Zo hebben we veel maatwerkcontact met inwoners als er concrete periodieke onderhouds- of beheersactiviteiten in o.a. het groen, riolering, straatwerk of bij speelvoorzieningen nodig zijn. De ambitie is dat we het totaal van deze geplande activiteiten per gebied kunnen afstemmen met de inwoners of plaatselijk belangverenigingen. De kanttekening is, dat mensen vaak meer energie en betrokkenheid ervaren bij activiteiten in eigen straat of wijk en minder als die locatie/scope wat groter is. Daarnaast is het organisatorisch complex om alle activiteiten in de openbare ruimte tegelijkertijd op te kunnen pakken. Denk hierbij aan lopende contracten en/of te doorlopen aanbestedingsprocedures. Ook de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en Corona/Covid-19 zorgen er voor dat we hetzij tegen vergunningsvraagstukken hetzij participatievraagstukken aanlopen. Samen met onze stakeholders en PBW's gaan we (beheer openbare ruimte en gebiedscoördinatoren/kernen en wijken) verder in gesprek om aan deze opgave te werken; ▪ We ondersteunen jaarlijks tenminste één gezamenlijk aangedragen en substantieel bewonersinitiatief.

Doel	Behoud cultuur en eigen identiteit
Beoogd resultaat 2021	▪ Antwoord op de vraag of er kernen of gebieden zijn die met duurzaam landschapsbeheer aan de slag willen. Voorheen werd langjarig beheer landschap 'Groene en Blauwe Diensten' genoemd; ▪ Mocht een kern/gebied positief tegen duurzaam landschapsbeheer staan, dan gaan we kijken of we dit gelijk kunnen oppakken en implementeren; ▪ Een vitaal aantrekkelijk landschap waar het goed wonen, werken en recreëren is. Dit is te meten via aanwezige landschapselementen als poelen, houtwallen, singels, laanstructuren enz. Zij zijn belangrijke dragers van het landschap. Zij zorgen voor variatie, afwisseling en identiteit. Variatie en afwisseling in het landschap is ook voor de biodiversiteit van elementair belang. Een vitaal gevarieerd herkenbaar landschap is een aantrekkelijk landschap dat bijdraagt aan het gevoel van welbevinden en welzijn van onze inwoners.
Processtap/actie 2021	▪ Onderzoeken of er naast Willemsoord ook andere kernen of gebieden zijn die met Langjarig Beheer Landschap (opvolger Groene en Blauwe Diensten) aan de slag willen; ▪ Opstellen gebiedsplan Langjarig Beheer Landschap, samen met groep inwoners die zich willen inzetten voor behoud en ontwikkeling van het landschap in eigen omgeving; ▪ Inzetten op kwaliteit, variatie en behoud van identiteit van het landschap.

Doel	Versterken biodiversiteit (met bijdrage aan positieve gezondheid)
Beoogd resultaat 2021	Ontwikkelen van een stimulerende omgeving, waarin variatie en diversiteit bijdragen aan het welbevinden van onze inwoners. Een gevarieerde aantrekkelijke openbare ruimte waarin ruimte is voor wilde planten en dieren levert voor veel inwoners een substantiële bijdrage aan het gevoel van welbevinden (positieve gezondheid). Ook draagt natuurlijk evenwicht bij aan een evenwichtig systeem waarin minder plagen (bijvoorbeeld ratten of EPR) en ziektes optreden. We beogen, dat de meldingen over de EPR verder dalen in 2021.
Processtap/actie 2021	▪ Het stimuleren van natuurbeleving en natuureducatie; ▪ Natuurinclusief bouwen als norm; ▪ Terreininrichting en ontwikkeling zijn gericht op diversiteit, ecologie en duurzaam beheer en onderhoud; ▪ Het uitdragen en toelichten van het ecologisch (maai)beheer; ▪ Het ondersteunen van (inwoners)initiatieven die bijdragen aan behoud en versterking van de biodiversiteit; ▪ Aandacht voor biodiversiteit bij de uitvoering van het gemeentelijk beheer en onderhoud, onder ander door het verzorgen van praktisch werk- en kennissessies voor de buitendienst, door een ecooloog.

Doel	Veilige kernen en wijken
Beoogd resultaat 2021	De verkeersveiligheid in Steenwijkerland neemt toe ten opzichte van 2017. Dit meten we aan de hand van de landelijke ongevallen registratie (VIASAT).
Processtap/actie 2021	▪ Als er middelen beschikbaar worden gesteld door de raad is het onze wens het kruispunt de Gasthuisdijk/de Klosse her in te richten (zie bestedingsplan); ▪ In Kallenkote wordt de herinrichting fase II gerealiseerd; ▪ Als de middelen beschikbaar worden gesteld door de raad, participeert de gemeente in de verbetering van de rotonde in de N351 te Kuinre door de provincie Overijssel (zie bestedingsplan).

De afgelopen jaren is er in de jaarstukken gerapporteerd over het doel 'Inwoners waarderen de openbare ruimte', binnen het programma Mijn Steenwijkerland. De tevredenheidsscore uit de Omnibusenquête bepaalde of we wel of niet op koers lagen. Met het afschaffen van deze enquête verdween de meetbaarheid van de doelstelling. In plaats daarvan kwamen acties, gericht op borging van de (meer)waarde van de openbare ruimte (IVOR), de uitvoering van onderhoudsplannen en het betrekken van inwoners bij de inrichting van bloemrijke entrees.

Waardering van de openbare ruimte is een optelsom van onze investeringen in (her)inrichtingen en voorzieningen, het beheer en onderhoud hiervan en de mate waarin we inwoners betrekken bij planvorming en daadwerkelijk onderhoud. Dit zijn onderwerpen die deel uitmaken van andere doelstellingen binnen het bestuursprogramma (o.a. 'Mensen voelen zich mede-eigenaar van de leefomgeving' en 'Veilige kernen en wijken'). Het belang van een goede openbare ruimte voor een prettige woonomgeving en een gevoel van welbevinden, krijgt een plaats in de Omgevingsvisie. Daarmee is een afzonderlijke formulering van deze doelstelling overbodig geworden.

Wonen:

Doel	Realistische groei woningbouw Steenwijkerland
Beoogd resultaat 2021	- In 2021 is de kwantitatieve en kwalitatieve woonbehoefte voor alle kernen in kaart gebracht, met speciale aandacht voor voldoende voor ouderen geschikte woningen en woningen voor starters; - In 2021 wordt uitvoering gegeven aan het investeringsplan sociale woningbouw 2018-2027 voor de toevoeging van sociale huurwoningen in de kernen Kuinre, Scheerwolde, Oldemarkt, Willemsoord en Steenwijk. Gestart wordt met 8 woningen in Scheerwolde en 12 woningen in Steenwijk.
Processtap/actie 2021	Vertaling van het woningmarktonderzoek naar concept woningprogrammering voor de kernen. De opgestelde cruciale agenda voor de bouw van sociale huurwoningen in de noordelijke kernen en Steenwijk wordt samen met de woningcorporaties structureel gemonitord.

Doel	Een passende woning voor iedereen
Beoogd resultaat 2021	- De Prestatieafspraken 2018-2022 met de woningcorporaties worden conform uitgevoerd met bestuurlijke monitoring in het voorjaar en vaststelling nieuwe jaarschijf in het najaar; - De instelling van een regeling Blijversleningen wordt in 2021 overwogen; - De taakstelling voor de huisvesting van statushouders wordt gehaald; - Vaststelling van beleid voor de huisvesting van woonwageneigenaren.
Processtap/actie 2021	- In maart 2021 worden de Prestatieafspraken gemonitord en in het najaar wordt de jaarschijf voor 2022 opgesteld; - Een raadsvoorstel voor het instellen van een regeling Blijversleningen wordt voorgelegd; - De huisvesting van statushouders wordt conform taakstelling uitgevoerd en elk kwartaal gemonitord; - Voor de huisvesting van woonwageneigenaren wordt in 2021 helder beleid opgesteld.

Doel	Impuls aan wijken of kernen
Beoogd resultaat 2021	In 2021 is de visie voor wijkvernieuwing in wijk de Gagels gereed.
Processtap/actie 2021	In samenwerking met Woonconcept, maatschappelijke organisaties en inwoners een wijkvisie uitwerken in de eerste helft van 2021.

Het doel 'Vergrijzing als kans' is niet langer opgevoerd als afzonderlijke doelstelling, omdat het onderwerp is geïntegreerd onder het nieuw geformuleerd doel 'Leven Lang Leren/ontwikkelen Steenwijkerland' binnen onderhavig bestuursprogramma (zie verderop). De huisvesting van ouderen zal in 2021 en daarna onverminderd onze aandacht hebben. Niet alleen in de woningprogrammering voor koopwoningen, maar ook voor sociale huurwoningen.

Kunst en Cultuur:

Doel	We stimuleren een brede cultuurparticipatie
Beoogd resultaat 2021	In 2020 wordt voor Scala een plan van aanpak opgesteld. Het beschikbare subsidiegeld aan Scala wordt vanaf 2021 ingezet voor activiteiten. De besparings-

	opdracht van € 100.000 die in het kader van de bestuurlijke herprioritering (Programma-begroting 2020-2023) is bepaald, gaat in per 1-1-2022; In 2020 zou het subsidiebeleid ter versterking van de amateurkunst zijn geëvalueerd en herzien. Vanwege de Covid-19 crisis kan het beleid pas per 1-1-2022 zijn herzien. In 2021 wordt gestart met evaluatie van dit subsidiebeleid.
Processtap/actie 2021	- Scala heeft in april 2020 een plan opgesteld, dat plan is geëvalueerd en is in 2020 geëvalueerd met stakeholders en bijgesteld. Van de bezuinigingsopdracht van in totaal € 100.000 is circa € 70.000 ingevuld. De laatste € 30.000 wordt in 2021 nader onderzocht in samenwerking met Scala; - In 2020 is het subsidiebeleid ter versterking van de amateurkunst herzien (Start december 2019 bijeenkomst Hafabra). Omdat vanwege de Covid-19 crisis dit proces is gestagneerd, wordt in 2021 verder gegaan met het subsidiebeleid ter versterking van de amateurkunst. Hierbij wordt rekening gehouden met ontwikkelingen op het gebied van Covid-19 en de komst van de cultuurmakelaar.

Doel	Vergroten zichtbaarheid cultuursector en herkenbaarheid gemeente
Beoogd resultaat 2021	- Instellen Culturele netwerkvorming en cultuurmakelaar in 2020. In 2021 gaat de makelaar aan de slag; - Vaststellen nieuw beleid kunst in de openbare ruimte; - Het beleidsplan culturele evenementen en festivals wordt in het kader van het cultuurprofiel evenementen Overijssel op 31 december 2020 vastgesteld; - Museumproject Steenwijk. In 2021 wordt gestart met het uitvoeren vervolgonderzoek te weten conceptontwikkeling, schetsontwerp en bidbook; - Dit vervolgonderzoek moet antwoord geven op de onderzoeksvragen en bestaat uit wervend bidbook, incl. schetsontwerp, impressies en opzet investerings- en exploitatiekosten en dekkingsplan, als basis voor fondsenwerving; - De resultaten van dit vervolgonderzoek vormt de basis voor ontwerp- en realisatiefase; - De resultaten van dit plan wordt na akkoord werkgroep projectleider voorgelegd aan college en gemeenteraad.
Processtap/actie 2021	<u>Instellen culturele netwerkvorming</u> Het instellen van het culturele netwerkvorming (ook wel cultureel platform genoemd) wordt pas eind 2020 opgestart en zal pas goed geëffectueerd zijn in 2021. De cultuurmakelaar heeft hierin de regie, coördineert deze opzet van culturele netwerken en bewaakt de kwaliteit <u>Beleid kunst in de openbare ruimte</u> In 2021 zal het beleid op kunst in de openbare ruimte worden herzien. In 2020 is een start gemaakt en is de commissie beeldende kunst aangehaakt bij dit proces. Vanwege Covid-19 heeft dit proces vertraging opgelopen. In het najaar 2020 wordt hiermee verder gegaan. Verwacht wordt dat het nieuwe beleid voor 1-7-2021 kan worden vastgesteld en geïmplementeerd. <u>Evenementenbeleid</u> Het beleidsplan culturele evenementen en festivals kan niet op 1 januari 2021 worden vastgesteld. Reden hiervoor is dat het cultuurprofiel evenementen Overijssel per 1-7 2021 afloopt. De evaluatie van dat programma vormen ene belangrijke input voor het beleid. Covid-19 heeft ook in dit project tot vertraging geleid. Daarnaast is nog niet goed helder wat de gevolgen zijn voor evenementen op langere termijn.

	<u>Museumproject Steenwijk</u> In het kader van het Project binnenstad Steenwijk is door een extern onderzoeksbureau Bureau in het najaar van 2019 een haalbaarheidsonderzoek Museum Steenwijk uitgevoerd. Onderzocht is of en zo ja op welke wijze de huidige musea in Steenwijk, te weten Hildo Krop museum, Stadsmuseum en het Kermis- en Circusmuseum kunnen worden samengevoegd tot 1 centraal museum zodanig dat dit opzet van dit museum aansluit bij de ambities en visie van de stad Steenwijk en gemeente Steenwijkerland. In dit haalbaarheidsonderzoek wordt aanbevolen om de bestaande musea met bijbehorende functies samen te voegen. Vanwege Covid-19 is aan de raad geen adviesnota, maar een informatienota voorgelegd waarin de voortgang is gecommuniceerd. Covid-19 heeft gezorgd voor vertraging in dit project. Het museumproject is tevens als discussieonderwerp voorgelegd aan de raad, moet het museumproject worden getemporiseerd of helemaal worden geannuleerd? De meeste raadsleden hebben aangegeven dat het zonde zou zijn om het museumproject te temporiseren. Kijk wat wel mogelijk is luidt het advies van de raad.
--	--

Sport en bewegen:

Doel	Zoveel mogelijk vitale, fitte, participerende inwoners in Steenwijkerland in een omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag
Beoogd resultaat 2021	Er zit in dit doel een samenhang met het programma Samenredzaam dat als doel heeft Het vergroten van duurzame gezondheidswinst en versterken van veerkracht. Onderdeel van dit doel is het 'actieprogramma Gezonde Leefstijl'. Een aantal van de beoogde resultaten staan daarom verwoord bij dit doel en een aantal staat bij Samenredzaam. Met ondersteuning vanuit de gemeente: ▪ Is in drie gebieden samen met sportaanbieders gewerkt aan het vergroten van de kwaliteit van jeugdtrainers; ▪ Zijn ouderen met fittesten en kennismakingslessen geactiveerd via Max Vitaal. Dit gebeurt in samenwerking met de werkgroep 'vitaal oud(er) worden'; ▪ Krijgen alle kinderen uit de basisschoolleeftijd de kans kennis te maken met een divers aanbod van sport en cultuur door middel van het programma Sjors Sportief en Creatief; ▪ Is er een ondersteuningsagenda voor 2022 opgesteld samen met de sportaanbieders.
Processtap/actie 2021	We geven uitvoering aan het Steenwijkerlands Sport en Beweegakkoord, het uitvoeringsprogramma van het Wedstrijdplan. We zetten hierbij in op de volgende thema's: ▪ Jong leren bewegen; ▪ Vitaal oud(er) worden; ▪ Inclusief sporten en bewegen; ▪ Vitale sportaanbieders; ▪ Duurzame sportinfrastructuur. Er zit in het Steenwijkerlands Sport & Beweegakkoord een grote samenhang met het programma Samenredzaam dat als één van de doelen heeft: 'het vergroten van duurzame gezondheidswinst en versterken van veerkracht'.

	Specifieke aandachtspunten voor 2021 zijn monitoring en communicatie voor het Steenwijkerlands Sport & Beweegakkoord als geheel.
--	--

Mobiliteit:

Doel	Iedereen mobiel
Beoogd resultaat 2021	- De tevredenheid over de voet- en fietsinfrastructuur neemt toe ten opzichte van 2017. Indicatie hiervoor is het aantal klachten; - De toegankelijkheid van de openbare ruimte wordt verbeterd; - Er wordt gestart met maatregelen uit de strategische mobiliteitsvisie.
Processtap/actie 2021	- In 2021 worden de volgende fietspaden verbeterd: Markeweg-Driewegsluis, Jonenweg, Otterskooi-Oude Kerkweg, Kalenbergerpad en Steenwijk-Ossenzijl. - In minimaal twee wijken/kernen wordt samen met ervaringsdeskundigen onderzoek gedaan naar de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Geconstateerde knelpunten worden weggenomen. - Uitvoering geven aan strategische mobiliteitsvisie met o.a. maatregelen: - Parkeernota (met fietsparkeernormen) wordt aangepast; - Verkennen van mogelijkheden van deelfiets, toeristisch recreatief, bedrijven en OV-haltes; - Stimulering en promotie van fietsgebruik; - Realiseren van laadpalen, elektrische auto's strategische locaties; - Deelauto's (inzetten gemeentelijke elektrische auto's); - Campagnes om gedrag te beïnvloeden; - Smart mobility en Smart Hospitality: onderzoek naar (en implementatie van) transfers en overstappunten om spreiding van toeristen mogelijk te maken.

Onderwijs en onderwijshuisvesting:

Doel	Kwalitatief goede en duurzame schoolgebouwen
Beoogd resultaat 2021	Het integraal huisvestingsplan onderwijs is vertaald in een uitvoeringsplan en 4 fasen. Fase 1 (2018-2020) hiervan (plannen Tuk, Wanneperveen, De Gagels en Eekeringe) is in uitvoering. In 2021 wordt de nieuwe school (en dorps huis) in Tuk opgeleverd. Tevens wordt in 2021 gestart met de bouw van de school in Giethoorn (geen onderdeel van het IHP).
Processtap/actie 2021	<u>School 't PuzzelStuk & Dorps huis Tuk</u> Het jaar 2020 wordt gebruikt voor de voorbereiding en aanbesteding van de school en het dorps huis. Tevens staat de verplaatsing van de scouting in 2020 op de planning om deze locatie geschikt te maken voor de school en het dorps huis. Een voorzichtige planning, mede afhankelijk van de bestemmingsplanprocedure van de nieuwe locatie van de scouting, geeft zicht op een nieuwe school en dorps huis in de zomer van 2021. <u>Samenlevingsschool De Lisdodde Wanneperveen</u> Een voorzichtige planning, mede afhankelijk van de bestemmingsplanprocedure voor de eventuele nieuwe locatie, geeft zicht op een nieuwe school in 2022.

	<u>Emma- en Frisoschool, De Gagels Steenwijk</u> Het jaar 2021 wordt gebruikt voor de voorbereiding van de nieuw te bouwen school. Eerste half jaar van 2021 is er een programma van eisen. In de tussentijd wordt gewerkt aan het geschikt krijgen van de nieuwe locatie. Een voorzichtige planning, mede afhankelijk van de bestemmingsplanprocedure voor de eventuele nieuwe locatie, geeft zicht op een nieuwe school in 2022. <u>RSG/CSG Eekeringe Steenwijk</u> Het jaar 2021 wordt gebruikt voor de voorbereiding om te komen tot uitbreiding van de Eekeringe. Een voorzichtige planning zou een uitbreiding in 2022 mogelijk zijn. Dit afhankelijk van bestemmingsplanprocedure en noodzakelijke verplaatsing van de Slos. <u>IHP fase 2</u> In 2021 wordt een vervolg gegeven aan de voorbereiding van fase 2 van het IHP. Fase 2 loopt van 2021 - 2024. De volgende scholen komen in fase 2 aan de orde: - KDC Willem Alexander, Steenwijk (renovatie); - KDC De Wiedekieker en GBS Eben Heazer, Sint Jansklooster, samen onder één dak (nieuwbouw); - KDC De Schutsluis, Blokzijl (renovatie); - VO Lijsterbesstraat, Steenwijk (renovatie).
--	---

Nieuw o.b.v. het HHP:

Doel (nieuw)	Leven lang leren/ontwikkelen Steenwijkerland Binnen de gemeente Steenwijkerland worden door zowel diverse organisaties als particulieren activiteiten aangeboden en uitgevoerd die te rangschikken zijn binnen de term “Een Leven Lang Leren/Ontwikkelen”. Inwoners van Steenwijkerland, van 0 tot 100 jaar, kunnen van deze activiteiten gebruik maken. Al deze activiteiten zijn gericht <i>op zoveel mogelijk en zo zelfstandig mogelijk ‘mee doen’ in de samenleving</i>. Momenteel wordt het aanbod vanuit de gemeente aangevlogen vanuit verschillende beleidsvelden, organisaties en ondernemingen. Daarnaast staan niet altijd de inwoners op 1, een belangrijk uitgangspunt van het huidige coalitieakkoord. Wat nodig lijkt om de beoogde doelstellingen uit de beleidsvelden en het coalitieakkoord te behalen is een meer integrale benadering vanuit beleid richting uit voering. Doelen en uitgangspunten De inwoners van Steenwijkerland moeten optimaal gebruik kunnen maken van de voorzieningen binnen het spectrum ‘Een Leven Lang Leren Steenwijkerland’. - De inwoner wordt centraal gezet op 1 gezet; - Beleidsvelden en stakeholders moeten aan elkaar worden verbonden; - Deze verbinding van beleidsvelden vinden plaats op zowel organisatorisch als fysiek vlak; - Deze integrale werkwijze inclusief samenwerkingsverbanden draagt tevens bij aan efficiency en effectiviteit van het aanbod.
Beoogd resultaat 2021	Er is in het voorjaar van 2020 een eerste aanzet gemaakt voor een plan van aanpak waarin staat beschreven welke stappen nodig zijn om te komen tot nieuw beleid rondom een ‘Een Leven Lang Leren Steenwijkerland’. Deze aanpak gaat er vanuit dat er op 1 mei 2021 een uitgewerkt plan ligt op basis waarvan kan worden besloten of en hoe ‘Een Leven Lang Leren Steenwijkerland’ kan worden ingericht.

Processtap/actie 2021	Wij stellen voor dat het principe van 'Een Leven Lang Leren Steenwijkerland' binnen de gemeente Steenwijkerland integraal wordt opgepakt en uitgewerkt onder leiding van de gemeente. Dit in samenwerking met de stakeholders, het bedrijfsleven en de inwoners en op basis van bestaande middelen en inzet.
------------------------------	--

Wat gaan we daar de komende jaren voor doen?

Speerpunten voor 2021

1. Positieve gezondheid

Een leven lang leren/ontwikkelen en vitale, fitte, participerende inwoners in een duurzame (klimaatadaptieve en biodivers) verzorgde woon- en leefomgeving, die uitnodigt tot gezond gedrag.

Daartoe gaan we in 2021 onder andere het volgende doen:

Wonen:

- Voor het toevoegen van 128 sociale huurwoningen in Steenwijk en 45 in de noordelijke kernen voor het einde van 2022 was een ambitieuze planning gemaakt. Daarnaast zijn er aanvullende woningbouwlocaties nodig. Die zijn nog niet volledig in beeld. Met de woningbouwcorporaties zullen we prioriteiten moeten stellen tezamen met een nieuwe planning.
- In 2020 komt de rekenkamercommissie met de uitkomst van een onderzoek onder de dorpshuizen en MFA's. We verwachten dat dit onderzoek adviezen oplevert om de ontmoetingscentra van waarde en exploitabel te houden. Zie ook begrotingsclaim: Eesveen werkt aan een verbouwingsplan voor 'De Ontmoeting'. Dit kerkgebouw wordt omgebouwd naar een toekomstbestendig dorpshuis.

Onderwijs:

- In het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) zal de eerste fase in 2020 niet gereed zijn. Deze zal naar verwachting ook in 2021 en 2022 nog doorlopen. We gaan ervan uit dat de school in Tuk in 2021 in gebruik wordt genomen, de school in Giethoorn begin 2022 klaar zal zijn en dat in Wanneperveen ook in 2022 een nieuwe school in gebruik kan worden genomen.

Mobiliteit, leefbaarheid en toegankelijkheid:

- Nieuw beleid rondom een 'Een Leven Lang Leren & Ontwikkelen Steenwijkerland': er is in het voorjaar van 2020 een eerste aanzet gemaakt voor een plan van aanpak. Deze aanpak gaat er vanuit dat er in februari 2021 een uitgewerkt plan ligt op basis waarvan kan worden besloten of en hoe 'Een Leven Lang Leren Steenwijkerland' kan worden ingericht.
- Uitvoering geven aan maatregelen uit de strategische mobiliteitsvisie.
- De verbetering van 12 fietspaden is gestart in Willemsoord. De eerstvolgende trajecten betreffen de fietspaden Ossenzijl-Kalenberg-Wetering, waar de concrete uitvoering eind 2020 start. In genoemde gebieden starten we ook met het promoten van de (e-)fiets.
- Afhankelijk integrale afweging bij de begroting wordt in het najaar van 2021 naar verwachting de N351 in Kuinre aangepakt.
- We streven naar een aangename openbare ruimte waar mensen, planten en dieren gelukkig en gezond zijn. We gaan dat bereiken door de variatie en diversiteit in het openbaar groen te behouden en te versterken. Onder andere door het aanleggen en ecologisch beheren van bloemrijke velden en bermen, het verder ontwikkelen van duurzaam beheer met aandacht voor ecologie, zuinig omgaan met grondstoffen, efficiëntie en verzorging. Bij deze opgave werken we samen met onze inwoners en verschillende gebiedspartners.

Gevolgen Corona / HHP

Ons principe is inwoners zoveel mogelijk te betrekken bij de inrichting en/of het beheer en onderhoud van hun leefomgeving. Dat is belangrijk om de verantwoordelijkheid voor een prettige woonomgeving te kunnen delen. Het Covid-19 virus zorgt door de noodzakelijke maatregelen dat het contact met inwoners en andere stakeholders minder intensief en anders is dan gewenst. De consequenties kunnen tweeledig zijn: of projecten in de openbare ruimte worden opgepakt zonder betrokkenheid van inwoners, of projecten in de openbare ruimte lopen vertraging op.

Wat mag het kosten?

In paragraaf 3.3. is een totaaloverzicht opgenomen met daarin de financiële mutaties die in het voorjaar bekend waren en aan uw raad zijn gepresenteerd via een informatienota. Nadien zijn bedragen in sommige gevallen gewijzigd. De mutaties voor het lopend jaar zijn verwerkt in de Najaarsnota 2020. De eventuele structurele doorwerking naar 2021-2024 treft u in voorliggende begroting aan.

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan - 5. Mijn Steenwijkerland	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
In begroting 2021-2024 opgenomen						
Wijkvisie Steenwijk-West: vrijval exploitatiebudget		S	- 31	- 31	- 31	- 31
Bijdrage aanpassen rotonde N351 Kuinre		I	250			
Museumproject museum Steenwijk		I	65	150		
Aanpassen kruising Gasthuisdijk/De Klosse	200	S	6	6	6	6
Subsidie provincie	- 100	I				
Nieuw Meerjarenplan beschoeiingen	665	S	- 7	1	8	16
Totaal bestedingsplan	765		284	126	- 17	- 9

In paragraaf 3.6. is het volledig bestedingsplan opgenomen voor alle bestuursprogramma's met de bijbehorende toelichtingen.

Naast extra uitgaven zijn we genooddaakt om op onderdelen binnen dit bestuursprogramma te bezuinigen met daarbij in het achterhoofd de herprioritering van onze ambities uit het HHP. In paragraaf 3.7. treft u het totaaloverzicht met bezuinigingen 2021-2024 aan. Voor het programma 'Mijn Steenwijkerland' gaat het om de volgende maatregelen:

bedragen x € 1.000

Bezuinigingen 2021-2024 5. Mijn Steenwijkerland	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
In begroting 2021-2024 opgenomen						
5.1. Integraal Huisvestingsplan (IHP):						
- Aanpassing fasering scholen in de Gagels		S		- 159	- 177	- 17
- Aanpassing fasering school Wanneperveen		S		- 103	1	0
- Aanpassing fasering scholen Sint Jansklooster		S		16	9	- 223
5.2. Lijkbezorging: verlengingen begraafrechten		S	- 50	- 50	- 50	- 50
5.3. Mfa 't Torennest: VUSO-activiteiten zijn per 01-07-2020 gestopt		S	- 1	- 1	- 1	- 1
Totaal bezuinigingen	-		- 51	- 297	- 218	- 291

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 5. Mijn Steenwijkerland	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 22.593	- 26.304	- 22.464	- 23.539	- 23.970	- 23.662
Baten	8.437	8.736	7.260	7.216	7.944	7.281
Saldo van baten en lasten	- 14.156	- 17.568	- 15.204	- 16.323	- 16.026	- 16.381
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 317	- 80	-	-	-	-
Onttrekkingen	994	4.351	845	935	351	261
Mutatie reserves	677	4.271	845	935	351	261
Resultaat	- 13.479	- 13.297	- 14.360	- 15.388	- 15.675	- 16.120

2.11. Programma 'Financiën en overhead'

AMBITIE: VERANTWOORDE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

Sluitende meerjarenbegroting

Voldoende weerstandsvermogen

Gematigde ontwikkeling lokale lasten

Een sluitende meerjarenbegroting voor alle jaren, een gematigde ontwikkeling van de lokale lasten en voldoende buffers om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

AMBITIE: PROFESSIONELE ORGANISATIE

Wendbaar en toekomstbestendig

Programmatische werken

Een nieuwe koers voor de organisatie is uitgezet, waarin samenwerken, meedenken, professionaliteit en plezier centraal staan. Een belangrijk onderdeel van onze organisatieontwikkeling is het programmatisch werken. Een prima manier van werken gelet op de grote opgaven van onze gemeente.

In het Coalitieakkoord 'Door verbinding naar resultaat' is voor wat betreft de financiën een aantal uitgangspunten meegegeven aan het college:

1. Wij willen een solide financieel beeld voortzetten met een reëel sluitende meerjarenbegroting;
2. De algemene reserve zit nu op voldoende omvang en wij willen dat zo houden als een veilige achtervang;
3. De lokale lasten worden jaarlijks trendmatig aangepast en stijgen niet meer;
4. Financiële ruimte voor prioriteiten moet gevonden worden door herschikking;
5. Voor de uitvoering van de programma's wordt per programma een aanjaagbudget beschikbaar gesteld.

Deze uitgangspunten zijn hieronder vertaald in doelen en resultaten.

Wat zijn onze doelen en resultaten?

Verantwoorde gemeentelijke financiën:

Doel	Sluitende meerjarenbegroting
Beoogd resultaat 2021	Een materieel en reëel sluitende begroting voor alle jaren is het uitgangspunt. Dat betekent dat de uitgaven en inkomsten structureel en reëel in evenwicht zijn.

Doel	Gematigde ontwikkeling lokale lasten
Beoogd resultaat 2021	▪ Uitgangspunt is om de Onroerende Zaakbelasting (OZB) jaarlijks niet meer dan trendmatig te verhogen. ▪ Voor de Afvalstoffenheffing en de Rioolrechten worden wijzigingen in de kosten verhaald door de betreffende tarieven dienovereenkomstig aan te passen (gesloten huishouding). Om grote tariefschommelingen te voorkomen, wordt gebruik gemaakt van de voorziening Reiniging en de voorziening Riolerings.

Doel	Voldoende weerstandsvermogen als veilige achtervang
Beoogd resultaat 2021	- Op basis van een goede en betrouwbare risicocontrole komen tot een juiste analyse, beoordeling en beheersing van risico's. - Voldoende weerstandscapaciteit (algemene reserve en de ruimte binnen de OZB) om financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Een materieel en reëel sluitende begroting voor alle jaren is het uitgangspunt. Met deze begroting zijn wij daarin geslaagd, mede door een fors pakket aan structurele bezuinigingen. De meerjarenbegroting is materieel sluitend. Een belangrijke kanttekening daarbij is dat onze financiën de komende jaren onder druk blijven staan. De Covid-19 crisis is nog niet voorbij en de economische vooruitzichten zijn onzeker. In de risicoparagraaf hebben we deze risico's zo goed mogelijk in beeld gebracht en daar waar mogelijk gekwantificeerd.

Om een goed beeld te krijgen van de gemeentelijke financiën hanteren wij de volgende financiële kengetallen: netto schuldquote, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en de weerstandsratio. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' zijn deze kengetallen opgenomen en wordt inzicht gegeven in het risicoprofiel van de gemeente. Daarmee wordt inzicht geboden in hoe robuust de begroting is. We zien dat het risicoprofiel van onze gemeente verslechtert en tegelijkertijd onze reservepositie onder druk staat door bijvoorbeeld eenmalige 'Corona-uitgaven'. Dat vertaalt zich in een lagere score op de weerstandsratio, waardoor we in 2021 onder de signaleringswaarde van 2 uitkomen. Verder zien we dat de score op de solvabiliteitsratio daalt van 22% in 2020 naar 18% in 2021. De belangrijkste verklaring hiervoor is dat we onze algemene reserve vaste buffer voor het eerst in de historie hebben moeten aanspreken om de financiële effecten als gevolg van de Corona uitbraak op te kunnen vangen.

We zijn terughoudend met het verhogen van de lokale lasten. Wij streven naar een gematigde ontwikkeling van de lasten die we in rekening brengen aan inwoners en ondernemers. Echter, dat uitgangspunt hebben we, overigens net als voor 2020, helaas moeten loslaten voor 2021. In 2021 stijgen de gemiddelde woonlasten voor eigenaren en gebruikers met 5,9%. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de kostenstijgingen bij afval die wordt doorberekend in de tarieven. Het tarief stijgt gemiddeld met 15,1%. De OZB stijgt met 9,9%. Dit is 6,1% bovenop het percentage van 3,8% aan 'toegestane' opbrengstenstijging op grond van de trendmatige groei in 2021 (zie tabel 'Uitgangspunten voor de programmabegroting' in paragraaf 3.2). Bij de rioolheffing is sprake van een daling van het tarief met 6%. De stand van de voorziening riolering laat het toe om een fors bedrag te onttrekken, waardoor het tarief kan dalen. Nadere informatie over de lokale lasten treft u aan in paragraaf 4.1.

Als organisatie willen we op een betrouwbare en professionele manier werken, met daarbij de specifieke doelen:

- samenleving tevreden;
- bestuur tevreden en;
- medewerkers tevreden.

In "4.6. Paragraaf Bedrijfsvoering" zijn onze plannen qua bedrijfsvoering op basis van deze doelen beschreven.

Gevolgen Corona / HHP

De Coronacrisis heeft er mede toe geleid dat de financiën van onze gemeente onder druk zijn komen te staan. We zien dat onze inkomsten bijvoorbeeld uit de toeristenbelasting dalen. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met extra uitgaven om er voor te zorgen dat medewerkers van de gemeente veilig hun werkzaamheden kunnen blijven verrichten. Ook ondersteunen we maatschappelijke organisaties en hebben we hiervoor een Vitaliteitsfonds opgericht. Veelal hebben deze extra uitgaven een eenmalig karakter en ontvangen we daarvoor een vergoeding van het Rijk of spreken we de Algemene reserve vaste buffer aan. Dat laatste kunnen we uiteraard niet blijven doen.

Hoe de inkomsten en uitgaven zich op korte en middellange termijn gaan ontwikkelen is onzeker. Streven blijft om een solide financieel beleid te voeren met een sluitende meerjarenbegroting, gelijkmatige ontwikkeling van de lokale lasten en voldoende buffers om tegen een stootje te kunnen.

Wat mag het kosten?

In paragraaf 3.3. is een totaaloverzicht opgenomen met daarin de financiële mutaties die in het voorjaar bekend waren en aan uw raad zijn gepresenteerd via een informatienota. Nadien zijn bedragen in sommige gevallen gewijzigd. De mutaties voor het lopend jaar zijn verwerkt in de Najaarsnota 2020. De eventuele structurele doorwerking naar 2021-2024 treft u in voorliggende begroting aan.

bedragen x € 1.000

Bestedingsplan - 6. Financiën en overhead	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
In begroting 2021-2024 opgenomen						
Toegangsbeveiliging gemeentehuis en gemeentewerf	80	S	9	9	9	9
Eenmalige kosten		I	45			
Totaal bestedingsplan	80		54	9	9	9

In paragraaf 3.6. is het volledig bestedingsplan opgenomen voor alle bestuursprogramma's met de bijbehorende toelichtingen.

Naast extra uitgaven zijn we genoodzaakt om op onderdelen binnen dit bestuursprogramma te bezuinigen met daarbij in het achterhoofd de herprioritering van onze ambities uit het HHP. In paragraaf 3.7. treft u het totaaloverzicht met bezuinigingen 2021-2024 aan. Voor het programma 'Financiën en overhead' gaat het om de volgende maatregelen:

bedragen x € 1.000

Bezuinigingen 2021-2024 6. Financiën en overhead	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
In begroting 2021-2024 opgenomen						
6.1. Rentevoordeel a.g.v. conversie langlopende geldlening (lager rentetarief)		S	- 208	- 225	- 209	- 192
Totaal bezuinigingen	-		- 208	- 225	- 209	- 192

Overzicht baten en lasten - 6. Financiën en overhead	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 16.832	- 16.916	- 15.835	- 15.940	- 15.783	- 16.061
Baten	85.854	88.252	90.713	91.092	91.064	91.177
Saldo van baten en lasten	69.022	71.336	74.878	75.152	75.281	75.116
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 771	- 2.890	-	-	-	-
Onttrekkingen	818	4.869	45	-	-	-
Mutatie reserves	47	1.979	45	-	-	-
Resultaat	69.069	73.315	74.923	75.152	75.281	75.116

Verbonden Partijen

Op grond van landelijke regelgeving (het BBV) moet de bijdrage van de verbonden partij aan de realisering van de ambities en doelstellingen en de daarmee gepaard gaande risico's in de bestuursprogramma's worden opgenomen. De raad wordt daarmee beter in de gelegenheid gesteld zich een oordeel te vormen over de inbreng van de verbonden partij.

De volgende verbonden partijen leveren via het aandelendividend een bijdrage aan de gemeentelijke financiële positie:

- BNG Bank
- Enexis
- Rendo
- Vitens
- Rova
- Wadinko

In de begroting wordt rekening gehouden met het jaarlijks te ontvangen dividend. Dit dividend is uiteraard afhankelijk van de prestaties en winstgevendheid van deze ondernemingen en vormt daarmee een risico voor de begroting. Een belangrijk risico vormt op dit moment de beperking van verhoging van de tarieven, die de Autoriteit Consument en Markt (ACM) (toezichthouder) de nutsbedrijven oplegt in verband met de lage rentestand. Dit heeft gevolgen voor het uit te keren dividend van deze bedrijven. Een ander risico voor de dividenduitkeringen dat meespeelt zijn de forse investeringen die de netwerkbedrijven moeten doen in verband met de energietransitie door Enexis en Rendo.

In de bijlage Verbonden Partijen wordt nader op de afzonderlijke verbonden partijen ingegaan.

2.12. Programmatische werken

In het Coalitieakkoord 'Door verbinding naar resultaat' staat vermeld dat we het programmatisch werken introduceren. Daarmee willen we sturen op samenhang en resultaat. In de genoemde bestuursprogramma's zijn de verschillende sectorale onderwerpen in logisch verband gezet.

Vanuit de ambities en doelen die zijn geformuleerd bij de verschillende bestuursprogramma's zijn drie afzonderlijke programma's benoemd met een eigen programmastructuur en een (ambtelijk) programmamanager. Het gaat om de volgende programma's:

1. Programma Duurzaam en Be-Leefbaar Toerisme;
2. Programma Omgevingswet;
3. Programma Duurzaam.

Deze programma's zien hieronder toegelicht.

Programma Duurzaam en Be-Leefbaar Toerisme (DBT)

Eind 2018 is gestart met een programmatische aanpak onder de titel 'Duurzaam (Be)Leefbaar Toerisme' (DBT). Hierin zijn de activiteiten van de Stichting Weerribben-Wieden, de projecten uit de Regiodeal 'Leefbaar Giethoorn 2019-2021', en toeristische projecten van de gemeente Steenwijkerland met elkaar verbonden. Samen vormen deze drie sporen het programma DBT. De hoofddoelstelling van het DBT-programma is om projecten te realiseren die bijdragen aan een versterking van de (toeristische) economie, waarbij een duurzame balans tussen ecologie, economie en leefbaarheid wordt nagestreefd. Ambitie daarbij is: meer welvaart en welzijn voor de bewoners van Steenwijkerland, gericht op de langere termijn.

De Coronacrisis treft ons allemaal maar de toeristisch-recreatieve sector in het bijzonder. Vooral bedrijven die zich richten op groepen hebben het lastig. Er zijn ook bedrijven die hebben geprofiteerd van de behoefte aan rust en ruimte. De precieze gevolgen zijn op dit moment onvoldoende in beeld.

De binnenlandse toerist heeft ons gebied dit jaar goed kunnen vinden. Mede daardoor zijn de gevolgen voor veel bedrijven nog enigszins beperkt gebleven. De kans is nu om deze gasten betrokken te houden bij het gebied. Wie ons gebied heeft leren kennen komt vaak weer terug, niet persé voor de zomervakanties maar ook voor korte breaks in het voor- en najaar.

De grote uitdaging voor de komende periode is ervoor te zorgen dat de toeristisch-recreatieve bedrijven hun hoofd boven water kunnen houden en ze te helpen zodat ze sterk uit de crisis komen. Hier zijn ze vooral zelf voor verantwoordelijk maar we willen ze hierbij zoveel mogelijk en binnen onze verantwoordelijkheid steunen.

De projecten in het kader van Duurzaam (Be)leefbaar Toerisme zijn soms iets vertraagd maar hebben niet stilgelegen. Voor 2021 zijn dit de belangrijkste speerpunten:

Speerpunten voor 2021

1. Uitvoering geven aan Regiodeal Regio Zwolle

De gemeente Steenwijkerland heeft als onderdeel van de Regiodeal Regio Zwolle het Rijk verzocht bij te dragen aan enerzijds het realiseren van projecten op het gebied van slimme mobiliteit (smart mobility) en slimme gastvrijheid (smart hospitality) en anderzijds voor het versterken van de poort Ossenzijl (bezoekerscentrum Staatsbosbeheer). De hoogte van de uiteindelijke bijdrage wordt in het najaar 2020 bekend. In 2021 zullen de projecten worden voorbereid zodat deze in de periode tot 2023 kunnen worden gerealiseerd.

2. Samen met de partners uitvoering geven aan de toeristisch-recreatieve visie 'Perspectief Bestemming Weerribben-Wieden 2025'

De Stichting Weerribben-Wieden heeft in opdracht van de gemeente deze visie opgesteld welke in najaar 2020 ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Het is een gezamenlijke visie waarin ook een concept uitvoeringsprogramma is opgenomen. Het is ook aan alle gebiedspartijen, inclusief de gemeente Steenwijkerland, om hier gevolg aan te geven. Voor de specifieke acties wordt verwezen naar dat uitvoeringsprogramma.

3. Samen met de partners uitvoering geven aan de 'Toekomstvisie Giethoorn'

Samen met bewoners ('t Gieters Belang) en ondernemers (Giethoorn Onderneemt) is een 'Toekomstvisie Giethoorn' opgesteld, welke op 1 september jl. door de raad is vastgesteld. Ook hier geldt dat in de visie een uitvoeringsprogramma is opgenomen waarbij we samen aan de slag gaan om deze te realiseren.

Programma Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is met een jaar uitgesteld naar 1 januari 2022. Landelijk is voorgeschreven wat we (minimaal) moeten doen om straks met de Omgevingswet te kunnen werken. Bij de voorbereidingen van de invoering van de wet hebben we uitgebreid stil gestaan bij de vraag: wat wordt er beter voor onze inwoners en ondernemers? Dat heeft onder meer geleid tot de volgende toekomstbeelden:

- Onze inwoners en ondernemers weten wat kan en wat mag als het om ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving gaat. Ze vinden alles op één plek, hun vragen worden integraal afgewogen en ze weten snel waar ze aan toe zijn.
- Onze inwoners en ondernemers kunnen rekenen op een dienstverlening die aansluit bij hun vraag. Ze weten wat ze van ons mogen verwachten. Wat snel kan, doen we snel. We denken mee en zijn duidelijk.
- Onze informatie is toegankelijk voor iedereen. Dat betekent dat onze inwoners en ondernemers over dezelfde informatie kunnen beschikken als wij. Hebben zij een vraag gesteld, dan hebben ze digitaal inzicht in de voortgang ervan. Natuurlijk houden we daarbij wél rekening met ieders privacy. Zijn meerdere overheden betrokken? Dan vragen we onze inwoners en ondernemers niet steeds om dezelfde informatie.
- Onze inwoners en ondernemers merken dat er één gemeentelijke organisatie is. Het maakt niet uit bij wie ze binnenkomen. Er zijn geen barrières tussen de verschillende teams en er wordt goed samengewerkt.
- Onze inwoners en ondernemers ervaren dat hun vraag centraal staat. Ze merken dat medewerkers met hen meedenken en proberen om samen tot een oplossing te komen.

Speerpunten voor 2021

1. Omgevingsplan

Het werk aan het omgevingsplan heeft door het vertrek van de programmamanager een tijdje minder aandacht gekregen. Met de komst van de nieuwe programmamanager willen wij hier weer constructief aan verder werken. De deadline is niet in gevaar, maar het is wel goed om een duidelijk beeld te hebben van het werk wat er nog verzet moet worden.

Acties:

- Inventariseren van het gedane werk;
- Aanpassen plan van aanpak;
- Opzetten projectgroep omgevingsplan.

2. Dienstverlening

Omdat met de inwerkingtreding van de Omgevingswet de dienstverlening ook per 2022 omgevingswetproof moet zijn is dit een speerpunt voor 2021.

Acties:

- *Trainen medewerkers door het omgevingsspel;*
- *Op basis van het spel inventariseren waar extra trainingsvraagstukken liggen;*
- *Waar nodig extra trainingsmogelijkheden aanbieden.*

3. Aanschaf en training software

Net als de dienstverlening, is ook de software een aandachtspunt, omdat er vanaf 2022 mee gewerkt gaat worden.

Acties:

- *Verder werken aan de aansluiting tussen de verschillende systemen;*
- *Trainen medewerkers die met de software gaan werken.*

Programma Duurzaam

In paragraaf 2.6 zijn de ambities, doelen en beoogde resultaten voor het bestuursprogramma Duurzaam weergegeven, onderverdeeld naar 3 thema's: energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Het ambtelijk programma Duurzaam sluit hier een-op-een op aan.

2.13. Overzicht totale programmabegroting

In onderstaand overzicht is het financieel resultaat weergegeven voor de komende jaren. Deze is voor de jaren 2021 tot en met 2024 positief.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Programma's						
Lasten						
1. De inwoner op 1	- 10.170	- 11.930	- 10.377	- 9.651	- 9.343	- 9.432
2. Duurzaam	- 9.227	- 10.757	- 9.237	- 9.078	- 9.111	- 8.964
3. Werk aan de winkel	- 8.421	- 11.271	- 6.248	- 5.470	- 4.631	- 4.380
4. Samenredzaam	- 62.090	- 75.271	- 64.671	- 65.168	- 64.052	- 63.466
5. Mijn Steenwijkerland	- 22.593	- 26.304	- 22.464	- 23.539	- 23.970	- 23.662
6. Financiën en overhead	- 6	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	- 112.507	- 135.533	- 112.997	- 112.906	- 111.106	- 109.903
Baten						
1. De inwoner op 1	2.433	2.567	2.811	2.299	2.114	2.379
2. Duurzaam	5.468	5.510	5.050	5.220	5.102	4.992
3. Werk aan de winkel	7.989	5.911	4.581	3.658	3.019	3.054
4. Samenredzaam	15.291	23.636	16.718	18.535	18.535	18.535
5. Mijn Steenwijkerland	8.437	8.736	7.260	7.216	7.944	7.281
6. Financiën en overhead	1.528	1.346	1.526	1.581	1.581	1.581
Totaal Baten	41.146	47.707	37.946	38.508	38.296	37.822
Totaal Programma's	- 71.360	- 87.826	- 75.051	- 74.398	- 72.811	- 72.082
Algemene dekkingsmiddelen						
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen	- 702	- 769	- 462	- 383	- 374	- 456
Overhead	- 16.119	- 16.173	- 15.563	- 15.181	- 14.732	- 14.779
Onvoorzien	- 261	- 150	-	- 700	- 850	- 1.000
Totaal Lasten	- 17.083	- 17.093	- 16.024	- 16.264	- 15.956	- 16.235
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen	82.422	85.663	88.257	88.669	88.641	88.755
Overhead	1.764	1.243	931	842	842	842
Onvoorzien	250	-	-	-	-	-
Totaal Baten	84.435	86.906	89.188	89.511	89.483	89.597
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	67.352	69.814	73.164	73.247	73.527	73.362
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 2.755	- 3.669	- 609	- 556	- 406	- 428
Onttrekkingen	5.722	19.454	2.511	2.015	483	261
Totaal Mutatie reserves	2.967	15.786	1.902	1.459	77	- 167
Saldo programmabegroting	- 1.041	- 2.227	15	308	793	1.112

2.14. Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Onderstaand overzicht biedt inzicht in de samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen, inclusief de verplichte taakvelden voor overhead en onvoorzien.

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Algemene dekkingsmiddelen						
Uitkeringen Gemeentefonds	72.692	76.001	77.705	78.121	78.095	78.209
Algemene uitkering	63.733	67.085	68.930	69.488	69.742	70.048
Integratie-uitkering Sociaal domein	8.959	8.916	8.774	8.633	8.353	8.160
Onroerende Zaak Belasting	6.131	6.362	7.417	7.418	7.418	7.418
Overige	-	- 190	-	-	-	-
OZB woningen	4.218	4.328	4.785	4.785	4.785	4.785
OZB niet-woningen	2.694	2.868	3.151	3.151	3.151	3.151
Uitvoering wet WOZ	- 782	- 644	- 519	- 518	- 519	- 519
Belastingen overig	153	170	204	204	204	204
Hondenbelasting	174	170	204	204	204	204
Bestrijding hondenpoep	- 10	- 15	- 15	- 15	- 15	- 15
Heffing en invordering overige belastingen	-	16	16	16	16	16
Overige	- 11	-	-	-	-	-
Treasury	2.743	2.361	2.470	2.544	2.550	2.468
Dividend	2.488	2.207	2.343	2.343	2.343	2.343
Overige	256	154	126	200	207	125
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	81.719	84.894	87.796	88.286	88.267	88.299
Overhead						
Overhead	- 14.356	- 14.930	- 14.632	- 14.339	- 13.890	- 13.937
Totaal Overhead	- 14.356	- 14.930	- 14.632	- 14.339	- 13.890	- 13.937
Onvoorzien						
Onvoorzien	- 11	- 150	-	- 700	- 850	- 1.000
Totaal Onvoorzien	- 11	- 150	-	- 700	- 850	- 1.000
Totaal	67.352	69.814	73.164	73.247	73.527	73.362

2.15. Overhead

In het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is voorgeschreven dat jaarlijks in de programmabegroting een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. Hiermee krijgt uw raad op een eenvoudige wijze inzicht in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie.

Om te kunnen vaststellen welke kosten verband houden met de sturing en ondersteuning van het primaire proces en zodoende gerekend kunnen worden tot de overhead, wordt de volgende definitie gehanteerd: *Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.*

De kosten van sturing en ondersteuning van de directe medewerkers (overhead) bestaan in ieder geval uit:

- Loonkosten (onder meer: financiën, personeel en organisatie, inkoop, juridische zaken, leidinggevendend,

- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- ICT kosten;
- Huisvesting en facilitaire zaken;
- Uitbestedingskosten bedrijfsvoering;
- Overige materiële kosten (waaronder tractie, gereedschappen, kantoorbenodigdheden).

Met deze definitie wordt een eenduidig inzicht geboden in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden. In de praktijk zijn dit veelal loonkosten die direct zijn toe te rekenen tot bepaalde activiteiten binnen een van de bestuursprogramma's. Die kosten zijn dan ook opgenomen onder het desbetreffende programma en niet betrokken bij de berekening van het bedrag aan overhead.

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten en verantwoorden van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan de grondexploitaties en de investeringen. Deze uitzondering is gemaakt omdat het niet toerekenen van overhead aan dergelijke investeringen zou leiden tot een begrotingstekort. Voor de gemeente Steenwijkerland wordt rekening gehouden met een bedrag van € 0,3 miljoen in 2021.

Zoals uit onderstaande tabel blijkt, bedragen de kosten voor overhead in totaal € 14,6 miljoen voor 2021. Uitgedrukt in een percentage van de totale exploitatielasten, vóór mutaties in de reserves, bedraagt de overhead 11%. Ter illustratie: In de Programmabegroting 2020-2023 is voor het begrotingsjaar 2020 een percentage opgenomen van 12%.

bedragen x € 1.000				
Overhead	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
A. Loonkosten overhead	- 10.815	- 10.713	- 10.295	- 10.245
B. ICT kosten	- 1.816	- 1.804	- 1.775	- 1.798
C. Huisvestingskosten	- 876	- 730	- 722	- 817
D. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	- 145	- 139	- 139	- 139
E. Overige materiele kosten	- 1.317	- 1.288	- 1.296	- 1.274
F. Prestatiecontract	336	336	336	336
Totaal overhead	- 14.632	- 14.339	- 13.890	- 13.937
G. Totale lasten begroting (exclusief mutaties reserves)	- 129.022	- 129.170	- 127.063	- 126.139
H. Totaal overhead	- 14.632	- 14.339	- 13.890	- 13.937
Totaal overhead / Totale lasten (H/G)	11%	11%	11%	11%

3. Financiële positie

3.1. Inleiding

In hoofdstuk 2.3. hebben wij reeds het meerjarenbeeld geschetst. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de totstandkoming van dit beeld. Normaal gesproken stemt u in het voorjaar bij de behandeling van de PPN in met de kaders voor de samenstelling van deze programmabegroting. Dat gaat dit jaar anders nu er geen PPN is verschenen. Uiteraard hebben we in het voorjaar wel gerekend met de gegevens die toen beschikbaar waren. Voor zover niet anders is vermeld, zijn de kaders uit het voorjaar dan ook gehanteerd. In onderstaande tabel zijn ze weergegeven. Verder treft u in dit hoofdstuk een toelichting aan op alle bezuinigingen en wordt nader ingegaan op de reserves en voorzieningen.

3.2. Uitgangspunten programmabegroting

Bij de samenstelling van de Programmabegroting 2021-2024 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Uitgangspunten programmabegroting	Grondslag
Raadsbesluiten	t/m raadsvergadering 1 juli 2020
Looninflatie*	2,8%
Prijsinflatie inkomstenbudgetten	3,8%
Prijsinflatie uitgavenbudgetten*	3,8%
Prijsinflatie grondexploitatie uitgavenbudgetten	2,0%
Prijsinflatie grondexploitatie inkomstenbudgetten	1,5%
Rente grondexploitaties	0,75%
Rekenrente (omslagpercentage)	1,00%
Marktrente*	0,3%
Prijsinflatie verstrekte subsidies*	3,8%
Prijsinflatie gemeentelijke belastingen en rechten*	3,8%
Areaaluitbreiding wegen en wegmeubilair, openbare verlichting en openbaar groen	117 woningen
Tarief 2020 voor het prestatiecontract	€ 90
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	Meicirculaire 2020
Aantal woonruimten per 1-1-2020 (geraamde groei 2020)	20.222 (150)
Aantal inwoners per 1-1-2020 (geraamde groei 2020)	44.126 (150)

De uitgangspunten die zijn gewijzigd ten opzichte van de kaders die in het voorjaar bekend waren, zijn voorzien van een sterretje. Verderop in dit hoofdstuk worden deze posten nader toegelicht.

3.3. Financiële mutaties voorjaar 2020 met structurele doorwerking

In het voorjaar heeft uw raad informatie ontvangen over de uitvoering van de begroting 2020. In de Najaarsnota 2020 zijn deze mutaties voor het lopend jaar verwerkt en toegelicht. Veel van die mutaties hebben een structurele doorwerking naar 2021 en latere jaren. In onderstaande tabel treft u de informatie aan die in het voorjaar met u is gedeeld. De tabel die daarna wordt gepresenteerd, geeft inzicht in de posten die nadien zijn gewijzigd (waarbij dezelfde nummering is aangehouden).

bedragen x € 1.000

Structurele doorwerking van financiële mutaties 2020 (informatienota voorjaar 2020)	Investering S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
1. De inwoner op 1					
1.2. Pensioenoverdracht bestuurders	S	- 50	- 50	- 50	- 50
1.3. Onderhoud/actualiseren basisregistraties (BAG/BGT/WOZ)	S	- 40	- 40	- 40	- 40
1.4. Nieuw contract opvang zwerfdieren	S	- 17	- 17	- 17	- 17
1.5. Wegsleepregeling	S	- 4	- 4	- 4	- 4
1.6. Financieel techn. aanp. Bidbook	S	- 53	10	10	10
Bidbook ten laste van algemene reserve vrij besteedbaar	I	- 245	- 366		
<i>Mutatie algemene reserve vrij besteedbaar</i>	<i>I</i>	<i>245</i>	<i>366</i>		
Totaal 1. De inwoner op 1	-	- 164	- 101	- 101	- 101
2. Duurzaam					
2.1. Integr. progr. DBT: expl.lasten aankoop stationsgebouw	I	- 25	-	-	-
2.2. Omgevingsdienst IJsselland	S	- 37	- 37	- 37	- 37
Totaal 2. Duurzaam	-	- 62	- 37	- 37	- 37
4. Samenredzaam					
4.1. Vrijval apparaatskosten Plan van Aanpak IGSD	S	322	322	322	322
4.3. Jeugdhulp	S	- 2.140	- 2.140	- 2.140	- 2.140
4.4. WMO: schoonmaakondersteuning	S	- 97	- 158	- 227	- 227
WMO: wegvallen eigen bijdrage	S	- 300	- 300	- 300	- 300
WMO: overige regelingen	S	93	- 13	- 42	- 42
4.5. Loonkostensubsidie Participatiewet	S	- 1.100	- 1.100	- 1.100	- 1.100
4.6. Leerlingenvervoer (Europese aanbesteding)	S	- 250	- 250	- 250	- 250
4.7. Veilig Thuis	I	- 48			
Totaal 4. Samenredzaam	-	- 3.520	- 3.639	- 3.738	- 3.738
5. Mijn Steenwijkerland					
5.1. Financiële vertaling IHP Onderwijs	S	351	70	110	- 377
IHP Onderwijs: Eenmalige kosten	I	117	- 116	130	- 261
<i>IHP Onderwijs: Eenmalige kosten tlv / tgv reserve</i>	<i>I</i>	<i>- 117</i>	<i>116</i>	<i>- 130</i>	<i>261</i>
5.2. Onderbrengen straatreinigen in contract Noordwestgroep	S	- 15	- 15	- 15	- 15
5.3. Veiligheidsregio IJsselland (carport kazerne Vollenhove)	40 S	- 2	- 2	- 2	- 2
<i>Extra huurinkomsten</i>	<i>S</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>
Totaal 5. Mijn Steenwijkerland	40	336	55	95	- 392

bedragen x € 1.000

Structurele doorwerking van financiële mutaties 2020 (informatienota voorjaar 2020)	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
<u>6. Financiën en overhead</u>						
6.3. Lagere dividenduitkering Enexis Holding N.V.		S	- 58	- 58	- 58	- 58
6.4. Vervallen dividenduitkering Vitens N.V.		S	- 112	- 146	- 146	- 146
6.6. WOZ op basis van gebruiksoppervlakte		I	- 72	-	-	-
6.7. Hogere premie brand- en stormverzekering		S	- 151	- 151	- 151	- 151
6.8. Aanschaf tweedehands verreiker	30	S	- 4	- 4	- 4	- 4
Vrijval kapitaallasten diverse investeringsmiddelen		S	4	4	4	4
6.9. Aanschaf tweedehands kleine veegmachine	40	S	- 5	- 5	- 5	- 5
Vrijval kapitaallasten diverse investeringsmiddelen		S	5	5	5	5
6.10. OPK inzameling door ROVA: vergoedingen aan verenigingen		S	- 98	- 98	- 98	- 98
6.11. Diversen (gesloten erfpachtovereenkomst)		S	1	1	1	1
Diversen (spuk-regeling)		S	2	2	2	2
Totaal 6. Financiën en Overhead	70		- 488	- 450	- 450	- 450
Totaal financiële mutaties informatienota	110		- 3.899	- 4.172	- 4.231	- 4.718

bedragen x € 1.000

Actualisatie informatienota 2020	Investering	S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
<u>1. De inwoner op 1</u>						
1.6. Fin. techn. Aanpass. bidbook "Land v. Weerribben& Wieden" Bidbook bijstelling informatienota		S	-	-	-	-
<u>4. Samenredzaam</u>						
4.4. WMO: bijstelling informatienota maatwerkvoorzieningen		S	- 580	- 580	- 580	- 580
<u>5. Mijn Steenwijkerland</u>						
5.1. IHP Onderwijs: Rente van 1,25% naar 1%		S	15	51	52	78
<u>6. Financiën en overhead</u>						
6.3. Bijstelling informatienota Dividend Enexis Holding N.V.		S	6	6	6	6
6.6 Bijstelling informatienota (cf Najaarsnota 2020)		I	72	-	-	-
6.11 Contributie VEGANN		S	-	-	-	-
Totaal financiële dekking			- 487	- 523	- 522	- 496

3.4. Raadsbesluiten

In onderstaande tabel zijn de raadsbesluiten opgenomen die betrekking hebben op de periode tot en met 1 juli 2020.

bedragen x € 1.000

Raadsbesluiten tot en met 1 juli 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
21 januari 2020: Bezwaarschriften/herwaardering WOZ	- 176	- 176	- 176	- 176
26 mei 2020: GGD IJsselland (begroting 2021-2024)	- 51	- 51	- 51	- 51
26 mei 2020: Veiligheidsregio IJsselland (begroting 2021-2024)	- 63	- 63	- 63	- 63
16 juni 2020: Sociaal werk De Kop	- 500	- 500	- 500	- 500
Totaal	- 790	- 790	- 790	- 790

3.5. Autonome ontwikkelingen / structurele doorwerking mutaties Najaarsnota 2020

Onder autonome ontwikkelingen verstaan wij ontwikkelingen die onontkoombaar zijn en niet te beïnvloeden zijn. Soms hangt dat samen met eerder door de raad gemaakte keuzes. Zo hanteren we voor de jaarlijkse prijsindexatie voor onze uitgavenbudgetten een bepaalde systematiek waarbij eventuele bijstellingen over voorgaande jaren worden meegenomen bij de berekening van het percentage voor prijsontwikkeling voor het komende begrotingsjaar. De autonome ontwikkelingen zijn in onderstaande tabel gespecificeerd, evenals de mutaties uit de Najaarsnota 2020 met een structurele doorwerking naar 2021 en latere jaren.

bedragen x € 1.000

Autonome ontwikkelingen	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Eerder door de raad vastgestelde bestedingsplannen				- 128
Subtotaal	-	-	-	- 128
<u>Meevallers:</u>				
Prijscompensatie inkomsten (3,8%)	399	398	396	405
Areaaluitbreiding, extra inkomsten	26	26	26	26
Actualisatie kapitaallasten	93	70	27	148
Aanpassen jaarschijf 2024				178
Subtotaal	519	495	449	757
<u>Tegenvallers:</u>				
Prijscompensatie uitgaven (3,8%)	- 981	- 1.000	- 1.058	- 1.025
Areaaluitbreiding, extra uitgaven	- 32	- 32	- 32	- 32
Indexatie lonen en sociale lasten, jaarschijf 2020 o.b.v. huidige CAO (1,25%)	- 196	- 195	- 192	- 193
Indexatie lonen en sociale lasten 2021 (2,8%)	- 820	- 816	- 809	- 811
Subtotaal	- 2.029	- 2.042	- 2.091	- 2.060
Totaal autonome ontwikkelingen	- 1.510	- 1.548	- 1.642	- 1.431

bedragen x € 1.000				
Structurele doorwerking najaarsnota 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Sociaal Medische Indicatie	- 180	- 180	- 180	- 180
Verbouwing atrium	- 10	- 10	- 10	- 10
Thuiswerkplekken	- 19	- 19	- 19	-
Degeneratievergoeding	50			
Kapitaallasten ingetrokken investeringen	34	34	33	33
Totaal	- 126	- 176	- 176	- 157

Een aantal autonome ontwikkelingen wordt hieronder toegelicht.

3.5.1. Prijscompensatie 3,8% (inkomsten en uitgaven)

In het voorjaar gingen we voor de uitgaven- en inkomstenbudgetten 2021 uit van een trendmatige aanpassing van 3,8% op basis van gegevens van het Centraal Planbureau (CPB)⁶. De berekening die daaraan ten grondslag heeft gelegen is overeenkomstig de systematiek die we ieder jaar hanteren o.b.v. de 'Kadernota Financieel beleid gemeente Steenwijkerland 2018'. Dat betekent dat de berekening van de prijsontwikkeling wordt bepaald aan de hand van de index 'prijscompensatie voor intermediair verbruik' van het CPB. Eventuele bijstellingen over voorgaande jaren worden meegenomen bij de berekening van het percentage voor prijsontwikkeling voor het komende begrotingsjaar.

Prijs intermediair verbruik (%)	
Prijsstijging 2018	2,7
In begroting 2020 - 2023 opgenomen	1,7
Verschil prijsstijging 2018	1,0
Prijsstijging 2019	2,3
In begroting 2020 - 2023 opgenomen	2,0
Verschil prijsstijging 2019	0,3
Prijsstijging 2020	3,0
In begroting 2020 - 2023 opgenomen	2,4
Verschil prijsstijging 2020	0,6
Prijsstijging 2021	1,9
In begroting 2020 - 2023 opgenomen	0,0
Verschil prijsstijging 2021	1,9
Prijsstijging 2021 t.o.v. 2018	3,8

Overigens worden voor het sociaal domein andere prijsindexcijfers gebruikt dan die wij hanteren. Reden hiervoor is dat we veelal in regioverband opereren en daarmee geen directe invloed hebben op de percentages die worden toegekend binnen de verschillende onderdelen van het sociaal domein. De bedragen die hiermee zijn gemoeid in 2021 zijn besloten in de financiële mutaties waarover uw raad in het voorjaar bent geïnformeerd.

⁶ Prijs intermediair verbruik (Kerngegevensstabel 2018-2021, Centraal Economisch Plan, CPB, maart 2020).

Voorstel is om de prijscompensatie over 2021 niet uit te keren, als één van de saldoverbeterende maatregelen zoals beschreven verderop in dit hoofdstuk. Deze maatregel geldt niet voor de uitgaven binnen het sociaal domein.

3.5.2. Areaaluitbreiding (inkomsten en uitgaven)

Met areaaluitbreiding bedoelen we dat we voor berekening van onze inkomsten en uitgaven rekening houden met de geraamde groei van het aantal woningen en inwoners. Wij gaan uit van een groei van 117 woningen, gebaseerd op de Woonvisie Steenwijkerland 2017-2021⁷, en een toename van 150 inwoners in 2021.

3.5.3. Indexatie lonen en sociale lasten

De huidige CAO gemeenten loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. Volgens deze CAO is in 2020 op verschillende momenten een salarisverhoging doorgevoerd (per 1 januari, per 1 juli en per 1 oktober). Niet alle financiële mutaties golden dus voor het volledige jaar. Voor 2021 geldt dat uiteraard wel. Dat betekent dat op basis van de huidige CAO nog een bedrag nodig is dat correspondeert met een salarisverhoging van 1,25%.

Verder ramen we op basis van de gebruikelijke systematiek een bedrag voor 2021, gebaseerd op de ramingen van het CPB. De raming van het CPB van afgelopen voorjaar ging voor 2021 uit van een stijging van de lonen en sociale lasten met 2,8%⁸. *Voorstel is om geen bedrag voor looncompensatie over 2021 op te nemen in de begroting, als één van de saldoverbeterende maatregelen zoals beschreven verderop in dit hoofdstuk.*

3.5.4. Kapitaallasten

Bij de berekening van de (verwachte) werkelijke rentelasten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het huidige saldo in rekening-courant bij de BNG;
- financiering van de investeringen met kasgeldleningen (looptijd < 1 jaar) tot de kasgeldlimiet van bijna € 11 miljoen tegen 0%;
- boven de kasgeldlimiet (looptijd > 1 jaar) wordt rekening gehouden met het rentepercentage van 0,3% over de aan te trekken leningen;
- de ontwikkelingen van de grondexploitaties.

3.6. Bestedingsplan 2021-2024

In het voorjaar werd duidelijk dat de financiële vooruitzichten verder waren verslechterd en dat er geen financiële ruimte was voor nieuwe plannen. Voor de komende jaren zijn we daarom erg terughoudend geweest met het opvoeren van extra investeringen. Alleen die zaken die noodzakelijk zijn en niet kunnen wachten, zijn terug te vinden in onderstaand bestedingsplan voor 2021-2024.

⁷ De Woonvisie gaat uit van een groei van circa 1.170 huishoudens tot 2025. Het betreft hier een periode van 10 jaar.

⁸ Prijs overheidsconsumptie beloning werknemers (Kerngegevensstabel 2018-2021, Centraal Economisch Plan, CPB, maart 2020).

Bestedingsplan	Investering S / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
In begroting 2021-2024 opgenomen					
<u>Werk aan de winkel</u>					
1. Toeristische productontwikkeling	I	33	33	33	-
2. Continuering hoofdaannemer uitvoering Actieplan Werk(t)	I	75	50	25	-
<u>Samenredzaam</u>					
3. Inzet handhaving intern sociaal domein breed	I	74	74	74	-
<u>Mijn Steenwijkerland</u>					
4. Wijkvisie Steenwijk-West: vrijval exploitatiebudget	S	- 31	- 31	- 31	- 31
5. Bijdrage aanpassen rotonde N351 Kuinre	I	250	-	-	-
6. Museumproject museum Steenwijk	I	65	150	-	-
7.a. Aanpassen kruising Gasthuisdijk/De Klosse	200 S	6	6	6	6
7.b. Subsidie provincie	- 100				
8. Nieuw Meerjarenplan beschoeiingen	665 S	- 7	1	8	16
<u>Financiën en overhead</u>					
9.a. Toegangsbeveiliging gemeentehuis en gemeentewerf	80 S	9	9	9	9
9.b. Eenmalige kosten	I	45	-	-	-
Totaal bestedingsplan	845	519	291	124	- 1
Ten laste van de algemene reserve - vrij besteedbaar	I	- 542	- 307	- 132	
Ten laste van het saldo		- 23	- 15	- 8	- 1

1. Toeristische productontwikkeling

Het proces rondom de Visie Toerisme & Recreatie is vertraagd door de coronacrisis. Wanneer we samen met onze partners (in de Stichting Weerribben-Wieden) de realisering van deze visie willen ondersteunen en projecten die hieraan bijdragen willen stimuleren vraagt dit om extra beschikbaar budget. In de visie wordt dit uitvoeringsbudget ook aangekondigd. Er is/komt wel budget voor verschillende (grootschalige) projecten die gerealiseerd worden met financiële ondersteuning van de provincie en het Rijk. We zoeken in overleg met deze partners mogelijkheden om flexibel(er) met de besteding van de budgetten om te kunnen gaan.

Het is nu echter meer dan ooit noodzakelijk dat we onze toeristische sector ondersteunen. Directe financiële ondersteuning van de ondernemers is niet onze verantwoordelijkheid. We kunnen de sector wel helpen door de zaken waar wij wel verantwoordelijkheid in hebben op te pakken. Dan kan het gaan om de grotere zaken als het op peil hebben en houden van onze fietspaden en het verbeteren van de vervoersmogelijkheden maar het ondersteunen van innovatieve ondernemersinitiatieven horen daar ook bij.

2. Continuering hoofdaannemer en uitvoering Actieplan Werk(t)

Vanwege de coronacrisis ziet de wereld er nu anders uit dan aan het begin van het jaar, toen er sprake was van krapte en tekorten op de arbeidsmarkt. De termen beschikbaarheid, wendbaarheid en inclusiviteit zijn wellicht nu belangrijker dan ooit. Behoud van werkgelegenheid staat centraal. Herstel van economie en werkgelegenheid is dan ook terecht een kernthema van Het Hernieuwd Perspectief.

De Regio Zwolle heeft met volle steun van al haar partners een regiodeal ingediend bij het rijk en voor een groot deel gehonoreerd gekregen. Voor wat betreft het onderdeel Human Capital gaat het hierbij om beschikbaarheid,

wendbaarheid en inclusiviteit. In een waardevol participatief traject, dat als voorbeeld is gaan gelden voor de regio, hebben wij een actieplan Werk(t) opgesteld. Aanvankelijk was dit actieplan bedoeld om de krapte op de arbeidsmarkt te bedwingen, met systeemdoorbrekende innovatieve oplossingen. Nu is als gevolg van de coronacrisis de opgave groter. In sommige sectoren blijft krapte, waar we op in blijven zetten, maar het vergt nu extra investering om mensen aan het werk te houden, de instroom te beperken en te zorgen voor een snelle uitstroom.

Onderdeel van het actieplan werk(t) is de hoofdaannemer, die regie heeft, en resultaatverantwoordelijk is voor de uitvoering. Voor 2020 is hiervoor financiering beschikbaar. De uitvoeringstermijn van het actieplan Werk(t) is 5 jaar (2019 t/m 2023). Gezien de coronacrisis en de effecten daarvan op de werkgelegenheid is inzet en regie nodig om goede resultaten te kunnen boeken.

3. Inzet handhaving intern sociaal domein breed

In de afgelopen jaren zijn diverse gemeenten geconfronteerd met voorbeelden van zorg- en/of uitkeringsfraude. Waar sprake is van het willens en wetens overtreden van wet- en regelgeving zijn toezicht en handhaving essentieel om dergelijke situaties te voorkomen en daadkrachtig aan te pakken. Daarnaast moet er meer aandacht komen op de gebieden Jeugd en WMO, waarbij het wenselijk is deze capaciteit intern in te zetten in plaats van op afstand.

De toezichthouders Wmo van GGD IJsselland voeren sinds januari 2017 namens alle 11 gemeenten in IJsselland het toezicht uit op de naleving van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015). Dit betreft de kwaliteit van de in het kader van deze wet geboden voorzieningen en kwaliteitstoezicht op basis van signalen. Dat geldt voor zowel meldingsplichtige signalen (calamiteiten) als voor overige signalen.

Op dit moment wordt 1 fte binnen het Sociaal domein ingezet op handhaving Participatiewet. Doordat de handhaver intern actief is en zich op de werkvloer begeeft kunnen zowel externe als interne signalen onmiddellijk worden opgepakt in gezamenlijkheid met de uitvoering. In de praktijk is echter de afgelopen jaren gebleken dat deze inzet onvoldoende is om voldoende aandacht te hebben voor alle signalen, screening aan de poort, het posten binnen een uitgestrekte gemeente en het doen van extra themacontroles. Het is de verwachting dat uit onderzoek zal blijken dat handhaving Sociaal domein lokaal breed zal worden ingezet en is 1 fte extra noodzakelijk om in afdoende inzet op het gebied van Participatie, Jeugd en WMO te kunnen voorzien.

We gaan nader onderzoeken welke taken betreffende kwaliteit en rechtmatigheid in het sociaal domein breed lokaal worden ingezet en welke taken regionaal blijven bestaan en waar dit voordeel oplevert. Het is mogelijk dat dit, op termijn (vanaf 2022/2023) een maximale besparing van € 50.000 kan opleveren.

4. Wijkvisie Steenwijk-West: vrijval exploitatiebudget

Met woningcorporatie Woonconcept zijn meerjarige afspraken gemaakt over het doorvoeren van wijkvernieuwing in Steenwijk-West. De woningbouwvereniging is verantwoordelijk voor nieuwbouw/renovatie van de huurwoningen en de gemeente voor inrichting van de openbare ruimte. In het kader van het uitvoeren van de 3^e (en laatste) fase zijn investeringen voorzien vanaf 2025. Dit valt buiten de scope van onderhavige programmabegroting. De aanvullende budgetten dienen daarom op een later moment door uw raad beschikbaar te worden gesteld. In relatie tot deze opgave is sprake van vrijval van een deel van het exploitatiebudget voor de jaren 2021 tot en met 2024.

5. Bijdrage aanpassen rotonde N351 Kuinre

De provincie Overijssel en de gemeente Steenwijkerland hebben plannen opgesteld om de N351 bij Kuinre in te richten als weg binnen de bebouwde kom met 50 km/u. De hiervoor benodigde maatregelen aan de rotonde komen voor de helft voor rekening van de gemeente. Er wordt nu onderzocht welke inrichting het meest efficiënt is.

De verlegging van de rotonde wordt integraal in de gehele aanpak van de N351 meegenomen. Daarbij worden ook onderhoudswerken van de gemeente aan de Sleep en het Waagplein meegenomen.

6. Museumproject museum Steenwijk

In het kader van het Project binnenstad Steenwijk is door een extern onderzoeksbureau Bureau in het najaar van 2019 een haalbaarheidsonderzoek Museum Steenwijk uitgevoerd. Onderzocht is of en zo ja op welke wijze de huidige musea in Steenwijk, te weten Hildo Krop museum, Stadsmuseum en het Kermis- en Circusmuseum kunnen worden samengevoegd tot 1 centraal museum zodanig dat dit opzet van dit museum aansluit bij de ambities en visie van de stad Steenwijk en gemeente Steenwijkerland. In dit haalbaarheidsonderzoek wordt aanbevolen om de bestaande musea met bijbehorende functies samen en inclusief de activiteiten van de “Galerie Steenwijk” samen te voegen. Vanwege Covid-19 is aan de raad geen adviesnota, maar een informatienota voorgelegd waarin de voortgang is gecommuniceerd.

Covid-19 heeft gezorgd voor vertraging in dit project. Het museumproject is tevens als discussieonderwerp voorgelegd aan de raad, moet het museumproject worden getemporiseerd of helemaal worden geannuleerd? De meeste raadsleden hebben aangegeven dat het zonde zou zijn om het museumproject te temporiseren. Kijk wat wel mogelijk is, luidt het advies van de raad. Opstart vanaf september 2020, inclusief cofinanciering inzet kwartiermaker Provincie Overijssel (€ 90.000 per jaar, 50% cofinanciering Provincie, looptijd 2 jaar). Vanaf september 2020 wordt het project opgestart. De intentie is om een kwartiermaker in te gaan zetten die het vervolgproces effectief gaat coördineren vanaf conclusies haalbaarheidsonderzoek en de wens van de bestuurlijke opdrachtgever tot daadwerkelijke realisatie. De looptijd van dit project is 2 jaar na de start.

7. Aanpassen kruising Gasthuisdijk/De Klosse

In de afgelopen jaren hebben zich regelmatig ongevallen voorgedaan op het kruispunt Gasthuisdijk/de Klosse. In 2019 één met fatale afloop. De kruising wordt aangepast zodat het zicht op de zijwegen wordt verbeterd.

Dit project wordt aangemeld voor subsidie van de provincie voor verkeersveiligheidsprojecten. Over de mogelijke toekenning komt meer duidelijkheid in december 2020.

8. Nieuw Meerjarenplan beschoeiingen

Veel waterwegen hebben een oeverconstructie ter bescherming van de land- en waterfuncties. In totaal beheert de gemeente ruim 115 km oeverconstructies met een vervangingswaarde van zo'n € 31.350.000. Het merendeel van de oeverbescherming is in de jaren '70 aangelegd en heeft de technische levensduur inmiddels bereikt. Goed beheer van deze oeverconstructies is van belang om de veiligheid en functionaliteit op korte en lange termijn te borgen. De gemeente heeft hierin een wettelijke zorgplicht. Het huidige beleidsplan oeverconstructies is vastgesteld in 2015 en beslaat de periode 2016-2020. Ter voorbereiding op het aflopen van deze beleidsperiode is er dit jaar een nieuw beleidsplan opgesteld voor de periode 2021-2026. Het huidige beleid wordt gecontinueerd en de bijbehorende beheer- en onderhoudsmaatregelen zijn hierin verder uitgewerkt.

Het uitgangspunt voor dit beleidsplan is het besluit van de gemeenteraad om de oeverconstructies op kwaliteitsniveau basis te onderhouden. Uit de inspecties is gebleken dat de huidige technische staat van de oeverconstructies er veelal voor zorgt dat niet meer kan worden volstaan met onderhoud maar dat vervanging de enige aangewezen maatregel is om het kwaliteitsniveau basis te blijven behouden. Er zijn situaties waar door verrotting de houten oeverconstructie voor grote delen verdwenen is waardoor uitspoeling plaats vindt van de achterliggende bermen. Ter plaatse van deze situaties is uitstappen vanuit de boot zeker geen optie meer.

Het benodigde budget ligt in de periode 2021-2026 op ongeveer hetzelfde niveau als in de afgelopen periode. Wel ligt de verhouding tussen kosten onderhoud en kosten vervangen anders. In het vorige beleidsplan 2016-2020 was een gelijke verhouding (50% onderhoud, 50% vervangen) opgenomen. In het nieuwe plan ligt de verhouding op circa 80% vervangen en circa 20% onderhouden.

Het benodigd budget zal gedeeltelijk worden gedekt vanuit de algemene middelen en gedeeltelijk vanuit de rioolheffing. Het voorstel gaat uit van voortzetting van het beleid en de verdeelsleutel zoals gekozen in het

beleidsplan oeverconstructies 2016-2020. Dit betekent 2/3 ten laste van de rioolheffing en 1/3 ten laste van de algemene middelen.

Het 'Beleidsplan Oeverconstructies 2021-2026' staat geagendeerd voor de raadsvergadering van 20 oktober 2020.

9. Toegangsbeveiliging gemeentehuis en gemeentewerf

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en ons eigen toegangsbeleid vereisen een uitbreiding van de beveiligde zones in het gemeentehuis. Hiervoor zijn extra paslezers nodig. Helaas is het bestaande systeem niet meer verder uit te breiden omdat te verouderd is. Daarnaast zijn de huidige passen gemakkelijk te kopiëren vanwege de verouderde technologie. De enige manier om te voldoen aan het toegangsbeleid is door het gehele toegangssysteem te vernieuwen. Tevens werken de gemeentewerf en het gemeentehuis nu op verschillende toegangssystemen waarbij dit kan worden aangepast naar één uniform toegangssysteem dat voldoet aan de moderne beveiligingsnormen.

Stelpost aan de uitgavenkant: Hervreiding gemeentefonds vanaf 2022

Wij stellen voor om een stelpost aan de uitgavenkant te introduceren van € 700.000 in 2022, oplopend tot € 1.000.000 structureel in 2024 in verband met de hervreiding van het gemeentefonds vanaf 2022.

Het Rijk en gemeenten hebben in mei 2018 afgesproken om de verdeling van de middelen in het sociaal domein en de verdeling van de andere middelen ('klassiek') in het gemeentefonds vanaf 2022 integraal te herzien. Gemeenten hebben in het sociaal en het fysiek domein meer taken gekregen en ook maatschappelijke ontwikkelingen zijn door gegaan. De financiële verhouding moet bij deze ontwikkelingen aansluiten. In de verdeelmodellen van het sociaal domein zitten discrepanties die ervoor zorgen dat sommige gemeenten minder geld van het Rijk ontvangen voor het sociaal domein dan zij op basis van hun kostenstructuur nodig hebben. De herziening van de verdeelmodellen sociaal domein is erop gericht om de financiële problemen van deze gemeenten als gevolg van een verkeerde verdeling op te lossen. Een positief hervredeeffect voor de ene gemeente leidt echter altijd tot een negatief hervredeeffect bij een andere gemeente. De herziening van de verdeelmodellen sociaal domein kan dus voor onze gemeente tot een financieel nadeel leiden.

De wijziging van het woonplaatsbeginsel Jeugd zal ook financiële effecten hebben. Het budget voor Voogdij 18+ kan na wijziging van het woonplaatsbeginsel objectief verdeeld gaan worden, en hoeft niet meer op basis van historisch zorggebruik verdeeld te worden. Dit loopt mee in de evaluatie van de verdeelmodellen welke momenteel plaatsvindt en in 2022 tot aangepaste verdeelmodellen zal leiden. Gemeenten worden uiterlijk in de decembercirculaire 2020 over de uitkomsten geïnformeerd.

Op basis van eerder onderzoek bedraagt het negatief hervredeeffect voor onze gemeente naar verwachting € 33 per inwoner, ofwel maximaal € 1,5 miljoen structureel. Dit bedrag staat nog niet vast, omdat er nog onderhandelingen plaatsvinden tussen de VNG en het kabinet. Wij verwachten dat het uiteindelijk bedrag daarom lager zal uitvallen. Bovendien zal het kabinet bij een dergelijke grote hervredeeloperatie waarschijnlijk een overgangstermijn van 3 jaar hanteren waarbij de hervredeeffecten in de eerste jaren zijn gemaximeerd.

3.7. Bezuinigingen 2021-2024

Om een sluitende meerjarenbegroting aan uw raad aan te kunnen bieden bleek al snel dat we fors moeten bezuinigen. Deze bezuinigen komen bovenop de maatregelen die vorig jaar in de Programmabegroting 2020-2023 zijn gepresenteerd onder de noemer 'bestuurlijke herprioritering'. In onderstaand overzicht zijn alle nieuwe bezuinigen/versoberingen opgenomen. De maatregelen zijn afzonderlijk toegelicht.

Bezuinigingen 2021-2024	Investerings / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
In begroting 2021-2024 opgenomen					
1. De inwoner op 1					
1.1. Verlagen budget voor representatie	S	- 5	- 5	- 5	- 5
1.2. Verhogen leges op rijbewijzen en reisdocumenten	S	- 14	- 11	- 10	- 15
1.3. Verhogen leges voor trouwen	S	- 3	- 3	- 3	- 3
1.4. Bestemmingplannen (planschade)	S	- 25	- 25	- 25	- 25
1.5. Verhogen leges omgevingsvergunningen	S	- 150	- 150	- 150	- 150
Totaal 1. de inwoner op 1		- 197	- 194	- 193	- 198
2. Duurzaam					
2.1. Lagere kosten inzameling oud papier	S	- 15	- 15	- 15	- 15
2.2. Stopzetten plan van aanpak asbest van het dak	S	- 25	- 25	- 25	- 25
Totaal 2. Duurzaam		- 40	- 40	- 40	- 40
3. Werk aan de winkel					
3.1. Economisch beleid: verlagen budget voor onderzoeks- en (externe) advieskosten	S	- 20	- 20	- 20	- 20
3.2. Economische promotie: lagere contributie aan regio Zwolle	S	- 43	- 43	- 43	- 43
3.3. Marktgeden en baten vaste standplaatsen	S	- 7	- 7	- 7	- 7
3.4. Programma DBT: Bekostiging van de Stichting Weerribben Wieden	S	- 30	- 30	- 30	- 30
Totaal 3. Werk aan de winkel		- 100	- 100	- 100	- 100
4. Samenredzaam					
4.1. Versoberingsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: Participatie	S	- 245	- 420	- 570	- 570
4.2. Versoberingsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: WMO	S	- 328	- 628	- 928	- 1.173
4.3. Versoberingsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: Jeugd	S	- 380	- 862	- 1.027	- 1.172
4.4. Extra personele inzet/opleiding voor verdere transformatie sociaal domein	I	15	150		
<i>Ten laste van de AR vrij besteedbaar</i>	I	- 15	- 150		
4.5. Openbare bibliotheek: herhuisvesting per 01-11-2022	S	-	-	- 50	- 50
Openbare bibliotheek: efficiëntere werkwijze na herhuisvesting	S	-	-	- 30	- 30
4.6. Verlagen budget Scala: cultuurprofiel evenementen en netwerkvorming	S	- 25			
4.7. Schrappen van het budget voor wereldwinkels	S	- 3	- 3	- 3	- 3
4.8. Historisch archief: lagere kosten vanwege gedane aanschaf scanvoorziening	S		- 6	- 6	- 6
4.9. Verlagen budget cliëntondersteuning voor Jeugd en WMO	S	- 20	- 20	- 20	- 20
4.10. Schrappen niet wettelijke subsidies: Regiocampus	S	- 8	- 8	- 8	- 8
Schrappen niet wettelijke subsidies: Diaconaal platform	S	- 10	- 10	- 10	- 10
4.11. Verlagen budget welzijnsbeleid/ouderenzorg	S	- 8	- 8	- 8	- 8
Totaal 4. Samenredzaam		- 1.026	- 1.965	- 2.660	- 3.050

Bezuinigingen 2021-2024	Investerings / I	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
5. Mijn Steenwijkerland					
5.1. Integraal Huisvestingsplan (IHP):					
- Aanpassing fasering scholen in de Gagels	S		- 159	- 177	- 17
- Aanpassing fasering school Wanneperveen	S		- 103	1	-
- Aanpassing fasering scholen Sint Jansklooster	S		16	9	- 223
5.2. Lijkbezorging: verlengingen begraafrechten	S	- 50	- 50	- 50	- 50
5.3. Mfa 't Torennest: VUSO-activiteiten zijn per 01-07-2020 gestopt	S	- 1	- 1	- 1	- 1
Totaal 5. Mijn Steenwijkerland		- 51	- 297	- 218	- 291
6. Financiën en overhead					
6.1. Rentevoordeel a.g.v. conversie langlopende geldlening (lager rentetarief)	S	- 208	- 225	- 209	- 192
Totaal 6. Financiën en overhead		- 208	- 225	- 209	- 192
Totaal bezuinigingen 2021 - 2024 (- = voordeel)		- 1.622	- 2.822	- 3.420	- 3.871

DE INWONER OP 1

1.1 Verlagen budget voor representatie

Terughoudendheid onder meer met relatiegeschenken maken een bezuiniging op deze post mogelijk.

1.2 Verhogen leges op rijbewijzen en reisdocumenten

De leges op rijbewijzen en reisdocumenten zijn gemaximeerd (landelijk vastgesteld). Onze leges liggen onder dit maximum. Voorstel is dit gelijk te trekken aan de maximum tarieven.

1.3 Verhogen leges voor trouwen

Voor de leges op trouwen is weliswaar geen maximumtarief vastgesteld, maar hanteren wij relatief lage leges ten opzichte van omliggende gemeenten. Voorstel is ook deze te verhogen met € 51 op de korte huwelijken, met € 38 op de lange huwelijken in de raadzaal en met € 138 op de lange huwelijken 'extern'.

1.4 Bestemmingsplannen (planschade)

Dit is een bestaand budget om een mogelijk risico voor planschade af te dekken. We kiezen er voor dit bedrag niet langer te begroten en het potentiële risico te accepteren (met een vermelding in de risicoparagraaf van deze begroting).

1.5 Verhogen leges omgevingsvergunningen

Op dit moment hanteren wij voor de leges als tarief 2,6% van de bouwkosten. Landelijk ligt dat tarief op 3,37%. Het voorstel is onze leges te verhogen tot 3% van de bouwkosten.

DUURZAAM

2.1 Lagere kosten inzameling oud papier

Oudpapierinzamelaars ontvangen een standaardvergoeding per ton oudpapier. Als een oudpapierinzamelaar ervoor kiest om te stoppen, stopt ook de vergoeding per ton oudpapier. Per 1 januari 2021 stopt een

oudpapierinzamelaar in Steenwijk. Als gemeente nemen wij de inzameling over. Dit betekent dat de vergoeding van circa € 15.000 niet meer uitgekeerd hoeft te worden.

2.2 Stopzetten plan van aanpak asbest op het dak

Omdat de rijksoverheid nog geen einddatum heeft bepaald voor het verbod op asbestdaken (en andere vormen van asbestgebruik) zien we dat de animo om te saneren afneemt. We stellen daarom voor de tijd die we besteden aan stimuleringsacties te schrappen.

WERK AAN DE WINKEL

3.1 Economisch beleid: verlagen budget voor onderzoeks- en (externe) advieskosten

Het betreft hier het verlagen van het budget voor onderzoeks- en (externe) advieskosten t.b.v. economische beleidsadvisering. Vanuit dit budget worden onder ander bekostigd: Promotie/acquisitie Eeserwold, samenwerking BCS en inzet ter stimulering werkgelegenheid (banenplan).

3.2 Economische promotie: lagere contributie aan regio Zwolle

Het betreft deelname aan de regiodeal HCA, contributie Regio Zwolle en algemene promotieactiviteiten. Stijging van de gemeentelijke uitgaven voor deelname aan Regio Zwolle is niet zo hoog als verwacht.

3.3 Marktgelden en baten vaste standplaatsen

De opbrengst van de marktgelden voor standplaatsen weekmarkten in de diversie kernen van Steenwijkerland zijn de afgelopen 5 jaar lager dan begroot. Tegelijkertijd zien we hogere baten voor vaste standplaatsen. Per saldo is sprake van een structurele besparing.

3.4 Programma DBT: bekostiging van de Stichting Weerribben Wieden

Wij stellen voor om op de structurele bekostiging van de Stichting Weerribben Wieden een bezuiniging door te voeren. Het Marketing budget dat naar de stichting gaat blijft buiten schot.

SAMENREDZAAM

BDO-onderzoek:

De financiële tekorten binnen het programma Samenredzaam, zijn in 2020 onderwerp van onderzoek geweest. BDO heeft op basis van ervaring bij andere gemeenten voorstellen gedaan voor besparingen en bezuinigingen. Deze voorstellen hebben we vertaald naar de Steenwijkerlandse situatie. Dit heeft geleid tot een groot aantal versoberings- en verbeterideeën. Wij hebben al deze ideeën gelegd naast de drie kernthema's uit het HHP: In stand houden vitale lokale samenleving, wie het nodig heeft ontvangt (basis)zorg en herstel van economie en werkgelegenheid. Op basis daarvan zijn we gekomen tot een mix aan maatregelen die in 2024 moet leiden tot een evenwicht in kosten en uitgaven bij de uitvoering van de WMO, Jeugdwet en participatiewet.

Het rapport van BDO gaf mogelijkheden om tevens besparen op het minima- en armoedebeleid. Wij hebben ervoor gekozen dat niet te doen. In deze tijd besparen op deze regelingen, maakt de kans te groot dat inwoners die nu in een kwetsbare positie zitten of komen, daar moeilijker of later uit komen. Wel komen we bij de Perspectiefnota 2022 met een voorstel om onze minima- en armoederegelingen om te zetten naar een maatwerkbudget. Daarmee komen we tot een regeling die tegemoetkomt aan wat onze inwoners echt nodig hebben, in plaats van regelingen die benadrukken waar ze recht op hebben.

Wij zijn ons er bewust van dat het geheel aan maatregelen consequenties kan hebben voor inwoners. Dat is onontkoombaar gezien onze financiële positie. We hebben dit al eerder aangegeven. Door met name in te zetten op het niet inzetten van zorg waarvan de effectiviteit niet bewezen is, op een duidelijker controle op bestedingen en op een andere manier van werken door de medewerkers, houden we de zorg betaalbaar en bereikbaar voor hen die dat echt nodig hebben.

Hieronder is toegelicht dat de budgetten voor participatie, WMO en Jeugd taakstellend worden verlaagd. Zoals bij de meeste bezuinigingen het geval is, is het onzeker of de besparingen per onderdeel volledig worden gerealiseerd. Wellicht valt het bij het ene onderdeel tegen en bij het andere onderdeel juist mee. Uitgangspunt is dat over het geheel genomen – voor de drie versoeringsmaatregelen gezamenlijk – de opgevoerde bedragen ook daadwerkelijk worden bespaard.

4.1 Versoeringsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: Participatie

Ten aanzien van de **participatie** zetten we in op een beperkte besparing. Zeker nu de verwachting is dat we ons moeten voorbereiden op de effecten van de economische crisis ten gevolge van het coronavirus.

4.2 Versoeringsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: WMO

Voor wat betreft de **WMO**, daarbij leggen we de nadruk op een versoering van het aanbod. Met name door in te zetten op andere (lagere) normtijden voor huishoudelijke hulp, het aanscherpen van de inzet voor begeleiding en het stoppen van niet-effectief gebleken begeleiding. Ook zal de “waakvlamondersteuning” onderzocht worden. Hierbij wordt alleen op momenten dat dit noodzakelijk is de zorg geïntensiveerd.

4.3: Versoeringsmaatregelen n.a.v. onderzoek BDO: Jeugd

Bij de **Jeugdwet** kijken we kritischer naar het effect van de ingezette hulp in relatie tot verzoeken om verlenging daarvan. Ook bevorderen we dat kinderen en jongeren die onder de reikwijdte van bijvoorbeeld de Wet op de Langdurige Zorg vallen, hun zorg en ondersteuning op die manier gaan ontvangen. Bij aanvragen voor verlengde jeugdhulp kijken we kritischer of deze verlengde hulp echt noodzakelijk is of dat deze op een andere manier te realiseren is. Ook intensiveren we de samenwerking met partijen die indicaties kunnen afgeven voor jeugdigen: met name de huisartsen en de geïndiceerde instellingen, die samen een aanzienlijk deel van de indicaties/kosten bepalen. Naar onze verwachting leidt dit niet alleen bij de hen, maar ook bij zorgpartijen en onze ambtelijke organisatie tot een andere manier van werken.

Wat is de impact van bovenstaande maatregelen?

Voor de jeugdige en het gezin betekent dit onder andere dat er nadrukkelijk wordt afgestemd op de ondersteuningsvraag die zij hebben, waarbij er samen gekeken wordt naar wat zij zelf kunnen en doen met behulp van het eigen netwerk en waarvoor dan nog maatwerk-ondersteuning nodig. Het gaat om doen wat nodig is en wat werkt. Dit betekent dat er minder specialistische zorg wordt geboden, dan jeugdigen / gezinnen gewend waren.

Voor de inwoners vanaf 18 jaar betekent dit onder andere dat ook hier kritisch gekeken zal worden naar wat zij nog zelf kunnen doen. Dit kan betekenen dat langlopende zorg afgebouwd gaat worden naar “waakvlamondersteuning”. Nieuwe normtijden voor de huishoudelijke hulp kunnen leiden tot minder hulp dan men gewend was. Ook hier gaat het er om dat gedaan wordt wat nodig is en wat werkt. Door mensen op een meer passende arbeidsplaats te plaatsen is het mogelijk het aantal indienstnemings- en loonkostensubsidies terug te dringen. Het passend plaatsen zal ertoe leiden dat kwetsbare inwoners minder langdurig uitvallen. Job-coaching wordt alleen aan die inwoners, die vanuit de wet en de regionale afspraken hier aanspraak op kunnen maken, aangeboden. Concreet betekent dit dat mensen op een werkervaringsplaats of een leerwerk traject geen job-coaching meer krijgen aangeboden.

Voor de gemeente betekent dit dat ze haar visie en kaders communiceert met partners en aanbieders en in lijn hiervan afspraken maakt. Ook handelingsrichtlijnen voor de medewerkers en verordeningen worden hierop aanpast. De benodigde scholing en deskundigheidsbevordering wordt gerealiseerd.

Voor de toegangsmedewerker betekent dit voortdurend blijven trainen op o.a. gespreksvaardigheden zodat waar nodig kritische gesprekken gevoerd kunnen worden en frequenter en intensiever met de aanbieder sturen op de resultaten. Ook wordt toegewerkt naar 1 plan voor 1 huishouden met 1 gemeentelijke toegangswerken als regisseur.

Voor de aanbieder (samenwerkende partner) betekent dit dat er meer sturing komt van de toegang op doelmatigheid en het al dan niet halen van beoogde resultaten. In samenwerking met lokale partijen op het terrein van participatie wordt ingezet op vermindering van intensieve begeleidingstrajecten, indienstnemingssubsidies en verlaging van loonkostensubsidies.

4.4 Extra personele inzet/opleiding voor verdere transformatie sociaal domein

In lijn met het advies van BDO kiezen we voor een projectmatige aanpak, waarbij het niet alleen gaat om het realiseren van de genoemde bezuinigingen, maar om de realisatie van de transformatie van het sociaal domein. Een belangrijke stap hebben we daarin uiteraard gezet door de integrale toegang van de participatie, wmo en jeugdzorg te realiseren. De transformatie gaat ook niet alleen over de uitvoering, maar heeft ook betrekking op beleid en contractmanagement.

4.5 Openbare bibliotheek: herhuisvesting per 01-11-22

De hoofdvestiging in Steenwijk zit in een duur gebouw, dit kan per 1-1-2021 worden opgezegd. Dit leidt tot een kostenreductie. Daarnaast zullen we met de bibliotheekdirectie overleggen om op de nieuwe locatie tevens een efficiëntere werkwijze door te voeren met een taakstelling op de exploitatiesubsidie.

4.6 Verlagen budget Scala: cultuurprofiel evenementen en netwerkvorming

Met Scala zijn al bezuinigingsafspraken gemaakt die per 1-1-2022 zullen ingaan (besparing € 100.000 per jaar). In 2021 kan een aanvullende besparing worden gerealiseerd op het deelbudget cultuurprofiel evenementen en een klein deel netwerkvorming.

4.7 Schrappen van het budget voor wereldwinkels

De wereldwinkels zijn opgeheven, waardoor de jaarlijkse subsidie kan komen te vervallen.

4.8 Historisch archief: lagere kosten vanwege gedane aanschaf scanvoorziening

Het gemeentearchief heeft een regulier jaarlijks budget. Hiervan worden betaald vrijwilligerskosten, aanschaffen voor de historische bibliotheek, lidmaatschappen, digitaliseringskosten, kosten voor restauratie- en ontsmetting en periodieke inhuur extern personeel voor inspectie-, advies- of inventarisatiewerkzaamheden.

Dit jaar is een scanvoorziening aangeschaft, die speciaal bedoeld is voor kwetsbare oude stukken. Daarmee kunnen kleinere digitaliseringsprojecten in het vervolg in eigen beheer worden uitgevoerd, al dan niet met hulp van vrijwilligers. Voor kleinere digitaliseringsprojecten is daarom geen apart digitaliseringsbudget meer noodzakelijk.

4.9 Verlagen budget cliëntondersteuning voor Jeugd en WMO

Het budget voor cliëntondersteuning kan komen te vervallen, omdat gebleken is dat de uitgaven hiervoor worden bekostigd vanuit een ander bestaand budget ('toegang').

4.10 Schrappen niet wettelijke subsidies: Regiocampus en Diaconaal platform

Voorstel is om de samenwerking met Regiocampus⁹ te beëindigen. Het diaconaal platform heeft in een brief aangegeven dat ze de komende jaren geen gebruik hoeven te maken van de gemeentelijke subsidie.

4.11 Verlagen budget welzijnsbeleid/ouderenzorg

Het budget voor welzijnsbeleid is de afgelopen jaren niet aangewend en kan voor een groot deel vervallen. Voor ouderenzorg is de afgelopen jaren ongeveer de helft van het budget nodig gebleken. Het resterende gedeelte kan komen te vervallen.

⁹ Een netwerk in Zuidwest-Drenthe en Noordwest-Overijssel dat zorg, onderwijs, bedrijfsleven en gemeenten met elkaar verbindt.

MIJN STEENWIJKERLAND

5.1 Integraal Huisvestingsplan (IHP): fasering diverse scholen

In januari 2018 is in de raad circa € 34 miljoen tot 2032 beschikbaar gesteld t.b.v. bouwen/renoveren van scholen. Uiteindelijk is in november 2018 totaal circa € 65 miljoen, in verband met alle bijkomende kosten, beschikbaar gesteld. Een toename van circa € 2,5 miljoen (investering) per jaar. Hierbij is echter het jaartal (2032) niet aangepast. Het voorstel is om de huidige fasering tot aan 2032 aan te passen én de 'einddatum' verderop in de toekomst te schuiven. Te denken valt aan 2040.

Daarnaast is het voorstel om uitgangspunten en criteria aan te passen waardoor een aantal scholen zal worden opgeheven, niet meer vernieuwd en/of gerenoveerd.

Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een afwegingskader renovatie/nieuwbouw voor het IHP. Dit afwegingskader komt tot stand in samenwerking met de schoolbesturen. Hierin is opgenomen wanneer een school in aanmerking komt voor nieuwbouw en/of renovatie. Met name verderop in de tijd – na 2024 - levert dit financieel voordelen op.

5.2 Lijkbezorging: verlengingen begraafrechten

We zien de komende jaren (met name vanaf 2023) een oploep in het aantal begraafrechten wat voor verlenging in aanmerking komt. We gaan ervan uit dat dit ook de komende jaren zal leiden tot een stijging van het aantal verlengingen. Dit zal ertoe leiden dat de inkomsten voor de lijkbezorging waarschijnlijk hoger zullen uitvallen.

5.3 Mfa 't Torennest: VUSO activiteiten zijn per 01-07-20 gestopt

VUSO activiteiten per 1-7-2020 gestopt. Kosten kunnen komen te vervallen.

FINANCIËN EN OVERHEAD

6.1 Rentevoordeel a.g.v. conversie langlopende geldlening (lager rentetarief)

We hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de rente van een langlopende geldlening (looptijd 10 jaar) aan te passen. Dit had te maken met de renteherzieningsdatum die in beeld kwam. Doordat rente momenteel erg laag is, levert deze renteconversie structureel voordeel op (van 3,95% naar 0,29%). Daarnaast is een langlopende geldlening met een looptijd van eveneens 10 jaar afgelost, waardoor de jaarlijkse rente-uitgaven voor deze lening zijn komen te vervallen.

3.8. Aanvullende bezuinigingen 2021-2024

Om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting zijn aanvullende bezuinigingen noodzakelijk. Onze voorstellen daartoe treft u hieronder aan. Onder de tabel zijn alle bezuinigingen afzonderlijk toegelicht..

Saldoverbeterende maatregelen	bedragen x € 1.000			
	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
1. Opschalingskorting (tegemoetkoming Rijk voor 2020 en 2021, brief augustus 2020)	400	-	-	-
2. (Nader voorlopig) BUIG budget 2020 niet verwerken in de begroting	440	440	440	440
3. Onderuitputting BCF inboeken	295	295	295	295
4. Opnemen stelpost inkomsten BUIG voor extra WWB uitgaven door Corona	2.147	3.670	3.670	3.670
5. Aangenomen motie "Meerjarenplannen voor kapitaalgoederen op minimaal niveau basis" uitvoeren vanaf 2022	139			
6. Niet uitkeren van prijscompensatie van 3,8%	981	1.000	1.058	1.025
7. Niet uitkeren van looncompensatie van 2,8%	820	816	809	811
8. Bijdrage vanuit de bedrijfsvoering	200	300	350	350
Totaal (+ = voordeel)	5.421	6.520	6.622	6.591

Toelichting

1. Opschalingskorting (tegemoetkoming Rijk voor 2020 en 2021, brief augustus 2020)

Op 31 augustus jongstleden heeft het kabinet de Tweede Kamer geïnformeerd over een nieuw pakket aan maatregelen om gemeenten (en provincies) te compenseren voor de gevolgen van de coronacrisis¹⁰. Eén van de maatregelen is de oploep in de zogenaamde opschalingskorting (100.000+ gemeenten) voor gemeenten in de jaren 2020 en 2021 te schrappen. Normaliter zouden we het hiervoor beschikbare bedrag niet opnemen in de programmabegroting 2021-2024. Dat zouden we pas doen in het voorjaar van 2021 als we de septembercirculaire gemeentefonds 2020 verwerken. In dit geval stellen we voor een uitzondering te maken aangezien het Rijk zelf nadrukkelijk een relatie legt met de moeilijke financiële positie waarin gemeenten momenteel verkeren.

2. (Nader voorlopig) BUIG budget 2020 niet verwerken in de begroting

In de informatienota 'Financiële gevolgen meicirculaire 2020' is een passage opgenomen over de nader voorlopige BUIG-beschikking (budget voor bijstandsuitkeringen) over het jaar 2020. Op grond van die beschikking van het ministerie van SZW valt het bedrag over het jaar 2020 € 440.000 lager uit dan de voorlopige beschikking die wij in oktober 2019 hebben ontvangen. Hierbij is rekening gehouden met het landelijk gerealiseerde aantal bijstandsuitkeringen over het jaar 2019. Dat was dus op basis van informatie die bekend was nog voor de coronacrisis. Omdat er nu landelijk een stijging te zien valt in het aantal bijstandsuitkeringen door de coronacrisis heeft het ministerie toegezegd hier rekening mee te houden bij het vaststellen van het definitieve BUIG-budget in oktober van dit jaar. Hierdoor zal naar verwachting het nadeel verminderen of verdwijnen. Normaliter zouden we de informatie uit het voorjaar verwerken in de programmabegroting, maar gezien de toename van het aantal verstrekte bijstandsuitkeringen is dat niet langer reëel om te doen. Voorstel is daarom om de bedragen uit de nader voorlopige BUIG-beschikking over het jaar 2020 niet te verwerken in de voorliggende begroting, maar te wachten op de voorlopige BUIG-beschikking die wij binnenkort ontvangen voor het jaar 2021.

3. Onderuitputting BCF inboeken

Als de gezamenlijke declaraties van gemeenten bij het BTW-compensatiefonds (BCF) onder het zogenaamde BCF-plafond blijven, wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de septembercirculaire een voorschot wordt verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op dat kalenderjaar volgt dan de afrekening. De provinciaal toezichthouder staat toe een meerjarige stelpost op te nemen als inschatting op de jaarlijkse onderschrijding van het plafond, dit tot maximaal de hoogte van de laatst bekende afrekening. In ons

¹⁰ Kamerstukken II 2020/21, 35420, nr. 104.

geval is dat € 295.000 over 2019. Voorstel is om een dergelijke stelpost aan de inkomstenkant te introduceren en uit te gaan van de maximale ruimte die de provincie biedt. Door vanaf 2021 structureel een bedrag op te nemen aan inkomsten lopen we wel het risico dat de compensatie achteraf lager uitvalt.

4. Opnemen stelpost inkomsten BUIG voor extra WWB uitgaven door corona

We zien onze bijstandsaantallen, en dus onze uitgaven, fors oplopen en de verwachting is dat het aantal te verstrekken uitkeringen in 2021 en 2022 verder zal toenemen. Hierboven is al aangegeven dat we in oktober nieuwe informatie van het ministerie van SZW verwachten over het voorlopig BUIG budget 2021 voor onze gemeente. Uiteraard zullen we uw raad hierover informeren.

Of de groei in onze uitgaven leidt tot een navenante stijging van het BUIG-budget is onzeker. Voorstel is om daar wel vanuit te gaan en voor de extra uitgaven door corona een stelpost aan de inkomstenkant op te nemen. Hiermee lopen we wel een financieel risico.

5. Aangenomen Motie 'Meerjarenplannen voor kapitaalgoederen op minimaal niveau basis' uitvoeren vanaf 2022

Vorig jaar is bij de behandeling van de Programmabegroting 2020-2023 door uw raad een motie aangenomen *om de meerjarenplannen voor kapitaalgoederen op minimaal niveau 'basis' uit te voeren en de financiële meerkosten in de volgende PPN op te nemen*. Voorstel is om de motie wel uit te voeren, maar pas vanaf 2022 om het begrotingssaldo 2021 te ontlasten. De bijbehorende extra uitgaven zijn opgenomen in voorliggende begroting vanaf het begrotingsjaar 2022.

6. Niet uitkeren van de prijscompensatie van 3,8%

Zoals eerder in dit hoofdstuk staat vermeld, komt de prijscompensatie voor 2021 ten opzichte van 2020 uit op 3,8%. Het niet uitkeren van de prijsindex levert een besparing op in de uitgaven. Daarmee wordt de systematiek die we jaarlijks hanteren, en die door de raad is vastgelegd in de 'Kadernota Financieel beleid gemeente Steenwijkerland 2018', losgelaten. Overigens is het niet de eerste keer dat we een dergelijke maatregel moesten treffen. Ook vorig jaar liet het financieel beeld het niet toe om de prijscompensatie volledig uit te keren. Toen hebben we voorgesteld om voor het begrotingsjaar 2020 slechts de helft uit te keren (0,8% in plaats van 1,6%). In de door uw raad vastgestelde programmabegroting 2020-2023 is dat financieel vertaald.

7. Niet uitkeren van de looncompensatie van 2,8%

Naar analogie met het niet doorgeven van prijscompensatie aan de organisatie en instanties (zoals gesubsidieerde instellingen) wordt ook geen prijsstijging geraamd voor de loonkosten. Dat betekent dat een CAO-verhoging voortvloeiend uit de lopende onderhandelingen binnen het aanwezige budget moet worden opgevangen, oftewel bezuinigd. Concreet betekent dit dat er taakstellend wordt bezuinigd op personele lasten omdat wij lokaal CAO-afspraken dienen uit te voeren. Hierdoor zullen effectief minder taken uitgevoerd kunnen worden.

8. Bijdrage vanuit de bedrijfsvoering

In de Programmabegroting 2020-2023 is het budget bedrijfsvoering verlaagd tot oplopend € 500.000 structureel vanaf 2023. Op basis van een uitgevoerde analyse van de totale loonsom bleek het budget voor verhoging met periodieken in de salarisschaal niet nodig te zijn. Aanvullend hierop stellen we voor het budget van de bedrijfsvoering verder te verlagen met € 200.000 in 2021 oplopend naar € 350.000 in 2023. Met deze aanvullende bezuiniging ligt er een flinke opgave voor de organisatie. De bezuinigingen van de afgelopen jaren hadden de "rek" er al uit gehaald; we hebben tenslotte onze wettelijke taken uit te voeren. Deze aanvullende bezuinigingen gaan daarom hoe dan ook leiden tot neerwaartse bijstellingen van de ambities van het college. Het college brengt de effecten de komende tijd in beeld.

Invulling van de 'De bezoeker draagt bij' uit de Programmabegroting 2020-2023

In de Programmabegroting 2020-2023 is onder de noemer 'De bezoeker draagt bij' aangekondigd dat we de bezoekers aan ons gebied een (extra) financiële bijdrage gaan vragen (zowel dag- als verblijfsbezoek). We investeren

fors in toerisme en zijn van mening dat de bezoeker aan ons gebied hier ook aan mag bijdragen. Het betreft twee posten vanaf 2021:

1. Een taakstellende opdracht van € 260.000;
2. Een stelpost van € 140.000.

In de begroting is aangekondigd (p. 69) dat we in het voorjaar van 2020 een mix aan maatregelen aan u voorleggen. Vanwege het feit dat er dit jaar geen PPN is verschenen, zijn onze voorstellen in voorliggende begroting opgenomen. De in totaal € 400.000 aan extra inkomsten willen we genereren door de introductie van gemakkelijkhedenretributie. Deze retributie mag worden geheven over het tegen betaling aangeboden amusement of vermaak en willen we introduceren bij het nieuwe vaar- en verhuurbeleid. Hierbij stellen wij dat voor het gebruik van de Dorpsgracht in Giethoorn voor bedrijfsmatig ter beschikking gestelde boten een vergoeding betaald moet worden. We hanteren verschillende categorieën boten. Per boot wordt, aan de hand van de categorie, per jaar een tarief in rekening gebracht. Dit kan de exploitant doorberekenen aan de opvarenden. Per saldo leidt dit tot geschatte inkomsten van € 580.000.

Aan de uitgavenkant zullen er naast de bestaande uitgaven ook nieuwe uitgaven noodzakelijk zijn. Het betreft hier uitgaven in het kader van 'stevig aanwezig', investering in het inningssysteem en impuls gelden. Per saldo wordt invulling gegeven aan de stelpost van € 400.000 uit de programmabegroting 2020-2023.

3.9. Vervangingsinvesteringen

Zoals gebruikelijk zijn de meerjarige vervangingsinvesteringenplannen geactualiseerd. In voorliggende programmabegroting zijn op basis van deze plannen voor de jaren 2021 en volgende de kapitaallasten van de geplande investeringen gereserveerd. Wij verwijzen u naar bijlage 1 van deze begroting. Het betreffen de vervangingsinvesteringen voor:

- Tractie;
- ICT;
- Begraafplaatsen;
- Huishoudelijke dienst.

De kapitaallasten voortvloeiende uit de vervangingsinvesteringen voor 2021 kunnen volledig worden gedekt uit de gereserveerde vrijvallende kapitaallasten. Voor 2021 stellen wij voor de volgende kredieten beschikbaar te stellen:

bedragen x € 1.000	
Kredieten 2021	Investering
Bedrijfsmiddelen	
Tractie	315
ICT	100
Huishoudelijke dienst	70
Begraafplaatsen	-
Totaal beschikbaar te stellen krediet	485

3.10. Financiering

Om investeringen te kunnen doen wordt meestal geleend. Bij het aantrekken van financieringsmiddelen wordt op basis van de geldende rentetarieven op de geld- en kapitaalmarkt en de te verwachten liquiditeitsbehoefte een

financieringsconstructie gekozen, die optimaal aansluit bij eerdergenoemde behoefte en in de pas loopt met de wettelijke voorschriften. Tot en met september 2020 zijn geen nieuwe leningen aangetrokken.

3.11. Reserves en voorzieningen

Per ultimo 2021 bedraagt de vermogenspositie naar verwachting € 28,6 miljoen (excl. voorzieningen). Het meerjarig verloop van de reserves en voorzieningen is opgenomen in bijlage 4.

bedragen x € 1.000						
Reserves en voorzieningen	Realisatie Ultimo 2019	Begroting Ultimo 2020	Begroting Ultimo 2021	MJR Ultimo 2022	MJR Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024
Reserves						
Saldo rekening	- 1.041	0	0	0	0	0
Algemene reserve	34.558	20.456	18.653	17.244	17.168	17.335
Bestemmingsreserves overig	12.276	9.552	9.452	9.402	9.402	9.402
Totaal Reserves	45.793	30.008	28.105	26.646	26.570	26.737
Voorzieningen						
Voorzieningen	11.730	9.893	10.528	10.784	9.638	9.821
Totaal Voorzieningen	11.730	9.893	10.528	10.784	9.638	9.821
Totaal	57.523	39.900	38.633	37.431	36.208	36.559

3.11.1. Verloop algemene en bestemmingsreserves

Het BBV onderscheidt de volgende reserves:

- algemene reserve(s);
- de bestemmingsreserves.

In onderstaande toelichting wordt nader ingegaan op een aantal algemene en bestemmingsreserves.

Algemene reserves

Algemene reserve vaste buffer

In de nota Reserves en Voorzieningen 2017 is vastgelegd dat de norm voor de Algemene reserve vaste buffer 15% van de som van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst onroerende-zaakbelastingen (OZB) bedraagt¹¹. Om veelvuldige toevoegingen en onttrekkingen aan genoemde reserve te voorkomen als gevolg van fluctuaties in de algemene uitkering en de opbrengst OZB geldt een marge naar boven en beneden van 5%. Afwijking van de bandbreedte is maximaal 3 jaar toegestaan.

De Algemene reserve vaste buffer bedraagt ultimo 2020 € 11.411.000. Dit bedrag is lager dan de gestelde norm van € 12.846.000 en wijkt daarmee 11,2% af. Voorstel is om deze reserve weer op het niveau van 15% te brengen. Dat betekent dat een bedrag van € 1.435.000 wordt overgeheveld van de Algemene reserve vrij besteedbaar naar de Algemene reserve vaste buffer.

¹¹ In december 2017 heeft uw raad de genoemde nota vastgesteld. De norm van de Algemene reserve vaste buffer is toen verhoogd van 10% naar 15% vanwege het opheffen van de 'algemene reserve Grondbedrijf'.

Norm Algemene reserve vaste buffer		Begroting 2021
Grondslag normbepaling		
Algemene uitkering uit gemeentefonds		68.930
Integratie-uitkering sociaal domein		8.774
Opbrengst Onroerende-zaakbelasting		7.936
Totaal Grondslag normbepaling		85.641
Afwijking t.o.v. norm		
Norm 15%		12.846
Algemene reserve vaste buffer per ultimo 2020		11.411
Afwijking t.o.v. norm (lager)		1.435
Afwijking in %		11,2%

Algemene reserve vrij besteedbaar

De Algemene reserve vrij besteedbaar bedraagt per ultimo 2024 € 5,7 miljoen.

Bedrijfsreserve

Het saldo van de bedrijfsreserve bedraagt per 1 januari 2021 € 0,2 miljoen. Dit bedrag ligt lager dan het maximaal afgesproken bedrag van € 0,5 miljoen.

Bestemmingsreserves

Een aantal bestemmingsreserves uit het overzicht in bijlage 5 wordt hieronder toegelicht.

Reserve opvangen tekorten sociaal domein

Vorig jaar heeft uw raad bij de PPN 2020-2023 besloten om de looptijd van de 'Reserve opvangen tekorten sociaal domein' te verlengen tot en met 2022. Ultimo 2022 resteert een bedrag van € 0,4 miljoen. Daarbij is rekening gehouden met een onttrekking van € 345.000 op basis van de nog door uw raad te behandelen Najaarsnota 2020 (voor indexering tarieven Jeugdhulp 2020).

Reserve Volkshuisvesting

Het saldo bedraagt per 1 januari 2021 € 6,4 miljoen. De meerjarige financiële gevolgen van het raadsbesluit uit 2018 voor de investeringsopgave is hierin meegenomen.

3.11.2. Verloop voorzieningen

Voorzieningen worden onder meer gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Evenals bij de reserves treft u onderstaand ook een toelichting aan op de meest in het oog springende voorzieningen.

Voorziening groot onderhoud wegen

De omvang van de voorziening is gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan met een looptijd van 10 jaar. Dit plan wordt jaarlijks herijkt en voor zover deze herijking invloed heeft op de hoogte van de voorziening wordt deze bij de samenstelling van de jaarrekening bijgesteld.

Voorziening Speeltoestellen

De omvang van de voorziening is gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan met een looptijd van 10 jaar. Dit plan wordt jaarlijks herijkt en voor zover deze herijking invloed op de hoogte van de voorziening heeft wordt deze bij de samenstelling van de jaarrekening bijgesteld.

Voorziening Maatschappelijk vastgoed.

De omvang van de voorziening is gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan met een looptijd van 10 jaar. Dit plan wordt jaarlijks herijkt en voor zover deze herijking invloed op de hoogte van de voorziening heeft wordt deze bij de samenstelling van de jaarrekening bijgesteld.

Voorziening Reiniging

De exploitatiesaldi worden ten gunste of ten laste van de egalisatievoorziening reiniging gebracht. Er vindt in 2021 een onttrekking van € 15.000 aan de voorziening plaats. In paragraaf 4.1.7 Afvalstoffenheffing wordt een nadere toelichting gegeven.

Voorziening Riolering

De exploitatiesaldi worden ten gunste of ten laste van de egalisatievoorziening riolering (exploitatie) gebracht. Er vindt in 2021 een onttrekking van € 286.000 aan de voorziening plaats. In paragraaf 4.1.8 Rioolheffing wordt een nadere toelichting gegeven.

Voorziening wachtgelden collegeleden

De wachtgeldverplichtingen van voormalige bestuurders lopen tot ultimo 2021. Per 1 januari 2021 heeft de voorziening een omvang van € 37.000. De berekening is gebaseerd op de maximaal mogelijke omvang van de wachtgeldverplichting. Jaarlijks wordt de omvang van deze voorziening geactualiseerd, waarbij neveninkomsten en het aannemen van een nieuwe dienstbetrekking wordt meegewogen.

Voorziening overdracht wethouderspensioenen

Op grond van de wet APPA (algemene pensioenwet politieke ambtsdragers) is de gemeente verplicht om een voorziening te treffen voor wethouders om hen in staat te stellen hun pensioen over te dragen aan een pensioeninstelling. Indien dit gebeurt is een eenmalige afkoopsom benodigd. Op dit moment is de gemeente voor de bestuurders die hieraan niet de voorkeur geven, na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, verplicht pensioen uit te betalen. Het gereserveerde bedrag gaat vervolgens over naar de voorziening te betalen pensioen voormalige bestuurders. Per 1 januari 2021 bedraagt het saldo € 2.006.000. Vanaf 2021 wordt jaarlijks € 180.000 toegevoegd aan deze voorziening.

Voorziening te betalen pensioenen voormalig bestuurders

Voor voormalig bestuurders, die vanaf 2015 pensioenrechten hebben, dienen de te betalen pensioenen volledig uit een voorziening bekostigd te worden. Indien een voormalig bestuurder op enig moment recht heeft op pensioen bestaat er geen mogelijkheid voor hem/haar om het pensioen over te dragen aan een pensioenfonds en wordt het gereserveerde bedrag in de vorige voorziening (voorziening pensioen wethouders) overgeheveld naar deze voorziening om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Elk jaar wordt de omvang van deze voorziening geactualiseerd.

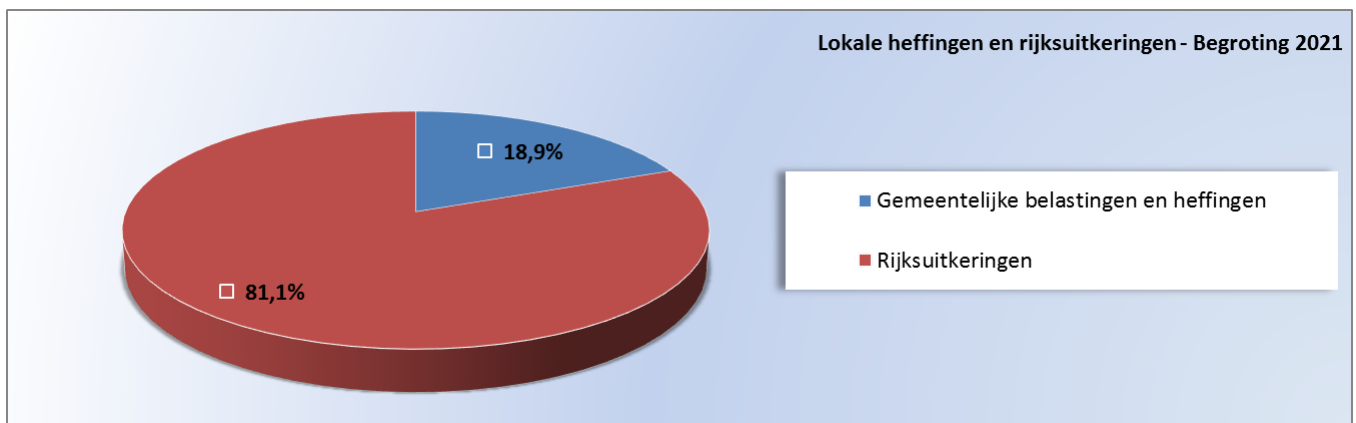
4. Specifieke paragrafen

4.1. Paragraaf Lokale heffingen

4.1.1. Inleiding

De gemeente heeft voor het goed kunnen uitvoeren van haar taken geld nodig. Een groot deel van dit geld wordt ontvangen van de rijksoverheid via de zogenaamde 'Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds'. Dit 'Haagse' geld is echter onvoldoende om alle taken te kunnen uitvoeren. Daarom maakt de gemeente gebruik van haar bevoegdheid om inkomsten te verkrijgen via burgers, bedrijven en bezoekers. Dit gebeurt met behulp van onder meer lokale belastingen en heffingen.

In 2021 verwacht de gemeente Steenwijkerland in totaal een bedrag van € 115 miljoen¹² aan inkomsten te ontvangen (gemeentelijke belastingen en heffingen en rijksuitkeringen). In onderstaande grafiek is aangegeven welk deel uit 'Den Haag' komt en welk deel uit 'Steenwijkerland'.

Zoals blijkt uit de grafiek vormen de lokale belastingen en heffingen een wezenlijk deel van de gemeentelijke inkomsten. In deze paragraaf wordt daarom stilgestaan bij de diverse aspecten die samengaan met dit onderwerp. Zo worden de uitgangspunten benoemd, die de gemeente hanteert bij het vaststellen van de tarieven voor inwoners en ondernemers. Ook wordt met behulp van tabellen de ontwikkeling getoond van de gemeentelijke belastingopbrengsten. Tenslotte wordt gekeken hoe 'duur Steenwijkerland is ten opzichte van omliggende en vergelijkbare gemeenten.

4.1.2. Belastingen en heffingen

De gemeentelijke belastingen die in 2021 in de gemeente Steenwijkerland worden geheven zijn:

- OZB;
- Hondenbelasting;
- Toeristenbelasting;
- Forensenbelasting.

Naast belastingen rekent de gemeente heffingen. Dit zijn kosten voor individuele dienstverlening aan burgers en ondernemers. Voor de tarieven van deze heffingen geldt dat de opbrengsten de kosten van de dienstverlening op

¹² € 21,8 miljoen aan gemeentelijke belastingen en heffingen en € 93,3 miljoen aan rijksuitkeringen.

begrotingsbasis niet mogen overschrijden. De gemeentelijke heffingen die in 2021 in de gemeente Steenwijkerland worden geheven zijn:

- Rioolheffing;
- Afvalstoffenheffing;
- Begraafrechten;
- Vermakelijkhedenretributie (nieuw), zie hoofdstuk 3.8.;
- Overige rechten.

4.1.3. Uitgangspunten

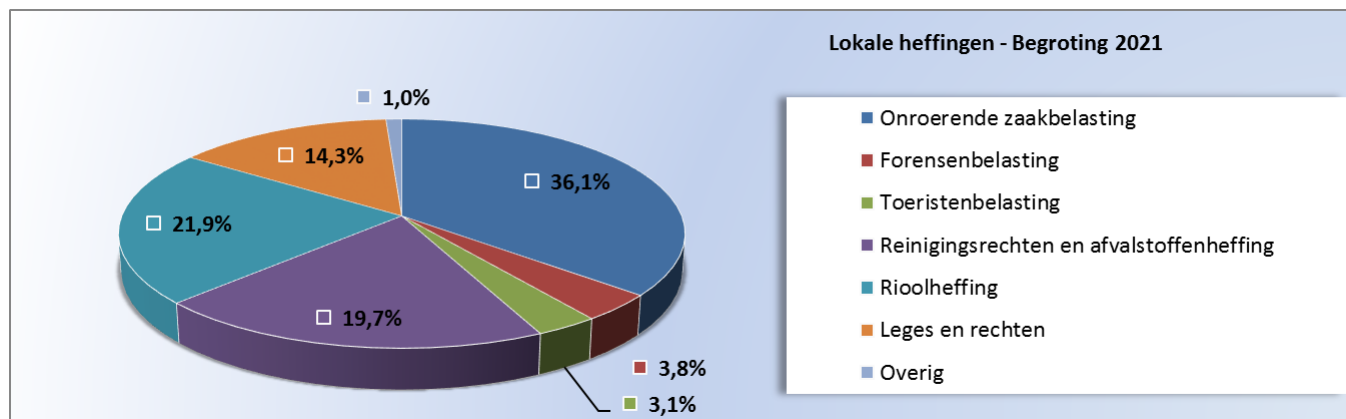
U als raad stelt de tarieven vast voor de lokale belastingen en heffingen. Ons uitgangspunt bij de start van deze collegeperiode was dat de lokale lasten alleen gematigd ('trendmatig') mogen stijgen. Dat uitgangspunt kunnen wij in deze begroting helaas niet waarmaken, zoals ook reeds in de bestuurlijke inleiding is aangegeven. Voor de Afvalstoffenheffing en de Rioolheffing worden wijzigingen in de kosten verhaald door de betreffende tarieven dienovereenkomstig aan te passen (gesloten huishouding). Om grote tariefschommelingen te voorkomen, wordt gebruik gemaakt van de voorziening Reiniging en de voorziening Riolerig.

4.1.4. Overzicht belastingopbrengsten

De totale opbrengst voor belastingen en heffingen in 2021 bedraagt € 21,8 miljoen. Verwezen wordt naar onderstaande specificatie.

bedragen x € 1.000						
Lokale belastingen en heffingen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Belastingen						
Onroerende zaak belasting gebruikers	1.065	1.162	1.276	1.276	1.276	1.276
Onroerende zaak belasting eigenaren	5.847	6.035	6.660	6.660	6.660	6.660
Toeristenbelasting	715	507	687	742	742	742
Forensenbelasting	808	839	839	839	839	839
Hondenbelasting	174	170	204	204	204	204
Totaal Belastingen	8.609	8.712	9.666	9.721	9.721	9.721
Heffingen						
Rioolheffing	5.047	4.997	4.819	4.819	4.819	4.819
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	3.491	3.720	4.343	4.343	4.343	4.343
Marktgeden	23	19	26	26	26	26
Totaal Heffingen	8.561	8.736	9.189	9.189	9.189	9.189
Leges en rechten						
Secretarieleges burgerzaken	402	329	399	369	334	507
Begraafplaatsrechten	511	513	583	583	583	583
Overige leges en rechten	1.270	1.390	2.169	2.169	2.169	2.169
Totaal Leges en rechten	2.183	2.232	3.151	3.120	3.085	3.259
Kwijtscheldingen						
Kwijtscheldingen	- 183	- 228	- 235	- 235	- 235	- 235
Totaal Kwijtscheldingen	- 183	- 228	- 235	- 235	- 235	- 235
Totaal lokale belastingen en heffingen	19.170	19.453	21.770	21.795	21.760	21.933

In onderstaande cirkeldiagram is het aandeel van de belastingsoorten en verschillende heffingen in het totaal van de gemeentelijke belastingen in beeld gebracht.

4.1.5. Lokale belastingdruk

Helaas zijn we genoodzaakt om de lokale lasten voor onze inwoners en ondernemers extra te verhogen. Dat staat op gespannen voet met het uitgangspunt in ons coalitieakkoord dat we de lokale lasten niet meer dan trendmatig laten stijgen (zie paragraaf 4.1.3). In 2021 stijgen de gemiddelde woonlasten voor eigenaren en gebruikers met 5,9%. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de kostenstijgingen bij afval die wordt doorberekend in de tarieven. Het tarief stijgt gemiddeld met 15,1%. De OZB stijgt met 9,9%. Dit is 6,1% bovenop het percentage van 3,8% aan 'toegestane' opbrengstenstijging op grond van de trendmatige groei in 2021 (zie tabel 'Uitgangspunten voor de programmabegroting' in paragraaf 3.2). Bij de rioolheffing is sprake van een daling van het tarief met 6%. De stand van de voorziening riolering laat het toe om een fors bedrag te onttrekken, waardoor het tarief kan dalen.

De ontwikkeling van de lokale belastingdruk ziet er als volgt uit:

Woonlasten eigenaar en gebruiker	2020	2021	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Eigenaar en gebruiker				
Onroerende-zaakbelastingen (eigenarendeel)	€ 221,04	€ 242,92	€ 21,88	9,9%
Afvalstoffenheffing	€ 194,00	€ 223,30	€ 29,30	15,1%
Rioolheffing	€ 223,61	€ 210,19	-€ 13,42	-6,0%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 638,65	€ 676,41	€ 37,76	5,9%
Gebruiker				
Afvalstoffenheffing	€ 194,00	€ 223,30	€ 29,30	15,1%
Rioolheffing	€ 97,18	€ 91,35	-€ 5,83	-6,0%
Woonlasten gebruiker	€ 291,18	€ 314,65	€ 23,47	8,1%

Bij de OZB is uitgegaan van een WOZ waarde van € 225.320 (waardepeildatum 1-1-2019). Geen rekening is gehouden met de effecten van de hertaxatie met waardepeildatum 1-1-2020. Op basis van de laatste COELO¹³ atlas is de gemeente Steenwijkerland op de ranglijst voor 2020 ten opzichte van 2019 'geklommen' (2019: 31^e plaats en 2020: 28^e plaats). In de atlas staan alle gemeenten vermeld dus ook de ons omringende gemeenten. Ook staan de gemiddelde woonlasten van de provincie Overijssel en Nederland vermeld.

¹³ Atlas van de lokale lasten 2020 (COELO). De atlas wordt jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de Economie voor Lagere Overheden (COELO) uitgegeven. Het COELO berekent de lokale lasten voor de burger op basis van de door gemeenten aangeleverde informatie.

Woonlasten per gemeente	Woonlasten meerpersoonshuishouden	Positie
Meppel	€ 649	23
Steenwijkerland	€ 666	28
Westerveld	€ 683	36
Weststellingwerf	€ 701	52
Staphorst	€ 708	63
Noordoostpolder	€ 755	119
Zwartewaterland	€ 777	156
Provincie Overijssel	€ 766	
Nederland	€ 776	

4.1.6. Onroerende-zaakbelastingen

De wettelijke kaders van de onroerende-zaakbelastingen (OZB) zijn neergelegd in de artikelen 220 tot en met 220h van de Gemeentewet en de Wet Waardering Onroerende zaken (Wet WOZ). Voor binnen de gemeente gelegen onroerende zaken kunnen twee belastingen geheven worden: een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De hoogte van de OZB is afhankelijk van de in het kader van de Wet WOZ aan de onroerende zaak toegekende waarde. Het tarief is een percentage van deze waarde. Er kunnen verschillende tarieven vastgesteld worden voor woningen en niet-woningen. Binnen deze groepen mag niet verder gedifferentieerd worden. Voor alle woningen en alle niet-woningen gelden dus dezelfde tarieven. Hiernaast kunnen verschillende tarieven vastgesteld worden voor de eigenarenbelastingen en de gebruikersbelasting.

Op dit ogenblik wordt hard gewerkt aan de hertaxatie van het WOZ bestand met waardepeildatum 1 januari 2020. In december 2020 worden nadere voorstellen aan uw raad gepresenteerd over de tarieven voor 2020. Uitgangspunt daarbij is een gelijkblijvende opbrengst. Een daling van de waarde van het totale woningbestand leidt dan tot een gelijke stijging van de tarieven en omgekeerd.

4.1.7. Afvalstoffenheffing

Ontwikkeling baten en lasten 2021

Voor 2021 zijn de uitgaven niet verhoogd. Hiervan is afgeweken voor zover de ROVA bij de gemeente andere tarieven in rekening brengt.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afval	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten heffing		
Netto lasten		
Lasten, incl. (omslag)rente	4.291	4.350
Baten, excl. Heffingen	- 671	- 206
Netto lasten	3.620	4.144
Toe te rekenen lasten		
Overhead	515	478
BTW *	818	834
Toe te rekenen lasten taakveld	1.333	1.312
Totale lasten heffing	4.953	5.456
Totale baten heffing	3.710	4.333
Dekkingspercentage heffing	74,9%	79,4%
Tarief woning nominaal (€)	€ 194,00	€ 223,30
Indexcijfer tariefontwikkeling (2018=100)	116,0	133,5

* De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten.

bedragen x € 1.000

Egalisatievoorziening reiniging	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Stand per 1 januari	485	370	290	223	156
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	- 115	- 15	- 67	- 67	- 67
Stand per 31 december	370	355	223	156	90
Onttrekking	-	- 65	-	-	-
Stand per 31 december	370	290	223	156	90

4.1.8. Rioolheffing

Het Gemeentelijk Watertakenplan is in oktober 2015 vastgesteld. Dit is een gezamenlijk plan van de 6 gemeenten in de regio Reest en Wieden en het waterschap. In dit Gemeentelijk Watertakenplan is een tariefstijging vanaf 2017 vastgelegd van 1% cumulatief tot en met 2021 en vanaf 2022 0,4% cumulatief tot en met 2024. Vanaf 2025 is geen tariefstijging meer voorzien. Deze stijging is exclusief inflatie. De inflatie bedraagt voor 2021 3,8%.

Voorgesteld wordt om de tarieven voor 2021 met 6% te laten dalen. De stand van de voorziening laat dit toe. Op basis hiervan daalt het tarief t.o.v. 2020 met € 13,42. Het tarief komt voor 2021 op € 210,19¹⁴.

¹⁴ Als referentietarief is uitgegaan van een eigen woning, dus de som van het eigenarendeel en het gebruikersdeel, zijnde € 227,20 in 2018.

Berekening kostendekkendheid riolering	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten heffing		
Netto lasten		
Lasten, incl. (omslag)rente	4.622	4.520
Baten, excl. Heffingen	-	-
Netto lasten	4.622	4.520
Toe te rekenen lasten		
Overhead	555	497
BTW *	696	681
Toe te rekenen lasten taakveld	1.251	1.178
Totale lasten heffing	5.873	5.698
Totale baten heffing	4.997	4.819
Dekkingspercentage heffing	85,1%	84,6%
Tarief woning nominaal (€)	€ 223,61	€ 210,19
Indexcijfer tariefontwikkeling (2018=100)	98,4	92,5

* De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten.

De kosten voor het taakveld riolering zijn voor 100% doorberekend in de rioolheffing. Dit betreft onder meer kosten voor onderzoek, planvorming en onderhoud. De kosten voor het taakveld waterwegen zijn voor 48% doorberekend in de riolering. Dit betreft kosten voor het baggeren van watergangen, onderhoud en vervangen van beschoeiingen en onderhoud van sloten. Het baggeren is noodzakelijk om de doorstroming van de watergangen te garanderen, daarnaast om ernstige vervuiling vanuit de riooloverstorten en met regenwater meegespoelde sediment te verwijderen. Het onderhoud en vervangen van oeverbeschermingen is noodzakelijk om de oevers op hun plaats te houden en om te voorkomen dat de watergang haar inrichting en bergend vermogen verliest. Het onderhouden van de sloten betreft jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden (door derden) om de berging en afvoer van sloten te garanderen en om de sloten op diepte te houden.

Voor de investeringen die voor 2021 op de planning vragen wij uw raad een krediet van in totaal € 1.911.000 beschikbaar ter stellen. Het krediet is bedoeld voor de volgende investeringen:

- Vervangen rioolgemalen € 400.000
- Vervangen riolering € 1.178.500
- Vervangen oeverconstructies € 332.500

Bij de bepaling van de tarieven voor de rioolheffing is rekening gehouden met de (kapitaal)lasten, die voortvloeien uit vorengenoemde investeringen.

De overhead is becijferd op 11%. Bij de berekening van het dekkingspercentage is rekening gehouden met de compensabele BTW. Dit is een bedrag van € 681.000. Wij hebben besloten een deel van dit bedrag, namelijk € 592.000 niet door te berekenen aan de rioolheffing. Het behoort dus wel tot de kosten, maar wordt niet doorberekend aan de burger.

Egalisatievoorziening riolering (exploitatie)

In de nota Reserves en Voorzieningen 2017 staat vermeld dat de 'voorziening riolering (exploitatie)' een positieve bovengrens kent van 10% van de jaarlijkse inkomsten, waarbij wel wordt gekeken naar de komende 4 jaar. De

voorziening mag niet negatief staan. De bovengrens bedraagt 10% en is daarmee € 480.000. Dit betekent dat de voorziening zich ruim beweegt boven de bovengrens. Dit vinden wij gerechtvaardigd om de volgende redenen:

- Overdracht stedelijk water: als gemeente zijn we in gesprek met het waterschap over de overdracht van een deel van het stedelijk water. Dit betekent dat er eenmalig een bedrag aan het waterschap verschuldigd is, en dat er structureel besparingen ontstaan. Op dit moment is er nog geen zicht op wat dit precies gaat betekenen;
- De rentelasten zijn nu gebaseerd op een rentepercentage van 1%, een stijging met 0,25% betekent circa € 90.000 aan hogere lasten;
- Gemeenten staan aan de vooravond van de uitvoering van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Uit een uit te voeren stresstest voor hitte, droogte en intensieve neerslag zal blijken of nieuwe investeringen nodig zijn;
- De onttrekking loopt op termijn op tot ruim 4 ton per jaar. Op het moment dat de voorziening terug loopt, zit hier een risico in voor toekomstige tariefstijgingen.

bedragen x € 1.000

Voorziening riolering (exploitatie)	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Stand per 1 januari	3.453	3.238	2.951	2.623	2.270
Toevoeging	-	-	-	-	-
Onttrekking	- 215	- 286	- 329	- 352	- 467
Stand per 31 december	3.238	2.951	2.623	2.270	1.803

4.1.9. Lijkbezorging

Ten opzichte van de Programmabegroting 2020-2023 is het dekkingspercentage voor de heffing begraafplaatsen en crematoria voor 2021 gestegen met 11,3% tot 75,8%. De overhead is becijferd op 11%. De berekening van dit percentage wordt toegelicht in hoofdstuk 2.14.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid begraafplaatsen en crematoria	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten heffing		
Netto lasten		
Lasten, incl. (omslag)rente	712	693
Baten, excl. Heffingen	-	-
Netto lasten	712	693
Toe te rekenen lasten		
Overhead	85	76
BTW *1)	-	-
Toe te rekenen lasten taakveld	85	76
Totale lasten heffing	797	769
Totale baten heffing	514	583
Dekkingspercentage heffing	64,5%	75,8%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

4.1.10. Onderbouwing kostendekkendheid leges

Ten behoeve van de kostendekkendheid van de leges is de legesverordening hieronder uitgewerkt. Geconcludeerd kan worden dat over het geheel genomen het kostendeckingspercentage voor leges ligt op 58%.

		bedragen x € 1.000		
		Begroting 2021		
Titel 1 Algemene dienstverlening		Lasten	Baten	Dekkingspercentage
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	264	78	30%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten en Nederlandse Identiteitskaart	196	140	71%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	186	201	108%
Hoofdstuk 4	Verstrekingen uit basisregistratie personen	193	60	31%
Hoofdstuk 5	Bestuursstukken			-
Hoofdstuk 6	Vastgoedinformatie			-
Hoofdstuk 7	Overige publiekszaken (eigen verklaringen)	122	24	20%
Hoofdstuk 8	Gemeentearchief			-
Hoofdstuk 9	Leegstandswet	1	1	100%
Hoofdstuk 10	Wet op de kansspelen	1	1	100%
Hoofdstuk 11	Ondergrondse leidingen	61	57	93%
Hoofdstuk 12	Verkeer en vervoer	11	10	91%
Hoofdstuk 13	Diversen	5	5	105%
Kostendekking titel 1		1.040	577	55%

		bedragen x € 1.000		
		Begroting 2021		
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning		Lasten	Baten	Dekkingspercentage
Hoofdstuk 1	Begripsomschrijvingen			-
Hoofdstuk 2	Vooroverleg en conceptaanvraag	294	33	11%
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	1.666	1.384	83%
Hoofdstuk 4	Vermindering			-
Hoofdstuk 5	Teruggaaf			-
Hoofdstuk 6	Intrekking omgevingsvergunning			-
Hoofdstuk 7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project			-
Hoofdstuk 8	Bestemmingswijzigingen	272	74	27%
Hoofdstuk 9	Huisnummering en perceelsregistratie			-
Hoofdstuk 10	In deze titel niet benoemde beschikking			-
Kostendekking titel 2		2.232	1.491	67%

		bedragen x € 1.000		
		Begroting 2021		
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2		Lasten	Baten	Dekkingspercentage
Hoofdstuk 1	Horeca	102	12	12%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen	150	10	7%
Hoofdstuk 3	Seksbedrijven	-	-	-
Hoofdstuk 4	Winkeltijdenwet			-
Hoofdstuk 5	Diversen			-
Hoofdstuk 6	In deze titel niet benoeming vergunning, ontheffing of andere beschikking	65	-	0%
Kostendekking titel 3		317	22	7%

bedragen x € 1.000

Titel 1, 2 en 3 Legesverordening	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Dekkingspercentage
Titel 1 Algemene dienstverlening	1.040	577	55%
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	2.232	1.491	67%
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Eur. Dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	317	22	7%
Totaal legesverordening	3.589	2.090	58%

4.1.11. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Wij verlenen voor 100% kwijtschelding aan de burger voor de volgende belastingsoorten:

- afvalstoffenheffing (voor de vaste component en voor het aanbieden van maximaal 13 zakken);
- rioolrechten;
- onroerende-zaakbelasting.

Honorering van een kwijtscheldingsverzoek is met name afhankelijk van het inkomen, het vermogen en de uitgaven van de aanvrager. De aanvragen worden beoordeeld op basis van de door het Rijk vastgestelde normen en richtlijnen (Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990).

De budgetten voor kwijtschelding zijn verdisconteerd in de tarieven van de betreffende belastingsoorten. In vergelijking met 2020 verwachten wij een stabiel aantal (geheel of gedeeltelijk) toe te wijzen kwijtscheldingsverzoeken. Dit is gebaseerd op de tot op heden gehonoreerde verzoeken (stand per 1 september 2020) en de verwachting voor het restant van dit jaar.

bedragen x € 1.000

Kwijtscheldingsverzoeken	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022
Bedrag	- 198	- 183	- 228	- 228	- 228
Aantal (deels) gehonoreerde verzoeken	902	767	900	900	900

Als iemand gedurende 2 achtereenvolgende jaren kwijtschelding heeft ontvangen, hoeft hij/zij geen aanvraag meer in te dienen. Jaarlijks wordt een steekproef gehouden onder de groep huishoudens die elk jaar automatisch kwijtschelding ontvangen.

4.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.2.1. Algemeen

Op basis van een goede en betrouwbare risicocontrol kan tot een juiste analyse, beoordeling en beheersing van de risico's worden gekomen. Daarbij is het van belang dat het optreden van risico's op de uitvoering van het bestaande beleid en de bestaande voorzieningen geen invloed heeft. De risico's moeten onlosmakelijk deel uitmaken van de beleidsprocessen. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt hierop nader ingegaan.

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer er zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. Deze paragraaf bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Op 21 mei 2019 heeft uw raad de 'Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2019' vastgesteld. In de nota is het begrip weerstandsratio – de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de totale omvang van de gewogen risico's – geïntroduceerd. Uw raad heeft besloten de weerstandsratio voortaan te presenteren in de jaarlijkse programmabegroting en de jaarstukken van de gemeente Steenwijkerland. In de vorige programmabegroting is dat voor het eerst gebeurd.

4.2.2. Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover wij beschikken om onverwachte tegenvallers op te vangen als deze zich voordoen.

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente Steenwijkerland aan zowel de vermogenskant als de exploitatiekant bestaat uit:

1. Algemene reserve – vaste buffer
2. Onroerendezaakbelasting (OZB)

Algemene reserve

In de nota "Reserves en voorzieningen 2017" is aangegeven dat de Algemene reserve vaste buffer uitsluitend kan worden ingezet voor uitzonderlijke situaties (soort ijzeren voorraad voor het opvangen van calamiteiten). Bij Najaarsnota 2020 is voor het eerst in de geschiedenis een bedrag onttrokken aan deze reserve (- € 1,1 miljoen).

Onroerende-zaakbelasting (OZB)

De onbenutte belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de norm die het Rijk hanteert voor toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (FVW). Indien het normtarief van het Rijk hoger is dan het door de gemeente Steenwijkerland gehanteerde gemiddelde tarief is er sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Het Rijk heeft het normtarief in de meicirculaire 2020 voor toelating tot artikel 12 van de FVW voor 2021 vastgesteld op 18,09% van de WOZ waarde. Voor de berekening van het gemiddelde OZB-percentages bij de toelating tot artikel 12 wordt uitgegaan van de WOZ-gegevens per 1 januari van het jaar waarop de aanvraag betrekking heeft en de OZB-percentages in datzelfde jaar.

Voor 2021 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit € 3,2 miljoen. Dit bedrag is als volgt gespecificeerd:

bedragen x € 1.000

Onbenutte belastingcapaciteit		Begroting 2021
WOZ waarden		
WOZ waarde woningen		4.412.300
WOZ waarde niet-woningen eigenaar		992.721
WOZ waarde niet-woningen gebruiker		760.886
Totaal WOZ waarden		6.165.906
Percentage art. 12 Financiële Verhoudingswet		0,1809%
Maximale opbrengst volgens art. 12 Fww		11.154
Totale opbrengst		7.936
Onbenutte belastingcapaciteit		3.218

De totale weerstandscapaciteit per inwoner bedraagt:

bedragen x € 1.000

Weerstandscapaciteit	Begroting 2020	Begroting 2021
Weerstandscapaciteit vermogen		
Algemene reserve vaste buffer	11.166	11.411
Storting vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar cf voorstel	1.059	1.435
Weerstandscapaciteit exploitatie		
Onbenutte belastingcapaciteit	3.556	3.218
Totaal weerstandscapaciteit	15.781	16.064
Aantal inwoners steenwijkerland	43.935	44.126
Weerstandscapaciteit per inwoner	359	364

In paragraaf 3.11.1 is de storting vanuit de Algemene reserve vrij besteedbaar toegelicht.

4.2.3. Inventarisatie risico's

In dit hoofdstuk worden de risico's vermeld die tot het moment van het aanbieden van de programmabegroting bekend zijn. In dit verband wordt onder risico verstaan "alle voorzienbare risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die niet van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie".

De risicokans is uitgedrukt in klassen. Aan deze klassen is een rekenpercentage per risico gekoppeld. Vervolgens is een indeling gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen.

Rekenpercentage	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Rekenpercentage per risico	20%	40%	60%

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico: < € 200.000			
Privatisering bouwtoezicht (<i>nieuw</i>)	pm		
Planschade bestemmingsplannen (<i>nieuw</i>)	25		
Uitbreiding van de BTW-sportvrijstelling			100
Rentestijging	100		
Dividenduitkeringen nutsbedrijven (lagere WACC)			pm
Dividenduitkeringen nutsbedrijven (toename investeringen)			pm
Dividenduitkering Wadinko	65		
Waardering Onroerende Zaken		pm	
Rioolheffing (lopende bezwaarprocedures)	pm		
Totaal omvang risico: < € 200.000	190	-	100
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000			
Herverdeling gemeentefonds vanaf 2022	500		
Loonkostensubsidies (<i>nieuw</i>)	200		
Minimabeleid (incl. schuldhulpverlening)	200		
Participatiewet (re-integratie en Wsw)	500		
BTW-compensatiefonds (geen overschrijding plafond)			295
BTW-compensatiefonds (overschrijding plafond)			pm
Dividenduitkering Rendo		500	
Onderhoud openbare ruimte	250		
Essentaksterfte (<i>nieuw</i>)		400	
Totaal omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	1.650	900	295
Omvang risico: > € 500.000			
Mogelijke stijging pensioenpremies (<i>nieuw</i>)			pm
Participatiewet (rijksbijdrage) i.r.t. stelpost BUIG		1.449	
Participatiewet (uitkeringen)		1.242	
Ontwikkeling algemene uitkering uit het gemeentefonds		pm	
WMO		pm	
Jeugdzorg		pm	
Omgevingswet			pm
Investeringsprojecten ruimtelijk domein / grondexploitaties		3.600	
Projecten openbare ruimte en PAS		pm	
Totaal omvang risico: > € 500.000	-	6.291	-
Totaal omvang risico	1.840	7.191	395

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico			
Omvang risico: < € 200.000	190	-	100
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	1.650	900	295
Omvang risico: > € 500.000	-	6.291	-
Totaal omvang risico	1.840	7.191	395
Rekenpercentage	20%	40%	60%
Omvang risico x rekenpercentage			
Omvang risico: < € 200.000	38	-	60
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	330	360	177
Omvang risico: > € 500.000	-	2.516	-
Totaal omvang risico x rekenpercentage	368	2.876	237

Toelichting

Voor een adequate risicobeheersing gaat het niet alleen om het treffen van financiële buffers om te zorgen voor voldoende weerstandscapaciteit. Het is ook zaak om niet-financiële maatregelen te treffen om de kans van optreden van geïdentificeerde risico's te beperken.

Wij hebben hieraan invulling gegeven door in de onderstaande overzichten naast een omschrijving van het risico ook aandacht te besteden aan de impact van het risico en de te treffen beheersmaatregelen.

CATEGORIE: OMVANG RISICO: < € 200.000

risico: Privatisering bouwtoezicht (nieuw)	
Omschrijving risico	Aan de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) kleven risico's. Een financiële tegenvaller is niet denkbeeldig nu er 'verborgen' kosten opduiken bij de geplande privatisering van het toezicht. Begin 2022 treedt tegelijk met de Omgevingswet de Wkb in werking. Op dat moment gaat de kwaliteitscontrole bij bouwprojecten over naar de markt. Bouwers moeten een private kwaliteitsborger inhuren. Deze onafhankelijke, gecertificeerde controleur ziet erop toe dat gebouwen conform de bouwtechnische voorschriften uit het Besluit Bouwwerken (BBL), een van de vier AMvB's onder de Omgevingswet, tot stand komen. Een positieve gereedheidsverklaring van het gebouw gaat straks in het bouwdoossier naar de gemeente, die daarna geen inhoudelijke technische toetsingstaak meer heeft, maar niettemin als bevoegd gezag verantwoordelijk blijft. Als de positieve verklaring ontbreekt, bijvoorbeeld omdat de kwaliteitsborger oordeelt dat het gebouw niet BBL-proof is, komen gemeenten in een lastig parket terecht. Zonder deze verklaring zijn de gevolgen voor gemeenten. Wettelijk gezien is het gebruik van het gebouw dan niet toegestaan. Maar gemeenten moeten dan wel strikt handhaven. De consequentie is dat het gebouw leeg staat en onbenut blijft. De druk van buiten zal toenemen. Initiatiefnemers zullen het hier niet bij laten zitten. In het ergste geval kan dit tot rechtszaken leiden. De gemeente heeft dan weinig keus en is genooddaakt zich het bouwdoossier eigen te maken om zelf een oplossing te zoeken. Mogelijk moet ze een externe deskundige inhuren. Dit kan flink in de papieren lopen.

Impact	De impactanalyse van de VNG rekent voor dat een gemeente als snel één tot twee weken aan een enkel dossier kwijt is, mocht de positieve verklaring blijvend achterwege blijven. Als bij tien procent van de bouwprojecten geen positieve verklaring zit, komt dat voor alle gemeenten samen neer op een kostenplaatje van € 3 tot € 6 miljoen per jaar. Bij hogere percentages lopen de kosten op. Punt is dat het extra werk niet financieel gedekt is in de Wkb. Daarbij komt nog dat voor veel bouwplannen alleen een meldingsplicht gaat gelden. Het gaat om veel voorkomende bouwtypen, zoals rijtjeshuizen en vrijstaande woningen. Gemeenten, vooral in de gebouwen waar veel gebouwd wordt, zien hun legesinkomsten dalen, wat de financiële middelen voor bouwtoezicht verder onder druk zet.
(Beheers)maatregelen	Via proefprojecten wil de VNG proberen inzicht te krijgen.

Risico: Planschade bestemmingsplannen (nieuw)	
Omschrijving risico	Één van de bezuinigingsvoorstellen onder bestuursprogramma 'De inwoner op 1' is om het bestaand budget (€ 25.000 structureel) voor mogelijke planschade bij bestemmingsplannen te laten vervallen. Planschade wordt ook wel tegemoetkoming in schade genoemd als gevolg van een planologische maatregel. Voorbeelden: het realiseren van een nieuwe woonwijk of het wijzigen van de functie van een bestaand pand. Onder bepaalde voorwaarden kan een verzoek worden ingediend bij de gemeente (er geldt een wettelijk recht op planschadevergoeding). We kiezen ervoor om dit bedrag niet langer te begroten en het potentiële risico te accepteren met een vermelding in de risicoparagraaf van de begroting.
Impact	Financieel: De € 25.000 die jaarlijks beschikbaar was om het risico af te dekken, is niet langer beschikbaar. In plaats daarvan stellen we voor om hetzelfde bedrag op te nemen in deze risicoparagraaf.
(Beheers)maatregelen	Indien mogelijk leggen we het risico van planschade neer bij degene die verantwoordelijk is voor de planologische wijziging.

Risico: Verhoging van de afvalstoffenbelasting	
Omschrijving risico	Gedurende de periode 1 januari 2019 tot 1 juli 2021 vallen wij onder een zogenaamde overgangsregeling waardoor wij nog niet worden aangeslagen voor de afvalstoffenbelasting. Het risico bestaat dat dit tarief in de toekomst hoger ligt dan het huidige tarief. De verwachting is dat de afvalstoffenbelasting zou kunnen verdubbelen. Deze plannen van de regering zijn onderdeel van het vergroenen van het belastingstelsel.
Impact	Financieel: verhoging van de afvalstoffenheffing
(Beheers)maatregelen	De egalisatievoorziening reiniging is beschikbaar om financiële tegenvallers op te vangen en daarmee tariefschommelingen zoveel mogelijk te voorkomen.

Risico: Uitbreiding van de BTW-sportvrijstelling	
Omschrijving risico	De Nederlandse sportvrijstelling BTW is per 1 januari 2019 gewijzigd. Tot dan toe konden gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de BTW die aan hen in rekening werd gebracht in aftrek brengen. Het recht op aftrek is, mede vanwege Europese jurisprudentie, komen te vervallen. Deze verruiming van de sportvrijstelling leidt tot een structurele extra belastingopbrengst van € 241 miljoen voor de rijksoverheid. Daartegenover staan de extra kosten voor gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen. Om de kostenstijging voor gemeenten te beperken heeft het kabinet een subsidieregeling in het leven geroepen voor vooralsnog 5 jaar; de regeling specifieke uitkering stimulerende sport (SPUK). Het exact toe te kennen bedrag uit de SPUK wordt achteraf vastgesteld. De systematiek komt erop neer dat het budget voor SPUK-toekenningen bij het Rijk gemaximaliseerd is. Als er meer aangevraagd wordt dan er budget beschikbaar is bij het Rijk dan wordt het beschikbaar budget evenredig verdeeld over de aanvragers. In dat geval is het aannemelijk dat gemeenten minder ontvangen dan aangevraagd. De kans is groot dat het beschikbare bedrag wordt overvraagd en de gemeente maar een deel van de BTW-schade vergoed krijgt. Voor de overige sportstichtingen is het vervallen van de BTW-aftrek op de exploitatielasten mogelijk een nadeel. Stichtingen hebben aan de andere kant ook voordeel bij de nieuwe regeling omdat ze de BTW op verkoop niet meer hoeven af te dragen. Het gevolg van de verruiming van de sportvrijstelling en de niet meer aftrekbare BTW, kan voor de stichtingen tot een lager resultaat leiden. De BTW op de kosten zijn immers nu ook kosten geworden. Uiteindelijk zullen zij waarschijnlijk bij de gemeente aankloppen voor een hogere subsidie of lagere huur. Al met al zal de gemeente bij moeten/gaan springen.
Impact	Gemeente Steenwijkerland heeft in 2020 een SPUK-aanvraag voor € 430.000 ingediend. Het uitkeringsplafond bedraagt voor het jaar 2020 € 188 miljoen. Het beschikbare bedrag is overvraagd en de gemeente krijgt slechts 80% van de BTW-schade vergoed. Het eventuele overschrijdingsrisico voor 2021 is dus aanzienlijk en wordt als categorie hoog aangemerkt. De BTW-schade wordt gekwantificeerd op ongeveer € 100.000.
(Beheers)maatregelen	De ontwikkelingen volgen en continue monitoring.

Risico: Rentestijging	
Omschrijving risico	De rente bevindt zich op een historisch laag niveau. Bij een aantrekkende economie is een rentestijging niet ondenkbaar. Vanwege de corona pandemie is dit scenario evenwel op de korte termijn niet realistisch. Wel kunnen de spanningen in de wereld van invloed zijn op het rentepercentage. Het zijn risico's die door de gemeente niet te beïnvloeden zijn, maar die zich wel kunnen voordoen.
Impact	Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 25%, in de categorie laag. Een rentestijging van 1% wordt gekwantificeerd op ongeveer € 100.000 in 2021 oplopend naar € 400.000 in 2025 op basis van een investeringsvolume van € 10 miljoen per jaar.

(Beheers)maatregelen	Jaarlijks voor de begroting wordt op basis van de rentegegevens op 1 augustus een herberekening gemaakt van de rentecomponent. Via de P&C cyclus worden de financiële gevolgen van de rente gerapporteerd.
-----------------------------	--

Risico: Dividenduitkering nutsbedrijven (verlaging WACC)	
Omschrijving risico	Lagere of geen dividenduitkering van nutsbedrijven als gevolg van de verlaging van de WACC (vermogenskostenvoet) van 3,4% naar 2,75%. Gevolg een lager bedrijfsresultaat en een lagere of misschien zelfs wel geen dividenduitkering.
Impact	Forse daling van de dividendopbrengst van met name N.V. Rendo Holding en Enexis Holding N.V..
(Beheers)maatregelen	Via de P& C cyclus worden de gevolgen van de lagere dividendopbrengst gevolgd.

Risico: Dividenduitkering nutsbedrijven (toename investeringen)	
Omschrijving risico	Lagere of geen dividenduitkering van nutsbedrijven als gevolg van de enorme investeringen die de komende jaren gedaan moeten worden in verband met de energietransitie. Gevolg een lager bedrijfsresultaat en een lagere of geen dividenduitkering.
Impact	Forse daling van de dividendopbrengst van met name N.V. Rendo Holding en Enexis Holding N.V..
(Beheers)maatregelen	Via de P&C cyclus worden de gevolgen van de lagere dividendopbrengst gevolgd. Inmiddels wordt bij de raming voor de dividenduitkering van Enexis al rekening gehouden met een lagere dividendopbrengst. Hierbij is rekening gehouden met een daling van de nettowinst met € 50 miljoen.

Risico: Dividenduitkering Wadinko	
Omschrijving risico	Lagere dividenduitkering Wadinko N.V.. De participaties waarin Wadinko deelneemt ondervinden problemen als gevolg van de coronacrisis. Vooral bij participaties actief in de maakindustrie verwacht Wadinko een terugval van de omzet. Dit zal het resultaat van Wadinko negatief beïnvloeden.
Impact	De gemeente loopt een financieel risico, doordat de dividenduitkering ter hoogte van € 65.000 geheel of deels kan komen te vervallen.
(Beheers)maatregelen	Via de P&C cyclus worden de gevolgen van de lagere dividendopbrengst gevolgd.

Risico: Waardering Onroerende zaken	
Omschrijving risico	Gemeenten zijn met ingang van 2022 verplicht te beschikken op basis van oppervlakte, daar waar dit nu gebeurt op inhoud. De waardering van 2021, die gedaan wordt voor de beschikking van 2022, zal zorgen voor waarde verspringingen. Daarnaast loopt het contract met onze huidige waarderingspartij (KONDAR) eind 2020 af. Deze overeenkomst kan niet worden verlengd, omdat het pakket van KONDAR niet meer voldoet aan de geldende wet- en regelgeving. De

	gemeente moet dus overstappen naar een nieuwe waarderingsapplicatie. De combinatie van taxeren op basis van gebruikersoppervlakte en de nieuwe applicatie, kan zorgen voor een toename in het aantal bezwaren
Impact	- Veel (no cure no pay) bezwaren zal leiden tot een hoger bedrag aan proceskosten. Daarnaast zou het aantal bezwaren te veel zijn voor de huidige bezetting waardoor er mogelijk gebruik gemaakt moet worden van een extern bureau. - De nieuwe applicatie zal moeten worden geïmplementeerd.
(Beheers)maatregelen	Er is een vroegere start gemaakt met de omzetting naar gebruiksoppervlakte. Dit project wordt in 2020 afgerond, in plaats van in 2021. Daarmee hebben we meer tijd om de groepsindeling kritisch te beoordelen, voorafgaand aan de beschikking te communiceren met belanghebbenden en voorlopige eindwaardes te controleren. Daarmee kunnen we voorkomen dat foutieve waardes toch beschikt worden. Met de nieuwe leverancier zal intensief samengewerkt moeten worden. In de aanbesteding zullen we een nieuwe leverancier dan ook vragen een plan van aanpak te schrijven voor deze omzettingen.

Risico: Rioolheffing (lopende bezwaarprocedures)	
Omschrijving risico	De afgelopen jaren bent u meermaals geïnformeerd over procedures tegen de rioolheffing 2013, 2014 en 2015. Vorig jaar heeft de Hoge Raad de beroepen op alle punten ongegrond verklaard. De verordeningen en de opgelegde aanslagen rioolheffing zijn in stand gebleven. Daarmee is dit niet langer een risico voor onze financiële positie. Tegen de aanslagen 2016 tot en met 2019 lopen nog wel bezwaarprocedures. Aangezien deze inhoudelijk gelijk zijn aan de gevoerde procedures voor 2013 tot en met 2015, is het financiële risico naar verwachting beperkt.
Impact	Het eventuele risico inzake wordt ingeschat in de categorie laag.
(Beheers)maatregelen	Een eventuele financiële tegenvaller zal net als bij andere risico's moeten worden gedekt uit algemene middelen ('Algemene reserve - vaste buffer').

CATEGORIE: OMVANG RISICO: > € 200.000 - < € 500.000

Risico: Herverdeling gemeentefonds vanaf 2022	
Omschrijving risico	Het Rijk en gemeenten hebben in mei 2018 afgesproken om de verdeling van de middelen in het sociaal domein en de verdeling van de andere middelen ('klassiek') in het gemeentefonds vanaf 2022 integraal te herzien. Gemeenten hebben in het sociaal en het fysiek domein meer taken gekregen en ook maatschappelijke ontwikkelingen zijn door gegaan. De financiële verhouding moet bij deze ontwikkelingen aansluiten. In de verdeelmodellen van het sociaal domein zitten discrepanties die ervoor zorgen dat sommige gemeenten minder geld van het Rijk ontvangen voor het sociaal domein dan zij op basis van hun kostenstructuur nodig hebben. De herziening van de verdeelmodellen sociaal domein is erop gericht om de financiële problemen van deze gemeenten als gevolg van een verkeerde verdeling op te lossen. Een positief herverdeeleffect voor de ene gemeente leidt echter altijd tot een negatief herverdeeleffect bij een andere gemeente. De herziening van de verdeelmodellen sociaal domein kan dus voor onze gemeente tot een

	financieel nadeel leiden. De wijziging van het woonplaatsbeginsel Jeugd zal ook financiële effecten hebben. Het budget voor Voogdij 18+ kan na wijziging van het woonplaatsbeginsel objectief verdeeld gaan worden, en hoeft niet meer op basis van historisch zorggebruik verdeeld te worden. Dit loopt mee in de evaluatie van de verdeelmodellen welke momenteel plaatsvindt en in 2022 tot aangepaste verdeelmodellen zal leiden. Gemeenten worden uiterlijk in de decembercirculaire 2020 over de uitkomsten geïnformeerd.
Impact	Op basis van eerder onderzoek bedraagt het negatief herverdeeldeffect voor onze gemeente naar verwachting € 33 per inwoner, ofwel maximaal € 1,5 miljoen structureel. Dit bedrag staat nog niet vast, omdat er nog onderhandelingen plaatsvinden tussen de VNG en het kabinet. Wij verwachten dat het uiteindelijk bedrag daarom lager zal uitvallen. Bovendien zal het kabinet bij een dergelijke grote herverdeeloperatie waarschijnlijk een overgangstermijn van 3 jaar hanteren waarbij de herverdeeldeffecten in de eerste jaren zijn gemaximeerd.
(Beheers)maatregelen	In voorliggende begroting stellen we voor om een stelpost aan de uitgavenkant te introduceren van € 700.000 in 2022, oplopend tot € 1.000.000 structureel in 2024.

Risico: Loonkostensubsidies (nieuw)	
Omschrijving risico	Indien er meer beroep wordt gedaan op het instrument loonkostensubsidie als gevolg van herstel van de economie, dan heeft dit een negatief effect op de begroting. Daarnaast is het zo dat indien een loonkostensubsidie wordt geïndiceerd, er ook een loonkostensubsidie verstrekt moet worden. Het gaat hier namelijk om een open-eind-regeling.
Impact	Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 25%, in de categorie laag.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P&C cyclus en tussentijdse rapportages.

Risico: Minimabeleid (incl. schuldhulpverlening)	
Omschrijving risico	Uitkeringen bijzondere bijstand en minimabeleid zijn zogenaamde open eind financieringen. Afhankelijk van het aantal aanvragen en hoogte van de uitkeringen kunnen er onder- dan wel overschrijdingen plaatsvinden. Het opgenomen budget in de begroting 2021 bedraagt circa € 2 miljoen.
Impact	Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 10%, in de categorie laag.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P&C cyclus en tussentijdse rapportages.

Risico: Participatiewet (re-integratie en Wsw)	
Omschrijving risico	De invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 is gepaard gegaan met een forse korting op de diverse rijksbijdragen.
Impact	Door de coronacrisis in 2020 is de arbeidsmarkt gewijzigd en verslechterd. Er is nog steeds een ruime risicokans dat het beschikbare budget voor re-integratie en de Wsw (NoordWestGroep) niet toereikend is.

(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P&C cyclus en tussentijdse rapportages van de NWG. Samen met de NWG wordt naar oplossingen gezocht op het gebied van extra inkomsten of extra uitstroom.
-----------------------------	---

Risico: BTW-compensatiefonds	
Omschrijving risico	Gemeenten declareren BTW terug op grond van het BTW-compensatiefonds (BCF). Voor dit fonds geldt een maximaal te declareren bedrag. Zolang dit zogeheten plafond niet is bereikt, wordt het niet gebruikte gedeelte op begrotingsbasis toegevoegd aan de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. Omgekeerd kan het ook zo zijn dat er meer wordt gedeclareerd dan het plafond. Dan vindt er een korting plaats op de Algemene uitkering. Voor de begroting 2021 met bijbehorende meerjarenraming is in de meicirculaire een advies opgenomen dat die raming maximaal gelijk mag zijn aan de afrekening van 2019, zijnde € 295.000 in alle jaren. De provinciaal toezichthouders hebben aangegeven dit advies als richtlijn te gebruiken bij het beoordelen van de begrotingen. Sterker nog, ze geven ter overweging een lagere of zelfs helemaal geen raming meer te maken omdat het totaal van gemeentelijke declaraties op korte termijn zou kunnen omslaan in een overschrijding van het plafond en dus een uitname uit het gemeentefonds. In de vorige programmabegroting is voorzichtigheidshalve gekozen om geen bedrag op te nemen. In voorliggende begroting stellen we voor dat wel te doen voor het maximaal toegestane bedrag van € 295.000 om daarmee het meerjarig begrotingssaldo vanaf 2021 te ontlasten.
Impact	- Indien er achteraf geen ruimte onder het plafond blijkt te zijn (geen onderschrijding), dan worden we geconfronteerd met een financieel nadeel van € 295.000. - Indien het maximum te declareren bedrag bij BCF wordt bereikt of een overschrijding hiervan in enig jaar, betekent dit dat er een nadeel optreedt binnen de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. Dit nadeel kunnen we niet kwantificeren. Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 50%, in de categorie hoog.
(Beheers)maatregelen	Elk jaar wordt het op te nemen budget opnieuw berekend.

Risico: Dividenduitkering Rendo	
Omschrijving risico	Lagere dividenduitkering N.V. Rendo Holding als gevolg van afschaffing precariorechten en de algemene verordening ondergrondse infrastructuur.
Impact	De gemeente loopt financieel risico, doordat met ingang van het jaar 2021 de dividenduitkering lager kan uitvallen. In de begroting is vooralsnog een bedrag geraamd van € 1,5 miljoen structureel. Op basis van de huidige inzichten bedraagt het maximaal risico de komende jaren € 500.000 in de categorie hoog.
(Beheers)maatregelen	De Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur is aangenomen door de aandeelhoudersvergadering van Rendo en gaat in per 1 januari 2021. De financiële gevolgen van de invoering zal met name in de beginperiode nauwlettend worden gevolgd.

Risico: Onderhoud openbare ruimte	
Omschrijving risico	Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte wordt gebruik gemaakt van speciale computerprogramma's. De afgelopen jaren is hard gewerkt aan het op orde brengen van deze programma's. Ondertussen is het gehele areaal ingevoerd. D.m.v. inspecties wordt de staat van onderhoud bepaald. Het risico van schade als gevolg van achterstallig onderhoud is afhankelijk van de gekozen frequentie van inspecteren. Op basis van deze gegevens wordt de besteding van het jaarlijkse onderhoudsbudget bepaald. In 2017 zijn de beleidsplannen voor wegen, fietspaden, openbare verlichting en oeververbindingen geactualiseerd en is een belangrijke slag gemaakt in het inzichtelijk maken van de onderhoudstoestand van deze kapitaalgoederen. Op basis hiervan kan planmatiger worden gewerkt. De meerjarige onderhoudsplannen zijn met ingang van 2022 over het algemeen op het onderhoudsniveau 'basis' gebaseerd en begraven op 'hoog'.
Impact	Het financieel risico wordt ingeschat op € 250.000. Doordat onze kapitaalgoederen voortaan meer planmatig worden beheerd en wij de komende jaren fors investeren, komen wij tot een lage risicokans.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring en rapporteren in tussenrapportages

Risico: Essentaksterfte (nieuw)	
Omschrijving risico	De essentaksterfte is voor een aantal grotere boomstructuren in de gemeente nog steeds een bedreiging. Door het droge voorjaar van de afgelopen jaren heeft de veroorzakende schimmel minder bomen aangetast. Het is echter niet uit te sluiten dat het aantal aantastingen, met uiteindelijk afsterven tot gevolg, weer gaat toenemen. Grote laanstructuren in de polders en de boomstructuren langs de paden in Giethoorn bestaan uit essen. Het wegvallen van deze boomstructuren zal leiden tot ernstige kwaliteitsverlies, herplant zal altijd nodig zijn om de landschapskarakteristiek en het dorpskarakter te behouden.
Impact	Het wegvallen van de boomstructuur langs de paden in Giethoorn heeft ruimtelijke consequenties, het dorpsbeeld wordt ernstig aangetast. Ook is het verwijderen van grote bomen op deze locatie complex door de moeilijke bereikbaarheid. Ook laanstructuren in de polders hebben sterke invloed op de ruimtelijke kwaliteit.
(Beheers)maatregelen	Ieder jaar worden alle essen geïnspecteerd. Aangetaste essen worden gemonitord. De periode vanaf het moment van aantasting tot het sterven van de boom is gemiddeld 5 tot 7 jaar. In deze periode kan worden overgegaan met het vervangen van de aangetaste bomen. Daarmee blijft het beeld instant. Door de bomen gefaseerd te vervangen blijft de kwaliteit en de kwaliteit van het dorp Giethoorn en het polderlandschap (o.a. Polder Giethoorn en polder IJsselham) behouden. Bij zware aantasting van de bestaande structuren kunnen de kosten voor herstel oplopen tot € 400.000, risicokans: ruim. Het is niet waarschijnlijk dat alle bomen tegelijk worden aangetast, daarmee kan deze opgave gefaseerd over de jaren worden opgepakt.

CATEGORIE: OMVANG RISICO: > € 500.000

Risico: Nieuwe CAO gemeentepersoneel en mogelijke stijging pensioenpremies (nieuw)	
Omschrijving risico	Één van de aanvullende bezuinigingsvoorstellen is het niet ramen van looncompensatie in 2021. Dat betekent dat een CAO-verhoging voortvloeiend uit de lopende onderhandelingen binnen het aanwezige budget moet worden opgevangen, oftewel bezuinigd. Concreet betekent dit dat er taakstellend wordt bezuinigd op personele lasten omdat wij lokaal CAO-afspraken dienen uit te voeren. Hierdoor zullen effectief minder taken uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast kwam onlangs in het nieuws dat door lage rente en nieuwe rendementseisen voor pensioenfondsen werknemers volgend jaar tientallen tot honderden euro's meer betalen aan pensioen. De precieze premiebedragen zijn nog niet bekend, wel is duidelijk dat veel fondsen niet ontkomen aan drastische premiestijgingen. Werkgevers betalen vaak het grootste deel van de pensioenpremie.
Impact	Bij het maken van onze uitgavenramingen hebben we volgens de gebruikelijke systematiek gerekend met 2,8% looncompensatie in 2021 (zie tabel 'uitgangspunten programmabegroting' in paragraaf 3.2). Dat resulteert in een bedrag van ruim € 8 ton vanaf 2021. Hiervoor is een beheersmaatregel getroffen. Voor eventuele stijging van de pensioenpremies – het werkgeversdeel – is nog onvoldoende informatie bekend. Risicokans: hoog.
(Beheers)maatregelen	Een taakstellende bezuiniging op personele lasten als sprake is van een CAO-verhoging in 2021.

Risico: Participatiewet (uitkeringen en rijksbijdrage) / stelpost BUIG	
Omschrijving risico	De gemeente is volledig financieel verantwoordelijk voor het bijstandsgedeelte van de wet. Van het rijk wordt hiervoor jaarlijks wel een bijdrage ontvangen. Het in de begroting opgenomen te ontvangen budget betreft een voorlopig inschatting van hetgeen door het rijk toegekend gaat worden. In oktober van het begrotingsjaar wordt het definitieve budget pas bekend gemaakt. De hoogte van het budget is afhankelijk van de conjuncturele ontwikkelingen op landelijk niveau. Bij minder verstrekte bijstandsuitkeringen dan van tevoren is ingeschat wordt het budget naar beneden bijgesteld, bij meer verstrekte bijstandsuitkeringen wordt het budget naar boven bijgesteld. In de begroting 2021 wordt er verder rekening mee gehouden dat er in dat jaar gemiddeld 815 bijstandsuitkeringen worden verstrekt. Het geschatte gemiddelde bedrag van een verstrekte uitkering bedraagt € 14.300 per jaar. De begrote uitgaven bedragen hierdoor € 11.655.000. Voor de Ioaw en Ioaz bedragen deze aantallen 50 x € 15.200. Dit is een bedrag van € 760.000. Deze aannames kunnen in werkelijkheid afwijken.
Impact	Ingeschat wordt dat de gemeente een risico loopt van 10% van het begrote te ontvangen BUIG budget (€ 14.494.000), met een ruime risicokans. De afwijking op de uitkeringen wordt berekend op 10% van het bedrag dat is opgenomen aan te verstrekken uitkeringen (€ 12.415.000), ook met een ruime risicokans. Bij een forse

	overschrijding van het budget kan overigens een beroep worden gedaan op de ingebouwde Vangnetregeling bij het Rijk.
(Beheers)maatregelen	- Periodieke monitoring via de P&C cyclus. - Uitwerken BDO rapport; Grip op financiën Sociaal Domein

Risico: Ontwikkeling algemene uitkering uit het gemeentefonds	
Omschrijving risico	Gemeenten ontvangen het grootste gedeelte van hun inkomsten uit de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. Hoeveel uitkering wordt ontvangen is voor een groot gedeelte afhankelijk van de hoogte van de rijksuitgaven. Wijzigingen in de rijksuitgaven hebben direct invloed op de omvang van de Algemene uitkering (samen de trap op en samen de trap af). De jaarlijkse toe- of afname van de Algemene uitkering op basis van dit principe wordt het accres genoemd. Het accres heeft de afgelopen jaren weinig stabiliteit laten zien. Het ene moment is er een flinke tegenvaller, een tijdje later gevolgd door een flinke meevaller. Het is dan ook zeer lastig om hier op een goede manier mee om te gaan.
Impact	De gemeente is voor een groot gedeelte afhankelijk van de inkomsten uit het Gemeentefonds. In de begroting is voor het jaar 2021 een ontvangst geraamd van bijna € 78 miljoen. Als de uitkering tegenvalt, kan dit betekenen dat het financieel beleid moet worden bijgesteld. De impact is de afgelopen jaren groter geworden vanwege de decentralisaties in het Sociaal domein, waardoor het gemeentefonds in omvang is toegenomen en daarmee ook het risico voor de gemeente.
(Beheers)maatregelen	Wij hebben een aantal beheersmaatregelen getroffen om de gevolgen van tegenvallers in de Algemene uitkering op te kunnen vangen: 1. De 'Algemene reserve vaste buffer' die is bedoeld om onverwachte tegenvallers op te vangen (ijzeren voorraad voor het opvangen van calamiteiten). 2. De reserve 'Opvangen tekorten Sociaal domein' is in het leven geroepen om tegenvallers binnen het Sociaal domein op te vangen. Deze bestemmingsreserve kent een looptijd tot en met 2022.

Risico: Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)	
Omschrijving risico	Binnen de Wmo worden enkele risico's onderkend: - De rijksbijdrage wordt niet meer via een Integratie Uitkering toegekend aan de gemeenten maar verstrekt via de methodiek van het Gemeentefonds. Wat hier het effect van is, nu en op langere termijn, is moeilijk in te schatten. - Ook het feit dat mensen (met een zorgvraag) langer thuis moeten of willen blijven wonen levert risico's op. Deze groep groeit en hiermee wordt een groter beroep op de gemeente gedaan en wijzigt ook de aard en intensiteit van de hulpvraag aan de gemeente. - Toe- dan wel afname in de zorg is niet tot zeer moeilijk in te schatten. - In 2020 wordt de schoonmaakondersteuning opnieuw aanbesteed. De gevolgen hiervan worden vanaf het jaar 2021 zichtbaar. - In 2019 is het 'abonnementstarief' in gegaan. Dit betekent dat degenen die gebruik maken van maatwerkvoorzieningen hier niet meer aan bijdragen naar draagkracht maar dat iedereen een vast bedrag betaalt (vanaf 2020 € 20 per maand). Voor alle gemeenten zal dit een verlaging van de inkomsten betekenen. Het Rijk heeft slechts een gedeelte van deze verlaging gecompenseerd. In 2019 en ook in 2020 is zichtbaar dat deze maatregel een

	‘aanzuigende werking’ heeft op het aantal gevraagde maatwerkvoorzieningen. Dit is vooral zichtbaar bij de schoonmaakondersteuning. - De indexeringen die de gemeente moet meenemen in de tarieven ligt vaak hoger dan de indexering die intern wordt toegepast binnen de begroting.
Impact	De risicokans wordt als ruim inschat, zonder dat hier op dit moment een bedrag aan gekoppeld kan worden.
(Beheers)maatregelen	- Periodieke monitoring via de P&C cyclus. - Verdere uitwerking van de transformatie agenda. - Uitwerken BDO rapport; Grip op financiën Sociaal Domein.

Risico: Jeugdzorg	
Omschrijving risico	Sinds de inwerkingtreding van de Jeugdwet (2015) kunnen de volgende risico's worden onderkend: - Ten eerste geldt ook hier dat de rijksbijdrage niet meer via een Integratie Uitkering wordt toegekend aan de gemeenten maar verstrekt via de methodiek van het Gemeentefonds. Wat hier het effect van is ook bij het budget voor de jeugdzorg, nu en op langere termijn, is moeilijk in te schatten. - Een ander risico is dat er sprake is van een stijgende vraag om jeugdzorg. Deze trend is ook landelijk zichtbaar. Het is niet goed aan te geven waardoor deze stijging wordt veroorzaakt. - In 2021 moet de Jeugdzorg opnieuw worden aanbesteed. De gevolgen van een nieuwe wijze van inkoop worden in de loop van het jaar 2022 zichtbaar. - De indexeringen die de gemeente moet meenemen in de tarieven ligt vaak hoger dan de indexering die intern wordt toegepast binnen de begroting.
Impact	De risicokans wordt als ruim inschat, zonder dat hier op dit moment bedragen aan gekoppeld kunnen worden.
(Beheers)maatregelen	- Periodieke monitoring via de P&C cyclus. - In 2019 is een Plan van Aanpak Jeugdzorg opgesteld. Hierin zijn diverse maatregelen benoemd die uiteindelijk moeten leiden tot een verlaging van de kosten voor de jeugdhulp. - Verdere invulling van de transformatie agenda. - Uitwerken BDO rapport; Grip op financiën Sociaal Domein

Risico: Omgevingswet	
Omschrijving risico	De invoering van de Omgevingswet is een grote opgave voor de organisatie. Op 1 januari 2022 gaat de wet in. Na 2022 zijn we niet klaar, maar zullen we de omgevingswet nog verder implementeren. Dit traject loopt tot uiterlijk 2029. De focus voor nu ligt op de periode tot 2022. Momenteel wordt vanuit het programma invoering omgevingswet toegewerkt naar de deadline waarop de wet in werking treedt. Risico's betreffen: 1. Niet halen van de deadline van invoering door lokale of landelijke oorzaken en daarmee niet kunnen uitvoeren van wettelijke taken per 1-1-22. 2. Niet halen van de deadline/op schema blijven lopen en daarmee niet halen van eigen ambities. 3. Overschrijding van het budget voor invoering/onvoldoende middelen voor een goede invoering.

Impact	1. De invoering van de wet bestaat uit vele verschillende elementen waarvan sommige crucialer zijn dan andere. Om inzichtelijk te maken wat op 1-1-22 gereed moet zijn heeft de VNG een lijst met minimale acties geformuleerd om voorbereid te zijn op de omgevingswet. Voor de meeste van de acties op deze lijst lopen we op schema. Er is één actie die momenteel als risico wordt ingeschat: - Inrichting van de gewijzigde vergunningprocedure (met 8 weken als standaard) en de daarvoor benodigde ketensamenwerking. Het mogelijke gevolg van het optreden van dit risico is dat we per 1-1-22 geen vergunningen meer kunnen verstrekken en daarmee de ontwikkelingen in het fysieke domein op slot gaan. De oorzaak is meervoudig: beperkte capaciteit in de organisatie, onduidelijkheid over noodzaak gebruik toepasbare regels en de stappen die in regionaal verband nog gezet moeten worden qua samenwerking. 2. Aanvullend op hetgeen dat we (wettelijk gezien) klaar moeten hebben is binnen het programma omgevingswet ook een eigen ambitie geformuleerd aansluitend op de ambities van het college en de organisatie. Omdat het hier gaat om ambities en niet om wettelijke vereisten is de deadline van 1-1-22 minder hard, maar de wenselijkheid van het halen van deze bestuurlijke ambities is er niet minder om. Als we kijken naar de doelen uit de bestuursprogramma's en de in het verlengde daarvan opgestelde ambities ten aanzien van de invoering van de wet, dan doen zich de volgende risico's voor: - Beperkte aansluiting op de wensen en behoeften van inwoners, met name de tevredenheid over (digitale) contacten/communicatie en het gebruik van serviceformules doordat vooral wordt gefocust op de (verplichte) techniek en te weinig tijd beschikbaar is om medewerkers te trainen in de juiste houding en gedrag. - Participatie zit in ons bloed & goed verwachtingenmanagement: deze ambities betekenen dat medewerkers hierin getraind moeten worden. Doorlopend en intensief. Omdat er geen harde grens is aan de mate waarin we dit moeten – dat bepalen we zelf – kan dit bij te beperkte capaciteit in de knel komen. - “De vraag staat centraal” willen we bereiken door het invoeren van een initiatieventeam. Een team dat zich snel en integraal buigt over initiatieven. Omdat de deadline van 1-1-22 vooral geldt voor het technisch kunnen afhandelen van een aanvraag en de werkwijze van een team vooral een cultuurverandering is kan deze ambitie in de knel komen door te beperkte aandacht hiervoor. - Sectoraal in plaats van integraal beleid vanwege onvoldoende samenwerking en afstemming met als gevolg tegenstrijdige uitgangspunten, etc. De risico's die hier genoemd staan zijn die bestuurlijke ambities uit het coalitieakkoord, de begroting of het programma omgevingswet die in het gedrang komen als we te weinig capaciteit vrij maken voor de invoering van de omgevingswet. Het zijn – in tegenstelling tot de minimale (wettelijke) acties onder punt 1 - geen zaken die per se geregeld moeten zijn op 1-1-22, maar wel belangrijke ambities van dit college.
----------------------	--

	3. Tot slot blijft de omgevingswet een financieel risico met zich meebrengen. De omgevingswet brengt drie soorten kosten met zich mee die lastig in te schatten zijn en in die zin een risico vormen: - Voorbereidings- en implementatiekosten. Om deze in te kunnen schatten is het VNG-model gebruikt. Doordat dit model in vergelijking met vorig jaar beter ingevuld kon worden heeft dit tot een inschatting van de kosten voor de komende jaren en een claim bij de afgelopen PPN geleid. Voor 2020 gaat dit om een bedrag van bijna een miljoen euro. Van dit bedrag is in het kader van het HHP een aanzienlijk deel ingeleverd (€ 200.000). Met het bij de PPN vastgestelde bestedingsplan wordt dit risico als flink kleiner dan voorheen ingeschat en lijken we ook met het inleveren in het kader van het HHP over voldoende middelen te beschikken voor de nu voorziene looptijd. Onzekerheid blijft natuurlijk altijd aanwezig, maar bij (verwachte) afwijkingen wordt uw raad bij het voorjaars- en najaarsmoment geïnformeerd. - Verandering in de structurele lasten. Deze lasten kunnen wijzigen door een verandering in de personeelsbehoefte en een vermoedelijke daling van de legesopbrengsten. Een kwantitatieve duiding is nog niet te geven, dat zal pas mogelijk zijn als er grote stappen zijn gezet met de omgevingsvisie en het omgevingsplan. - Mogelijke incidentele frictiekosten. Deze kosten kunnen optreden als gevolg van een verschuiving in het personeel. Een kwantitatieve duiding is nog niet te geven.
(Beheers)maatregelen	Binnen de organisatie is het programma omgevingswet opgezet. In dit programma worden de inhoudelijke en financiële risico's in de gaten gehouden en worden er maatregelen op getroffen. Risico's die te groot dreigen te worden of daadwerkelijk optreden worden besproken in de stuurgroep omgevingswet van waaruit beheersmaatregelen worden genomen. In relatie tot voorgaande risico's worden/zijn de volgende maatregelen genomen: 1. Om de vergunningprocedure goed in te richten is enerzijds de hulp ingeschakeld van een bureau dat de processen uitwerkt en wordt anderzijds t.z.t. een implementatiemanager ingezet die deze processen daadwerkelijk moet laten werken in de organisatie. 2. Op de tweede groep risico's met betrekking tot de eigen lokale ambities worden geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. Wel wordt continu gekeken naar de voortgang van het programma, de beschikbare capaciteit en de balans tussen interne en externe inzet. 3. Met betrekking tot de financiële risico's vindt structureel overleg plaats met de afdeling financiën. Momenteel zijn er geen overschrijdingen te verwachten en derhalve ook geen beheersmaatregelen.

Risico: Investeringsprojecten ruimtelijk domein / grondexploitaties	
Omschrijving risico	Voor de aanleg en instandhouding van voorzieningen in de omgeving zijn investeringen noodzakelijk. De kredieten die met deze investeringen zijn gemoeid worden projectmatig aangevraagd en gemonitord. Een totaaloverzicht van de lopende projecten is door middel van een projectenlijst inzichtelijk. De aard en omvang van deze projecten kunnen erg verschillen en daarmee ook de risico's die per project worden gelopen. Om op projectniveau de risico's inzichtelijk te kunnen

	maken is de zogenaamde prescan ingevoerd. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar financiële risico's, maar ook naar bijvoorbeeld organisatorische, juridische en maatschappelijke risico's. In de prescan wordt voor het inschatten van de kans van voorkomen gebruikt gemaakt van drie niveaus (klein, gemiddeld en groot). Voor het totaal van de risico's van alle projecten kan worden uitgegaan van een gemiddelde kans van voorkomen. Dit komt overeen met het kans-niveau 'ruim' en een rekenpercentage van 40%.
Impact	Om in zijn algemeenheid iets te kunnen zeggen over de financiële risico's van alle lopende investeringsprojecten/grondexploitaties kan worden uitgegaan van een gemiddelde impact van circa 25% van de totale investerings-omvang. De totale omvang van de investeringsprojecten die vanuit het beheer openbare ruimte (excl. riolering) en vanuit ontwikkeling worden geïnitieerd bedraagt op dit moment circa € 14,4 miljoen. De impact van de risico's wordt momenteel dus geraamd op € 3,6 miljoen.
(Beheers)maatregelen	Afhankelijk van de risico's worden beheersmaatregelen ingezet. Door middel van kwartaalrapportages wordt de voortgang van het project en de beheersing van de risico's gemonitord.

Risico: Projecten Openbare Ruimte en de PAS (Programmatische Aanpak Stikstof)	
Omschrijving risico	Te veel stikstofneerslag is slecht voor de natuur. Daarom hebben we een natuurvergunning of een ander toestemmingsbesluit nodig voor activiteiten (bijvoorbeeld voor wegenbouw) waar stikstof bij vrij komt. Tot 29 mei 2019 was toestemming hiervoor gebaseerd op de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), een programma om de stikstofuitstoot rond Natura 2000-gebieden te verminderen. Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State de PAS ongeldig verklaard, omdat de PAS in strijd is met de Europese Wetgeving.
Impact	Het verbieden van de PAS heeft directe gevolgen voor lopende vergunningaanvragen en toekomstige initiatieven voor projecten: deze komen in ieder geval tijdelijk stil te liggen en kunnen verder in de procedure geen gebruik meer maken van de PAS, omdat PAS nu geen status meer heeft.
(Beheers)maatregelen	Rijksoverheid werkt aan een nieuwe aanpak stikstof.

4.2.4. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Nu de weerstandscapaciteit is bepaald en de omvang van de te lopen risico's kunnen beide met elkaar worden geconfronteerd. Ook al is de omvang van een risico niet exact te becijferen, in ieder geval hebben wij ze als PM benoemd, zodat inzicht ontstaat in welke risico's de gemeente loopt. Daarbij kunnen zich de volgende scenario's voordoen:

1. Uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit > 1, er is onvoldoende weerstandscapaciteit aanwezig;
2. Uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit < 1, er zijn overvloedige middelen (die alternatief kunnen worden aangewend);
3. Uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit = 0, risico's en middelen zijn voldoende (wordt meer beschouwd als een theoretische situatie).

Op basis van de in het risicoprofiel opgenomen risico's, die gekwantificeerd kunnen worden, bedraagt het totale risicobedrag afgerond € 9,4 miljoen. Voor de overige risico's is dit nog niet concreet aan te geven, maar het belangrijkste is dat ze worden benoemd. Op basis van de wegingsfactoren bedraagt het risicobedrag afgerond € 3,5

miljoen. Worden ook de PM posten, de niet-kwantificeerbare risico's, bij de afweging betrokken dan schatten wij in dat voldoende weerstandscapaciteit aanwezig als sprake is van financiële tegenvallers. Dat vertaalt zich in 2021 in een score van 1,7 op de weerstandsratio (zie paragraaf 4.2.5.7.).

4.2.5. Diverse kengetallen

4.2.5.1. Inleiding

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van een goede controle door de raad op de financiële positie van onze gemeente. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling) van de financiële positie.

De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven dus inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen moeten in samenhang beoordeeld worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de gemeente. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te maken voor de (middel)lange termijn.

We kennen de volgende kengetallen:

1. Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit
6. Weerstandsratio

Naast de kengetallen voor het structurele begrotingsevenwicht wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. Dit omdat de financiële positie van de gemeente steeds belangrijker wordt. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan de raadsleden over de financiële positie van de gemeente. Hoe de kengetallen berekend worden, is vastgelegd in een ministeriële regeling. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze heeft geen functie als normeringsinstrument voor het financieel toezicht door de provincies. De invoering van deze kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor de raadsleden inzichtelijker te maken. Voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente worden de kengetallen in samenhang gezien. Het totaalbeeld geeft inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid.

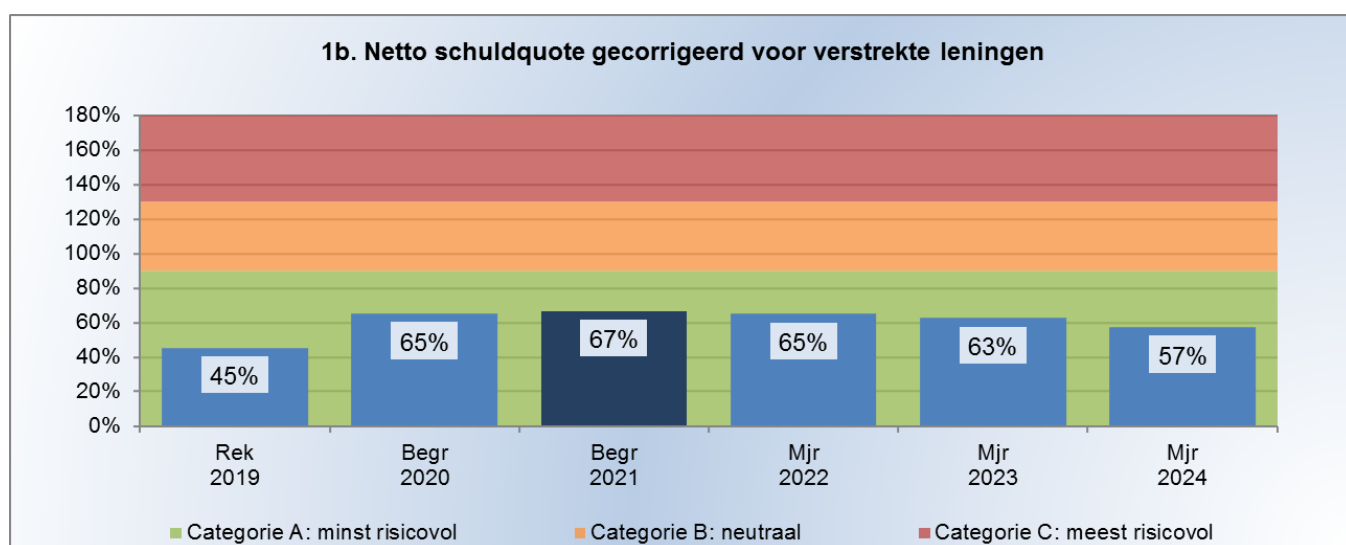
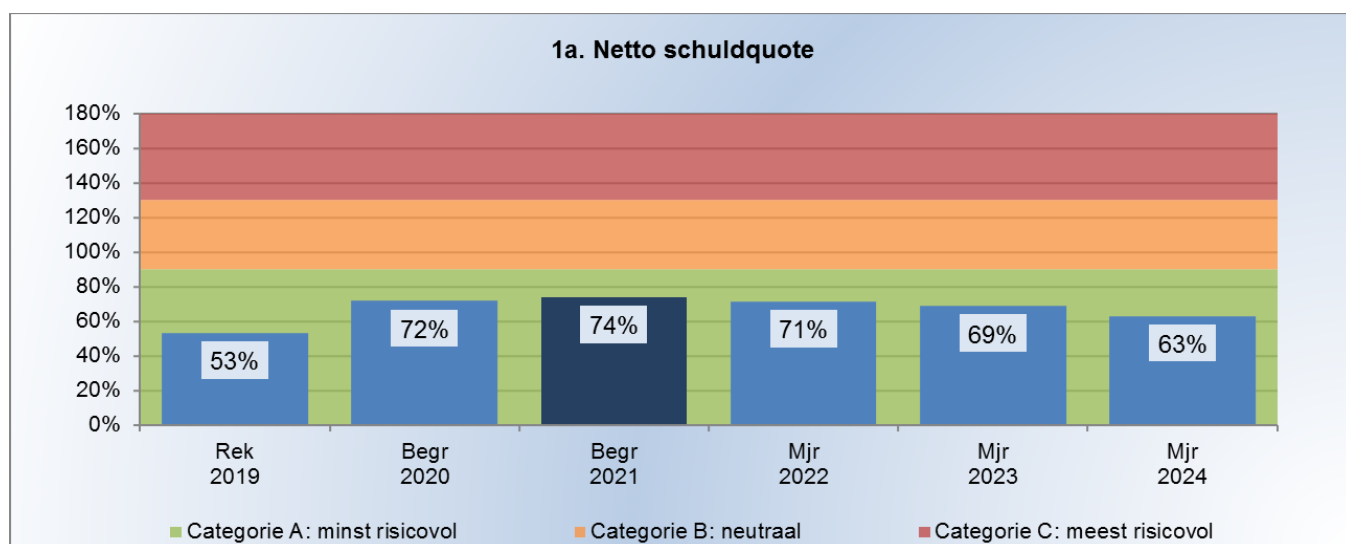
4.2.5.2. Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de totale baten. Het kengetal geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is, valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten, die vervolgens weer worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Bij de netto schuldquote worden de leningen die we hebben uitstaan buiten beschouwing gelaten en bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen wordt hiermee wel rekening

gehouden. Een netto schuldquote tussen 0% en 100% is acceptabel, c.q. wordt als normaal (groen) beschouwd. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, bevindt de gemeente zich in de gevarenszone (rood). Opgemerkt wordt dat de maten 100% en 130% grove vuistregels zijn.

Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie wordt ook gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Gemeenten met veel grond hebben meer schulden en dus een hogere schuldquote. De gemeente heeft ook leningen voor woningcorporatie Wetland Wonen aangetrokken. Deze leningen worden een op een doorgegeven. Bij de schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. De netto schuldquote neemt toe door inzet van incidentele middelen in reserves, die zijn bestemd voor investeringen. De reserves worden dan ingezet door ze te ruilen voor structurele kapitaallasten.

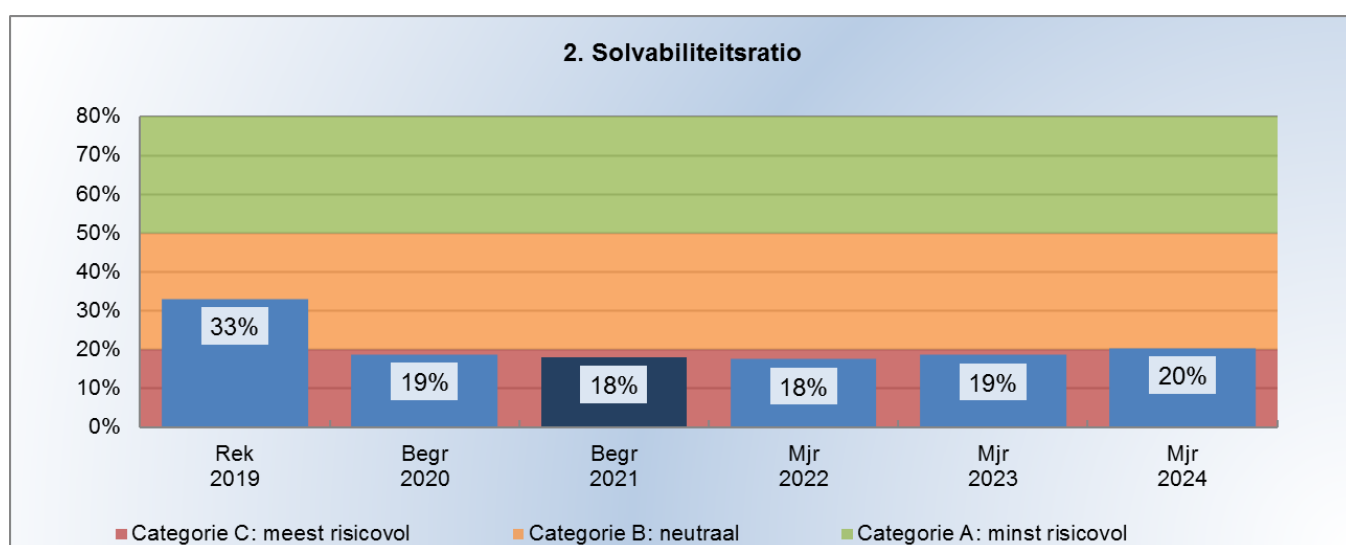
In de volgende grafieken wordt de verwachte ontwikkeling van beide schuldquotes weergegeven. Bij beide schuldquotes zien wij een lichte stijging van de percentages van 2021.

4.2.5.3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Indien er sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (het totaal van de algemene reserves en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van als een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente. De solvabiliteitsratio drukt immers het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Voor gemeenten geldt dat een ratio tussen de 20% en 70% als normaal wordt gezien. De VNG hanteert de norm van 20% als minimum.

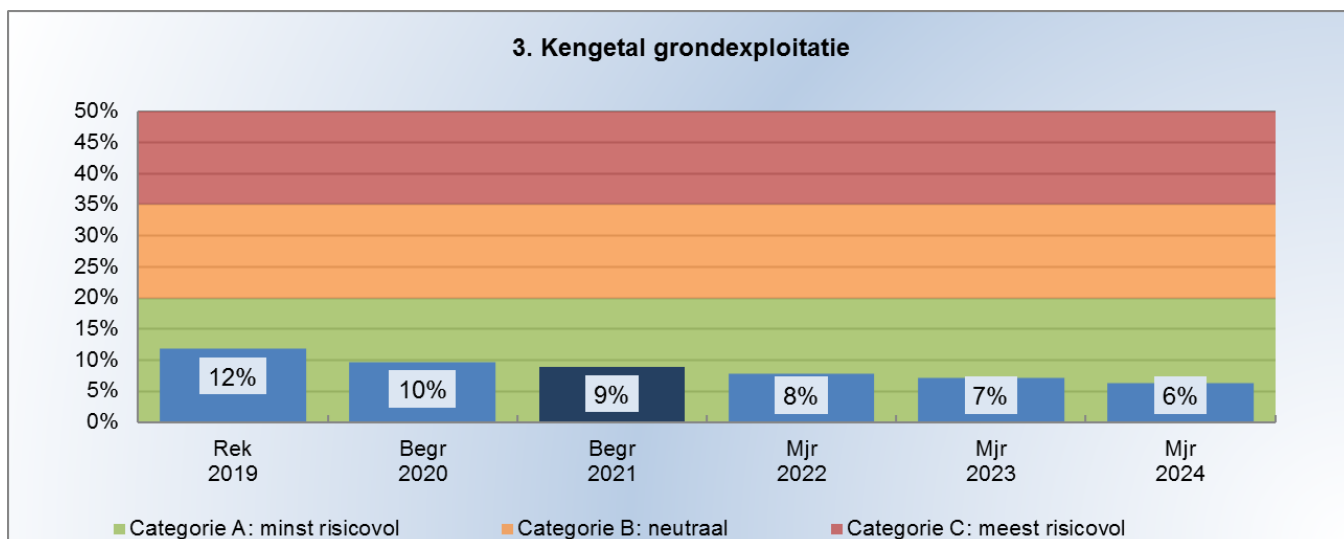
Voor 2021 wordt een solvabiliteitsratio verwacht van 18%, terwijl voor 2024 20% wordt gecalculeerd.

4.2.5.4. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de waarde van de (bouw-)gronden en het totaal aan (geraamde) baten en is indicatie van het risico. Hoe lager het percentage des te geringer het risico. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente. Als gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt de gemeente relatief een gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet deze worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. De VNG adviseert een norm van 10%.

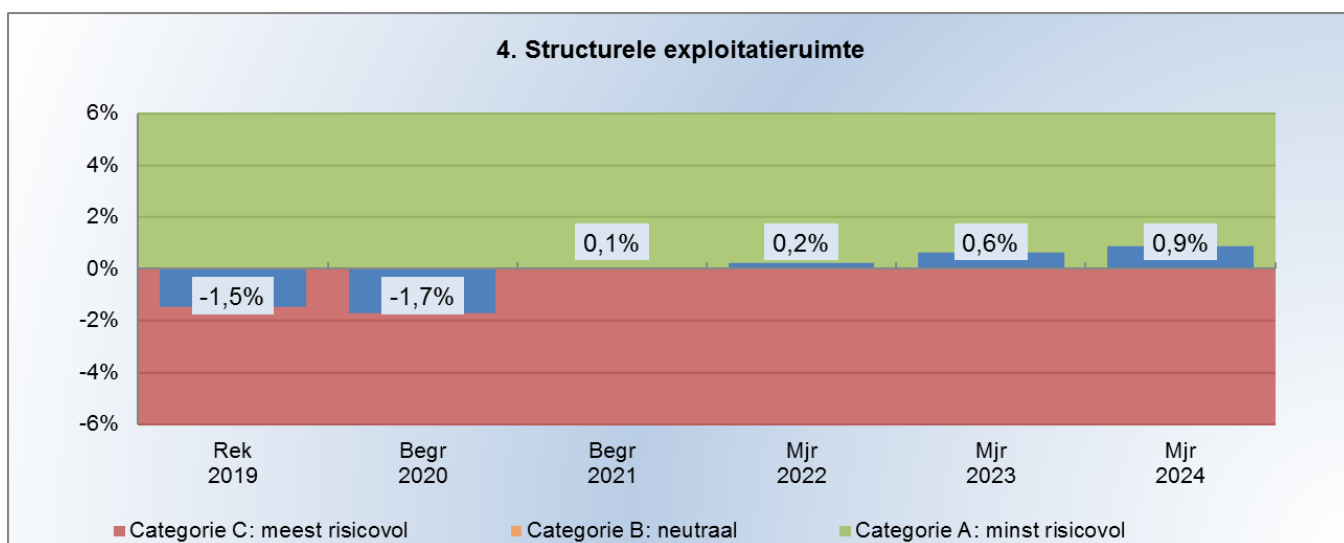
Er is een dalende tendens waar te nemen voor wat betreft de ontwikkeling van het kengetal. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van de voorraad bouwgrond. De gemeente Steenwijkerland voert namelijk een faciliterend grondbeleid, tenzij vanwege volkshuisvestings- en economische redenen actief grondbeleid gewenst is (zie paragraaf 4.8).

4.2.5.5. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele ruimte is. Hierbij wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten. Deze worden vergeleken met de totale baten van de gemeente. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende-zaakbelasting (ozb).

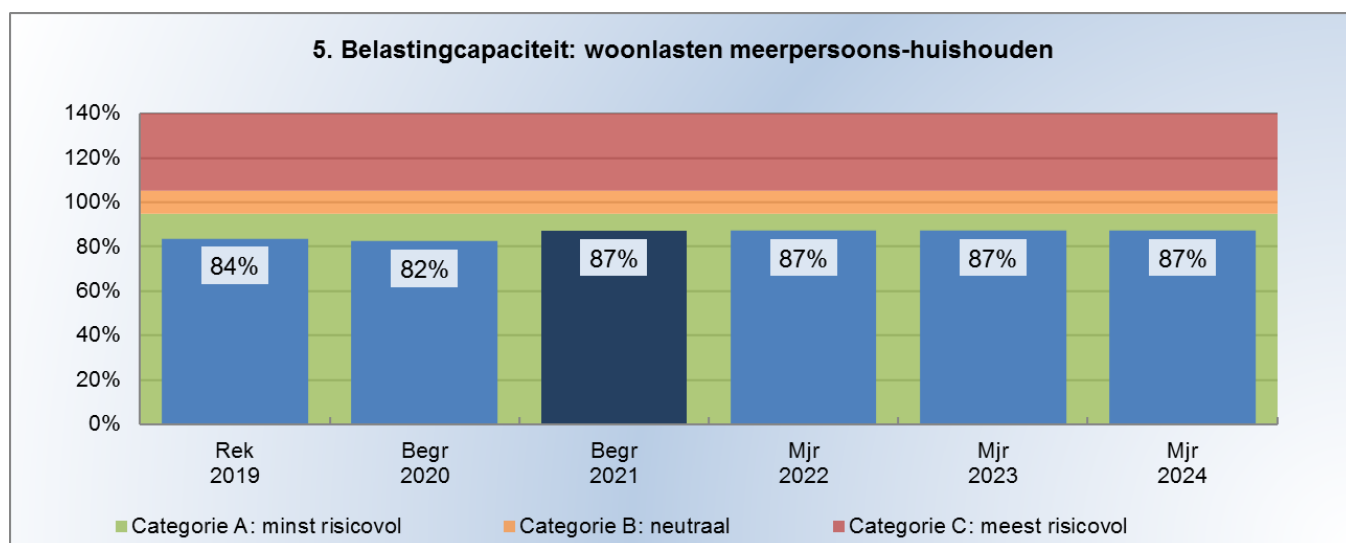
Zoals uit de navolgende grafiek blijkt verwachten wij voor de komende jaren dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten ter dekken. Overigens blijkt dit ook uit het overresultaat voor de verschillende planjaren. Tegelijkertijd is ons risicoprofiel gestegen en zal veel afhangen van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds vanaf 2022 en de ontwikkeling van de BUIG-gelden die we van het Rijk ontvangen.

4.2.5.6. Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of waarin er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing).

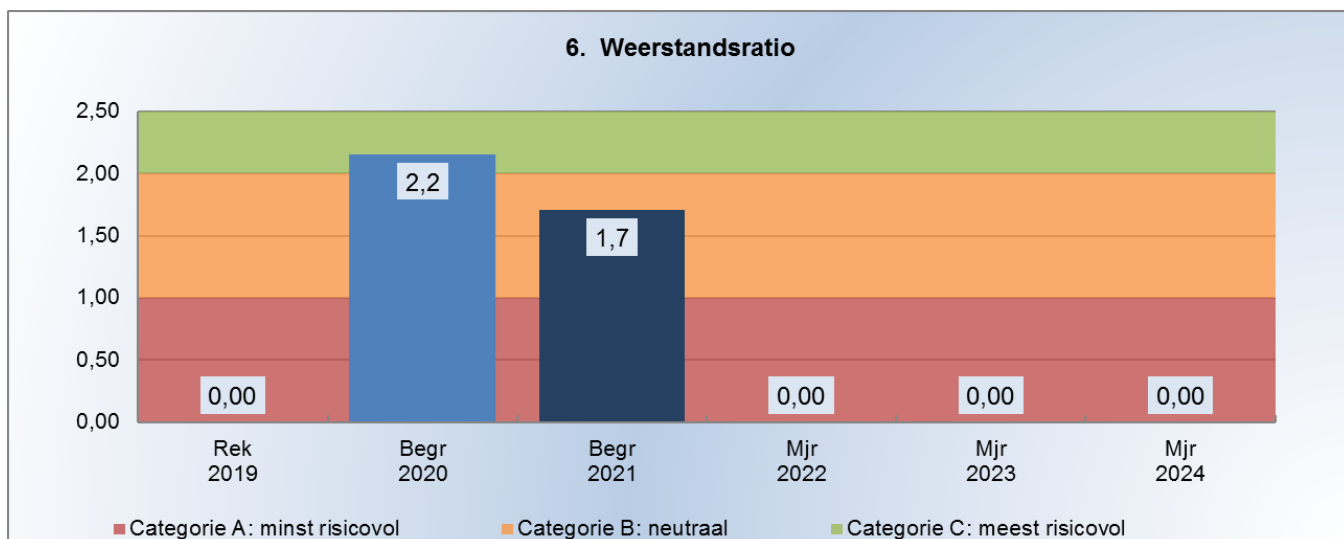
Het kengetal vergelijkt de woonlasten in jaar t met de landelijk gemiddelde woonlasten (COELO) in jaar (t-1). Voor 2021 komt dit cijfer uit op 87%. Wij gaan ervan uit dat de woonlasten (en daarmee de belastingcapaciteit) de komende jaren onder het landelijk gemiddelde zullen blijven. Dit hangt uiteraard in belangrijke mate af van de vraag of in het voorjaar van 2021 extra maatregelen aan de inkomstenskant noodzakelijk zijn (op basis van de gepresenteerde stelposten). Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijke gemiddelde liggen. Een belastingcapaciteit tussen de 95% en 105% wordt als neutraal beschouwd.

4.2.5.7. Weerstandratio

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De weerstandratio is een hulpmiddel waarbij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door alle reserves, tenzij er (juridische) verplichtingen zijn aangegeven, de stille reserves en eventuele onbenutte belastingcapaciteit. Deze wordt in eerste instantie op nul geraamd. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van de risico's, die de gemeente loopt. Voor de berekening worden omvang en kans van de risico's in een risicomodel ingevoerd. Bij de vaststelling van de 'Nota Weerstandvermogen en risicomanagement 2019' is afgesproken dat de signaleringswaarde voor de weerstandratio minimaal 1,0 is. Opgemerkt wordt dat deze waarde alleen betrekking heeft op de risico's die kwantificeerbaar zijn¹⁵.

¹⁵ De weerstandratio is vanaf het begrotingsjaar 2020 geïntroduceerd. Voor 2019 is geen cijfer beschikbaar. Voor de jaren 2022 tot en met 2024 zijn eveneens geen cijfers beschikbaar, omdat de uitkomsten sterk afhankelijk zijn van de ontwikkeling van het risicoprofiel, de ontwikkeling van de Algemene reserve – vaste buffer en de meerjarige ontwikkeling van de onbenutte belastingcapaciteit.

De verwachting is dat de weerstandsratio in 2020 en 2021 boven de 1 zal uitkomen¹⁶. Dit betekent dat de gemeente, zoals het er nu naar uitziet, in 2020 en 2021 over voldoende middelen zal beschikken om eventuele tegenvallers op te vangen. Bij de positieve verwachting van de ratio hoort een kanttekening. Niet alleen is de uitkomst in 2021 naar verwachting lager dan in 2020, we lopen ook meer financiële risico's als gemeente. Op dit moment is bij een groot aantal risico's het lastig om een inschatting te maken van de financiële impact als deze risico's zich daadwerkelijk voordoen. Bovendien zijn risico's aan veranderingen onderhevig en er kunnen zich in de komende periode weer nieuwe risico's voordoen. Kortom, het risicoprofiel van onze gemeente kan er de komende jaren heel anders uit zien. Indien nodig, zullen beheersmaatregelen worden genomen om de risico's te verminderen of het effect ervan te verkleinen. Mocht dat niet lukken, dan is het zaak de omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit op peil te krijgen en te houden.

Signaleringswaarden

De gezamenlijke provinciale toezichthouders en het Rijk hebben signaleringswaarden opgesteld voor de verplichte kengetallen. Zij hebben gekozen voor een indeling in drie categorieën. Waarbij kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en C het meest risicovol. In onderstaande tabel zijn de signaleringswaarden opgenomen.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Verplichte kengetallen			
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%
Overige kengetallen			
6. Weerstandsratio	> 2	1 - 2	< 1

¹⁶ Bij de berekening van de weerstandsratio is voor beide jaren uitgegaan van het ongewogen risicoprofiel van de gemeente. Als in plaats daarvan wordt gekozen voor het gewogen risico (bedrag x kans), dan zijn de uitkomsten voor de weerstandsratio aanzienlijk hoger dan geïllustreerd in de staafdiagram.

Samenvattend is het beeld van de kengetallen voor de gemeente Steenwijkerland de komende jaren als volgt:

Kengetallen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Verplichte kengetallen						
1a. Netto schuldquote	53%	72%	74%	71%	69%	63%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	45%	65%	67%	65%	63%	57%
2. Solvabiliteitsratio	33%	19%	18%	18%	19%	20%
3. Grondexploitatie	12%	10%	9%	8%	7%	6%
4. Structurele exploitatieruimte	-1,5%	-1,7%	0,1%	0,2%	0,6%	0,9%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	84%	82%	87%	87%	87%	87%
Overige kengetallen						
6. Weerstandratio		2,2	1,7			

'Beoordeling'

Op basis van de gepresenteerde kengetallen kan geconcludeerd worden dat de financiële positie van onze gemeente zorgelijk is. De schuldenlast is acceptabel. Uit de solvabiliteitsratio blijkt dat de gemeente moeilijker aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. De structurele exploitatieruimte is de komende jaren positief. Dit is met name een gevolg van het terugdringen van tekorten in het Sociaal Domein. De grondexploitaties zijn actueel en laten in totaliteit een positief resultaat zien. Voor een van de vijf verplichte kengetallen scoort de gemeente Steenwijkerland niet meer in het groene vlak in de getoonde grafieken. De solvabiliteitsratio 'scoort bruinrood'. Verder is de score van het niet verplichte kengetal weerstandratio ook oranje. Geconstateerd mag dan ook worden dat de financiële positie van de gemeente Steenwijkerland verslechtert.

Opgemerkt wordt dat de werkelijkheid, het kengetal solvabiliteit in de jaarrekening 2019 een positiever beeld laat zien. Dit komt vaker voor. In de begroting zijn investeringen opgenomen, inclusief de benodigde financiering. In de jaarrekening blijkt dan dat sommige investeringen achterblijven bij de planning.

4.3. Paragraaf Meerjaren auditplan

Per 1 januari 2019 is de geactualiseerde verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (artikel 213a van de Gemeentewet) door de raad vastgesteld. In deze verordening is vermeld dat het onderzoeksplan in de paragraaf bedrijfsvoering van de programmabegroting is opgenomen.

Begin 2019 is een geactualiseerd meerjaren auditplan vastgesteld. In dit plan zijn de te onderzoeken processen voor de periode 2019-2022 opgenomen en voorzien van een doelstelling en een planning. Tevens is per proces aangegeven of het onderzoek is gericht op de kwaliteit van de beheersing van het proces, de beoordeling van de doelmatigheid, (financiële) rechtmatigheid of een combinatie hiervan. In bijlage 3 zijn de te onderzoeken processen voor 2021 opgenomen.

4.4. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

4.4.1. Algemeen

De kapitaalgoederen van de gemeente zijn voorzieningen in de openbare ruimte waarvoor investeringen zijn gedaan. Het gaat hierbij om voorzieningen zoals wegen, groen, water, riolering en gebouwen. Het onderhoud aan deze voorzieningen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. Het onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Voor het goed onderhouden van de kapitaalgoederen zijn een aantal zaken belangrijk. Allereerst is het van belang dat bekend is wat moet worden onderhouden en wat de huidige staat van het onderhoud is. Hiervoor maakt de gemeente gebruik van een beheerpakket dat aan de hand van inventarisaties en inspecties in het veld up-to-date wordt gehouden. Vervolgens moet eenduidig bekend zijn wat het gewenste kwaliteitsniveau is. Dit is vastgelegd in de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR), die in 2007 door de gemeenteraad is vastgesteld, en in beleidsdocumenten die per onderdeel beschikbaar zijn. De uitwerking vindt plaats volgens de volgende stappen:

- Waar gaat het over (areaal)?;
- Wat zijn de doelstellingen (beleidskader)?;
- Wat zijn de financiële consequenties van deze doelstellingen?;
- Hoe zijn deze consequenties geborgd in de begroting?

4.4.2. Assetmanagement

Om de aansluiting van de activiteiten op het gebied van beheer en onderhoud met de bestuurlijke ambities en de wensen van de stakeholders te verbeteren en te borgen wordt gewerkt aan de implementatie van een assetmanagementsysteem op basis van NEN-ISO 55000. In onderstaande Roos, een figuur van het kennisportaal voor Assetmanagement 'IamPro', zijn de onderdelen van het systeem weergegeven. Het symbool staat voor het open karakter van het systeem. Het systeem is open in de zin van flexibel, maar ook in de zin van transparant en toegankelijk.

In de komende periode wordt gewerkt aan het ordenen en ontwikkelen van de verschillende activiteiten en documenten die relevant zijn voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte conform de Roos.

De implementatie van het assetmanagementsysteem vindt op een organische wijze plaats. Er wordt aan alle onderdelen tegelijkertijd gewerkt. Op natuurlijke momenten wordt een stap gezet in het vaststellen van een volgende ontwikkelfase van een onderdeel. Het vaststellen van nieuwe beleidsplannen zijn voorbeelden van dergelijke natuurlijke momenten.

Binnen het assetmanagementsysteem is een belangrijke plaats ingeruimd voor het Strategisch Assetmanagement Plan. In dit plan wordt een inhoudelijke en procesmatige vertaling gemaakt van de bestuurlijke ambities uit het collegeprogramma naar de activiteiten die nodig zijn om deze ambities waar te maken. In 2019 is door de raad de 'Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2019-2023' vastgesteld. Deze nota dient als kader voor de jaarlijkse paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

4.4.3 Door de raad vastgestelde beleids- en beheerplannen

Voor het op orde houden van de kapitaalgoederen binnen de openbare ruimte zijn door de raad beleids- en beheerplannen vastgesteld. Uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheerplannen en bijbehorende meerjarenplannen wordt jaarlijks een integrale financiële afweging gemaakt en vertaald in de meerjarenbegroting. Hierdoor ontstaat per planjaar een evenwichtig maatregelprogramma voor onderhoud en investeringen in de openbare ruimte.

4.4.3.1 Wegen

Areaal

Areaal Wegen	Aantal	%
• Asfalt	173	49
• Cementbeton	11	3
• Elementen	158	45
• Onverhard	12	3
	354	100

Beleidskaders

Het beleidskader voor onze wegen is vastgelegd in het beleidsplan 'Overwegen' (april 2017) en het beleidsplan 'Verkeer' (2017). Wij beschouwen ons uitgebreide, grotendeels historische, netwerk van wegen, paden en pleinen als een waardevol bezit en als een belangrijk middel om het dagelijkse woon-, werk- en recreatieve verkeer mogelijk te maken en veilig, efficiënt en duurzaam af te wikkelen. Het beleidsplan kent de thema's:

- Wegennet up to date,
- Onderhoud op maat,
- Inspirerend partnerschap.

Wij zien de inbreng van inwoners, ondernemers en partijen als uitgangspunt, óók voor onze wegbeheertaak. Opvolging van wettelijke (wegbeheer)taken en behoud/versterking van sociale-, milieu en kapitaalswaarde ('People, Planet, Profit') zijn daarbij essentiële randvoorwaarden. Wij richten onze wegbeheertaak daarom vraag gestuurd, risicobewust en gebiedsgericht in. Voor het wegenonderhoud heeft de raad ingestemd met het kwaliteitsniveau 'basis'. Hierbij wordt het risicoprofiel 'laag' aangehouden.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het beleidsplan 'Overwegen' zijn de financiële consequenties van het vastgestelde kwaliteitsniveau berekend.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Met het vaststellen van het beleidskader 'Overwegen' in 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het benodigde wegebudget voor het kwaliteitsniveau 'basis' en besloten tot het instellen van een voorziening. De benodigde bedragen voor levensduur verlengende maatregelen zijn beschikbaar gesteld op onderhoudsniveau 'basis'. De benodigde bedragen voor investeringen in bermverhardingen zijn in eerste instantie beschikbaar gesteld op onderhoudsniveau 'beperkt basis'. Bij de Programmabegroting 2021-2024 zijn op basis van een motie van de raad de benodigde middelen beschikbaar gesteld voor investeringen in bermverhardingen voor onderhoudsniveau basis. Dit is met ingang van het jaar 2022. De vertaling van deze motie heeft nog niet in onderstaande tabel plaatsgevonden. Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000						
Wegen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Dagelijks beheer	280	272	272	272	272	272
Groot onderhoud	579	2.681	697	734	2.222	751
Bijdragen en investeringen	74	123	187	142	142	514
Investeringen bermverharding	68	858	404	404	404	536
Totaal	1.001	3.934	1.560	1.552	3.040	2.073

4.4.3.2. Openbare verlichting

Areaal

Areaal Openbare Verlichting	Aantal	Eenheid
• Lichtmasten	11.000	stuks

Beleidskader

Uitgangspunt voor het beleidsplan Openbaar Licht (2017) is 'donkerte'. 'Even dimmen graag' is het devies. De volgende ambities zijn in dit beleidsplan benoemd: de veiligheid van inwoners staat voorop, ruimte voor donkerte en duurzaamheid. Communicatie over openbare verlichting is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

In het gekozen scenario 'beperkt basis' wordt enige achterstand in de vervanging geaccepteerd. Er wordt in de komende 12 jaar 80% van de openbare verlichting vervangen. In de vervanging voor 2018 en 2019 is niet gekort omdat hier de oudste onderdelen met grotere risico's (achterstand) wordt vervangen. Dat betekent dat in deze jaren het niveau basis is aangehouden. Bij de Programmabegroting 2021-2024 zijn op basis van een motie van de raad de benodigde middelen beschikbaar gesteld voor het onderhoudsniveau basis. Dit is met ingang van het boekjaar 2022. De vertaling van deze motie heeft nog niet in onderstaande tabel plaatsgevonden.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Door de grootschalige vervanging van masten en armaturen wordt bespaard op de onderhoudskosten. In 2021 is daarom het budget bijgesteld naar € 200.000. In 2029 zijn de onderhoudskosten afgenomen tot € 188.000.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Voor het dagelijks onderhoud is in 2021 een bedrag van € 200.000 beschikbaar. Dit loopt terug naar € 191.000 in 2024. Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000

Openbare verlichting	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Onderhoud	217	200	198	194	194	191
Energie	173	203	200	198	198	195
Investerings armaturen	210	522	219	249	261	290
Investerings masten	9	424	113	193	62	396
Totaal	609	1.349	730	834	715	1.072

4.4.3.3. Riolering

Areaal

Areaal Riool	Aantal	Eenheid
• Vrijerval riolering	420	km
• Persleiding	61	km
• Drukriolering	341	km
• Gemalen	144	stuks
• Randvoorzieningen	12	stuks
• Minigemalen	1.150	stuks

Beleidskader

De beleidskaders voor de riolering zijn vastgesteld in het 'Watertakenplan Fluvius 2016-2021', dat is opgesteld met het waterschap Drents Overijsselse Delta en de zes inliggende gemeenten van het beheergebied 'Reest & Wieden'. Voor de gemeentelijke watertaken zijn een vijftal bestuurlijke doelen gedefinieerd:

1. Risico's voor de volksgezondheid door aanraking met schadelijke stoffen en geuroverlast maximaal beperken.
2. Beperk wateroverlast door water op straat en beperk overstroming maximaal.
3. Beperk hinder door falen van riolen en door verstopping of werkzaamheden.
4. Zorg voor goede oppervlaktewaterkwaliteit, voer zo weinig mogelijk schoon water af naar de zuivering.
5. De klant staat voorop. Aantal klachten zit onder het landelijk gemiddelde.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

In het watertakenplan is niet alleen het beleidskader vastgelegd, maar zijn ook de financiële consequenties bepaald. Per jaar worden de concrete plannen die gebaseerd zijn op het watertakenplan opgenomen in het 'Uitvoeringsplan Openbare Ruimte'.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De financiële consequenties van het watertakenplan zijn een op een verwerkt in de Programmabegroting 2020-2023. Naast de kosten voor riolering zijn er ook kosten voor stedelijk water die bij de rioolheffing worden betrokken. Deze kosten worden vermeld bij het onderdeel water. De (globale) opbouw van het budget riolering is in onderstaande tabel weergegeven.

bedragen x € 1.000

Riolering	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Algemeen	442	435	485	583	659	741
Onderzoek	208	182	182	182	182	182
Planvorming	40	153	153	133	133	133
Onderhoud	584	541	539	539	539	539
Investerings	-	1.845	1.579	2.567	1.400	1.980
Totaal	1.274	3.156	2.938	4.004	2.913	3.575

4.4.3.4. Water & Kunstwerken

Areaal

Areaal Kunstwerken	Aantal	Eenheid
• Kunstwerken (bruggen, steigers en voorzieningen)	335	stuks
• Havens	11	stuks
• Beschoeiing	ca. 120	km

Areaal Water	Aantal	Eenheid
• Watergangen stedelijk gebied	46	km
• Niet schouwsloten	119	km
• Schouwsloten	207	km
• Greppels	100	km
• Duikers	1.500	stuks

Beleidskader

Het gewenste kwaliteitsniveau van de water- en kunstwerken in de gemeente is vastgelegd in diverse beleidsnota's en plannen. De volgende documenten liggen ten grondslag aan het nagestreefde kwaliteitsniveau:

- Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland 2016-2020;
- Beleidsplan Oeververbindingen Steenwijkerland 2017-2021;
- Watertakenplan Fluvius 2016-2021.

In 2015 is het 'Beleidsplan oeverconstructies 2016-2020' vastgesteld. In dit beleidsplan is op basis van voor- en nadelen van verschillende scenario's gekozen voor een variant waarbij, daar waar beschoeiing echt nodig is, bij vervanging gekozen wordt voor kunststof. Dit is een duurzaam en financieel gunstig scenario. Voor de oeverconstructies is gekozen voor kwaliteitsniveau 'basis'. Eind 2020 wordt het 'Beleidsplan oeverconstructies 2021-2026' naar verwachting door uw raad vastgesteld. Met de vertaling van dit beleidsplan is in de cijfers reeds rekening gehouden (zie paragraaf 3.6; Bestedingsplan 2021-2024).

In 2017 is een nieuw 'Beleidsplan oeververbindingen 2017-2021' vastgesteld. Oeververbindingen worden ook wel civiele kunstwerken genoemd en vormen een belangrijke categorie binnen de kapitaalgoederen. Onder oeververbindingen wordt onder andere verstaan: (beweegbare) bruggen, viaducten en tunnels. Dit beleidsplan heeft als doel om als leidraad te fungeren voor het doelmatig en planmatig beheren van de oeververbindingen. Het geeft handvatten voor het beheer en onderhoud en zet de lijn uit voor de komende jaren.

Er is gekozen voor het kwaliteitsniveau 'beperkt basis'. Bij de Programmabegroting 2021-2024 zijn op basis van een motie van de raad de benodigde middelen beschikbaar gesteld voor het onderhoudsniveau basis. Dit is met ingang van het boekjaar 2022. De vertaling van deze motie heeft nog niet in onderstaande tabel plaatsgevonden. Ten aanzien van de recreatieve voorzieningen geldt dat er in 2020 geen beleidswijzigingen zijn te verwachten in het kader van beheer en onderhoud.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Oeverconstructies

Het vastgestelde onderhoudsniveau voor de oeverconstructies op basis van het 'Beleidsplan Oeverconstructies 2021-2026' betekent dat er een budget benodigd is voor deze periode van € 605.500 waarvan € 498.750 bestaat uit vervangingen en € 106.750 uit planmatig onderhoud.

Oeververbindingen

De gemeenteraad heeft bij de behandeling van de PPN in het voorjaar van 2017 gekozen voor het budget passend bij de optie 'beperkt basis' voor wat betreft het beleidsplan Oeververbindingen. In het 'Beleidsplan Oeververbindingen 2017-2021' wordt onderscheid gemaakt tussen het onderhoud en het vervangen van de oeververbindingen. Voor het niveau 'beperkt basis' is een budget benodigd van € 400.000. In het beleidsplan oeververbindingen wordt aangegeven dat in de komende jaren 67 bruggen aan vervanging toe zijn. Hiervoor wordt vanaf 2018 gedurende 5 jaar € 538.000 per jaar gevraagd. Het gevraagde budget op basis van beperkt basis is beschikbaar. Bij de Programmabegroting 2021-2024 zijn op basis van een motie van de raad de benodigde middelen beschikbaar gesteld voor het onderhoudsniveau basis. Dit is met ingang van het boekjaar 2022. Het betekent dat er voor onderhoud extra geld beschikbaar komt en dat de investeringen over 30 jaar worden afgeschreven in plaats van 50 jaar. De vertaling van deze motie heeft nog niet in onderstaande tabel plaats gevonden.

Water

Voor wat betreft de baggeropgave is op basis van het 'Watertakenplan Fluvius 2016-2021' een budget benodigd van € 950.000. Binnen de gemeentelijke begroting is een bedrag beschikbaar van € 475.000. Voor het overige deel wordt samen met de andere waterbeheerders in het gebied getracht om door middel van slim en integraal aan te besteden het gekozen onderhoudsniveau te realiseren. Voor het maaien en onderhouden van sloten is in zijn totaliteit een bedrag benodigd van € 280.000 waarvan € 164.000 gerelateerd is aan schouwsloten. Het overige deel is meer gerelateerd aan het maaien van bermen en bermmaaisel. Momenteel zijn we in overleg met het waterschap over de overdracht van een deel van het stedelijk water met de daarbij behorende financiële consequenties.

Jachthavens en Recreatieve vijvers

Voor wat betreft jachthavens geldt dat er wordt gewerkt met een onderhoudsbudget van ca. € 50.000. Voor de recreatieve vijvers geldt eveneens dat er wordt gewerkt met een onderhoudsbudget van ca. € 60.000.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000						
Water en kunstwerken	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Onderhoud jachthavens	84	49	49	49	49	49
Onderhoud recreatieve vijvers	55	60	60	60	60	60
Onderhoud bruggen	576	575	575	575	575	575
Beschoeiingen	284	196	253	253	253	253
Baggeren	12	475	475	475	475	475
Schouwsloten	196	164	164	164	164	164
Investeringen bruggen	204	713	538	538	-	-
Investeringen beschoeiingen	471	50	499	499	499	499
Totaal	1.882	2.282	2.613	2.613	2.075	2.075

4.4.3.5 Openbaar groen en speelvoorzieningen

Areaal

Areaal Groen- en speelvoorzieningen	Aantal	Eenheid
• Bomen	34.000	stuks
• Gazon	100	ha
• Extensief beheerd gras	84	ha
• Bermen	258	ha
• Hagen	33.000	m2
• Plantsoen	16	ha
• Landschappelijk groen (bos en houtwallen)	91	ha
• Speelplekken	184	stuks

Beleidskader

Openbaar groen heeft betrekking op boombeheer, plantsoenbeheer, maaibeheer en dierenweides. Hierbij zijn de volgende nota's en plannen van belang:

- De Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR);
- Beleidsnota Groen en Meerjarenprogramma Groen (MJP Groen), 2011-2014;
- Kwaliteitshandboek onderhoud openbare ruimte Gemeente Steenwijkerland.

Voor de speelvoorzieningen zijn de volgende nota's van belang:

- Speelplekkenbeleid (2009);
- Meerjarenplan Spelen (2014-2017).

In de beleidsnota Groen worden de beheerambities met betrekking tot het groen beschreven. Een basis onderhoudsniveau is daarbij het uitgangspunt. Naast het dagelijks beheer zijn er ambities op het gebied van duurzaamheid, streekeigen beplanting en een schone, hele en veilige omgeving. Het Meerjarenprogramma Groen geeft aan hoe aan deze ambitie de komende jaren invulling wordt gegeven.

In 2014 heeft de gemeenteraad op basis van een evaluatie besloten om de lijn van het speelplekkenbeleid uit 2009 ('Plekken om (mee) te spelen') te continueren. In dit plan is vastgesteld dat de gemeente spelen en bewegen stimuleert en dat daarvoor voldoende speelruimte aangeboden wordt. Het onderhoud van de speelvoorzieningen wordt op het basisniveau van 'schoon heel en veilig' uitgevoerd.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Binnen de budgetten van groen zijn er middelen beschikbaar om onderhoud uit te voeren aan de diverse groenobjecten. Er is onderscheid gemaakt in middelen voor onderhoud van openbaar groen, bermenonderhoud, bomenonderhoud en extensief maaien. Het grootste deel van het onderhoudsbudget wordt besteed aan het integrale onderhoudsbestek voor de openbare ruimte. In dit bestek is het verzorgend onderhoud in de openbare ruimte opgenomen. Dit bestek wordt door de Noordwestgroep uitgevoerd in opdracht van de gemeente.

In het Meerjarenplan Spelen is voor een periode van 10 jaren becijferd hoeveel geld er nodig is om op het vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren. Hierop is in het kader van de 'herprioritering' een bedrag van € 20.000 ingeleverd. In onderstaande tabel zijn de bedragen voor de komende vier jaren weergegeven.

bedragen x € 1.000

Speelvoorzieningen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Onderhoud speelvoorzieningen	195	106	106	106	106	106
Investerings speelvoorzieningen	-	100	73	72	207	109
Totaal	195	206	179	178	313	215

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000

Openbaar groen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Onderhoud groen	420	462	419	419	419	419
Onderhoud bermen	320	316	316	316	316	316
Onderhoud groen Noordwestgroep	641	659	659	659	659	659
Onderhoud bomen	372	190	154	154	154	154
Extensief maaien gras	32	31	31	31	31	31
Onderhoud groen begraafplaatsen	26	20	20	20	20	20
Totaal	1.811	1.678	1.599	1.599	1.599	1.599

4.4.3.6. Gebouwen

Areaal

Hieronder is een overzicht gegeven van de verschillende gebouwen die door de gemeente worden beheerd:

Areaal Gemeentelijke gebouwen	Aantal	Eenheid
• Binnensport accommodaties	8	stuks
• Buitensport accommodaties	15	stuks
• Gemeentelijke panden	1	stuks
• Werkplaatsen	2	stuks
• Brandweer	6	stuks
• Musea	5	stuks
• Wijkgebouwen	3	stuks
• Peuterspeelzalen	3	stuks
• Jeugdhonken	2	stuks
• Begraafplaatsen	16	stuks
• Woningen	2	stuks
• Recreatie	12	stuks
• MFC	1	stuks
• Theater	1	stuks
• Overige panden	42	stuks
• Zwembaden	3	stuks

Beleidskader

Van de gebouwen die de gemeente in onderhoud heeft zijn onderhoudsplannen opgesteld. Hierin is het te verrichten onderhoud voor meerdere jaren vastgelegd inclusief de onderhoudskosten waarmee rekening moet worden gehouden. Uitgegaan wordt van drie categorieën onderhoud. Het klachtenonderhoud betreft dagelijks

voorkomende calamiteiten en storingen. Daarnaast is er het onderhoud waarvoor servicecontracten zijn afgesloten. Dit betreft voornamelijk technische installaties. Tenslotte is er het planmatig onderhoud.

Uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties

Op basis van bovengenoemde onderhoudsplannen is voor de periode van 2020–2029 een 'Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed' opgesteld. Deze plannen worden ieder jaar bij de jaarrekening geactualiseerd. Bij de laatste actualisatie is becijferd dat de jaarlijkse kosten aan planmatig onderhoud gemiddeld € 966.000 bedragen. Uitbreidingen en duurzame maatregelen vallen buiten dit planmatig onderhoud en vergen afzonderlijke investeringen.

Vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het 'Meerjarenplan Maatschappelijk Vastgoed' is verwerkt in de begroting. De maatregelen voor 2021 worden vastgelegd in het 'Uitvoeringsplan Maatschappelijk Vastgoed 2021'. Voor het maatschappelijk vastgoed is een voorziening ingesteld. Bij de jaarrekening wordt ieder jaar beoordeeld of er voldoende budget is. Dit tekort/overschot wordt verwerkt in de jaarrekening.

Onderstaand zijn de bedragen weergegeven die de komende jaren beschikbaar zijn:

bedragen x € 1.000						
Gebouwen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Onderhoud maatschappelijk vastgoed	1.121	1.312	814	1.019	879	811
Investeringen maatschappelijk vastgoed	-	209	252	110	740	384
Totaal	1.121	1.521	1.066	1.129	1.619	1.195

4.5. Paragraaf Financiering

In de paragraaf financiering lichten we de financieringsfunctie van de gemeente Steenwijkerland voor de jaren 2021-2024 toe. We gaan in op zowel de algemene ontwikkelingen als de ontwikkelingen in onze gemeente. De algemene ontwikkelingen betreffen de renteontwikkelingen en de wet- en regelgeving. De specifieke ontwikkelingen omvatten de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente.

Conclusies

- Geen stijging langlopende rente verwacht;
- Rente-omslagpercentage in 2021 en verder verlaagd van 1,25% naar 1%;
- Rente grondexploitatie in 2021 en verder verlaagd van 1% naar 0,75%.

Ambitie

Het doel is een optimale financiering van de gemeentelijke inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn. Om dit goed uit te voeren, wordt gekeken naar de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) en het financieringsstatuut.

Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

1. Er is voldoende financiering op korte en lange termijn; zodoende kunnen wij te allen tijde aan onze betaalverplichtingen voldoen.
2. De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt. Te denken valt onder andere aan renterisico's, koersrisico's en debiteuren-/crediteurenrisico's.
3. De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
4. De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Onze inzet

We maken onderscheid tussen financiering en dekking. Bij financiering gaat het om de vraag hoe we aan onze financiële middelen komen (bijvoorbeeld door verkoop van gronden of door het aangaan van geldleningen). Bij dekking gaat het om de vraag hoe we de middelen kunnen aanwenden om de begroting sluitend te houden (bijvoorbeeld opbrengst uitkering gemeentefonds en belastingopbrengsten).

De uitvoering van het financieringsbeleid vindt plaats binnen de kaders van de Wet fido en de Wet Hof. Om vooral de financieringsrisico's te beperken, staan in de Wet fido twee instrumenten genoemd, te weten de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk moeten worden afgesloten met het risico van snel oplopende rentelasten.

Met behulp van de renterisiconorm wordt bepaald wel renterisico de gemeente loopt op haar vaste schuld (leningen met een looptijd langer dan één jaar). De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen.

Op een begrotingstotaal van € 129 miljoen in 2021 bedraagt de renterisiconorm voor onze gemeente € 25,8 miljoen. In 2021 vindt voor een bedrag van € 4,1 miljoen aan aflossingen van bestaande leningen plaats. We kunnen nog een nieuwe lening aantrekken voor een bedrag van € 15,7 miljoen.

bedragen x € 1.000				
Renterisiconorm	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Renterisico vaste schulden				
Renteherzieningen (o/g)	6.000	835	-	-
Betaalde aflossingen	4.063	4.001	3.921	3.704
Renterisico vaste schulden	10.063	4.836	3.921	3.704
Toegestane renterisico norm				
Omvang begroting (=grondslag)	129.022	129.170	127.063	126.139
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20%	20%	20%	20%
Toegestane renterisiconorm	25.804	25.834	25.413	25.228
Toets renterisico norm				
Ruimte onder renterisiconorm	15.741	20.998	21.492	21.524
Overschrijding renterisiconorm				

Kasgeldlimiet

In verband met het beperken van renterisico's op de korte schuld moeten gemeenten voldoen aan de kasgeldlimiet. Dit betekent dat de korte schuld voor gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal (lasten) mag bedragen. De korte schuld bestaat uit de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rente typische looptijd korter dan één jaar en de schuld op de rekening-courant. Deze opgenomen gelden zijn bedoeld voor het financieren van lopende uitgaven. Voor de gemeente Steenwijkerland bedraagt de limiet in 2021 afgerond € 11 miljoen. De intentie is om de kasgeldlimiet optimaal te benutten. Dit omdat voor opgenomen kasgeldleningen de laatste tijd zelfs een rentevergoeding wordt ontvangen en dus goedkoper is dan het aantrekken van een langlopende geldlening. In verband met regelgeving is het niet toegestaan om meer dan 2 kwartalen achter elkaar gebruik te maken van kasgeld.

Debiteuren-/crediteurenrisico

Onder debiteurenrisico wordt hier verstaan het risico dat uitgezette geldleningen niet worden terugontvangen van marktpartijen.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten en daalt de staatsschuld. Schatkistbankieren is ingevoerd voor gemeente, provincies, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit heeft een positief effect op de omvang van de EMU-schuld. Depositatarieven en inleentarieven worden geharmoniseerd. De gemeente krijgt een rente vergoed die gelijk is aan de rente die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Op dit moment bedraagt dat rentepercentage 0%.

De Wet biedt, onder bepaalde voorwaarden, (lagere) overheden de mogelijkheid elkaar leningen te verstrekken. Dit kan voor beide partijen leiden tot gunstige rentecondities. Uit oogpunt van doelmatigheid is in de Wet een drempelbedrag opgenomen. Hiermee kan een bepaald bedrag buiten de schatkist worden gehouden. Tot een begrotingstotaal van € 500 miljoen is het drempelbedrag bepaald op 0,75% met een minimum van € 250.000. Voor begrotingstotalen boven € 500 miljoen geldt een additionele drempel van 0,2% over dat deel dat de € 500 miljoen overstijgt. Voor de gemeente Steenwijkerland geldt als drempel voor 2021 0,75% van € 129,022 miljoen, ofwel € 0,968 miljoen. Wij mogen dus een positief rekening-courantsaldo hebben van € 0,968 miljoen, voordat deze middelen worden afgeroomd aan de schatkist. Gelet op onze rekening-courantpositie en de geraamde

financieringsbehoefte gaan wij ervan uit dat we in 2021 slechts zeer incidenteel gebruik zullen maken van schatkistbankieren.

Leningenportefeuille

In de gemeente Steenwijkerland werken we met totaalfinanciering. Dit houdt dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investerings worden gefinancierd vanuit het totaal van eigen vermogen (reserves) en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Bij projecten van grote omvang kan het zijn dat het systeem van totaalfinanciering wordt losgelaten. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld een project waarbij er sprake is van een verschil tussen juridisch en economisch eigenaar van een activa.

Van 2 leningen is per 1 juli 2020 het rentepercentage herzien. Het rentepercentage wordt aangepast van 3,3% naar 0,25%. Verder is bij deze leningen gekozen voor lineaire aflossing in plaats van aflossing op basis van annuïteit. Per 1 november 2020 en 1 april 2021 gaan we 2 leningen vervroegd aflossen. Deze leningen hebben op dit moment een rentepercentage van 3,1% en 4,14%. Verder wordt bij 1 lening per 1 februari 2021 het rentepercentage op ons verzoek aangepast. Voordeel van deze aanpassing is dat we van een rentepercentage van 3,95% naar 0,29% gaan. Met deze acties hopen we een positieve bijdrage te kunnen leveren aan het verbeteren van het begrotingssaldo.

bedragen x € 1.000				
Ontwikkeling leningenportefeuille o/g	2021	2022	2023	2024
Schuldrestant per 1 januari	61.598	57.171	53.170	49.249
Nieuw aangetrokken leningen	-	-	-	-
Extra aflossingen	364			
Reguliere aflossingen	4.063	4.001	3.921	3.704
Schuldrestant per 31 december	57.171	53.170	49.249	45.545
Verschuldigde rente	1.274	1.146	1.052	963
Gemiddeld rentepercentage	2,23%	2,16%	2,14%	2,11%

In het overzicht zijn meegenomen de opgenomen leningen, die zijn doorgesluisd naar woningcorporatie Wetland Wonen Groep. De restschuld van deze doorgesluisde leningen bedraagt per 1 januari 2021 € 5,029 miljoen. Alle leningen zijn opgenomen bij de BNG Bank. In 2021 moet een totaalbedrag van circa € 1,274 miljoen worden betaald wegens verschuldigde rentekosten. Dit is inclusief de rentelasten van afgerond € 0,208 miljoen voor de doorgesluisde leningen aan Wetland Wonen. Wij lopen een risico als de woningcorporatie haar betalingsverplichtingen niet nakomt. Het Waarborgfonds Sociale Woningen staat garant voor de betalingen van rente en aflossingen van 7 van de 8 verstrekte leningen.

Rentetoerekening

Sinds 2018 wordt de rekenrente volgens een vaste formule berekend en kan deze niet meer vrij worden bepaald. De invloed op het renteresultaat is vanaf dat moment beperkt tot de keuze om wel of geen rente over het eigen vermogen te berekenen. De omvang van de rente die over het eigen vermogen mag worden berekend, is met ingang van de begroting 2017 gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over haar extern aangetrokken leningen betaalt.

bedragen x € 1.000

Renteschema		Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(-)	- 1.765	- 1.532	- 1.355
b. Externe rentebaten (idem)	(+)	369	266	229
Saldo rentelasten en rentebaten		- 1.396	- 1.266	- 1.125
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	178	149	94
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	- 241	- 225	- 208
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= project-financiering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(-)	241	225	208
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		- 1.218	- 1.117	- 1.032
d1. Rente over eigen vermogen	(-)	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(-)	-	-	-
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente		- 1.218	- 1.117	- 1.032
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	(+)	1.543	1.315	1.169
Renteresultaat op het taakveld treasury		325	198	137

Kredietrisico's

Dit is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen, c.q. publieke instellingen die in voorkomende gevallen in financiële problemen kunnen komen. Onze gemeente heeft naar verwachting in het begrotingsjaar 2021 in beperkte mate te maken met kredietrisico's. De totale omvang van deze leningen per 1-1-2021 bedraagt afgerond € 6,4 miljoen. De ontwikkeling van de verstrekte leningenportefeuille ziet er als volgt uit.

bedragen x € 1.000

Verstrekte leningen	2021	2022	2023	2024
Vitens N.V.	264	-	-	-
Stichting roeiaccommodatie 't Diep	17	12	6	-
Wetland Wonen Groep	5.029	4.594	4.193	3.783
N.V. Rova Holding	1.011	1.011	1.011	1.011
Div. verstrekte hypotheekleningen gemeentepersoneel	29	22	15	8
Totaal verstrekte leningen	6.350	5.638	5.225	4.801
Rentevergoeding	295	275	258	243
Gemiddeld rentepercentage	4,65%	4,88%	4,94%	5,06%

Voor 2021 is een rentevergoeding van afgerond € 0,295 mln. begroot. Hieronder volgt een korte samenvatting.

bedragen x € 1.000

Ontvangen rente	Begroting 2021
Vitens N.V.	6
Stichting roeiaccommodatie 't Diep	0
Wetland Wonen Groep	208
N.V. Rova Holding	81
Div. verstrekte hypotheek gemeentepersoneel	0
Totaal ontvangen rente	295

Liquiditeitsplanning

De planning van de liquiditeiten heeft betrekking op toekomstige inkomsten en uitgaven van de gemeente. Voor het opstellen van deze planning is het nodig dat er een liquiditeitsprognose wordt gemaakt. In deze prognose worden de ontvangsten en uitgaven in een bepaalde periode vermeld. Dit leidt tot een verwachting van de benodigde liquiditeit. De Wet Fido stelt eisen aan het actief beheren van toekomstige renterisico's. De gemeente wordt daarom gedwongen om een systematische planning hiervoor te ontwikkelen en bij te houden.

Financiering

Binnen de gemeente wordt een omslagrente in rekening gebracht bij de investeringen en de projecten van 1,00%.

Financieringspositie

De financieringspositie geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte, rekening houdend met de investeringen en beschikbare interne en externe middelen. De interne financiering vindt plaats in de vorm van de ten laste van de exploitatierekening gebrachte afschrijvingen en in de vorm van eigen vermogen (reserves). Voor de externe financiering wordt een beroep gedaan op de geld- en kapitaalmarkt. De boekwaarde van de investeringen wordt per 1 januari 2021 geraamd op afgerond € 135 miljoen.

bedragen x € 1.000

Financieringsbehoefte	01-01-2021	01-01-2022	01-01-2023	01-01-2024
Boekwaarde				
Boekwaarde vaste activa incl. voorraden	125.187	121.202	118.639	115.007
Boekwaarde leningen u/g	10.198	9.487	9.073	8.650
Totaal boekwaarde	135.386	130.690	127.713	123.657
Aanwezige financieringsmiddelen				
Eigen vermogen				
Algemene reserves	20.456	18.653	17.244	17.168
Bestemmingsreserves	9.552	9.452	9.402	9.402
Totaal eigen vermogen	30.008	28.105	26.646	26.570
Vreemd vermogen				
Voorzieningen	9.893	10.528	10.784	9.638
Langlopende leningen	61.765	57.171	53.170	49.249
Totaal vreemd vermogen	71.658	67.699	63.954	58.888
Totaal financieringsmiddelen	101.666	95.804	90.601	85.457
Financieringstekort (-/-) c.q. overschot (+/+)	- 33.720	- 34.885	- 37.112	- 38.200

Financieringstekort

Bij de aanvang van dit begrotingsjaar ramen wij een financieringstekort van afgerond € 34 miljoen. Dit tekort ontstaat doordat de som van de reserves en voorzieningen en de opgenomen geldleningen per 1 januari 2021 lager is dan de boekwaarde van de investeringen per 1 januari 2021.

Rentevisie

De rentevisie is gebaseerd op de meest actuele ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt. Wij maken daarbij onder andere gebruik van de renteprognose en berichtgeving van de BNG Bank. De afgelopen jaren kenmerkt zich door een kapitaalmarkt met voortdurend aanhoudende lage quotes. De matige mondiale economische ontwikkelingen, gekoppeld aan onzekere tijden binnen de Eurozone hebben ertoe geleid dat de rente een historisch laag niveau heeft bereikt en al langere tijd aanhoudt. Wij houden voor het consolideren van onze liquiditeitspositie bij het aantrekken van eventuele langlopende leningen rekening met een rentepercentage van 0,3%. De uitbraak van het coronavirus Covid-19 heeft dit jaar geleid tot een mondiale recessie. De wereldeconomie zal in 2020 met ca. 3,5% krimpen. In 2021 wordt een geleidelijk economisch herstel verwacht. In de meeste westerse landen lijkt het virus onder controle gekomen. De overheden zijn overgegaan tot een geleidelijke versoepeling van de beperkende maatregelen. Regels met betrekking tot afstand houden en hygiëne blijven evenwel in de meeste landen van kracht. De bedrijvigheid zal in de loop van het jaar aantrekken. Een volledig economisch herstel is echter pas mogelijk, indien er een vaccin of medicijn beschikbaar is.

Relatiebeheer

Evenals voorgaande jaren is de BNG onze huisbankier. Nagenoeg alle transacties vinden plaats via deze bank. Medio 2020 is de dienstverleningsovereenkomst gewijzigd. Hierin is geregeld dat wij tot een bedrag van € 12 miljoen “rood” mogen staan. Recente Europese regelgeving (de Benchmarkverordening) vereist verder van basisrentes dat zij robuust en betrouwbaar zijn. Daarom zijn er nieuwe regels ontwikkeld om de wijze waarop basisrentes worden vastgesteld te verbeteren. Basisrentes moeten meer op basis van transacties worden berekend en minder op basis van inschattingen van bank om de objectiviteit te vergroten. Dit heeft gevolgen voor de huidige contractuele basisrente, omdat deze niet aan de nieuwe regels voldoen. Daarnaast heeft de gemeente een rekening-courantovereenkomst met de Rabobank “Meppel-Staphorst- Steenwijkerland”.

Prognose Meerjarenbalans¹⁷

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het vernieuwde BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans wordt opgenomen. Deze balans moet meerjarig zijn en geeft inzicht in de ontwikkeling van onder meer de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

De presentatie van de geprognosticeerde balans sluit aan op de balans van de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In de prognose zitten veel aannames omdat de toekomstige mutaties onzeker zijn. Het vertrekpunt voor deze balans is de jaarrekening 2019. Bij de prognose van de eindbalansen van de jaren 2021 t/m 2024 is rekening gehouden met de mutaties voortvloeiende uit:

- het investeringsprogramma 2021–2024;
- actualisatie grondexploitaties;
- de mutaties in de reserves en voorzieningen en
- het financiële beleid dat ingaat op 1 januari 2021.

¹⁷ In de prognose meerjarenbalans zijn de saldi van de voorliggende programmabegroting vertaald in de post ‘eigen vermogen’. De overlopende activa en passiva zijn constant gelaten ten opzichte van de laatste vastgestelde jaarrekening.

bedragen x € 1.000

Prognose meerjarenbalans	Realisatie Ultimo 2019	Begroting Ultimo 2020	Begroting Ultimo 2021	MJR Ultimo 2022	MJR Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024
Activa						
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	99.249	113.662	111.520	111.457	108.799	104.186
Financiële vaste activa	10.960	10.221	9.510	9.037	8.673	8.347
Totaal vaste activa	110.209	123.883	121.030	120.494	117.471	112.534
Vlottende Activa						
Voorraden	15.312	11.503	9.659	7.219	6.186	5.153
Uitzettingen met een rentetyp. looptijd < 1 jaar	9.080	9.080	9.080	9.080	9.080	9.080
Liquide middelen	271	271	271	271	271	271
Overlopende activa	4.081	4.081	4.081	4.081	4.081	4.081
Totaal vlottende activa	28.743	24.934	23.091	20.651	19.618	18.585
Totaal activa	138.952	148.817	144.121	141.144	137.089	131.119
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen vermogen	45.793	27.780	25.893	24.742	25.458	26.738
Voorzieningen	11.730	9.893	10.528	10.784	9.638	9.821
Financieringsbehoefte		34.087	35.237	37.156	37.451	33.722
Vaste Schuld met een rentetyp. looptijd > 1 jaar	66.136	61.765	57.171	53.170	49.249	45.545
Totaal vaste passiva	123.660	133.525	128.829	125.852	121.797	115.826
Vlottende Passiva						
Vlottende schuld met een rentetyp. looptijd < 1 jaar	12.487	12.487	12.487	12.487	12.487	12.487
Overlopende passiva	2.805	2.805	2.805	2.805	2.805	2.805
Totaal vlottende passiva	15.292	15.292	15.292	15.292	15.292	15.292
Totaal passiva	138.952	148.817	144.121	141.144	137.089	131.119

EMU-saldo

Om strakker te kunnen sturen op de afspraken die het Rijk heeft gemaakt in Europees verband is de Wet Hof ingevoerd. De wet is bedoeld voor de beheersing van de schuldenlast en het begrotingstotaal op rijksniveau. De EMU-tekortruimte voor decentrale overheden is voor de jaren 2021 tot en met 2024 vastgesteld op 0,4% van het bruto binnenlands product per jaar. Voor de gemeenten wordt bij de verdeling van de macronorm voor 2021 rekening gehouden met een percentage van 0,27. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente heeft in de gezamenlijke tekortnorm. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden naast het eigen aandeel in openbare lichamen betreft.

Wij hebben een sluitende (meerjaren)begroting maar de manier waarop het Rijk het EMU-saldo berekent, betekent dat wij misschien wel een negatief EMU-saldo hebben. De belangrijkste oorzaak is dat het Rijk investeringen aan één jaar toerekent (het zogenaamde kasstelsel) terwijl andere overheden en het bedrijfsleven dergelijke uitgaven via afschrijvingen over meerdere jaren uitsmeren (stelsel van baten en lasten).

Sturingsopties om het EMU-saldo in positieve zin te beïnvloeden zijn het afstoten van activa en passiva die niet tot de 'core business' van een gemeente horen. Als vervolg daarop kan het noodzakelijk zijn keuzes te maken en ambities te beperken als het gaat om het investeringsprogramma. Voor vastgoedobjecten kan daarbij huur of lease een optie zijn.

bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)		Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	- 18.013	- 1.887	- 1.151	716	1.280
2.	(-) Mutatie (im)materiële vaste activa	14.413	- 2.142	- 63	- 2.658	- 4.612
3.	(+) Mutatie voorzieningen	- 1.838	635	256	- 1.146	183
4.	(-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 3.809	- 1.843	- 2.440	- 1.033	- 1.033
5.	(-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 30.455	2.733	1.609	3.262	7.108

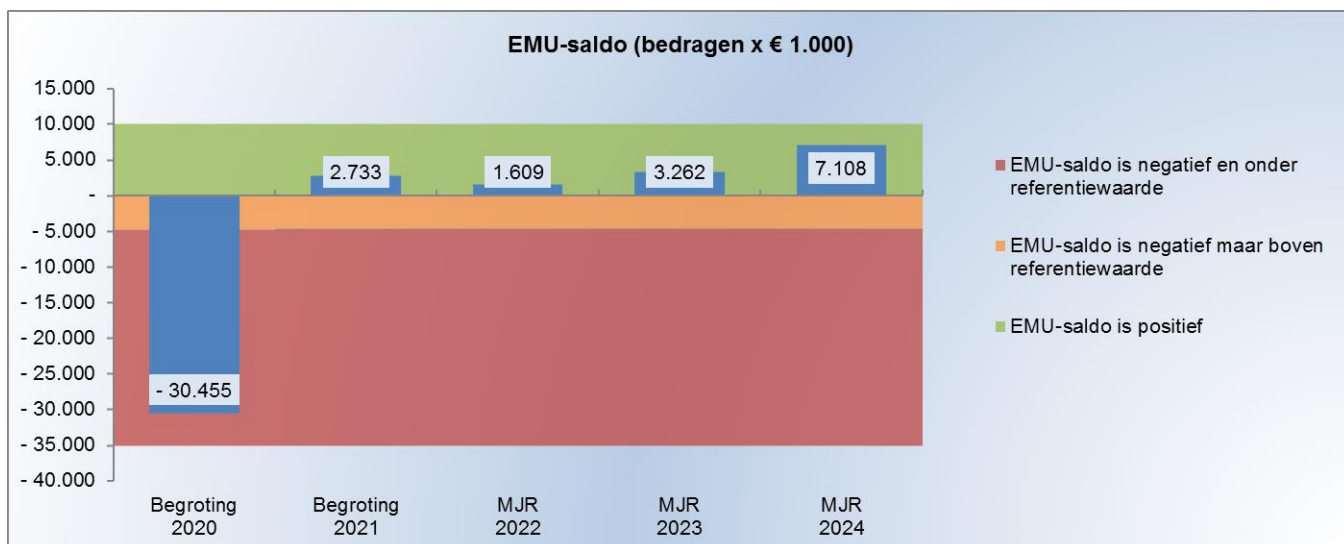
bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)		Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
1.	Mutaties financiële activa					
1a.	(+) Financiële vaste activa	- 739	- 711	- 473	- 364	- 326
1b.	(+) Uitzettingen	-	-	-	-	-
1c.	(+) Liquide middelen	-	-	-	-	-
1d.	(+) Overlopende activa	-	-	-	-	-
2.	Mutaties financiële passiva					
2a.	(-) Vaste schuld	29.716	- 3.444	- 2.082	- 3.625	- 7.433
2b.	(-) Vlottende schuld	-	-	-	-	-
2c.	(-) Overlopende passiva	-	-	-	-	-
3.	Verwachte boekwinst					
3a.	(-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 30.455	2.733	1.609	3.262	7.108

bedragen x € 1.000

EMU-SALDO referentiewaarde	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
EMU-saldo volgens berekening	- 30.455	2.733	1.609	3.262	7.108
EMU-SALDO referentiewaarde	- 4.820	- 4.626	- 4.626	- 4.626	- 4.626
		-			
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde		7.359	6.235	7.888	11.734
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde	- 25.635				

Volgens de septembercirculaire 2020 van het gemeentefonds bedraagt de referentiewaarde 2021 - € 4.626.000 (voor 2020 was dat - € 4.820.000). Uit bovenstaande tabel blijkt dat het EMU-saldo voor de jaren 2021 tot en met 2024 onder de referentiewaarde blijft. De overschrijding in 2020 wordt veroorzaakt doordat de restantkredieten over 2019 zijn overgeheveld naar 2020.

4.6. Paragraaf Bedrijfsvoering

Onder de noemer “Steenwijkerland is mooi man” hebben we de weg ingezet naar een wendbare en flexibele organisatie. Samenwerken, meedenken, professionaliteit en plezier staan in deze koers centraal. Het bereiken van deze doelen doen we mede aan de hand van een nieuw organisatiemodel, met daarin op diverse plekken nieuwe leidinggevers.

Hoe belangrijk een flexibele en wendbare organisatie is, bleek wel toen de coronacrisis zijn intrede deed. Veel medewerkers zijn (tijdelijk) andere werkzaamheden gaan doen, sprongen in gaten die er vielen en implementeerden nieuwe werkwijzen. Met trots hebben we gezien dat veel van wat wij als doelen in onze koers hebben verwoord in korte tijd in onze organisatie zo zichtbaar werd. Werken aan een toekomstbestendige organisatie is evenwel een continu proces, en de effecten van de huidige coronacrisis vergen daarbij momenteel extra aandacht.

Als organisatie willen we op een betrouwbare en professionele manier werken, met daarbij de specifieke doelen:

- samenleving tevreden;
- bestuur tevreden en;
- medewerkers tevreden.

Voor het komende jaar beschrijven wij hieronder onze plannen qua bedrijfsvoering op basis van deze doelen.

1. Betrouwbaar en professioneel

Informatievoorziening

Inwoners en ondernemers verwachten een betrouwbare overheid die zorgvuldig met informatie omgaat. Het gaat daarbij om beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie. Het waarborgen van de betrouwbaarheid van informatie zorgt voor een goede kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoerings- en dienstverleningsprocessen.

De gemeente staat midden in de informatiesamenleving en draagt daar actief aan bij. We investeren in de digitalisering en gebruiken (technologische) mogelijkheden. De uitgevoerde marktconsultatie voor zaakgericht werken en de visie op online dienstverlening hebben de basis gelegd voor de verdere invulling van ons applicatielandschap. Het belangrijkste uitgangspunt dat we hierbij hanteren is dat we de domein specifieke applicaties centraal stellen. Hierdoor kunnen we de stap zetten van online invulformulieren naar slimme online diensten. Online diensten worden hierdoor gemakkelijker voor de inwoner.

Verder worden in 2021 stappen gezet om het huidige zaaksysteem te verbeteren en de implementatie van Office365. Daarmee staan we voor de grootste veranderingen sinds jaren in onze informatievoorziening. Tegelijkertijd zien we dat de eisen op het gebied van informatiebeveiliging steeds verder toenemen.

Processen

Procesgericht werken is een van de uitgangspunten in de organisatieontwikkeling en helpend om privacy en governance te borgen. Denken en handelen in ketens is een kenmerk daarvan. Het doorontwikkelen van het procesgericht werken staat op de agenda in 2020. Door de coronacrisis is hier in 2020 beperkt voortgang in geweest.

Visie op control

De toegenomen complexiteit van processen maar ook de snelheid waarmee deze veranderen benadrukken de noodzaak van een goede beheersing (control). Zo worden opgaven meer en meer integraal en projectmatig / programmatisch opgepakt, terwijl control grotendeels lijngestuurd is ingericht met een sterke focus vanuit financiën. Dit vraagt om een doorontwikkeling. In 2020 wordt een visie op control opgesteld, toekomstbestendig en passend in de nieuwe organisatiestructuur. Invulling van deze visie start in 2021.

Rechtsmatigheid(sverklaring)

Met ingang van het verslagjaar 2021 zijn wij als college verplicht een rechtsmatigheidsverklaring af te geven bij de jaarrekening. In de huidige situatie heeft de accountant deze rol en verantwoordelijkheid. Mede gelet op deze wetswijziging hebben wij twee jaar geleden besloten tot een gemeentelijke samenwerking op het gebied van de Verbijzonderde Interne Controle. In 2021 zal de uitvoering starten van de "nieuwe stijl" rechtsmatigheid. Eind 2020 zal hiervoor het intern controleplan door de VIC worden opgesteld. Over de uitvoering zal de VIC ons in 2021 periodiek informeren. Medio 2022, bij de jaarrekening 2021, zullen wij voor het eerst een eigenstandige rechtsmatigheidsverantwoording afgeven.

Regionale samenwerking

Op een aantal terreinen werken wij op dit moment regionaal samen: KCC (Zwartewaterland), Inkoop (Staphorst) en Verbijzonderde Interne Controle (Westerveld, Zwartewaterland, Meppel). Voordeel is slim combineren, achtervang en kennisdeling. Aangezien de financiën bij gemeenten onder druk staan, ontstaan er (her)overwegingen. Dit kan in 2021 consequenties hebben voor de samenwerkingen.

Inkoop

De gemeente heeft in het verleden gekozen voor een gecoördineerd inkoopmodel. Kenmerkend voor dit model is dat er sprake is van decentrale verantwoordelijkheid met een centrale adviesfunctie. Aan dit model zitten grote voordelen, maar ook een aantal nadelen zoals:

- het feit dat het uitvoeren inkoop- en aanbestedingsprocedures voor veel budgethouders geen dagelijks werk is;
- de markt- en productkennis daardoor bij budgethouders soms onvoldoende is;
- de kennis over inkoop- en aanbestedingswet- en regelgeving bij veel budgethouders beperkt is.

De hiervoor genoemde nadelen van een gecoördineerd inkoopmodel leiden tot de door de accountant genoemde risico's voor wat betreft het niet juist toepassen van de (Europese) aanbestedingsregels.

De komende tijd zal uitgezocht worden of de wijze waarop inkoop nu georganiseerd is doelmatig is en niet tot onnodige risico's leidt (zoals het in strijd handelen met de Aanbestedingswet). Zaken waaraan gedacht kan worden bij het optimaliseren van de inkooporganisatie zijn:

- het verlagen van het aantal budgethouders;
- het aanwijzen van "hoofdkopers" per inkooppakket;
- het uitbreiden van de centrale adviesfunctie (al dan niet in samenwerking met andere gemeenten);
- het meer centraliseren van inkoop.

Doelmatigheidsonderzoek

Jaarlijks wordt een doelmatigheidsonderzoek gehouden. In 2020 is het onderzoek naar de toeristenbelasting afgerond en is gestart met een onderzoek naar de hondenbelasting. Dit onderzoek loopt door naar 2021. Een belangrijke reden om dit onderwerp nader te analyseren is de aanzienlijke afname in het aantal honden waar in de gemeentebelasting voor wordt betaald (ruim 10% vanaf 2016).

Mandaatregeling

In lijn met de nieuwe manier van werken is er de wens om in de organisatie te werken met een nieuwe mandaatregeling op basis van "de omgekeerde systematiek". Bevoegdheden worden niet meer per bevoegdheid beschreven en gemandateerd (huidig mandaatstelsel), maar worden, tenzij voorbehouden, neergelegd bij de medewerker tot wiens taakveld het behoort. Dit vraagt om een zorgvuldige afstemming en harmonisatie van de in de organisatie neergelegde structuur en rollen en tevens een heldere afbakening van de taakvelden van een bepaald team. In 2021 hopen wij hierin stappen te kunnen zetten, die leiden tot de introductie van het omgekeerd mandaat.

Privacy

De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet in het uitvoeren van privacybeleid en het vaststellen van de door de AVG (Algemene verordening gegevensbescherming) verplichte documenten en processen. In 2021 wordt de focus gelegd op een integrale aanpak binnen de organisatie door het beleggen van eigenaarschap en governance.

Het in kaart brengen van kwetsbaarheden, dreigingen en risico's die van invloed kunnen zijn op de bescherming van persoonsgegevens doen we o.a. met behulp van DPIA's (data protection impact assessment). Dit soort verplichte toetsen hebben we dit jaar bijvoorbeeld toegepast op nieuwe ontwikkelingen, zoals het videobellen en camera-toepassingen. Implementeren van maatregelen doen we in nauw overleg met de medewerkers, wat weer bijdraagt aan verdere bewustwording.

2. Samenleving tevreden

De diverse bestuursprogramma's in deze begroting geven inzicht in onze inhoudelijke plannen en doelen voor de gemeente in de komende jaren. Inwoner op 1 is ook de basis voor onze bedrijfsvoering en dienstverlening. De wensen en behoeften van de samenleving staan centraal. De manier waarop we dat willen doen is uitnodigend, met persoonlijke aandacht, betrouwbaar, duidelijk, verbindend en toegankelijk. Zo hebben we dat ook beschreven in onze visie op dienstverlening, die u als raad onlangs heeft vastgesteld. Het inrichten van serviceformules is één van die manieren. Hiermee maken we onze dienstverlening op maat. In 2021 is de snelserviceformule en ontwerpformule gereed voor (aan)vragen onder de Omgevingswet. Om vanaf 2022 omgevingswetproof te kunnen

werken, trainen we in 2021 de collega's die betrokken zijn bij het beoordelen en gunnen van initiatieven van inwoners.

Daarnaast starten we dit jaar nog met een ronde langs alle teams om de visie op dienstverlening te vertalen naar de praktijk. We koppelen daar ook kpi's (kritieke prestatie-indicatoren) en servicenormen aan, die we qua ontwikkeling monitoren om waar nodig bij te sturen. Het resultaat moet zijn dat onze inwoners en ondernemers beamen dat zij dienstverlening op maat krijgen. Ook als zij minder digitaalvaardig of laaggeletterd zijn, zoals u tijdens de behandeling van de visie op dienstverlening in de raad heeft benadrukt.

Huisvesting

Per 1 februari 2021 is de huur van De Vesting opgezegd. In het laatste kwartaal van 2020 vindt de verbouw plaats, met mogelijk een staartje (zonder consequenties voor inwoners of raad) in 2021. Vanaf januari is de Integrale Toegang Sociaal Domein daarmee gevestigd aan de Vendelweg. De maand januari wordt gebruikt voor de oplevering van De Vesting.

3. Bestuur tevreden

Als organisatie werken we hard om de plannen en wensen van raad en college, zoals die in de bestuursprogramma's van deze begroting zijn opgenomen, te realiseren. De tevredenheid van u als bestuur is hier rechtstreeks mee verbonden. Onze wens is ook een goed inzicht te hebben in uw ervaringen met onze ambtelijke ondersteuning en communicatie. Daarom gaan we eind 2020 meten hoe tevreden u bent over de kwaliteit van deze ondersteuning en de kwaliteit van de aangeleverde raadstukken. Op basis van deze uitkomsten gaan we aan de slag om verdere verbeteringen in de ondersteuning aan de raad aan te brengen. Tijdens de periodieke (bijpraat-) sessies met u over de bedrijfsvoering, die wij ook het komend jaar willen houden, komen we daar eveneens op terug.

Programmatisch- en projectmatig werken

Afgelopen jaar hebben we keuzes gemaakt in welke methodiek we gebruiken voor programmatisch en projectmatig werken ("Projectmatig Creëren"). In 2021 wordt geïnvesteerd in het toerusten van de organisatie – via een leer- en werkprogramma - om deze methode toe te passen.

4. Medewerkers tevreden

Door het coronavirus waar we vanaf maart mee te maken hebben is onze manier van werken behoorlijk veranderd. We werken zoveel mogelijk thuis, overleggen via Zoom, zien lege gangen op kantoor en houden afstand. We monitoren wat Covid-19 en de veranderende werkomstandigheden met de medewerkers doet, onder meer via een tevredenheidsonderzoek dat in september 2020 is uitgevoerd. Met de resultaten uit deze enquête willen we het werken in deze coronatijd verder optimaliseren. Ook stellen we in 2021 een vitaliteitsbeleid op met als doel een duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

HR-visie

In onze nieuwe organisatievisie staan samenwerken, meedenken, professionaliteit en plezier centraal. Om deze doelen waar te maken wordt de HR-visie komend jaar gericht op het bijdragen aan deze waarden herzien. Aansluitend op deze visie zal het bestaande HR-beleid waar nodig worden geactualiseerd. Concreet gaan we bezig met 'gesprekscyclus', 'vitaliteitsbeleid', 'diversiteitsbeleid', 'arbeidsmarktcommunicatie', 'dienend leiderschap' en de doorontwikkeling van e-HRM. Ook alle structurele veranderingen door Covid-19 (bijvoorbeeld tijd- en plaatsonafhankelijk werken) zullen hierin meegenomen worden.

Vitaliteit / Duurzaam inzetbare medewerker

Het komende jaar hebben we aandacht voor vitaliteitsbeleid. Een duurzaam inzetbare medewerker die vitaal is, het werk aankan (werkvermogen) en inzetbaar is (employability), draagt direct bij aan de doelstelling 'tevreden medewerkers'.

Ontwikkeltraject management

Medio 2020 zijn alle leidinggevende posities weer bezet. Nu de fase van "ingewerkt zijn" voor allen is bereikt, zal eind 2020 een managementontwikkeltraject van start gaan. Basis hiervoor is het dienend (en doend) leiderschap.

Nieuw intranet

In september 2020 zijn we gestart met een nieuw intranet. Dit is een zogenaamd 'sociaal intranet', waarin medewerkers naast informatie ook elkaar kunnen vinden. Modern, interactief, verbindend, open en natuurlijk gebruiksvriendelijk zijn hierbij de uitgangspunten.

5. Bezuinigingen op bedrijfsvoering

Naar analogie met het niet doorgeven van prijscompensatie aan de organisatie en instanties (zoals gesubsidieerde instellingen) wordt ook geen prijsstijging geraamd voor de loonkosten. Dat betekent dat een CAO-verhoging voortvloeiend uit de lopende onderhandelingen binnen het aanwezige budget moet worden opgevangen, oftewel bezuinigd. Concreet betekent dit dat er taakstellend wordt bezuinigd op personele lasten omdat wij lokaal CAO-afspraken dienen uit te voeren. Hierdoor zullen effectief minder taken uitgevoerd kunnen worden.

Een andere maatregel die is getroffen is het "taakstellend" niet compenseren voor het invoeren van het HR21 functiewaarderingssysteem voor gemeenten (ruim € 200.000), een systematiek die oplevert dat er marktconform (markt is daarbij de overheid) wordt betaald.

Met aanvullend nog een algemene bezuinigingstaakstelling van € 200.000 in 2021 oplopend naar € 350.000 in 2023 ligt er een flinke opgave voor de organisatie. De bezuinigingen van de afgelopen jaren hadden de "rek" er al uit gehaald; we hebben tenslotte onze wettelijke taken uit te voeren. Deze aanvullende bezuinigingen gaan daarom hoe dan ook leiden tot neerwaartse bijstellingen van de ambities van het college. Het college brengt de effecten de komende tijd in beeld.

4.7. Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente een zetel in het bestuur heeft of stemrecht heeft bij de vergaderingen. Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële middelen in het bedrijf heeft geïnvesteerd, c.q. gestoken. Als het bedrijf failliet gaat, is de kans groot dat de gemeente de beschikbare financiële middelen kwijt is. Ook bij problemen bij de verbonden partij kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld en kunnen kosten verhaald worden op de gemeente. Een partij die ieder jaar een subsidie krijgt, waar geen tegenprestatie tegenover staat is geen verbonden partij. In de 'Nota Verbonden Partijen' zijn regels vermeld voor het aangaan van diverse nieuwe samenwerkingen. Het proces van deelnemingen is een dynamisch gebeuren. Daarom treft u net als vorig jaar weer een aantal wijzigingen, c.q. aanvullingen aan die passen binnen de huidige kaders van de 'Nota Verbonden Partijen'.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Wij streven ernaar om het bestuurlijk en financieel belang te houden in die organisaties die een bijdrage leveren aan het openbaar belang en waarvan de activiteiten aansluiten bij het beleid zoals dat door de gemeente wordt gevoerd. Beleidswijzigingen voor specifieke verbonden partijen worden voor zover nodig of wenselijk afzonderlijk aan de raad voorgelegd.

Verbonden partijen waarin de gemeente Steenwijkerland deelneemt

De verbonden partijen van de gemeente Steenwijkerland bestaan uit de gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en publiekrechtelijke rechtspersonen.

Voornemens tot het aangaan van nieuwe bestuurlijke participaties

Het college en de gemeenteraad hadden een besluit genomen om de consequenties van de gemeente Steenwijkerland tot de gemeenschappelijke regeling Historisch Centrum Overijssel per 1-1-2020 nader uit te werken (PPN 2019-2022). Dit onderzoek is in 2019 tijdelijk stopgezet in verband met onduidelijkheid over de toekomstige positie van het Rijk in de gemeenschappelijke regeling. Ondertussen is voldoende duidelijkheid over deze ontwikkeling. Zij vormt geen belemmering meer om weer verder te gaan met het in beeld brengen van de consequenties van toetreding. Het project hiervoor wordt na de zomervakantie van 2020 weer opgestart. Over het wel of niet deelnemen in het Historisch Centrum Overijssel wordt dan ook de komende maanden beslist. Streefdatum hiervoor is 1 januari 2022 of zoveel mogelijk eerder. De hoogte van de financiële bijdrage en de mate van zeggenschap moeten nog worden vastgesteld en maken deel uit van het onderzoek, c.q. de onderhandelingen. Uitgangspunt is dat de toetreding budgettair neutraal is.

Voornemens tot het beëindigen van bestaande participaties

Verwacht wordt dat de gemeente op korte termijn de participaties genoemd in de bijlage niet gaat beëindigen. Inmiddels zijn een aantal deelnemingen in verband met de afwikkeling van de verkoop van aandelen Essent aan RWE beëindigd. Het gaat om CBL vennootschap B.V., Vordering op Enexis B.V. en Verkoop Vennootschap B.V.. Verder zal eind 2020 Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. worden beëindigd. CSV Amsterdam B.V. zal voorlopig nog in stand worden gehouden in verband met de financiële en juridische afwikkeling.

Wijzigingen bestaande participaties

Op dit moment zijn er geen wijzigingen in bestaande participaties bekend.

Risico's

Bij het deelnemen in een verbonden partij kan de gemeente risico's lopen. Te denken valt onder andere aan:

- de hoogte van de dividenduitkering;
- aansprakelijkstelling bij faillissement;

- verplichte hogere bijdragen bij exploitatietekorten bij gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

Om de risico's te beperken zijn de volgende maatregelen getroffen:

- de gemeenschappelijke regelingen moeten jaarlijks vóór 15 april hun ontwerpbegroting en voorlopige jaarrekening naar de gemeenteraden zenden;
- bij de rechtspersonen (onder andere nutsbedrijven) heeft de gemeente, via de portefeuillehouder inspraak bij de behandeling tijdens de aandeelhoudersvergaderingen.

Bij de verschillende programma's worden de specifieke risico's van de verbonden partijen vermeld. Verder treft u in bijlage 8 het overzicht aan van de verbonden partijen.

Resumé

Hieronder treft u een beknopt overzicht aan van dividenduitkeringen, rente-inkomsten en verschuldigde bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.

bedragen x € 1.000

Dividend/renteversoeding	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Samenredzaam			
N.V. Noordwestgroep te Steenwijk	-	-	-
Intergemeentelijke sociale dienst te Steenwijk	3	-	-
Financiën en overhead			
Enexis N.V. te Arnhem	248	212	158
Enexis N.V. te Arnhem (rente meegeleverd lening tranche D)	2	-	-
Vordering op Enexis B.V. te Den Bosch	49	-	-
N.V. Vitens te Apeldoorn	18	10	6
CSV Amsterdam B.V.	-	16	-
N.V. Vitens te Apeldoorn	54	-	-
N.V. Rendo te Meppel	1.498	1.498	1.498
Wadinko N.V. te Zwolle	65	65	65
N.V. B.N.G. te Den Haag	370	165	370
N.V. Rova Holding te Zwolle	81	81	81
N.V. Rova Holding te Zwolle	253	272	252
De inwoner op 1			
B.V. Dataland te Gouda	-	-	-
Totaal dividend/renteversoeding	2.641	2.319	2.430

bedragen x € 1.000

Gemeentelijke bijdragen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
De inwoner op 1			
Veiligheidsregio IJsselland te Zwolle	2.880	3.025	3.088
Samenredzaam			
GGD IJsselland te Zwolle	1.493	1.583	1.624
Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland (vh BVO IJsselland)	154	149	134
Intergemeentelijke sociale dienst te Steenwijk	3.835	-	-
Duurzaam			
Omgevingsdienst IJsselland (OD)	822	822	832
Totaal gemeentelijke bijdragen	9.184	5.579	5.678

4.8. Paragraaf Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen

Algemeen

In de paragraaf Grondbeleid en ontwikkelingsinvesteringen wordt ingegaan op de vermogenspositie van het grondbedrijf op basis van geactualiseerde exploitatieopzetten van de diverse complexen. Tevens zijn de diverse risico's, waar het grondbedrijf mee te maken heeft, beschreven.

De resultaten van 2019 zijn verwerkt in de jaarrekening en hebben hun weerslag gehad op de grondexploitaties. Op basis van de bijgestelde grondexploitaties is de vermogenspositie van het grondbedrijf in beeld gebracht.

Nieuwe ontwikkelingen

Parameters

Jaarlijks worden de parameters kosten- en opbrengstenstijging ten behoeve van de Meerjarenbegroting Grondexploitaties (MBG) opnieuw vastgesteld. In de 'MBG 2020 e.v.' zijn de parameters voor de komende begrotingsperiode niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening. Er wordt een opbrengstenstijging van 1,5% gehanteerd, op basis van de ontwikkeling van de Consumentenprijsindex (CPI). Er wordt een kostenstijging van 2% gehanteerd, op basis van de ontwikkeling van de Grond-, Weg- en Waterbouwindex (GWW-index).

Het rentepercentage dat wordt doorberekend aan de grondexploitaties is voor 2020 1%. Dit percentage is vanaf 2021 verlaagd naar 0,75% in verband met een renteherziening van de kredietfaciliteit bij de BNG.

Impact Corona-crisis

Vooralsnog lijkt de Corona-crisis op korte termijn geen effect te hebben op de huizenprijzen en woningverkoop. Dat de Corona-crisis uiteindelijk ook de grondexploitaties zal raken, lijkt echter onontkoombaar. Op dit moment is de timing en impact van dit effect lastig in te schatten. Mogelijke financiële effecten zullen bij de eerstvolgende herziening van de grondexploitaties per 1-1-2021 zichtbaar worden, of eerder als er sprake is van een 'majeure afwijking' die een tussentijdse herziening van de grondexploitaties noodzaakt.

Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente Steenwijkerland is verwoord in de 'Nota Grondbeleid 2020-2024'. Deze nota is op 17 december 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Het grondbeleid is voor een periode van 4 jaar vastgesteld. Conform deze nota voert de gemeente Steenwijkerland de komende jaren een faciliterend grondbeleid, tenzij vanwege volkshuisvestings- en economische redenen actief grondbeleid gewenst is. Voor verdere inhoud van het grondbeleid wordt verwezen naar de 'Nota Grondbeleid 2020-2024'.

Woningbouw

De 'Woonvisie Steenwijkerland 2017-2021' is in het voorjaar 2017 vastgesteld door uw raad. In de woonvisie is de gemeentelijke koers voor de komende jaren weergegeven op het gebied van wonen. Belangrijk uitgangspunt is 'een passende en betaalbare woning voor iedereen'. Ook transformatie van leegkomend vastgoed boven nieuwbouw is een speerpunt.

De 'Woonvisie Steenwijkerland 2017-2021', de Samenwerkingsovereenkomst woonafspraken West-Overijssel 2016-2020 en de bijlage RWP West-Overijssel (Regionale Woonprogrammering) vormt het kader voor de verwachte woningbehoefte in Steenwijkerland. In het RWP van april 2017 wordt voor de periode 2017-2026 rekening gehouden met een woningvraag van 1065 tot 1300 woningen. Op basis hiervan is de gemiddelde jaarlijkse opnamecapaciteit de komende tien jaar 107 tot 130 woningen per jaar.

Het aanbod van woningen binnen de gemeente Steenwijkerland komt enerzijds tot stand vanuit de gemeentelijke grondexploitaties en anderzijds vanuit projecten waar de grondexploitatie niet actief wordt gevoerd door de

gemeente. De gemeente heeft in die projecten enkel een faciliterende rol (bijvoorbeeld Eeserwold, Tuk/Bergstein). Ook woningsplitsing en/of transformatie van gebouwen kan leiden tot een toename van het woningaanbod.

De verwachting per 1-1-2020 is dat vanuit de gemeentelijke grondexploitaties de gronden onder 292 te realiseren woningen worden uitgegeven. Meer dan de helft daarvan bevindt zich in het project Kornputkwartier in Steenwijk. In totaal komt dat neer op een jaarlijks gemiddelde uitgifte van grond onder 20 te realiseren woningen in de periode tot en met 2034. Tegelijkertijd zien we dat de verwachting is dat het merendeel (174 woningen) van de gronduitgifte in de jaren 2020 t/m 2022 plaats zal vinden. De gronden onder de 292 te realiseren woningen zijn als volgt verdeeld naar woningtype:

Te realiseren woningen	Aantal	Percentage
Sociaal	84	29%
Rijwoning	-	0%
2 [^] 1-kap	58	20%
Vrijstaand	150	51%
Totaal	292	100%

Bedrijven

Binnen de gemeente Steenwijkerland is er sprake van overaanbod van bedrijventerreinen. Voor de periode 2019 t/m 2029 is de verwachte behoefte circa 23 hectare. Het actuele aanbod van bedrijventerreinen bedraagt circa 39 hectare. Het aanbod is op dit moment circa 16 hectare groter dan de vraag. Het aanbod bestaat uit particulier aanbod enerzijds en gemeentelijk aanbod anderzijds. Het particuliere aanbod bestaat onder andere uit het aanbod op bedrijventerrein Eeserwold (circa 28 hectare). Het aanbod vanuit de gemeentelijke grondexploitaties bedraagt per 1-1-2020 circa 8,2 hectare.

Op basis van het regionale afsprakenkader 2019-2022 is de verwachte behoefte circa 23 hectare voor de komende tien jaar (2019 t/m 2029). Dat komt neer op een jaarlijkse gemiddelde van circa 2,3 hectare per jaar. Deze vraag kan worden ingevuld vanuit zowel het gemeentelijk aanbod als het particuliere aanbod (hoofdzakelijk Eeserwold).

De werkelijke uitgifte is de afgelopen jaren achtergebleven in relatie tot de theoretische opnamecapaciteit. Dat heeft te maken met het feit dat de vraag naar bedrijventerreinen zich hoofdzakelijk manifesteert in de kernen Steenwijk en Vollenhove, terwijl het merendeel van het aanbod in de overige kernen binnen de gemeente Steenwijkerland is gelegen. Daarom wordt ieder jaar kritisch gekeken naar de fasering van de uitgifte bedrijventerreinen. De fasering in de grondexploitatie is per project afgestemd op de potentiële kopers voor de korte termijn en de algemene verwachtingen voor de lange termijn. Het totale programma is niet naar beneden bijgesteld.

Voor het gemeentelijk aanbod buiten de kern Steenwijk is gekeken naar alternatieve (tijdelijk) invullingen van (delen) van het uitgeefbaar bedrijventerrein. Zo zijn op een deel van het bedrijventerrein Boterberg Zuid te Oldemarkt (tijdelijk) zonnepanelen geplaatst. Gedurende deze periode kan het ingevulde deel niet worden verkocht als bedrijventerrein. Hier is in de grondexploitatie rekening mee gehouden.

Resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel zijn de geprognosticeerde resultaten weergegeven van de grondexploitaties voor woningbouw en bedrijventerreinen.

bedragen x € 1.000

Resultaten grondexploitaties	Boekwaarde 1-jan-2020	Verwacht saldo (- = positief; + = negatief)	
		Eindwaarde	Startwaarde
Woningbouw onderhanden	13.471	- 3.543	- 3.011
Industrieterreinen onderhanden	1.380	- 917	- 837
Totaal	14.851	- 4.460	- 3.848

In de tabel worden zowel de startwaarde als eindwaarde weergegeven. De eindwaarde komt tot stand door alle resultaten die in de toekomst worden behaald bij elkaar op te tellen. Door alle resultaten die in de toekomst worden behaald, terug te rekenen naar vandaag de dag (netto contante waarde) en al deze netto contante waarden vervolgens bij elkaar op te tellen ontstaat het totale resultaat op startwaarde voor het grondbedrijf.

Het verwachte resultaat op startwaarde per 1 januari 2020 van alle grondexploitaties woningbouw en bedrijventerreinen bedraagt circa € 3,8 miljoen voordelig. In onderstaande tabel is de winstverwachting voor de komende begrotingsperiode 2021-2024 weergegeven.

bedragen x € 1.000

Meerjarige winstprognose Grondexploitatie	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Woningbouw	69	395	429	264	402
Bedrijventerreinen	505	89	1	17	27
Verwachte prognose grondexploitatie	573	484	431	281	428

In totaal wordt er voor de komende periode circa € 2,2 miljoen aan winst verwacht tot en met 2024.

Risico's

Het risicoprofiel van het gemeentelijke grondbedrijf (lees: alle grondexploitaties) wordt jaarlijks bepaald op basis van de RISMAN-methode. Hierin wordt ingegaan op algemene risico's en projectspecifieke risico's. Van de projectspecifieke risico's wordt vervolgens aangegeven of deze kwantitatief of kwalitatief van aard zijn. De beide soorten risico's worden omgezet in een bedrag voor de hoogte van het risico per project. Uitgangspunt is dat de kans dat alle onderkende risico's zich op exact hetzelfde moment zullen voordoen 75% is. Dit percentage is overeenkomend richtlijnen die worden gehanteerd door de Vereniging van Grondbedrijven (70-80%). Dit leidt vervolgens tot de risicobepaling in de vorm van één risicobedrag, oftewel het risicoprofiel. In de tabel hieronder is een overzicht te zien van de risicobepaling. Het actuele risicoprofiel van het grondbedrijf bedraagt circa € 4,4 miljoen.

bedragen x € 1.000

Risico's grondexploitatie	Risicobepaling
Woningbouw	3.303
Industrieterreinen	1.104
Totaal	4.407

Het risicoprofiel van het grondbedrijf wordt tezamen met overige risico's, afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit in de 'Algemene Reserve vaste buffer'.

5. Raadsbesluit

Steenwijk, Nummer: 2020/

Onderwerp: Programmabegroting 2021-2024

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van d.d. 13 oktober 2020, nummer 2020/ ;

b e s l u i t :

Wij stellen u dan ook voor de volgende besluiten te nemen:

1. In te stemmen met de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2021-2024 zoals opgenomen in hoofdstuk 3.2.
2. De tarieven voor gemeentelijke belastingen en rechten vast te stellen overeenkomstig onderstaande voorstellen:
 - a. de onroerende-zaakbelastingen in 2021 te verhogen met 9,9% ten opzichte van 2020;
 - b. de rioolheffing in 2021 met 6,0% te verlagen ten opzichte van 2020 en het dekkingspercentage voor 2021 te bepalen op 84,6%;
 - c. de afvalstoffenheffing in 2021 met 15,1% te verhogen ten opzichte van 2020 en het dekkingspercentage voor 2021 te bepalen op 79,4%. Daarbij is rekening gehouden met een verhoging van het tarief per zak van € 1,35 per aanbieding naar € 1,55 per aanbieding;
 - d. de lijkbezorgingsrechten te verhogen met 3,8% ten opzichte van 2020 en het dekkingspercentage voor 2021 te bepalen op 75,8%;
 - e. een vermoelijkhedenretributie introduceren vanaf 2021. Deze retributie mag worden geheven over het tegen betaling aangeboden amusement of vermaak en willen we introduceren bij het nieuwe vaar- en verhuurbeleid.
3. Een krediet van € 945.000 beschikbaar te stellen voor het bestedingsplan 2021-2024 zoals opgenomen in hoofdstuk 3.6. Hiervan zal naar verwachting € 100.000 worden gedeckt uit een subsidie van de provincie Overijssel voor aanpassing kruising Gasthuisdijk/De Klosse.
4. Een krediet van € 1.911.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeringsplan riolering 2021 zoals opgenomen in hoofdstuk 4.1.8.
5. Een krediet van € 485.500 beschikbaar te stellen voor de in bijlage 1 vermelde aanschaf/vervanging van bedrijfsmiddelen in 2021.
6. Op basis van de 'Meerjaren Begroting Grondexploitaties 2020 e.v.':
 - a. de grondexploitaties voor woningbouwprojecten en bedrijventerreinen die onderhanden zijn gewijzigd vast te stellen;
 - b. het college te machtigen, indien de markt- en economische omstandigheden daartoe aanleiding geven, tegen andere grondprijzen te verkopen dan opgenomen in de desbetreffende grondexploitaties onder de voorwaarde van een blijvend minimaal sluitende grondexploitatie.

7. Een bedrag van € 1.435.000 over te hevelen van de Algemene reserve vrij besteedbaar naar de Algemene reserve vaste buffer.
8. De vijf bestuursprogramma's vast te stellen.

Bijlage 1. Vervangingsinvesteringen

Bedragen x € 1

Vervangingsinvesteringen	Investering	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
DIRECTIE					
Openbare werken (Tractie)					
Te reserveren voor 2022- 2024	705.000	-	15.400	58.675	96.802
Beschikbaar te stellen voor 2021	315.000	55.500	40.126	39.752	39.378
Totaal benodigd	1.020.000	55.500	55.526	98.427	136.180
Totaal beschikbaar		91.957	65.761	108.489	116.899
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		36.457	10.235	10.062	- 19.281
Ondersteuning (ICT)					
Te reserveren voor 2022- 2024	300.000		26.000	51.750	77.250
Beschikbaar te stellen voor 2021	100.000	26.000	25.750	25.500	25.250
Totaal benodigd	400.000	26.000	51.750	77.250	102.500
Thuiswerkplekken		19.313	19.126	18.939	
Totaal benodigd incl. thuiswerkplekken		45.313	70.876	96.189	102.500
Totaal beschikbaar		26.000	51.750	77.250	102.500
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		- 19.313	- 19.126	- 18.939	-
Facilitair					
Te reserveren voor 2022- 2024	42.000		12.640	17.816	7.742
Beschikbaar te stellen voor 2021	69.500	51.700	2.180	2.160	2.140
Totaal benodigd	111.500	51.700	14.820	19.976	9.882
Ten laste van professionalisering bedrijfsvoering		- 20.000			
Totaal benodigd, incl. bedrijfsvoering		31.700	14.820	19.976	9.882
Totaal beschikbaar		16.924	3.167	15.848	15.813
Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		- 14.776	- 11.653	- 4.128	5.931
DIRECTIE: Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		2.368	- 20.544	- 13.005	- 13.350
BEGRAAFPLAATSEN					
Begraafplaatsen					
Te reserveren voor 2022- 2024	313.500	-	30.400	30.122	51.318
Beschikbaar te stellen voor 2021	-	-	-	-	-
Totaal benodigd	313.500	-	30.400	30.122	51.318
Totaal beschikbaar		9.625	43.891	56.970	56.970
BEGRAAFPLAATSEN: Tekort (-) / Overschot (+) kapitaallasten		9.625	13.491	26.848	5.652
TOTAAL: Tekort (-) / Overschot (+) kap.lasten		11.993	- 7.053	13.843	- 7.698
TOTAAL: Beschikbaar te stellen krediet voor 2021	484.500				
Beschikbare vrijvallende kapitaallasten bij CMT (ecl 38061)		34.301	59.679	39.542	47.740
Restant vrijvallende kapitaallasten bij CMT (- is tekort)		46.294	52.626	53.385	40.042

Bijlage 2. Resultaat programmabegroting per taakveld

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning	- 23.097	- 22.447	- 21.829	- 21.495	- 21.128	- 21.330
0.1 Bestuur	- 2.868	- 2.259	- 2.521	- 2.389	- 2.263	- 2.263
0.2 Burgerzaken	- 1.381	- 1.365	- 1.510	- 1.546	- 1.523	- 1.613
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 1.766	- 1.731	- 1.774	- 1.296	- 1.386	- 1.218
0.4 Overhead	- 16.119	- 16.173	- 15.563	- 15.181	- 14.732	- 14.779
0.5 Treasury	128	112	105	183	191	110
0.61 OZB woningen	- 808	- 834	- 519	- 518	- 519	- 519
0.64 Belastingen overig	- 22	- 47	- 47	- 47	- 47	- 47
0.8 Overige baten en lasten	- 261	- 150	-	- 700	- 850	- 1.000
1. Veiligheid	- 3.977	- 4.504	- 4.304	- 4.255	- 4.205	- 4.204
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.918	- 3.134	- 3.196	- 3.196	- 3.196	- 3.195
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 1.059	- 1.371	- 1.108	- 1.059	- 1.010	- 1.010
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 6.681	- 8.443	- 7.161	- 7.442	- 8.285	- 7.297
2.1 Verkeer en vervoer	- 4.767	- 7.020	- 5.839	- 5.868	- 6.930	- 5.906
2.2 Parkeren	- 118	- 90	- 115	- 131	- 135	- 135
2.3 Recreatieve havens	- 116	- 86	- 86	- 85	- 85	- 85
2.4 Economische havens en waterwegen	- 1.592	- 1.117	- 992	- 1.028	- 1.005	- 1.042
2.5 Openbaar vervoer	- 89	- 130	- 130	- 329	- 129	- 129
3. Economie	- 3.057	- 5.846	- 3.240	- 2.706	- 2.227	- 2.083
3.1 Economische ontwikkeling	- 723	- 2.266	- 756	- 757	- 759	- 679
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 1.144	- 925	- 790	- 452	- 299	- 268
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 48	- 53	- 24	- 24	- 24	- 24
3.4 Economische promotie	- 1.143	- 2.603	- 1.670	- 1.472	- 1.144	- 1.111
4. Onderwijs	- 4.039	- 5.076	- 5.044	- 5.573	- 5.345	- 5.966
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.871	- 2.160	- 2.005	- 2.554	- 2.326	- 2.947
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	- 2.167	- 2.915	- 3.040	- 3.019	- 3.019	- 3.019
5. Sport, cultuur en recreatie	- 9.806	- 11.795	- 9.496	- 9.678	- 9.229	- 9.216
5.1 Sportbeleid en activering	- 269	- 794	- 654	- 613	- 613	- 609
5.2 Sportaccommodaties	- 3.007	- 3.211	- 2.553	- 2.857	- 2.710	- 2.689
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	- 855	- 914	- 905	- 829	- 829	- 829
5.4 Musea	- 663	- 840	- 845	- 920	- 670	- 670
5.5 Cultureel erfgoed	- 225	- 961	- 273	- 302	- 308	- 308
5.6 Media	- 885	- 908	- 908	- 908	- 828	- 828
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 3.903	- 4.168	- 3.358	- 3.248	- 3.270	- 3.282

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
6. Sociaal domein	- 58.182	- 70.836	- 59.275	- 59.810	- 58.919	- 58.335
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 3.894	- 6.047	- 4.046	- 3.815	- 3.812	- 3.814
6.2 Wijkteams	- 624	- 667	- 647	- 605	- 605	- 605
6.3 Inkomensregelingen	- 17.180	- 26.145	- 18.848	- 20.365	- 20.367	- 20.367
6.4 Begeleide participatie	- 8.180	- 7.980	- 7.569	- 7.571	- 7.225	- 7.030
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.974	- 1.446	- 875	- 774	- 638	- 640
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 1.206	- 848	- 839	- 832	- 828	- 825
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 11.204	- 12.809	- 12.320	- 12.122	- 11.927	- 11.682
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 13.613	- 14.535	- 13.872	- 13.515	- 13.306	- 13.161
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	- 74	- 130	- 30	- 30	- 30	- 30
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 233	- 229	- 229	- 181	- 181	- 181
7. Volksgezondheid en milieu	- 12.001	- 13.740	- 12.216	- 12.252	- 12.248	- 12.356
7.1 Volksgezondheid	- 1.438	- 1.912	- 1.812	- 1.788	- 1.789	- 1.790
7.2 Riolerings	- 3.814	- 3.618	- 3.547	- 3.559	- 3.613	- 3.698
7.3 Afval	- 4.202	- 4.368	- 4.293	- 4.345	- 4.346	- 4.346
7.4 Milieubeheer	- 1.887	- 3.141	- 1.872	- 1.842	- 1.783	- 1.803
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 660	- 701	- 693	- 717	- 717	- 719
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	- 8.750	- 9.940	- 6.457	- 5.961	- 5.476	- 5.352
8.1 Ruimtelijke ordening	- 1.165	- 1.595	- 1.135	- 855	- 746	- 746
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 4.470	- 3.965	- 2.423	- 2.181	- 1.821	- 1.714
8.3 Wonen en bouwen	- 3.115	- 4.379	- 2.898	- 2.924	- 2.909	- 2.892
Totaal Lasten	- 129.589	- 152.626	- 129.022	- 129.170	- 127.063	- 126.139
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning	87.718	88.132	90.712	90.739	90.409	90.678
0.1 Bestuur	306	11	269	137	11	11
0.2 Burgerzaken	563	428	516	478	420	684
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.397	778	729	602	485	375
0.4 Overhead	1.764	1.243	931	842	842	842
0.5 Treasury	2.616	2.248	2.365	2.361	2.359	2.359
0.61 OZB woningen	4.244	4.328	4.785	4.785	4.785	4.785
0.63 Parkeerbelasting	17	10	11	11	11	11
0.64 Belastingen overig	175	217	251	251	251	251
0.7 AU en overige uitkeringen gemeentefonds	72.692	76.001	77.705	78.121	78.095	78.209
0.8 Overige baten en lasten	250	-	-	-	-	-
0.62 OZB niet-woningen	2.694	2.868	3.151	3.151	3.151	3.151
1. Veiligheid	267	498	290	193	193	193
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	239	227	164	164	164	164
1.2 Openbare orde en veiligheid	28	271	126	29	29	29
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	838	1.695	420	267	1.070	240
2.1 Verkeer en vervoer	246	1.635	357	177	1.008	177
2.3 Recreatieve havens	92	55	56	56	56	56
2.4 Economische havens en waterwegen	494	1	1	1	1	1
2.5 Openbaar vervoer	5	5	5	33	5	5
3. Economie	2.632	3.241	3.253	2.592	2.479	2.483
3.1 Economische ontwikkeling	17	50	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	916	1.393	804	404	290	295
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	24	20	27	27	27	27
3.4 Economische promotie	1.676	1.778	2.421	2.161	2.161	2.161

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
4. Onderwijs	491	970	971	1.056	1.048	1.103
4.2 Onderwijshuisvesting	25	- 12	- 11	74	66	121
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	466	982	982	982	982	982
5. Sport, cultuur en recreatie	1.649	1.185	763	760	685	697
5.1 Sportbeleid en activering	126	92	3	3	3	3
5.2 Sportaccommodaties	646	757	613	605	605	605
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	70	0	0	0	0	0
5.4 Musea	- 0	3	106	103	3	3
5.5 Cultureel erfgoed	4	304	4	4	4	4
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	803	28	37	46	69	82
6. Sociaal domein	14.855	22.823	15.870	17.687	17.687	17.687
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	168	171	137	137	137	137
6.2 Wijkteams	2	1	1	1	1	1
6.3 Inkomensregelingen	12.330	21.641	15.432	17.249	17.249	17.249
6.4 Begeleide participatie	44	114	-	-	-	-
6.5 Arbeidsparticipatie	381	-	-	-	-	-
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	107	-	-	-	-	-
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	511	300	300	300	300	300
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	1.312	596	-	-	-	-
7. Volksgezondheid en milieu	10.834	10.553	10.350	10.444	10.467	10.582
7.1 Volksgezondheid	139	-	-	-	-	-
7.2 Riolering	5.449	5.212	5.106	5.148	5.171	5.287
7.3 Afval	4.518	4.518	4.554	4.606	4.606	4.606
7.4 Milieubeheer	217	310	108	107	107	107
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	511	513	583	583	583	583
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	6.297	5.516	4.505	4.281	3.741	3.756
8.1 Ruimtelijke ordening	20	74	74	74	74	74
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.618	3.950	2.759	2.552	2.026	2.057
8.3 Wonen en bouwen	1.659	1.492	1.672	1.656	1.641	1.626
Totaal Baten	125.581	134.613	127.134	128.019	127.779	127.419
Saldo van baten en lasten	- 4.008	- 18.013	- 1.887	- 1.151	716	1.280
Mutatie reserves						
Toevoegingen						
0. Bestuur en ondersteuning	- 2.755	- 3.669	- 609	- 556	- 406	- 428
0.10 Mutaties reserves	- 2.755	- 3.669	- 609	- 556	- 406	- 428
Totaal Toevoegingen	- 2.755	- 3.669	- 609	- 556	- 406	- 428
Onttrekkingen						
0. Bestuur en ondersteuning	5.722	19.454	2.511	2.015	483	261
0.10 Mutaties reserves	5.722	19.454	2.511	2.015	483	261
Totaal Onttrekkingen	5.722	19.454	2.511	2.015	483	261
Mutatie reserves	2.967	15.786	1.902	1.459	77	- 167
Resultaat	- 1.041	- 2.227	15	308	793	1.112

Bijlage 3. Meerjarig audit-programma, jaarschijf 2021

In deze bijlage staan de processen die in 2021 onderzocht gaan worden. Door het vaststellen van deze programmabegroting door de gemeenteraad wordt de onderzoeksopdracht voor 2021 bekrachtigd.

WETTELIJKE VEREISTEN		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
ENSIA	Beheersing	In beeld brengen of de informatieveiligheid conform regelgeving wordt uitgevoerd.
SISA	Financiële rechtmatigheid	Beoordeling van de besteding van de specifieke uitkeringen van het Rijk.
FISCALE WET- EN REGELGEVING		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
BTW	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond BTW conform wordt uitgevoerd.
Vennootschapsbelasting	Beheersing	In beeld brengen of de regelgeving rond vennootschapsbelasting conform wordt uitgevoerd.
SAMENLOOP ACCOUNTANTSCONTROLE		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Begroting en budgetbeheer	Beheersing	In beeld brengen van de werking van het huidige planning- en control instrumentarium.
Inkopen (incl. betalingsverkeer en prestatielevering)	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Aanbestedingen	Beheersing	In beeld brengen of aanbestedingsprocedures worden uitgevoerd conform de geldende interne en externe beheersingsmaatregelen.
		Controleren of (indien vereist) een aanbestedingsprocedure wordt gevolgd.
	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat de aankopen passen binnen de geautoriseerde begroting.
Investerings en kapitaalgoederen	Beheersing	Vaststellen dat investeringen en activering plaatsvindt o.b.v. de van toepassing zijnde verordening
	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat de activa passen binnen de geautoriseerde begroting.
Personeel en salarisadministratie/WKR/WNT	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat de kosten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Belastingen en heffingen	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen (volledigheid van de opbrengst/jaarlijkse herwaardering).
	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.

SAMENLOOP ACCOUNTANTSCONTROLE (VERVOLG)		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Uitkeringen en inkomens-overdrachten (incl. participatie)	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat de opbrengsten en uitgaven
	rechtmatigheid	passen binnen de geautoriseerde begroting.
WMO	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat voorzieningen worden verleend
	rechtmatigheid	conform de in de verordening gestelde voorwaarden.
Jeugdzorg	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat voorzieningen worden verleend
	rechtmatigheid	conform de in de verordening gestelde voorwaarden.
Grondbedrijf	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat de opbrengsten passen
	rechtmatigheid	binnen de geautoriseerde begroting.
Omgevingsvergunning	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat de opbrengsten passen
	rechtmatigheid	binnen de geautoriseerde begroting.
Subsidieverstreking	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat subsidie is verleend
	rechtmatigheid	conform de in de subsidieverordening gestelde voorwaarden.
Subsidiebaten	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat de opbrengsten passen
	rechtmatigheid	binnen de geautoriseerde begroting.
Leges burgerzaken	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat de opbrengsten passen
	rechtmatigheid	binnen de geautoriseerde begroting.
Opbrengsten huren en pachten	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële	Vaststellen dat de opbrengsten passen
	rechtmatigheid	binnen de geautoriseerde begroting.
Leerlingenvervoer	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.

SAMENLOOP ACCOUNTANTSCONTROLE (VERVOLG)		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Treasury	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
APV/Leges	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat de opbrengsten passen binnen de geautoriseerde begroting.
Afsluitproces inclusief memoriaalboekingen	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
Mutaties en Reserves	Beheersing	In beeld brengen van de werking van de geldende beheersingsmaatregelen.
	Financiële rechtmatigheid	Vaststellen dat mutaties in de reserves plaatsvinden conform de gestelde voorwaarden.
EIGEN VOORDRACHT		
Proces	Invalshoek	Doelstellingen
Nader te bepalen proces	Doelmatigheid	Toets op doelmatigheid. Proces jaarlijks te selecteren (afhankelijk van actualiteit).
		In 2021 afronding hondenbelasting

Bijlage 4. Verloop reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Realisatie Ultimo 2019	Begroting Ultimo 2020	Begroting Ultimo 2021	MJR Ultimo 2022	MJR Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024
Saldo rekening						
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	- 1.041	0	0	0	0	0
Totaal Saldo rekening	- 1.041	0	0	0	0	0
Algemene reserve						
Algemene reserve - vaste buffer	11.166	11.411	11.411	11.411	11.411	11.411
Algemene reserve - vrij besteedbaar	22.892	8.815	7.012	5.603	5.527	5.694
Bedrijfsreserve	500	230	230	230	230	230
Totaal Algemene reserve	34.558	20.456	18.653	17.244	17.168	17.335
Bestemmingsreserves overig						
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	99	-	-	-	-	-
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	27	-	-	-	-	-
Reserve koppengeld	261	236	236	236	236	236
Reserve opvangen tekorten Sociaal Domein	1.254	559	459	409	409	409
Reserve startersleningen	2.405	2.405	2.405	2.405	2.405	2.405
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	770	-	-	-	-	-
Reserve volkshuisvesting	7.460	6.352	6.352	6.352	6.352	6.352
Totaal Bestemmingsreserves overig	12.276	9.552	9.452	9.402	9.402	9.402
Totaal	45.793	30.008	28.105	26.646	26.570	26.737

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Realisatie Ultimo 2019	Begroting Ultimo 2020	Begroting Ultimo 2021	MJR Ultimo 2022	MJR Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024
Voorzieningen						
Egalisatievoorziening reiniging	485	370	355	288	221	155
Reorganisatievoorziening	286	286	286	214	142	70
Voorziening groot onderhoud wegen	2.951	1.628	2.248	2.888	2.058	2.698
Voorziening riolering (exploitatie)	3.453	3.238	2.951	2.623	2.270	1.803
Vz Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	1.087	807	947	828	828	812
Vz betaalde pensioenen wethouders	1.260	1.205	1.395	1.449	1.376	1.302
VZ Buddenbaum	14	14	14	14	14	14
Vz onderhoud speelvoorzieningen	242	303	355	398	418	426
Vz overdracht wethouderspensioenen	1.776	2.006	1.978	2.082	2.312	2.542
Vz wachtgelden collegeleden	177	37	-	-	-	-
Totaal Voorzieningen	11.730	9.893	10.528	10.784	9.638	9.821
Totaal	11.730	9.893	10.528	10.784	9.638	9.821

Bijlage 5. Incidentele baten en lasten per programma

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 1. De inwoner op 1	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten (incidenteel)						
Incidentele lasten						
Invoering Omgevingswet (implementatiekosten)			- 541	- 265	-	-
Bidbook intercerfp./sloop/onderh.			- 55	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 1.082	- 1.926	- 596	- 265	-	-
Incidentele baten						
Totaal incidentele baten	81	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 1.001	- 1.926	- 596	- 265	-	-
Mutatie reserves (incidenteel)						
Incidentele toevoegingen						
Totaal incidentele toevoegingen	- 256	-	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar			596	265	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen	410	1.926	596	265	-	-
Mutatie reserves (incidenteel)	154	1.926	596	265	-	-
Incidenteel resultaat	- 848	-	-	-	-	-

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 2. Duurzaam	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten (incidenteel)						
Incidentele lasten						
Exploitatie Stationsgebouw		- 25	- 25			
Isoleren is besparen			- 80	- 80	-	-
Warmtetransitieplan personele capaciteit			- 50	- 50	-	-
Fasering pilot energieadviesing/ondersteuning			- 50	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 654	- 1.257	- 205	- 130	-	-
Incidentele baten						
Herprioritering Maatschappelijk Vastgoed		125	125	125	125	-
Totaal incidentele baten	-	125	125	125	125	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 654	- 1.132	- 80	- 5	125	-
Mutatie reserves (incidenteel)						
Incidentele toevoegingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar		- 125	- 125	- 125	- 125	-
Totaal incidentele toevoegingen	- 303	- 125	- 125	- 125	- 125	-
Incidentele onttrekkingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar			180	130	-	-
Reserve te bestemmen rekeningsaldo			-	-	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen	654	1.282	180	130	-	-
Mutatie reserves (incidenteel)	351	1.157	55	5	- 125	-
Incidenteel resultaat	- 303	25	- 25	-	-	-

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 3. Werk aan de winkel	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten (incidenteel)						
Incidentele lasten						
Toeristische productonwikkeling			- 33	- 33	- 33	-
Uitvoering Actieplan Werk(t)			- 75	- 50	- 25	-
Personele inzet DBT			- 515	- 328	-	-
Totaal incidentele lasten	- 737	- 3.990	- 623	- 411	- 58	-
Incidentele baten						
Bidbook: Subsidie DBT			315	-	-	-
Totaal incidentele baten	1.234	-	315	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	497	- 3.990	- 308	- 411	- 58	-
Mutatie reserves (incidenteel)						
Incidentele toevoegingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar			-	-	-	-
Totaal incidentele toevoegingen	- 529	-	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar			308	411	58	-
Totaal incidentele onttrekkingen	486	3.990	308	411	58	-
Mutatie reserves (incidenteel)	- 42	3.990	308	411	58	-
Incidenteel resultaat	455	-	-	-	-	-

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 4. Samenredzaam	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten (incidenteel)						
Incidentele lasten						
Veilig Thuis		- 48	- 48			
Personeel opleiden i.v.m. transf. sociaal domein			- 15	- 150	-	-
Handhaving inzet sociaal domein			- 74	- 74	- 74	-
Inzet reserve opvangen tekorten sociaal domein			- 100	- 50	-	-
Aansluiting ondersteuning en zorg			- 32	-	-	-
Nachtopvang De Herberg			- 42	-	-	-
Resultaat gerichte inkoop			- 140	-	-	-
Transformatie sociaal domein			- 135	-	-	-
			-	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 1.392	- 2.988	- 586	- 274	- 74	-
Incidentele baten						
Totaal incidentele baten	1.039	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 353	- 2.988	- 586	- 274	- 74	-
Mutatie reserves (incidenteel)						
Incidentele toevoegingen						
Totaal incidentele toevoegingen	- 286	-	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar			438	224	74	-
Reserve opvangen tekorten sociaal domein			100	50	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen	2.359	3.036	538	274	74	-
Mutatie reserves (incidenteel)	2.073	3.036	538	274	74	-
Incidenteel resultaat	1.720	48	- 48	-	-	-

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 5. Mijn Steenwijkerland	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten (incidenteel)						
Incidentele lasten						
Museumproject museum Steenwijk			- 65	- 150	-	-
Bijdrage rotonde N351 Kuinre			- 250	-	-	-
Eenmalige kosten CSG Eekeringe			- 86	- 86	-	-
Eenmalige kosten IHP Willem Alexander			-	-	-	- 10
Eenmalige kosten IHP De Wiedekieker			- 20	- 20	- 20	- 140
Eenmalige kosten IHP De Schutsluis			- 8	- 8	- 8	-
Eenmalige kosten IHP VO Lijsterbesstraat			- 33	- 33	- 33	- 33
Eenmalige kosten IHP Het Kompas			- 110	- 110	-	-
Eenmalige kosten IHP De Lisdodde Wanneperveen			-	- 41	-	-
Eenmalige kosten IHP De Gagels			-	- 84	-	-
Eenmalige kosten IHP Bernhardschool			- 18	-	-	-
Eenmalige kosten IHP Steenwijkerwold			-	-	-	- 78
Eenmalige kosten IHP Tuk			- 3	-	-	-
Verkeersveiligheid Tukseweg fase 3			-	-	- 290	-
Essentaksterfte			- 100	-	-	-
Wonen en zorg			- 20	-	-	-
Impuls experimentele woonvormen			- 40	-	-	-
Bidbook: herinrichting omgeving molen			-	- 230	-	-
Bidbook: Lijndienst Giethoorn - Steenwijk 2022			-	- 173	-	-
Bidbook: museum			- 51	-	-	-
Stelpost onderhoud atletiekbaan			- 15	-	-	-
ANWB bewegwijzing			- 25	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 1.373	- 4.272	- 845	- 935	- 351	- 261
Incidentele baten						
			-	-	-	-
Totaal incidentele baten	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 1.373	- 4.272	- 845	- 935	- 351	- 261
Mutatie reserves (incidenteel)						
Incidentele toevoegingen						
Reserve volkshuisvesting	-	- 80	-	-	-	-
Totaal incidentele toevoegingen	- 317	- 80	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar			845	935	351	261
Totaal incidentele onttrekkingen	994	4.351	845	935	351	261
Mutatie reserves (incidenteel)	677	4.271	845	935	351	261
Incidenteel resultaat	- 696	-	-	-	-	-

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 6. Financiën en overhead	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten (incidenteel)						
Incidentele lasten						
Toegangsbeveiliging			- 45	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 503	- 1.979	- 45	-	-	-
Incidentele baten						
	-	-	-	-	-	-
Totaal incidentele baten	949	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	446	- 1.979	- 45	-	-	-
Mutatie reserves (incidenteel)						
Incidentele toevoegingen						
			-	-	-	-
Totaal incidentele toevoegingen	- 771	- 2.890	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen						
Algemene reserve vrij besteedbaar			45	-	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen	818	4.869	45	-	-	-
Mutatie reserves (incidenteel)	47	1.979	45	-	-	-
Incidenteel resultaat	493	-	-	-	-	-

bedragen x € 1.000

Totaal - Incidentele lasten, baten en mutatie reserves	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Saldo van baten en lasten (incidenteel)						
Incidentele lasten						
1. De inwoner op 1	- 1.082	- 1.926	- 596	- 265	-	-
2. Duurzaam	- 654	- 1.257	- 205	- 130	-	-
3. Werk aan de winkel	- 737	- 3.990	- 623	- 411	- 58	-
4. Samenredzaam	- 1.392	- 2.988	- 586	- 274	- 74	-
5. Mijn Steenwijkerland	- 1.373	- 4.272	- 845	- 935	- 351	- 261
6. Financiën en overhead	- 503	- 1.979	- 45	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 5.742	- 16.412	- 2.899	- 2.015	- 483	- 261
Incidentele baten						
1. De inwoner op 1	81	-	-	-	-	-
2. Duurzaam	-	125	125	125	125	-
3. Werk aan de winkel	1.234	-	315	-	-	-
4. Samenredzaam	1.039	-	-	-	-	-
5. Mijn Steenwijkerland	-	-	-	-	-	-
6. Financiën en overhead	949	-	-	-	-	-
Totaal incidentele baten	3.303	125	440	125	125	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 2.439	- 16.287	- 2.459	- 1.890	- 358	- 261
Mutatie reserves (incidenteel)						
Incidentele toevoegingen						
1. De inwoner op 1	- 256	-	-	-	-	-
2. Duurzaam	- 303	- 125	- 125	- 125	- 125	-
3. Werk aan de winkel	- 529	-	-	-	-	-
4. Samenredzaam	- 286	-	-	-	-	-
5. Mijn Steenwijkerland	- 317	- 80	-	-	-	-
6. Financiën en overhead	- 771	- 2.890	-	-	-	-
Totaal incidentele toevoegingen	- 2.462	- 3.095	- 125	- 125	- 125	-
Incidentele onttrekkingen						
1. De inwoner op 1	410	1.926	596	265	-	-
2. Duurzaam	654	1.282	180	130	-	-
3. Werk aan de winkel	486	3.990	308	411	58	-
4. Samenredzaam	2.359	3.036	538	274	74	-
5. Mijn Steenwijkerland	994	4.351	845	935	351	261
6. Financiën en overhead	818	4.869	45	-	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen	5.722	19.454	2.511	2.015	483	261
Mutatie reserves (incidenteel)	3.260	16.359	2.386	1.890	358	261
Incidenteel resultaat	821	73	- 73	-	-	-

Bijlage 6. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma

bedragen x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Structurele toevoegingen						
1. De inwoner op 1	-	-	-	-	-	-
2. Duurzaam	-	-	-	-	-	-
3. Werk aan de winkel	- 293	- 573	- 484	- 431	- 281	- 428
4. Samenredzaam	-	-	-	-	-	-
5. Mijn Steenwijkerland	-	-	-	-	-	-
6. Financiën en overhead	-	-	-	-	-	-
Totaal Structurele toevoegingen	- 293	- 573	- 484	- 431	- 281	- 428
Structurele onttrekkingen						
1. De inwoner op 1	-	-	-	-	-	-
2. Duurzaam	-	-	-	-	-	-
3. Werk aan de winkel	-	-	-	-	-	-
4. Samenredzaam	-	-	-	-	-	-
5. Mijn Steenwijkerland	-	-	-	-	-	-
6. Financiën en overhead	-	-	-	-	-	-
Totaal Structurele onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Totaal	- 293	- 573	- 484	- 431	- 281	- 428

De bedragen die staan vermeld bij het programma Werk aan de winkel hebben betrekking op de geprognostiseerde winstverwachting van de grondexploitaties.

Bijlage 7. Verbonden partijen

De verbonden partijen in deze bijlage zijn onderverdeeld naar de volgende categorieën:

- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen;
- gemeenschappelijke regelingen.

We hebben momenteel geen relaties met verbonden partijen die vallen in de 4^e categorie, de 'overige verbonden partijen'.

Als beleidslijn voor de raming van het dividend wordt het werkelijk ontvangen dividend over het voorgaande jaar gehanteerd, tenzij het bestuur van de verbonden partij andere besluiten over het te voeren dividendbeleid heeft genomen. Verder is geprobeerd vooruit te kijken tot en met het komende begrotingsjaar. Een aantal verbonden partijen heeft deze gegevens niet verstrekt. De bedragen in de tabellen bij de jaren 2017 tot en met 2019 zijn afkomstig uit de jaarrekeningen van de verschillende verbonden partijen. Deze bedragen kunnen enigszins afwijken van de bedragen die staan vermeld in paragraaf 4.7.

Vennootschappen en coöperaties

BNG

Verbonden partij	BNG Bank N.V.
Activiteiten	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven te voorzien in kredietverlening aan decentrale overheden en in kredietverlening onder garantie van overheden.
Inhoudelijk belang	Het is een publiek belang dat de gemeente op een zo goedkoop mogelijke manier kan lenen om de rentekosten zo laag mogelijk te houden. Ook zijn de financiële zekerheden en stabiliteit van maatschappelijk belang.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Nederlandse overheden (50% Rijk, 50% gemeenten, provincies en waterschappen)
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 129.675 aandelen à € 2,50. Het aandeel in het totale aandelenvermogen is 0,24%.
Vertegenwoordiger	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

Bank Nederlandse Gemeenten N.V.					
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Tier-1 ratio	Bedrijfsresultaat
2017	328	4.953.000	135.041.000	37%	393.000
2018	370	4.991.000	132.518.000	38%	337.000
2019	165	4.887.000	144.802.000	38%	163.000
2020	370	4.856.000**)	162.129.000**)	38%**)	100.000**)
2021	370	*)	*)	*)	*)

*) niet bekend.

***) gebaseerd op halfjaarcijfers 2020

Ontwikkelingen	Als gevolg van de Covid-19 pandemie zal de beweeglijkheid op de financiële markten dit jaar extra groot blijven. Daarom vindt de bank het niet verantwoord om een uitspraak te doen over de verwachte resultaten voor 2020. Overigens zijn betrouwbare schattingen over toekomstige marktwaardeveranderingen of additionele bijzondere waardeverminderingen per definitie lastig. Tocht verwacht de bank mede naar aanleiding van de lage rentetarieven de jaardoelstelling voor nieuwe verstrekte langlopende leningen van 10 miljard euro te overtreffen. Door de ingrijpende maatschappelijke gevolgen van de Covid-19 pandemie blijven klanten onzeker. BNG bank zal blijven doen wat mogelijk is om haar klanten te ondersteunen. Mede als gevolg van de toename van de langlopende kredietportefeuille heeft BNG bank besloten om in 2020 haar langlopende funding met 1 miljard euro te verhogen naar 16 miljard euro. In de tweede helft van 2020 worden naar verwachting onder andere twee nieuwe Socially Responsible Investing obligaties (SRI bonds) uitgegeven. De invoering van nieuwe referentierentes conform de Europese Benchmarks Regulation (BMR) is in volle gang. De referentierente moeten representatief zijn voor de relevante markt en gebaseerd zijn op afgesloten transacties. Op grond van de situatie op dit moment zal het renteresultaat in 2020 uitkomen binnen een bandbreedte van 460 tot 500 miljoen euro. Deze bandbreedte is ten opzichte van de verwachting eind 2019 naar boven bijgesteld. Het hogere renteresultaat in het eerste halfjaar, de toename van de langlopende kredietportefeuille, de aanhoudend gunstige tarieven voor kortlopende funding en de gunstige voorwaarden van de Target Longer Term Refinanciering Operation (TLTRO)-steunfinanciering door de ECB in het bijzonder, dragen bij aan de stijging van het verwachte renteresultaat. Op advies van de Europese Centrale Bank heeft de bank over 2019 nog geen dividend uitgekeerd in verband met de coronacrisis. Voorlopig is dit opgeschort tot 31 december 2020. Dit vanwege de rol die voor banken is voorzien om negatieve effecten op klanten en op de economie vanwege de Covid-10 pandemie voor zover mogelijk te mitigeren. In reactie op vragen van de BNG bank heeft de toezichthouder BNG bank laten weten dat de aanbeveling tot uitstel een tijdelijk karakter heeft. Tegen deze achtergrond hebben de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur besloten de aanbeveling op te volgen.
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. Financiers hebben vertrouwen in de bank dat het risico van kredietverlening aan de BNG bank beperkt is, gezien het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de staat.

Enexis

Verbonden partij	Enexis Holding N.V.
Activiteiten	Enexis is verantwoordelijk voor: - Distribueren en transporteren van energie. - Het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie- en transportnetten in relatie tot energie. - Het ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten mits deze binnen de wettelijke grenzen vallen.
Inhoudelijk belang	Om de consument te beschermen tegen een monopolist is wettelijk bepaald dat netbeheerders in publieke handen blijven.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 304.012 aandelen à € 1. Het aandeel in het totale aandelenvermogen is 0,20%.
Vertegenwoordiger	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

Enexis Holding N.V.					
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	210	3.808.000	3.234.000	51%	207.000
2018	248	4.024.000	3.691.000	52%	319.000
2019	210	3.809.000	4.052.000	51%	200.000
2020	210	4.021.000	3.691.000	50%	200.000
2021	158	4.088.222**)	4.435.000**)	48%**)	99.900**)

***) gebaseerd op halfjaarcijfers 2020

Governance	De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en de voorwaarden van de Wet Normering Topinkomens (WNT). Op een aantal punten wordt afgeweken hiervan, te weten de benoemingstermijnen van het bestuur zijn voor onbepaalde tijd en de inrichting van de commissies van de Raad van Commissarissen voldoet niet aan de code. Aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens) wordt voldaan. Met ingang van 1 januari 2019 verloopt het overgangsrecht in het kader van de WNT, wat betekent dat de bezoldiging vervolgens in drie jaar verder dient te worden teruggebracht tot de norm die op dat moment geldt. In het voorjaar heeft de Raad van Commissarissen besloten om per 1 september 2020 de Raad van Bestuur uit te breiden van 2 naar 4 leden. Met deze uitbreiding is Enexis klaar voor de transformatie die nodig is. Tevens wordt de continuïteit geborgd binnen de organisatie.
Ontwikkelingen	Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie en de doorberekening van de tarieven zal de 2021 en het in 2021 te ontvangen dividend over de winst van 2020 substantieel zijn ten opzichte van 2019 en 2020. Naar verwachting zal het uit te keren dividend in 2021 (over de winst van 2020) dalen naar ongeveer 75 miljoen euro. In 2022 is de prognose dat het uit te keren dividend gehalveerd zal zijn ten opzichte van 2020 (50 miljoen euro). In 2022

	worden namelijk de tarieven door de Autoriteit Consument en Markt (ACM) opnieuw bepaald en zal de impact van de lage rente zich nadrukkelijk (negatief) doen gelden. De effecten van de coronacrisis op de lange termijn zijn nog onduidelijk. De impact van de coronacrisis op de nettowinst van het eerste halfjaar 2020 is echter gering te noemen.
Risico's	Het risico voor de aandeelhouder is gering omdat Enexis in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer opereert. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist. Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Verwacht wordt dat dit een laag risico oplevert voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.

Rendo Holding

Verbonden partij	N.V. Rendo Holding
Activiteiten	Rendo houdt zich als regionale netbeheerder van elektriciteit- en gasnetten primair bezig met het ontwerp, de bouw en het beheer van energienetwerken. Daarnaast houdt zij zich bezig met activiteiten gericht op onderhoud, verhuur en verkoop van energieverbruikstoestellen en adviseert of participeert o.a. in duurzaamheids- en innovatieprojecten op gebied van energie.
Inhoudelijk belang	Het is van een publiek belang dat er een betrouwbare, betaalbare en schone energievoorziening is op de korte en lange termijn. De wet verplicht een splitsing van gasbedrijven in een leverings- en productiedeel, waarbij het leveringsdeel in publieke handen blijft. Het publiek belang kan het best behartigd worden in een privaatrechtelijke deelname.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Gemeenten Hoogeveen, Meppel, Staphorst, Zwartewaterland, Steenwijkerland, Coevorden, Hardenberg, Westerveld en De Wolden.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 198 aandelen à € 453,78. Het aandeel in het totale aandelenvermogen is 19,98%.
Vertegenwoordiger	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

N.V. Rendo Holding					
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	1498	70.342	66.962	51%	10.596
2018	1498	72.404	72.027	50%	10.001
2019	1498	72.729	83.018	48%	7.776
2020	1498	73.267	91.377	44,5%	8.038
2021	1498	73.843	101.461	42,1%	8.076

Ontwikkelingen	N.V. Rendo opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Autoriteit Consumenten & Markt (ACM). Elke 3 tot 5 jaar stelt de ACM de maximale tarieven vast. In die periode veranderen de gereguleerde tarieven in 3 tot 5 stappen. De tarieven kunnen in een reguleringsperiode zowel omhoog als omlaag gaan als gevolg van een gewijzigde inschatting van het efficiënte kostenniveau aan het einde van een reguleringsperiode ten opzichte van het startpunt. Ongeacht de richting van de ontwikkeling van de tarieven, bevat de reguleringssystematiek een prikkel voor de Rendo om te komen tot kostenbesparingen om zo de aandeelhouders een redelijk rendement te kunnen bieden. De komende jaren houdt Rendo rekening met een dividenduitkering van € 7,5 miljoen waarvan de gemeente Steenwijkerland jaarlijks € 1,5 miljoen ontvangt. De algemene verordening ondergrondse infrastructuur gaat in per 1 januari 2021. Dit kan gevolgen hebben voor het bedrijfsresultaat van de Rendo. Op dit moment is nog niet bekend in welke mate dit gevolgen heeft voor de dividenduitkering aan de aandeelhouders.
Risico's	De N.V. RENDO Holding bestaat uit RENDO Beheer. RENDO Beheer is weer opgesplitst in Rendo Netwerken, Enavi, N-TRA, RE-NET en RE-NET

	Hoogeveen Gezien de aard van de activiteiten is Rendo Netwerken een vrij stabiele vennootschap. Bij een eventuele overname in verband met sectorordening vervalt het dividend. De opbrengst is dan naar verwachting (aanzienlijk) lager dan de huidige dividendopbrengst. In verband met de energietransitie moet ook Rendo forse investeringen doen. Hiervoor wil zij in de periode 2020-2030 leningen tot een bedrag van 100 miljoen opnemen. Inmiddels heet zij gevraagd of de gemeente hiervoor garant wil staan.
--	--

Vitens

Verbonden partij	Vitens N.V.
Activiteiten	Het doel van Vitens is een betrouwbare en onafhankelijke watervoorziening tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.
Inhoudelijk belang	Het is wettelijk vastgelegd dat de aandelen van waterbedrijven alleen in publieke handen mogen zijn, omdat de drinkwatervoorziening een publiek belang is. Het belang wordt het beste verwezenlijkt door middel van een privaatrechtelijke deelname.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Provincies Overijssel, Utrecht, Flevoland, Gelderland, Drenthe en Friesland en gemeenten in deze provincies.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 60.227 aandelen á € 56,50. Het aandeel in het totale aandelenvermogen is 1,042%.
Vertegenwoordiger	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

Vitens N. V.						
Jaar	Dividend	Rente inkomsten	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs- resultaat
2017	199	37	533.700	1.194.400	30,9%	47.700
2018	54	26	533.000	1.233.500	30,2%	13.000
2019	0	18	552.900	1.294.000	29,9%	14.000
2020	0	10	545.700	1.387.700	28,4%	20.800
2021	0	6	580.600	1.445.000	28,7%	24.900

Ontwikkelingen	Vitens werkt aan een verbeterde dienstverlening aan klanten, een grotere waardering voor het product en een goede bescherming van de drinkwaterbronnen. Verder werkt het bedrijf onder meer aan de implementatie van de nieuwe Omgevingswet. Over 2019 heeft Vitens geen dividend uitgekeerd. Verwacht wordt dat ook de komende jaren geen dividend zal worden uitgekeerd. Dit komt onder andere door de verdere daling van de WACC (vermogenskostenvoet) van 3,4% naar 2,75% (Dit percentage is inmiddels vastgesteld door de WACC.), maar ook door de forse investeringen die zij moet doen in de infrastructuur.
Risico's	De deelneming brengt voor de gemeente een gering risico met zich mee. Vitens opereert maar zeer beperkt in een concurrerende omgeving, de marktrisico's zijn daarom beperkt. De operationele risico's zijn niet klein omdat het product moet voldoen aan hoge kwaliteitseisen.

Rova

Verbonden partij	N.V. Rova Holding
Activiteiten	Het op financieel, milieutechnisch en maatschappelijk verantwoorde wijze exploreren en exploiteren van afvalzorgplicht van gemeenten.
Inhoudelijk belang	Het is van een publiek belang dat de gemeente de afvalverwerking tegen de zo laag mogelijke maatschappelijke kosten uitvoert. Het publiek belang kan behartigd worden door middel van een publieksrechtelijk deelname op basis van de Wgr.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Rova werkt voor 23 gemeenten. Dit is een werkgebied van ongeveer 850.000 inwoners en verdeeld in 3 regio's: IJssel-Vecht, Achterhoek en Eemland.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 579 aandelen (A) á € 113,45. Het aandeel in het totale aandelenvermogen is 6,69%.
Vertegenwoordiger	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

N.V. Rova Holding						
Jaar	Dividend	Rente inkomsten	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	348	81	36.516	47.091	36,9%	7.441
2018	252	81	36.742	53.791	35,9%	5.784
2019	252	81	33.642	61.391	30%	4.500
2020	252	81	39.303	51.445	38%	4.303
2021	252	81	40.378	51.445	38%	3.800

Ontwikkelingen	Rova werkt als maatschappelijke onderneming samen met gemeenten en hun inwoners aan een mooie en schone leefomgeving, nu en in de toekomst. In opdracht van de deelnemende gemeenten werken ze aan het terugdringen van afval en het bevorderen van hergebruik van grondstoffen en werken ze aan het schoon, heel en veilig houden van de openbare ruimte. Rova zet zich in om nuttige grondstoffen uit het restafval te halen om deze zoveel mogelijk opnieuw te kunnen gebruiken. Rova heeft de ambitie om verder te gaan dan de VANG0-doelstellingen, samen met gemeenten werken ze aan het volledig sluiten van kringlopen.
Risico's	Beperkt tot deelname aandelenkapitaal en een renterisico bij herziening van het percentage van de achtergestelde lening.

Wadinko

Verbonden partij	Wadinko N.V.
Activiteiten	Het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in de provincie Overijssel, waaronder bedrijven die werkzaam zijn op het gebied van kunststoffen en milieutechnieken en het bevorderen van de werkgelegenheid in de provincie, één en ander in de ruimste zin van het woord.
Inhoudelijk belang	Wadinko heeft tot doel het creëren van werkgelegenheid door middel van het stimuleren van bedrijvigheid. Dit is van maatschappelijk belang, maar strikt genomen geen publiek belang omdat het een normale economische activiteit betreft. Er zijn concurrerende particuliere initiatieven die met vergelijkbare participaties hetzelfde doel bereiken. Het is daarmee niet optimaal om als gemeente in een privaatrechtelijke partij te participeren.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel en 20 gemeenten in Overijssel plus gemeenten Meppel, Noordoostpolder, Urk en Westerveld.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 130 aandelen á € 100. Het aandeel in het totale aandelenvermogen is 5%.
Vertegenwoordiger	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

Wadinko N.V.					
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	65	67.657	1.521		3.225
2018	65	67.999	1.512		1.537
2019	65	68.100	1.500	98%	1.500
2020	65	68.400	1.500	98%	-2.000
2021	65	66.870	1.600	97,6%	nihil

Ontwikkelingen	Het beleid van afgelopen jaren zal voor de komende periode worden voortgezet dit wil zeggen investeren in kansrijke ondernemingen met groeipotentieel. Verder wordt, vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid om de regio sterker te maken, samengewerkt met het talent en aan de technologie van de toekomst. Dit gebeurt via de stichting Perron038. Inmiddels nemen enkele participaties van Wadinko actief deel in Perron038. Wadinko zoekt ook de komende jaren actief naar nieuwe participaties door nadrukkelijk aanwezig te zijn in tal van relevante netwerken. Met name als gevolg van de Corona crisis verwacht Wadinko in 2020 een verlies van ca. 2 miljoen euro en ramen het resultaat over 2021 voorlopig op nihil.
Risico's	Verbonden met de taken van Wadinko zijn er ondernemingsrisico's. De participatiemaatschappij zorgt dat zij invloed uitoefent op de ondernemingen waarin zij participeert via een Raad van Commissarissen of een aandeelhoudersovereenkomst. Het is echter niet te zeggen welke risico's Wadinko precies loopt met betrekking tot de aangegane participaties. De afgelopen jaren is een positief financieel resultaat gedraaid. Dit wil echter niet zeggen dat het bedrijf financieel gezond blijft, vanwege de afhankelijkheid

	van de financiële posities van de participerende partijen. Vooralsnog is het eigen vermogen (liquide middelen) hoog genoeg om risico's op te vangen.
--	--

Noordwestgroep

Verbonden partij	Noordwestgroep N.V.
Activiteiten	Noordwestgroep is een sociaal werkontwikkelingsbedrijf. Het doel is om alle werkzoekenden, met passende hulp en ondersteuning, naar zinvol werk te leiden.
Inhoudelijk belang	Het publiek belang, mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking aan het arbeidsproces laten deelnemen, is wettelijk gezien een taak van de gemeente en wordt verwezenlijkt via de Noordwestgroep N.V.
Bestuursprogramma	Samenredzaam
Deelnemende partijen	Gemeente Steenwijkerland
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit thans 100% van de uitgegeven aandelen, zijnde 1.200 à € 453,78 per aandeel.
Vertegenwoordiger	Algemene vergadering van aandeelhouders: wethouders Bijl en Jongman

bedragen x € 1.000

Noordwestgroep N.V.					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	970	1.045	1.740	38%	-
2018	508	1.045	2.111	33%	-
2019	1.500	1.045	2.298	31%	-
2020	1.027	1.045	*)	*)	-
2021	1.179	1.045	*)	*)	-

*) niet bekend.

Ontwikkelingen	Voor de komende jaren wordt geen rekening gehouden met een dividenduitkering. Op lange termijn zal de sociale werkvoorziening worden teruggebracht tot 30% van het huidige bestand. Voor personen die zijn aangewezen op beschut werken zal dan nog een vergoeding worden ontvangen. In verband met bovenstaande ontwikkelingen zal nader bepaald worden wat de toekomstige rol en positie van de Noordwestgroep in de uitvoering van de Participatiewet zal worden.
Risico's	Jaarlijkse verlaging van de rijksbijdrage betekent een financieel risico voor de gemeente als Noordwestgroep hier geen nieuwe inkomsten tegenover zet. Bijkomend risico is dat het huidige bestand niet genoeg krimpt. Voor 2021 wordt de aanvullende gemeentelijke bijdrage geraamd op € 1.179.600.

Vennootschappen na verkoop Essent

In 2009 werd het productie- en leveringsdeel van Essent verkocht aan RWE. Bij de verkoop is een aantal tijdelijke B.V.'s opgericht om de belangen van de aandeelhouders te behartigen. In verband met contractuele verplichtingen moeten de volgende vennootschappen: CSV Amsterdam B.V. en Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. nog in stand worden gehouden. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschappen.

Inmiddels zijn een aantal vennootschappen in 2020 ontbonden. Echter er is nog een dispuut tussen CSV Amsterdam en Waterland/Attero over een belastingteruggave van het boekjaar 2011. De vennootschap is echter van mening dat de teruggave verrekend moet worden met de belasting die vervolgens later weer wordt geheven. Echter heeft deze belastingheffing betrekking op een jaar na verkoopdatum.

Verbonden partij	CSV Amsterdam B.V.
Activiteiten en inhoudelijk belang	Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis. Enexis beschikte over onvoldoende contante middelen om de koopprijs te kunnen betalen. Dit bedrag is omgezet in een lening van de aandeelhouders van Essent. De B.V. is in het leven geroepen om de Aandeelhouderslening aan Enexis doelmatig en efficiënt te kunnen beheren.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 3.888 aandelen, zijnde een aandeel in het totaal aandelenvermogen van 0,1944%.
Vertegenwoordiger	Wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

CSV Amsterdam B.V.					
Jaar	Agio uitkering	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	4	869.698	53.292	-	-109.702
2018	-	745.990	44.765	-	-123.708
2019	-	451.905	83.583	-	-294.085
2020	16	375.000	-	-	-125.000
2021	-	300.000	-	-	- 75.000

Ontwikkelingen	De vennootschap zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is de vennootschap in afwachting van de reactie van de Belasting op het bezwaar. Afhankelijk van deze reactie en de kans van slagen van een gerechtelijke procedure zal in overleg met de Aandeelhouderscommissie de procedure al dan niet worden voortgezet. Na afwikkeling van deze bezwaar- en/of beroepsprocedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure zal de vennootschap kunnen
----------------	---

	worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de gemeente zeer beheerst geachte risico's. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000).

Verbonden partij	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
Activiteiten en inhoudelijk belang	Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis. Enexis beschikte over onvoldoende contante middelen om de koopprijs te kunnen betalen. Dit bedrag is omgezet in een lening van de aandeelhouders van Essent. De B.V. is in het leven geroepen om de Aandeelhouderslening aan Enexis doelmatig en efficiënt te kunnen beheren.
Bestuursprogramma	Financiën en overhead
Deelnemende partijen	Provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Drenthe, Groningen, Flevoland, Friesland en diverse gemeenten in deze provincies.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 3.888 aandelen, zijnde een aandeel in het totaal aandelenvermogen van 0,1944%.
Vertegenwoordiger	Wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.					
Jaar	Dividend	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017		1.620.945	17.940	-	-18.459
2018		1.604.945	23.506	-	-15.300
2019		1.589.543	455.015	-	-15.402
2020		1.589.543	-	-	-25.000
2021		-	-	-	Def.vereffening

Ontwikkelingen	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2021 zal kunnen worden opgeheven en de resterende middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenvermogen.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de gemeente zeer beheerst geachte risico's. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000).

Stichtingen en verenigingen

Stichting Dataland

Verbonden partij	Stichting administratiekantoor Dataland
Activiteiten	Dataland verzorgt de toegankelijkheid van gemeentelijke vastgoed, geo- en WOZ-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland.
Inhoudelijk belang	Deelname is een vorm van samenwerking tussen gemeenten ter behartiging van het openbaar belang en met als resultaat efficiëntie en kennisvoordelen op het gebied van toegankelijkheid van overheidsinformatie. Dankzij de samenwerking met deelnemende gemeenten, vele afnemers en andere betrokkenen bij de overheidsinformatievoorziening is Dataland uitgegroeid tot het landelijke kennis- en dataknooppunt voor vastgoed, geo- en WOZ gerelateerde gemeentelijke gegevens.
Bestuursprogramma	De inwoner op 1
Deelnemende partijen	Diverse Nederlandse gemeenten
Aandeel en zeggenschap	De gemeente bezit 22.640 certificaten à € 0,10 per certificaat. Participatie geschiedt door de eenmalige aankoop van certificaten naar rato van het aantal gebouwen in de gemeente. Hiermee krijgt de gemeente zeggenschap over het beleid van Dataland.
Vertegenwoordiger	De gemeente is als participant vertegenwoordigd in de certificaathoudersvergadering.

bedragen x € 1.000

Stichting administratiekantoor Dataland					
Jaar	Ontvangen vergoeding	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	-	751	522		- 96
2018	-	112	463		-639
2019	-	*)	*)		*)
2020	-	*)	*)		*)
2021	-	*)	*)		*)

*) niet bekend.

Ontwikkelingen	Dataland zal haar activiteiten per 1 januari 2022 beëindigen. Diverse onderdelen worden door de VNG overgenomen. Het bestuur stuurt aan op een liquidatie zonder faillissement. Dit lijkt goed haalbaar. Zie voor de financiële details de jaarrekening van 2019.
Risico's	Het maximale risico voor de certificaathouders is dat de gelden die de certificaathouders hebben ingelegd, niet terugbetaald kunnen worden. Voor onze gemeente gaat het om een bedrag van circa. € 2.264.

Stichting Weerribben-Wieden

Verbonden partij	Stichting Weerribben- Wieden
Activiteiten	In de stichtingsakte is het doel van de stichting als volgt omschreven “Het bewerkstelligen van aantoonbare maatschappelijke (economische en ecologische) meerwaarde voor het gebied Weerribben-wieden (Steenwijkerland) met als hart het Nationaal Park, alsmede het verbinden van beide entiteiten”. De activiteiten zijn daarop gericht.
Inhoudelijk belang	De Stichting Weerribben-Wieden ziet voor zichzelf een aantal rollen. Deze rollen liggen op het initiatie-, participatie- en communicatieproces als <u>Gebiedsfacilitator</u> , het aanjagen en verbinden van initiatieven uit het gebied als <u>Gebiedsprojecten-ontwikkelaar</u> , het profileren van het gebied als <u>Gebiedspromotor</u> en het geven van gevraagd en ongevraagd advies als <u>Gebiedsboard</u> . Hiermee wordt het individueel belang van de afzonderlijke gebiedspartijen (waaronder de gemeente) in samenwerking opgepakt.
Bestuursprogramma	Werk aan de winkel
Deelnemende partijen	Stichting Weerribben-Wieden is een organisatie van, voor en uit het gebied. In het bestuur van de Stichting hebben de volgende partijen zitting: - Koninklijke Horeca Nederland, afd. Steenwijkerland - KOPTOP - LTO Noord, Afd. Steenwijkerland, - Natuurmonumenten, gebiedseenheid De Wieden, - Staatsbosbeheer, regiodirectie Oost - Ondernemersplatform Steenwijkerland - Plaatselijke Belangen in de Weerribben - Plaatselijke Belangen in De Wieden - Gemeente Steenwijkerland.
Vertegenwoordiger	De gemeente is vertegenwoordigd in het stichtingsbestuur op basis van het Raadsbesluit van 20 juni 2017. Dit is vastgelegd in de stichtingsakte. Het aantal bestuursleden bedraagt ten minste 3 waaronder een lid van het college, te weten wethouder Harmsma.

bedragen x € 1.000

Stichting Weerribben-Wieden					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2018	pm	*)	*)	*)	*)
2019	pm	*)	*)	*)	*)
2020	pm	*)	*)	*)	*)
2021	pm	*)	*)	*)	*)

*) niet van toepassing.

Ontwikkelingen	In 2020 is afgesproken dat de gemeente geen budget overmaakt naar de Stichting maar dat voor de bekostiging een beroep kan worden gedaan op bij de gemeente aanwezig (en door de gemeente voor dat doel beschikbaar gesteld) budget. De financiële administratie ligt bij de gemeente Steenwijkerland.
Risico's	De Stichting Weerribben-Wieden is een stichting zonder winstoogmerk. Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het leveren van een jaarlijkse financiële bijdrage.

Gemeenschappelijke regelingen

GGD IJsselland

Verbonden partij	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD) IJsselland
Activiteiten	De GGD IJsselland bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de ruim 500.000 inwoners van 11 gemeenten in de regio IJsselland.
Inhoudelijk belang	De gemeente heeft de wettelijke taak om de gezondheid van de burgers te bevorderen en te beschermen tegen ziekten en calamiteiten. Daarnaast is de gemeente verplicht een gemeenschappelijke gezondheidsdienst te hebben. Het publiek belang kan het best gediend worden door middel van een publiekrechtelijke deelname op basis van de Wgr.
Bestuursprogramma	Samenredzaam
Deelnemende partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Aandeel en zeggenschap	Gemeenten hebben zitting in het algemeen bestuur. Iedere gemeente heeft 1 Stem. De (basis)bijdrage per gemeente wordt berekend aan de hand van het aantal inwoners.
Vertegenwoordiger	Algemeen bestuur: wethouder Jongman

bedragen x € 1.000

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD) IJsselland					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs- resultaat
2017	790	1.378	10.593	13%	211
2018	1.344	3.171	8.710	27%	1.848
2019	1.455	1.300	8.969	12%	-
2020	1.600	1.422	9.516	15%	-
2021	1.624	1.418	9.456	15%	-

Ontwikkelingen	De vele veranderingen op het gebied van jeugdzorg, WMO, participatie en de beweging in het onderwijs vragen van de GGD IJsselland om mee te bewegen, in te spelen op vernieuwing en aan te passen. Vanaf 2018 voert de GGD de gehele jeugdgezondheidszorg van 0-18 jaar uit, waardoor er een doorgaande lijn ontstaat. Er wordt gewerkt met vijf inhoudelijke programmalijnen, zoals die zijn uitgewerkt in de agenda Publieke Gezondheid "Beweging vanuit eigen regie". De vijf programma's zijn: - Versterken publieke gezondheidszorg in IJsselland; - Jeugd en kansrijke start; - Psychische gezondheid; - Gezonde leefomgeving; - Gezond ouder worden. Met deze agenda willen gemeenten een brede beweging op gang brengen, waarmee ze investeren in het versterken van de gezondheid (i.p.v. het bestrijden van ziekten) en het versterken van samenwerking in het netwerk.
----------------	---

Risico's	In de begroting van de GGD wordt met name als risico gemeld de extra inzet van medewerkers bij uitbraak infectieziekte en boventalligheid van personeel vanwege afnemende activiteiten, bijvoorbeeld bij de dienstverlening aan Publieke Gezondheid Asielzoekers. GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Op basis van de meerjarenraming is het risico voor de gemeente Steenwijkerland klein.
----------	---

Veiligheidsregio IJsselland

Verbonden partij	Veiligheidsregio IJsselland
Activiteiten	Veiligheidsregio IJsselland werkt met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis in de regio IJsselland.
Inhoudelijk belang	De brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en het bieden van geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen zijn alle publieke belangen. Deze belangen kunnen het beste behartigd worden door middel van een gemeenschappelijke regeling op basis van de Wgr.
Bestuursprogramma	De inwoner op 1
Deelnemende partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Aandeel en zeggenschap	Gemeenten hebben zitting in het algemeen bestuur. Iedere gemeente heeft 1 stem.
Vertegenwoordiger	Algemeen bestuur: burgemeester Bats

bedragen x € 1.000

Veiligheidsregio IJsselland					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfsresultaat
2017	2.745	2.745	33.321	8,5%	556
2018	2.706	3.611	32.077	14%	1.454
2019	2.892	4.617	30.494	11%	-352
2020	3.012	5.290	32.896	14%	-
2021	3.088	5.217	36.138	13%	-

Ontwikkelingen	Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. Deze zijn in een rapportage vastgelegd. De tien risico's met de meeste invloed op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit zijn: Grootschalige/langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek, transitie meldkamer, besluiten van het Veiligheidsberaad met financiële of personele gevolgen, marktontwikkelingen oefentrajecten, wijzigingen in beleid of financiering van de Rijksoverheid en complexiteit Europese aanbestedingen. Op basis van alle risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandsvermogen voor Veiligheidsregio IJsselland. Met behulp van een zogenaamde Monte-Carlo (MC)-simulatie is het verband tussen risico en aan te houden weerstandsvermogen bepaald. Uit de rapportage van risicomanagement blijkt dat, op basis van een zekerheidspercentage van 90%, het weerstandsvermogen € 1,18 miljoen zou moeten bedragen. De benodigde weerstandscapaciteit ligt in de lijn der verwachting op basis van de bedragen die andere veiligheidsregio's hanteren. Veiligheidsregio IJsselland heeft op 31-12-2019 een weerstandsvermogen van € 1 miljoen, dat geeft een betrouwbaarheid van 85%.
----------------	--

Risico's	De kosten worden vanaf 2017 voor 75% verdeeld op basis van de historische kosten en voor 25% op basis van een meer geobjectiveerde methodiek, te weten het gemeentefonds. In 2019 zou de verdeelmethodiek opnieuw worden geëvalueerd waarbij in principe het gekozen combinatiemodel gehandhaafd blijft. Er wordt alleen gekeken of het geobjectiveerde aandeel van het gemeentefonds in de verdeelmethodiek kan worden vergroot. Besluitvorming is uitgesteld om ontwikkelingen rondom de bestuurlijke opdracht om te komen tot een toekomstbestendige brandweer en het dienstverband vrijwilligers inzichtelijk te krijgen. Verwachting is dat binnen een jaar de financiële gevolgen duidelijk worden en het gesprek over de gevolgen en eventuele herziening van de verdeelsleutel bij elkaar komen. Voor Veiligheidsregio IJsselland blijft er nog een te realiseren taakstelling voor de ontoereikende BTW compensatie van structureel € 130.000 euro (vanaf 2024). Dit nadeel is tijdens het proces van de regionalisering al in beeld gebracht. Ook wordt er nog gekeken naar structurele besparingsmogelijkheden op basis van de afspraak om in 2021 en 2022 per jaar een bedrag van € 516.000 aan incidentele middelen vrij te maken om bij te dragen aan de financiële opgaven van gemeenten.
----------	---

Omgevingsdienst IJsselland

Verbonden partij	Omgevingsdienst IJsselland, voorheen RUD IJsselland
Activiteiten	De Omgevingsdienst is een gemeenschappelijke regeling op het gebied van de milieuwetgeving, - regelgeving en – handhaving.
Inhoudelijk belang	Het is een publiek belang dat de gemeente de wettelijke milieutaken uitvoert op een regionale schaal om zo minder kwetsbaar en meer efficiënt te zijn.
Bestuursprogramma	Duurzaam
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel en de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Aandeel en zeggenschap	De gemeente heeft een zetel in het bestuur. Het bestuur bestaat uit de vertegenwoordigers van de colleges en gedeputeerde staten.
Vertegenwoordiger	Wethouder Scheringa

bedragen x € 1.000

Omgevingsdienst IJsselland (vh Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) IJsselland)					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	65	-	-		-
2018	827	755	2.102	26%	755
2019	822	406	2.179	16%	-
2020	822	316	2.495	16%	-
2021	832	316	2.495	16%	-

Ontwikkelingen	Binnen het werkveld van de Omgevingsdienst voorzien we veel nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. In overleg met de 12 deelnemers van de Omgevingsdienst wordt de kennis en expertise ingezet om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is natuurlijk gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieutaken, maar ook advisering op het gebied van specialistische taken. Zo adviseert de Omgevingsdienst ons op het gebied van gaswinning. In 2019 is de samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD verder geïntensiveerd. Deze beide regelingen zijn ook actief in het fysieke domein. Hiermee al een aanvang gemaakt door bijvoorbeeld gezamenlijk vorm te geven aan een voorlichtingsprogramma voor nieuwe gemeenteraden.
Risico's	De Omgevingsdienst IJsselland is pas in 2018 gestart. Doordat er weinig historische gegevens zijn, brengt dit onzekerheden in de begroting met zich mee. Zo moeten uitvoering en ontwikkeling tegelijkertijd plaatsvinden, terwijl de overgedragen capaciteit zich vooral verhoudt met uitvoering. Een tweede onzekerheid is de dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Zwolle. Er is sterk gestuurd in een gezamenlijke verantwoordelijkheid om binnen het gestelde kader te blijven. Dit kader is echter vastgesteld voor de start van de Omgevingsdienst. Er zijn in de loop van de tijd ook nieuwe componenten ontstaan welke lastig te voorspellen waren maar wel te monitoren. Bijvoorbeeld het meerwerk aan de ICT-hardware en dienstverlening. Met behulp van deze

	monitoring wordt gestuurd op de componenten waar ruimte in zit om zo binnen het gestelde kader te kunnen blijven opereren. Niet onmiddellijk een risico, maar wel vermeldenswaardig is dat wij taken hebben ingebracht en voor de daarbij behorende capaciteit betalen. Aanvullende, niet standaard ingebrachte, taken kan de Omgevingsdienst wel voor ons uitvoeren, deze worden dan aanvullend in rekening gebracht. Hierbij gaat het in ieder geval om specialistische advisering t.a.v. gaswinning en geluidsmetingen bij evenementen.
--	--

RSJ IJsselland (regionaal servicepunt), voorheen BVO IJsselland

Verbonden partij	RSJ IJsselland (regionaal servicepunt) (voorheen BVO IJsselland)
Activiteiten	De uitvoeringsorganisatie fungeert als aankoopcentrale voor gemeenten. Verder beheert de uitvoeringsorganisatie namens de gemeenten de in het kader van de inkoop gesloten overeenkomsten.
Inhoudelijk belang	Het is een publiek belang dat de gemeente de wettelijke jeugdzorgtaken uitvoert en daarbij regionaal samenwerkt om zo efficiënt mogelijk te zijn. Gekozen is voor een lichte vorm van samenwerking via een bedrijfsvoeringsorganisatie, ofwel de uitvoerende taken en niet de beleidsvormende taken.
Bestuursprogramma	Samenredzaam
Deelnemende partijen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Aandeel en zeggenschap	Gemeenten hebben zitting in het algemeen bestuur. Iedere gemeente heeft 1 stem.
Vertegenwoordiger	Wethouder Jongman

bedragen x € 1.000

RSJ IJsselland (regionaal servicepunt) (v.h. Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) Jeugdzorg IJsselland)					
Jaar	Bijdrage	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Solvabiliteits-ratio	Bedrijfs-resultaat
2017	168	-	17.335	-	-
2018	176	-	25.058	-	-
2019	180	-	-	-	-
2020	151	-	-	-	-
2021	134	-	-	-	-

Ontwikkelingen	Er wordt momenteel hard gewerkt aan de doorontwikkeling van de inkoopstrategie. De planning was dat dit nieuwe inkoopmodel 1 januari 2021 zou ingaan. Door de corona-crisis was het niet mogelijk om de aanbesteding op een juiste manier uit te zetten. Er wordt daarom nu gekoerst op een nieuw inkoopmodel per 1 januari 2022. Eind 2019 is tevens gestart met het uitwerken van het vraagstuk rondom het werkgeverschap. Hier is momenteel nog geen antwoord op. De begroting 2021 is daarom gebaseerd op de huidige situatie. Er loopt momenteel een onderzoek en wanneer dit is afgerond en de uitkomsten invloed zullen hebben op de begroting, zal dit middels een gewijzigde begroting worden voorgelegd aan de gemeenten. Een belangrijk onderdeel van de exploitatiebegroting is de begroting van het transformatiefonds. Hiervoor wordt door het Rijk, gedurende de periode 2018 t/m 2020 jaarlijks een bijdrage van bijna 1,2 miljoen euro versterkt voor de thema's Ambulantisering en Verbinding Jeugd & Onderwijs. Het programma loopt door tot en met 2022.
Risico's	De RSJ heeft geen risicomanagement maar er wordt wel jaarlijks een inschatting gemaakt van de risico's en de mitigerende maatregelen. Gezien de risico's, de mitigerende maatregelen en de huidige bijdrageregeling is het niet nodig om een eigen weerstandsvermogen op te bouwen binnen het RSJ. In de huidige begroting is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen (circa € 100.000) om de nodige budgetflexibiliteit in te bouwen.

Bijlage 8. Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Steenwijkerland	Nederland (gemiddeld)
0. Bestuur en ondersteuning				
0.01 Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2021	9	
0.02 Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2021	8	
0.03 Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2021	762	
0.04 Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2021	0	
0.05 Overhead	% van totale lasten	2021	11	
1. Veiligheid				
1.01 Verwijzingen Halt	per 10.000 jongeren	2019	106	132
1.02 Winkeldiefstal	per 1.000 inwoners	2018	1	2
1.03 Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2018	4	5
1.04 Diefstal uit woning	per 1.000 inwoners	2018	2	3
1.05 Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2018	5	6
2. Economie				
2.01 Functiemenging	%	2019	46	53
2.02 Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw 15 tm 64 jr	2019	169	152
3. Onderwijs				
3.01 Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	1	2
3.02 Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	32	23
3.03 Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2018	2	2
4. Sport, cultuur en recreatie				
4.01 Niet- sporters	%	2016	56	49
5. Sociaal domein				
5.01 Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2019	621	792
5.02 Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2019	261	382
5.03 Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64jr	2019	207	207
5.04 Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inwoners	2019	670	670
5.05 Netto arbeidsparticipatie	%	2019	69	69
5.06 Kinderen in uitkeringsgezin	%	2018	5	7
5.07 Werkloze jongeren	%	2018	3	2
5.08 Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019	11	12
5.09 Jongeren met jeugdbescherming	%	2019	2	1
5.10 Jongeren met delict voor rechter	%	2018	1	1
5.11 Jongeren met jeugdreclassering	%	2019	0	0
6. Volksgezondheid en milieu				
6.01 Omvang huishoudelijke restafval	kg per inwoner	2018	64	172
6.02 Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	16	19
7. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
7.01 Gemiddelde WOZ waarde	x € 1.000	2019	215	248
7.02 Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2019	9	9
7.03 Demografische druk	%	2020	80	70
7.04 Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2020	640	700
7.05 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2020	666	773

Op grond van het BBV dienen gemeenten de effecten van beleid toe te lichten door een vaste set met beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarrekening. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl. Bij elk van deze indicatoren is een omschrijving en nadere toelichting vermeld.